

Collegij Goritien
Prose, et Carmina
Francisci Guarini Lupiensis.
Societate Societate Iesu, IESU

Præfetti Studiorum
in Collegio
Neapolitano
eiusdem

Societatis.
Catalogo inser
tipus

Neapoli.

Ex Typographia Iacobi Raillard

1682

Collegij Goritien

Faint, illegible text or markings, possibly a date or a small inscription, located in the upper middle section of the page.

Faint, illegible text or markings, possibly a name or a title, located in the middle section of the page.

Faint, illegible text or markings, possibly a signature or a small inscription, located in the lower middle section of the page.

Faint, illegible text or markings, possibly a signature or a small inscription, located at the bottom of the page.

ILLUSTRISS. ET EXCELL. DOMINO

D. EMMANUELI

PINTO DE MENDOZA

EQUITI CALATRAVÆ,

PRINCIPI DE ISQUITELA

DOMINO DE JULIANO, ET PESQUICI,

Regio Scriba Majori Portionis Regni Neap.

EC consilii, nec instituti
mei ab re fuerit, Excellen-
tissime Dom., si legenti Tu
primùm occurreris: non
enim nisi magnum puta-
bitur quod tuum est, &
quæ abs te initium ducunt,
auspicatò pergunt. Nemo homo proinde erit,
qui me inscitiae arguat, quòd Tibi quicquid
mei hoc in opere est dicaverim: Et sanè haud

ipse fui tam imprudens rerum æstimator, ut Patronum non delectu, atque consilio, sed forte, ac temeritate quaesierim. Vidi planè quid sibi vellent in nobilissimo Equite magna fortuna, comitas major, pietas maxima: scilicet quem nec genus superbum, nec opes prodigū, nec facilitas impium, nec insuavè religio facit; quæ omnia tēperare, atq; uno veluti nexu vincire, virtutis penè divina est. Tēperas autē Tu hæc ipsa tibiq; asseris Amplissime Emmanuel, Nobilis, Dives, idemque Religiosus, Blandusque. Istuc nempe fuit quamobrem nomen de more huic libellulo comparaturus, tuū nomen ipsi consultò præfigerem. Atque hinc maximo animum opere advertas velim: munus, quod Tibi propono, Pomum est sanè aureum. at non solo, non arbore natum mea; altioris ingenii, exquisitioris culturæ fructus est. Unde idcirco me quis furem appellet, ni potius de rapina, deque illata vi accuset. Quare si hanc manum expendis; nil est quòd agas, nedum referas gratiam: si munus; vide sis ne virtuti, ac sapientiæ injuriam irroges: magnum quippe illud oppidò est, atque amœnioris disciplinæ succi plenum, quà soluta, qua numeris adstricta oratione: ubi nec Tullii nervos, nec Terentiano melle oblitam festivitatem desideres: nec Maronis industriam, nec Tibulli suavitatem, Catullianos jocos, aut Horatianos ignes requiras. omnia in eo sunt omnibus

nibus numeris absoluta; non quòd Auctor ab initio typis isthæc destinaret: ille enim is est, qui se, ac sua tantum celat, ac despicit, quantum cæteri produnt, ac celebrant; sed quia, quicquid id genus parit ille, quem suum Lærium, suum Athenæ, suum Rostra, suum Lycæa, suum Pindus vendicant, perfectum illico est; atque utinam nostris ille oculis, nostraq; mente aliquando uteretur! videret profectò quantam literis gloriam, quantam sibi laudem adimat ea premendo, quæ publicam, jamdiu merentur lucem. Et hinc tandem illius hac in re severitatem intellige: quando nosti, quæ sit prurigo prodendi operis, quod probatur. At vir jam omnes disciplinarum sedes aliam ex aliis gradatim egressus, severioribus studiis addictus, (in quibus ambigere est uter alteri præstet, acumen candori, an acuminicandor ingenii?) ista tanquam puerilia, nihili habet; ac nisi modò clam, modò etiam vi cum ipso egissem, jacerent adhuc tenebris damnatæ formosissimæ musæ, lauroque egregia in paucis tineæ victitarent. An verò æmuli venena lectoris, & duri dentis admorsum, is vereretur, cui nihil unquam addidit aliena gratia, aut dempsit invidia? Ingratiis scævò cuique, proboque laudabilis est. Sed hæc ipsa nec obscura ita sunt, ut testimonium, nec dubia, ut laudationem poscant: & ille quidē adeo iactantiæ fugax est, ut æquiori animo re-

rum suarum furem patiatur, quàm proditorem. Quid ? usque eò gloriæ non est avidus, qui etiam tutò simularet aliena esse, quæ ipse elaborasset. vide igitur quanti id muneris sit, illudque etiam cogita: haud me Tibi profanithuris à cerra litare; Succinctas enim musas, integerrimas, & omnino Virgines hic sisto, eò parente natas, cujus non probior vita, quàm pagina, cujus non minora sunt oris ornamenta, quàm pectoris. Quod autem ita sit, gaudere enim verò debes; cum optima, & maximè spectata non nisi spectatissimis debeantur viris. Quibus autem non specteris, qui tantus es? Te profectò non aspiciunt modò, suspiciunt etiam omnes. Neque verò velim arbitraris me id consilii nunc aggredi, quo tui quàm nominis, quàm animi splendorem commendem: Etenim adeo id omne illustre est, ut quanta quanta sit quæ ex maxima laudatione lux potest accedere, abundè, imo nequicquam omnino sit. Itaque qui Te novit, (noscent autem quicumque te vident, usque eò oris dignitas animo est consentanea) nec dum illustrissimum fatetur, caligat in sole. Ecquæ autem commendatio tanta est, quæ tantæ amplitudini non impar sit? Iam verò existimationi de Te meæ non ita placere volo, ut Tibi displiceam; scio namque tua merita Tibi uni non probari, præterea nemini: Illud amplius didici, optimorum non esse laudem: nimirum ubi omnia sis meritis, unum

ob id mereris, non posse laudari. Laudentur
cæteri, quorum refractariam indolem virtus,
cum sepè oppugnet, expugnet rarò; non Tu,
cujus ingenium natum est advirtutem. Ii, in-
quam, laudentur, quibus animus obtrigit vir-
tuti contumax; non Tu, qui eum nactus es ad
gloriam de se pronum. Trahuntur illi, Tu du-
ceris. duceris inquam? etiam ruis. quare ubi
reliquis stimulo, Tibi usus est fræno. At, inquires
qui me laudaveris, cum ita non laudas? benè
mones; verùm nequeo tantum à laudibus tuis
abstinere, quin ex parte promam quod sentio;
Ea tamen dicendi ratione utar, qua longissimè
ab adulatione videar discessisse; neque scrip-
turæ huic meæ quicquam cum iis est, quarum
prolixior illa, & jam pro malo usu vulgaris
laudum cantilena ex hoc pendet, ut quàm
apertissimè mentiantur venali sanè, ac merito-
rio stylo. Tametsi tua Amplitudo suspicio-
nem hanc omnem avertit: Major enim es, quàm
adulari possis. Dicam quæ tua non sunt, sed
Majorum tuorum, quòd hæc vulnerare nequeât
modestiam tuam: videlicet flocci facis alienam
laudem, Tibique pudet Te vindicare quod non
est tuum. Et sanè non est cur avis invidias, qui
ut sanguinis, ita & studiorum æmulator egre-
gius, vestigiis utique non imparibus ad glo-
riam incessisti; cujus quidem rei præclara dant
testimonia, Regia, queis fungeris, munera, qui-
bus eò major Tibi reverentia accedit, quòd Re-
gum penetralia haud

paupere clavo

Advena pulsasti, sed precedente tuorum

Agmine. Quippe

Non te series inhonora parentum

Obscurum proavis, & prisca lucis egentem

Plebeja de stirpe tulit.

Sousiorum familia natus es, ea, inquam, quæ quater Regibus Lusitaniæ nupsit, semel Regibus Galliæ, atque Castellæ; quam antiquissima dominatus insignia decoravere; unde existerent Marchiones de Arronches, Comites de Santiago, & Bedordo, Domini de Govea, & Bajan, atque alii proceres majores, quàm numerari possint, sago, togaquè, ac trabea etiam, palmari, Martioque paludamento spectati; quos inter toto vertice supra est Egas Gomez de Soufa, qui Tuncetis Rege profligato, vaneferentem lunam ex hostilibus signis raptam, sibi trophæum, nepotibus stemma fuisse voluit. Ab hac, inquam, Familia ortum habes, istorum virorum sanguine cales. Quod si posthabito de Soufa cognomine recentiores Patres tui de Pinto appellari maluerunt;tribuendum id est Iohanni Garzia Pinto, Garziæ Mendez de Soufa filio, qui tanti nominis gloriam incredibili cuidam benignitati postposuit; cum enim ob exquisitam morum elegantiam ubique locorum Pinto audiret, adeo sibi in id generis titulo placuit, ut Pintorum familiæ suæ nomen inveherit. Ita deinceps dicti Domini de Alegrete,
de

de Ferreiros , de Tendais . Quid hic referam
Gonsaluum Pinto Brabantia Ducis signiferum
principem ? Quid Alfonsum Pinto , de quo
Philippus III. illustre privilegium tulit , non
sibi tantum , sed septem suis liberis nomina-
tim profuturum ; quos inter est Aloysius Freitas
Pinto optimus parens tuus , qui præclarissimis
muneribus pro Hispano Rege defunctus , tum
si equitatu Dux quæreretur , cum si senatui
Consiliarius , Neapolim appulit Pintorum pri-
mus ab Emmanuele patruo suo (hic septem
supra triginta annos hac in urbe honorificen-
tissimè degit , Equitatus Dux , Militiæ Tribu-
nus , Tormentariæ rei Præfectus) ubi in amplif-
simam familiam nupsit , ac Tetandem parente
maximo majorem filium ex Catharina de Men-
doza optimo loco nata suscepit . Maeste ista
nobilitatis gloria vir fortunatissime , ac perge
Tui similem esse , quanquam enim non defi-
ciant quæ Tibi de tuis exempla proponas , ne-
minem à te habes clariorem . Adeo autem ma-
joribus præstas , ut vestri nepotes cum se clarif-
simos jactare voluerint , satis , superque sit tua
unius memoria . Te igitur imitere , tecum ipse
certes : quod verò ita sit , gratulatio magis , quam
hortatio est opus . Hæc habui , quæ Tibi , qui
veritatem amas , non veri speciem , citra fucum ,
citra palpum narrarem . Quod si cui nil satis
dictum videbitur ; det id si minus culpæ ampli-

tudini tuæ, saltem mihi diffidentia: Ea enim
est conditio eorum, qui maximè excellent, ut
nimium merentibus nullo unquam honore fiat
satis.

Excell. Vestrae

Humill. & deditissimus Servus
Petrus Hieronymus de Fuentes Soc. Ies.

LECTORI AVTHOR

QUicumque scribunt, ac suismet lucubrati-
 nibus magna opera pretia in republica lite-
 raria merentur, illud principio sibi sumunt, ut
 Lectorem admoneant consilii sui. equidem accu-
 rare istuc pensum minimè habeo, ut qui ne scrip-
 tor quidem vix unum, alterumve malè feriatum
 obtinero, qui semel legendo, & pluries oscitando
 percurrat nugas has meas. quare illud ad me ma-
 gis nunc pertinet, excogitare scilicet, quo ipse mo-
 do apud criticos, censoresquè frequentes, per quo-
 rum ora traduci vel æquissima solent, scriptionem
 hanc unde quaque in tempestivam si non omninò,
 at ex aliqua saltem parte probem. sed utut excu-
 tiam diligentissimè totum me: profectò ad eluen-
 dam, seu potius elevandam aliquantis per in-
 vidiam nihil invenero, quod excussem. urget enim
 me illud quàm maximè, quòd homo jam diu mul-
 tumquè ab Apolline, & lauro desuefactus, autho-
 ratusquè à longo tempore majoribus disciplinis,
 nec tutè, nec decenter converti me ad istas sine cu-
 ra curas, & otiosa negotia juventutis; idquè eò
 magis: quia musas istas mansuetiores ne bona
 quidem etate, qua libentissimè ad amœna, mollia-
 què istæc studia promittimus, duriusculus ego na-
 tura in oculis habui. hinc mihi cum ipsis nec ar-
 cta, nec diuturna unquam necessitudo intercessit;
 sed amavimus inter nos breve tempus, in transi-
 tu, & oppidò perfunctoriè. nunc autem mala hæc,

&

pius decipi, non arrogantia modo, sed multò magis
dementia esset. itaque qui mediocritatem, nec ip-
sam auream, in scribendo meam volens nolēs an-
te oculos habeo: ut propter hæc, æstimato ad ultimū
scrupulum toto asse meo, vix inter proletarios, in-
firmæquē sortis sapientes me semper censuerim; cō-
jeci statim à principio, laborem istum, ad quē cre-
bris amicorū hortationibus aggrediebar, impro-
sperè successurum: & has ipsas lucubratiunculas,
junioris olim ætatis succisivas operas, & infelices
exercitationes, inter aborientis ingenii rejectus,
scriptionumquē quisquilias nō sine cordatorū sto-
macho habendas. quam ob rem respiciens in tem-
pore dignitati meæ, verteram jam in tabula stylū,
una satis superquē contentus laude verecundia. at
istam ipsam laudem extorsere demū de manibus,
pro sua ipsorum benevola credulitate longè alia
polliciti, homines nō alieni mihi, rursusque eò, un-
dè pedem cautus receperam, impulerunt, non satis
cogitantem, atque extinguentem, quid inter veri-
tatis, & humanitatis officia interesset. Ergò inclu-
sus jam in hoc ludo, cum non sit integrū, ab incœp-
to desistere, illud unum habeo loco perfugii, ut ip-
se tuam, benigne Lector, humanitatē veniam im-
ploratum: hac una defendam mihi certò impendē-
tem ab audacia ruinam. si quid in rem, si quid in
artem (quod sæpius eveniet) tu sapientissimus pec-
casse me, deprehenderis: noli implacabiliter irasci:
noli exhibere, & spargere in vulgus, quæ sanè ma-
xima est, inscitiam meam. potiùs, quod benigni, ac
proin-

proinde ingenii tui est, liberaliter ignosce, & linguā
occlude, si potes. ipse interea votis precabor omni-
bus, ne tu in hanc candē flammā venias aliquādo:
sed scribas longē optima, exquisitissima, admiran-
da vel Zoilis ipsis, Apollinetibi nunquam, ut mi-
hi semper irato. Vale.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOM.

Prosæ, & Carmina, quæ ut amœnissimi ingenii sui partus obstetricante prælo, in lucem editurus est eruditione non minus, quàm pietate conspicuus Adm. Rev. P. Franciscus Guarinus è Societate Jesu, & in ejusdem Societatis Neapolitano Collegio generalis Studiorum Præfectus, talibus innocentia prærogativis præfulgent, ut nullo prorsus indigeant censuræ expiari baptisate; cum nulla penitus, quæ Religioni Catholica, aut bonis moribus adverfetur, macula fœdari contingat. Imprimi igitur posse censeo librum hunc; quod abs te etiam probandum, Eminentissime Princeps, in dubium revocare non audeo. Neap. ex nostris ædibus die 30. Sept. 1681.

Eminentiaæ Tuæ Rev.

*Humill. atq; devinctiss. Servus
Carolus Lombardus Cong. Orat. Dep.*

IN Congregatione habita coram Eminentissimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiscopo Neap. sub 1. Decembris 1681. fuit dictum, quod stante supra dicta relatione Imprimatur.

STEPHANUS MENATTUS VIC. GEN.

Joseph Imperialis Soc. Jesu Theolog. Emin.

EXCELLENTIS. PRINCEPS,

Iacobus Raillardus Excellentiam Tuam humillimè rogat, ut liceat sibi in lucem edere Librum, cui titulus, *Prosa, & Carmina P. Francisci Guarini Lupienfis*

sis è Soc. Jesu Præfetti studiorum in Collegio Neapolitano ejusdem Societatis &c.

Rev. P. Dominicus Iamaeus videat, & in scriptis referat.

CARRILL. R. CALA R. SORIA R. FLORILL. R.
Provisum per Suam Excell. die 1. Septembris 1681.

Anastasius.

EXCELLENTISS. PRINCEPS.

Perlegi Librum Excellentia Vestra jubente, cui Titulus *Prose, & Carmina P. Frãncisci Guarini, &c.* Nihil in eo reperire est, quod Regiæ jurisdictioni adversetur: imò omnia cedro, & Apollinari lauro dignissima. Neapoli 1. Februarii 1682.

Excell. Vestræ

*Omni obsequio Addictiss. Famulus
Dominicus Iamaeus è Soc. Jesu.*

Visa supradicta relatione Imprimatur, verùm in publicatione fervetur Regia Pragmatica.

CALA R. SORIA R. Spect. Carill. & Florill. non interf.
Provisum per S. Excell. Neap. die 6. Aprilis 1682.

Anastasius.

*Michael de Flore Societatis Jesu Præpositus
Provincialis Provinciae Neapolit.*

Cum librum, cujus titulus est (*Prose, & Carmina P. Francisci Guarini Lupiensis è Societate Jesu Præfetti Studiorum in Collegio Neapolitano ejusdem Societatis*) tres ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint: potestate nobis à P. N. Jo: Paulo Oliva Generali facta, facultatem concedimus, ut Typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur, cujus rei gratia has literas manu nostra subscriptas damus. die 1. Novembris 1681.

LIBER PROSARVM.

Eminentissimo Cardinali Caracciolo, pri-
mam Diœcesanam Synodum ha-
bente, anno 1669. ipso Sanctiss.
Pentecostes die, ad Cle-
rum in Principe Ec-
clesia cœactum.

ORATIO I.

I quæ semel à majoribus nostris
rectè constituta, diu sine vitio
habita, in omne posterum tem-
pus semper incorrupta persiste-
rent: supervacaneus proculdu-
bio foret conventus iste, laborq;
pœnitendus, Præsul Eminentis-
sime. nunc verò sic habent hu-
mana, ut quamvis in prima ipsa constitutione desidera-
tum nihil fuerit, nihil prætermis-
sum, quod videre, aut
providere decuisset, tamen mortalitate sua quasi pon-
dere retroacta inclinentur primò, mox præcipitent: nisi

identidem eò , undè dilapsa sunt, in tempore retrahantur . hinc prudens illa Patrum institutio , ut habitis interdum comitiis , in quibus flos Ecclesiastici Ordinis cogeretur , viderent optimi quiquè , si qua parte damnatum fecerit disciplina : si tabes furtim aliqua mores invaserit , quam strenuè excindere oporteat , ne totum Reip. corpus diffusa sensim contagio depascatur } . Iam autem vehementer gaudeo , etiam lætor , hanc ipsam procurationem , gravissimamque provinciam ad vos , Amplissimi PP. hodierna luce deferri ; novi enim quanto unusquisque vestrum religionis studio ardeat , quo flagret desiderio divinæ laudis , salutisque humanæ , cui vitam Deus ipse suam posteriorem habuit . equidem ex hoc loco circumspiciens Senatum istum , omnibus ornamentis , iis maximè , quibus maximè Sacerdotium ornatur , Sapientia , & Sanctitate cultum in primis , cui ad splendoris cumulum , columnenque æternæ felicitatis datus est nuper cum privata Dei cura , qui summus sedeat in summo , clavumque teneat rectissimum ipse rectissimus , non possum non triumphare , gratulationeq; immortalē facere bonorum omnium largitori Deo , cujus munere in ea degimus Ecclesia , quæ , ut dicam moderatissimè , multas de optimis superat , à nulla quamvis optima superatur . Sed tamen , ut fit in rebus humanis nunquam non trepidis , dum lætus ista video , contēplorque , insinuat se molestus quidem , sed non ille intempestivus timor , ne ista ipsa felicitas , ac tot in unum scopum collineantia bona cōtra nos faciant . audio quippe malè sanam vocem vicissitudinum humanarum parūgnari : Quorsum , inquit , confessus hic recens ? quæ tanta præter rem , tamque sollicita trepidatio ? munimur enim verò , atque defendimur sanctissimis unde quaque legibus : undique æquissimis sanctionibus perinde , ut muro vallamur . quid enim non introspexit invicta vigi-

lan-

lantia majorum? quid intactum reliquit? ubinam publicæ incolumitati minimum defuit? ut jam coactis ab omni parte præfidiis, omnique antidoto ostensa, penè plura sint remedia, quàm mala. Ergò liceat nobis æquè extra aleam, atque extra metum esse: liceat uti beneficio posteritatis, quæ non ignavè, sed feliciter alieno labore potitur. imposita certè coronis est: suprema manus ducta: omnis exhausta cura. si quid nos ultrà curamus, si quid movemus ultrà, actum sanè agimus, nō sine amplius clarissimorum injuria virorum: quando videmur, aut emendare, quod ineptè, aut cumulare, quod minus abunde ipsi præstiterint. Sed mihi mens est longè alia, PP. censeo quippe de priorum sollicitudine nihil vos turba laude posse remittere. debere potius addere aliquid amplius ita, ut florentissimus hujus Ecclesiæ status, non solum non faciat vobis otium, sed etiã postulet vos maximè actuosos, hoc præsertim tempore, hac ipsa die, qua vigilantissimo Præsuli, de toto sacrorum corpore deliberanti, in consilio adestis. Atque hoc ipse vel ex eo maximè conicio, undè aliquis contrarium coniecere videbatur. Leges jam multas habemus: quis neget? cuncta vidit incredibilis vigilantia majorum; esto. num propter hæc soluti vos omni cura estis, omni officio? imò ter tanto amplius, quàm illis, est vobis incumbendum, quippe quibus pars difficillima relicta est. Illorū industria fuit ferre leges: vester labor est latas in rem, executionemque conferre; quod tantò difficilius accidit, quantò accidit facilius imperata ferre, quàm facere. Errat, & vehementer errat, qui, quòd legem condidit, quòd in ære incidit, aut marmore, quod ostendit publico, rem sibi factam putat. non est illi facta profectò. restat, quod caput est, quod est unicè spectandum, cura obedientiæ. Quoties enim verò nostra culpa fit, ut, quas leges auctoritas figit, refingat audacia: & deficient-

te successu in tabulis illæ, velut in tumulo conditæ, ludibrio magis sint, quàm præsidio? Videte igitur quanta vos moles premit; quantum Cælum vestris incumbit humeris; quæ cura, quæ solertia ad vos pertineat, ad quos nulla pertinere videbatur. respicere vos retro oportet, pensare seriò, quæ in præsens rogatis olim legibus reverentia est, quæ observantia: ut, si fortè aliquas omninò silentes, prostratas, conculcatas furore peccantium deprehenderitis, excogitetis intimè, qua via, quibusve artibus pristino eas loco, dignitatique reddatis. Ut autem omninò reddatis, illud cum primis facit, si scilicet unusquisque vestrum anteat exemplo. fuit quidem aliquando unius sapientis vox: sed fuit semper omnium planè mortalium sententia, homines malle exemplæ, quàm verba; quia loqui facile est, præstare difficile. Cui vel ignavo non liceat docere vivendi normam? at non nisi egregiè probo licet vivere ad normam, ad quam doceat esse vivendum. Itaque sic in universum statuo, pro restauranda Populi disciplina, pro emendandis moribus publicis facere momentum non modò magnum, non modò maximum, sed etiam omne, disciplinam vestram. Clerus popularem disciplinam constituit, Clerus evertit. Clerus pietatem, religionemque sustentat, Clerus affligit, non dicto, sed factò, non ore, sed manu, non verbis, sed rebus. Nempe si hic immemor conditionis suæ, hoc est, immemor illius magnificentissimæ appellationis, qua genus electum, gens sancta, regale Sacerdotium divino testimonio perhibetur, legum munimenta prosternt, &, quod omnibus inculcatur, ante omnes ipse conculcat. quid expectādum ab irreligioso vulgo? quid à cæteris, quos propria conditio permittit esse profanos? Nullum certè habet locum religio, si nullum habet in templo. si exulat longè extra Sancta sanctitas: trivia incolet, & theatra? nihil adeò profligat mores,

neque

neque unquam magis de disciplina actum est, quàm cū scelera commendat autoritas, & habent à peccante ipso patrociniū. Ecquem demum pæniteat improbitatis, si quorum est flagitia persequi, non pudeat eos flagitia sectari? scilicet natura ipsa fert homines in scelera: impellit exemplum: cogit autoritas. scelus autem natura, exemplo, autoritate firmatum, nulla quavis arte, non dico sternitur, sed ne minimum quidem inclinatur. Frustra tunc provocamus ad leges: frustra supplicia comminamur: frustra omnem non solū lapidem, sed, ut sic dicam, montem omnem movemus; enimvero quivis ducit parvo doctrinam, quam Doctoris mores ducunt minimo; & multum suspecta illa merx est, quam venditor ipse despexit. Ergò licet crediderim, vos optimè, sanctissimèque institutos non adè multum laborem impensuros, ut ex vestro in leges obsequio obsequium in easdem alienum doceatis; tamen, quia humanum nō est nunquam aberrare à scopo: quin ex divino oraculo in multis offendimus omnes, decet omnino agere diligentius, atque intendere seriò nervos, ut videlicet legum damna consilio, sapientia, ante omnia præclarissimo exemplo vestro, quantum pro virili est, ab integro reparatis. Sed fingite, quod tamen ipsa vix cogitatione fingi potest, nihil ex hac parte satagendum: omnes ad unum in officio esse: nihil antiquius, nihil sanctius habere, quàm leges: eas venerari, osculari; tamē istuc ipsum poscit vestram operam haud paulò diligentiorē, ne quantum ex una parte proficimus, ex altera tantum alterum deficiamus. Nequitia flumen est; si flumini opponis aggerem: cursum non veras, sed vertis. vetitum hāc fluere, immittet se aliò multò vehementius, & licentius erumpet, quā nullo iter obice prohibetur. Ne gas hanc viam sceleri? bene est. præcludis hos aditus? quid tum? inveniet statim alios, atque in diversam, mi-

nus munitam legibus partem cum vi magna incumbet .
 propterea istuc etiã summopere videre oportet, an post
 tot ante trucidatas nova aliqua pestis eruperit, cui ferro,
 & igni obviam eundum sit . nascuntur enim verò novæ
 semper cupiditates . nulla fœcundior hydra, quàm vitium .
 resectum ad radices momento renascitur : adolescit
 de integro : tum alio, & alio vitio multis veluti fibris te-
 naciùs radicatur . in summa quoad vivimus, oppugna-
 ri nequitia potest, expugnari non potest . Quapropter
 valdè decet, imò prorsus necesse est, invictam pernitiã
 invicto labore persequi, nec remittere arcum, intento
 semper ad novas impressiones hoste . Verùm quid ego
 pluribus exsuscitem ad optima optimos? quid ultrò, ac
 per se currentes amplius instimulem? Restat ergo illud
 unum, ut in exitu orationis meę, Sanctæ huic Synodo
 augurem successum auspiciatissimum ex auspiciatissimo
 hoc die, quem non sine Deo sibi sumpsit nostra felicitas.
 quis enim alter aptior, quis opportunior, quàm iste,
 quo cœlestis ille spiritus, à Patre emissus, ac filio in con-
 ventuum omnium principem, in prima Ecclesiæ capita
 sese igneus effudit? quocircà sperare licet imaginem ejus
 beneficii non defuturam nobis, qui primitiis illius con-
 ventus exemplar sumus . Igitur huc quoque ad nos, Di-
 vine spiritus, author bonæ mentis, optimique dator cõ-
 filii, huc quoque ades . Te enim ad hæc nova cœpta ve-
 nerabundi poscimus, supplices imploramus, Te, inquã,
 cujus numen semper evidens affuit, bene semper bea-
 tẽque prospexit Ecclesiæ isti . rediere solennibus ornatĩ
 cæremoniis magni dies : redeant quoque miracula : re-
 deat ignis ille tuus, qui se penetrat in medullas : quo ip-
 so & illustramur ad veritatem, & ad sanctitatem incẽ-
 dimur . exorent indulgentiam hanc in nos tuam Divi,
 Divæque omnes : sed præ omnibus Tu, Januari Beatissi-
 me, in cujus cura, & fide præcipuè nos sumus, hanc in-
 dulgen-

dulgentiam exora. Tu, qui soles ignem avertere, ignē nunc impetra. abjecisti quondam cruore vindice lethalem flammam, nostris cervicibus instantem, ac devoraturam florem urbium urbem hanc tuam; nunc eodem cruore supplici vitalem aliam evoca de Cœlo. compensa incendium incendio, flamma flammam, Erebus eructaverat illam: Cœlum hanc alteram mittat, & per te mittat, qui Ecclesiæ tuæ vivis etiam extinctus. vigilat enim verò cruor tuus incolumitati tuorum, & à vitro, tanquam à specula, incurfura mala prospèctat: quasi de Te vivo unum hoc moriens servaveris Tibi, unum negaveris sepulcro, curam nostri. hanc curam ipsam nunc pius excita: nunc ostende potissimam, cum Proceres Ecclesiæ hujus, carissimi Clientes tui, in augustam hanc ædem, ante tuas aras, sub hærede dignissimo laudum tuarum, unanimi convenere. Tu ergo dignos tanto cōventu sensus ministra; iniice Tu unicuique eorum eam mentem, ut cætera obliti unum Dei honorem, religionis augmentum, restaurationem morum, salutem publicam ob oculos, & in oculis habeant. fac demum, ut quæcumque hinc geruntur, non probatore modò, sed auctore, sed Duce etiam Te, Divinæ primùm laudi, tùm utilitati nostræ gerantur.

Pro secunda Synodo Diœcesana anno
1672. ab eodem Eminentissimo
habita .

O R A T I O II.

Q Uod in natura, quod in arte, hoc in disciplina, hoc in morum institutione usuvenire passim, & experientia docet, & comprobatur ratio, Præsul Em. facit quippe sementem agricola, an illico post iactum matura seges? imò verò diu latent defossa terris innocua semina, tum erumpunt; sed herbescunt primò: mox se paulatim attollunt, induuntque in calamum: multò post proluxa hyemis, atque æstus opera ad maturitatem producuntur. sic post longâ dierum spatia: post alios atque alios naturæ allaborantis progressus est tandem messis in spica. Quid? domus una aliqua quot molitionibus, & machinamentis, qua materiæ, & operarum præparatione, quanto negotio, sumptuque fabrorum tandem est domus? profectò divinum est, res etsi maximas, etsi maximè operosas horæ momento moliri: nos contra homunculi ex argilla, & luto facti, vel in minimis agrè incipimus, tardè progredimur, nihil absolvimus, ut penè totus artis humanæ census, ac summa purum putumque rudimentum esse videatur. quam ob rem, optimi PP. neminem, credo, vestrum mirari: quòd in Senatum hunc longè augustissimum non multum post tempus, quod eo abfuisstis, studiosè revocamini. nempe opus inter manus est oppidò ingens, difficile, laboriosum: inculpata nimirum vitæ forma, exemplum sanctissimæ disciplinæ. an verò putatis vos, tam impeditam, tam implexam, tot

am-

ambagibus involutam rem uno, alterove conventu vestro posse expediri? haud equidem opinor; cum enim deliberare oporteat in concursu, & varietate prope infinita temporum, locorum, causarum, eventuum, rerum omnium; nemo minus, quàm amentissimus sumit sibi, totius rei magnitudinem, ac tanti velut corporis vastitatem uno oculi contuitu dispicere, mentis una ratiocinatione complecti. hinc prudens illud, scitumque consiliũ referendi sæpè manum ad eandem tabulam: ut jam hanc, jam illam partem accurando, concinnandoque, si omni vitio carere pictura non poterit, at certè (quod est humanis in rebus summum, atque optimum) quàm minimis urgeatur. itaque huc spectat in primis à Majoribus instituta sapienter, ab iisdem servata diligenter, congruenter ad nos transmissa frequentia Comitiorum; etenim inter hæc instaurata crebriùs, quæ simul omnia provideri non possunt, particulatim, & quasi per capita sectivo quodam opere digeruntur, ministrante interim, ut fit, commodum experientia consilium. eò igitur, PP. secundò convenistis: ut, quæ superioribus comitiis in tanta messe vitiorum mala se remedio subduxere, præsentibus hisce, repetita diligentiùs opera, corrigantur. legimus nec paucas sanè, nec vùlgares respublicas optimè à principio constitutas miserabiliter corruisse; quibus ut alia multa, illud tamen ante omnia interitum creavit, quod perinde ac si curam omnem primi legumlatores exhaustissent, malis novè insurgentibus à nemine, ut par erat, novis obviam remediis itum est. scilicet viderint priores nostri multa, multis bene consuluerint: iisdem nec omnia videndi, nec satis omnibus consulendi potestas fuit. enimvero docemur plurima tempore: plurima, quæ non offert ratio, casus obrudit.

Atque hæc si vera: censentur certè verissima, ubi rēp. instituimus præstantissimam, perfectissimam, sanctissimam

mam, Christianam volui dicere, & in hac ipsa eam præ-
 fertim partem, quæ dubio procul prima, ac præcipua est,
 hoc est partem inauguratam, assignatam Deo, templis,
 arisque dicatam. in hoc hominum genere, intra quod
 omnes nos sumus, parvus nævus insignis nota ducitur, &
 plaga luculenta vulnusculum. Neque verò ista ipsa est
 prorsus iniqua, aut nimis exaggerans æstimatio; nam
 qui dignitate multò antecellunt cæteris hominibus, ho-
 minibus autem? imò verò Angelis ipsi: jurè jubentur
 hominem exuere, ac præstare ipsos se, tanquam, si fas est
 dicere, mortales Deos. ergò nihil humani conceditur
 ipsis præter appellationem; Divinitatem cæterò totam
 imbibant, necepsè est. Deo, cujus sunt in intimis, sic se
 imprimant, & prope dixerim, infigant, ut ab eo nulla
 voluptatis esca, nullo alio mortalis illecebræ tentamen-
 to avellantur. ad summam hoc sibi initiatus quivis sua-
 deat, quæ virtus profano cuiquam abunde est, eam sibi
 esse minùs, quàm parum: erubescendum ipsi, in quo fa-
 tis alii laudantur: quod aliis summum, ipsi principium
 esse. Verbum illud vetustissimum, in quo planè magna
 vis semper fuit, atque sententia, Ut se quisque noscat,
 neminem præsentius, quàm hominem à sacris monet.
 is quidem certè, modò se perspiciat, ac totum se tentet,
 faciliè senserit ex ipso muneris sui statu, dedecere, non
 dicam, improbum esse, sed esse mediocriter probum.
 Quid? quod idem ipse consueto rerum præcelsarum fa-
 to in ore omnium, atque fama versatur. habet actuum
 suorum testem, eundemque judicem populum, qui more
 suo, hoc est, iniquissimo, sibi cujuscunque, nullius aliis
 delicti gratiam facit: malus æquè, & malignus, perse-
 quens vitia, quæ sequitur, carpensque eadem, ut expro-
 bret, non ut emendet. Quæ cum ita sint, quàm constans
 vigilantia opus est vobis, quorum tantoperè interest Ec-
 clesiasticæ rei dignitas, ut quà consilio, quà, studio quà
 etiam

etiam exemplo vestro caveatis, ne homines cum magna excellentia, præstantiaque reliquorum extracti ex populo populariter vivant: sive ne facti hæredes ex asse divinitatis, datique in sortem locupletissimam, indigna negligentia sui abiiciant se inter mancipia impurissima vitiorum. ista vos in præsens sollicitudo vexet: huc omnem animum advertite; quippe hujus rei præ aliis prudentissimo consilio in unum coacti estis. Quod si primore aspectu nihil nunc se indicat emendandum: imò nec reapse fortassis est; tamen ne istius quidem maliciæ securos vos esse, jubeo. Timendum (videte, quid dicam) sæpè magis est à victis, quam à victoribus vitiis. Quæ vincunt vitia, palam illa sunt: ostendunt per se ipsa vultum, quem nemo non horreat: cujus neminem non pigeat. sed, quæ vincuntur, subdolè agunt. simulant desperata causa loco cedere, longissimè abire; sed latent interea post virtutes: donec occasione veniente recurrunt à daciùs, impugnant vehementiùs, certiùs expugnant; atque adeò, quæ triumphata jam fuerant, mutatis partibus de repentè triumphant. Adde illud, quod si nullus timor esset à vitio: at verò est ingens ab eadem ipsa virtute. nimirum ut ista profecerit in summam, & usque ad fastigium evaserit: tamen nisi diligentissimè sustineatur, pessum abit plus plusque in dies: & veluti vinum, aut pictura vetustate ipsa sua fugit.

Sed ista quorsum ego in præsentia? an de voluntate, de constantia, de sollicitudine vestra dubio mihi esse licet? atqui ne somnianti quidem. Tantùm fors mea me, & istuc qualecunque officii, quod jussus facio, cogit, apud homines plus satis conscios pauca ista in tempore orare. Cæterum novi, quàm optimè vos ad communem omnium, & propriam hujus ordinis incolumitatem animati estis de vestro. hæret sanè, hærebitque semper infixus

xus animo, qui proximè antecessit superior conventus
 vester: nec solùm lætus, sed etiam triumphans recolo il-
 los dies, illa acta sanctissimi senatus. Quantus enim ve-
 rò hinc Ecclesiæ isti per se clarissimæ splendor accessit:
 ut, quæ antea reliquas ex facili superabat, nunc, quod
 unum nec ita facilè relinquebatur, se ipsam superet? quæ
 ex illo reverentia legum, temperantia morum, vestri ni-
 tor ordinis, templorum decus, majestas religionis? tan-
 tum incrementum si tunc dedit rebus nostris, vitio con-
 ditionis humanæ ruentis semper in pejus fortasse plus ju-
 sto afflictis, unus ille, idemque primus labor: quantum
 per vestram fidem, recipimus, daturum istum alterum
 iisdem rebus jam florentibus, jam adultis, jam, si supe-
 ris placet, summis? Maçti ergò animi estote, authores
 tantarum laudum, PP. præstantissimi, vos, vos, inquam,
 Ecclesiæ præclarissimæ & majora, & minora lumina,
 sub lumine ter omnium maximo, Præsule meritissimo,
 qui tam liberaliter, copioseque Neapolitano huic Cælo
 lucet in præsens, ut, qua totum terrarum orbem illustra-
 turus est olim, lucis rudimentum ponere videatur. Quã-
 quam, (sine enim, Eminentissime, in isto orationis exi-
 tu paucis ego reverentissimus Eminentiam tuam allo-
 quar) ipsum hoc lucis tuæ rudimentum plenus meridies
 est. Nam quid in tanta rerum tuarum copia, in tam fre-
 quenti, carissimoque confesfu tuorum, in hoc ipso loco,
 in quo vel isti muti parietes, tam novè, tam venustè,
 tam magnificè à te regalem in morem, ac modum exor-
 nati, & à sordibus, in quibus tot sæcula jacuere, ad spe-
 ciem hanc augustissimam non æquiparabili munificen-
 tia extracti loquuntur, ipse iniquus ita, ut ingratus adeò
 religiosè taceo de te? saltem liceat mihi, quam partem
 laudum tuarum hætenus consultò præterii, gratificans
 silentium istuc modestiæ tuæ, compensare partem hanc
 ipsam professione beneficiorum, reddens istuc quantu-
 lum-

Iumcunque obsequium gratitudini nostræ. Anne putas immemores nos corū, quæ tibi omni jure debemus? abest, & longissimè, à nobis tanta oblivio, ne dicam, insania. profectò beneficia quamplurima apud imbecillos, apud tenues, sed nullum apud ignavos, apud immemores posuisti. Vis, numerem singula? equidem sic facerem: singula numerarem; nisi ea narratio tibi gratitò benefacienti molesta, mihi gratè commemoranti infinita, tempori rebus aliis destinato incommoda videretur; præterquamquod eadem supervacanea foret in tanta luce, ac fama factorum tuorum. Ut maximè velis, non latent, quæ tam altus, & à tam alto loco facis: conditionemque eminentiæ tuæ licet invitus ad ipsa quoque facta transfundis. Pates undecunque gloriosissimus: pates omnibus, fortasse non tibi, qui nihil in te magnum maximus deprehendis. at sine controversia sic pates nobis, qui egregia facinora tua non suspicimus modò, sed etiam amamus. Truncus certè est, ac planè stipes, qui non miratur in te raram admodum in viro Principe conjunctionem magnitudinis, & comitatis, quarum utralibet tâta per se est, ut nihil ne ipsa quidè ambitio sublimius, nihil temperantius ne ipsa quidem moderatio desideret. Ergò, quàm facilè supplicatum venientes admittimur? quanta est infimo cuius copia alloquendi te perinde, ut patrem? scilicet reveremur fastigium tuū, non horremus: accedimus venerabundi, non territi, discentes ex ipso facto tuo, plurimum interesse inter majestatem, & supercilium, inter magnitudinem, & tumore, inter felicitatem, & fastum. Utinam hoc ipsum discerent ex te illi, ad quos subiectorum aditus vel nulli, vel rarissimi: quique bonam partem majestatis ducunt, carere commercio, affectantes tanquam sacræ cæremoniæ venerationem à tenebris, & recessu. Te contra frequenter ipsi aspiciamus, salutamus. sæpissimè tu in luce, atque

oculis omnium, præfertim, quod carissimum est, in hoc ipso templo, regia tua, ad cujus aras assidue, supra quam quivis Decessor tuus, populo teste, ac veneratore sacrificas. Verùm hæc suavissimi ingenii lenitas non est regiminis lentitudo, aut laxitas fori. humanissimus quidem es in homines, sed in hominum vitia es acerrimus. hinc legestuxæ vigilant ubique, & quod caput est, apud omnes sonant unam vocem, cum omnibus una lingua loquuntur. Non excusat in judicio tuo crimina facies: non facit innocentem favor. liberrimus ipse sive jus dicis, sive jus servas, altius respiciens, quam priuata tempora, privatas utilitates. Sed, quam vellent carissimi tui, ut, quam æquitatem erga alios abunde, erga te ipsum mediocriter exerceres: ut, dum aliis consulis, tibi etiam, & valetudini consuleres tuæ. Veniebas ad sedem istam recens à laboribus egregiè tot annos universæ Ecclesiæ impensis. num remisisti tantisper animum? num accisam valetudinem otia tus aliquantulum recreasti? imò autem cepisti illico novam hanc, atque adeò laboriosam provinciam perinde, quasi nullas vires, nullam atatem inter negotia consumpsisses. Quare statim ab adventu, curis veriùs, quam dignitate susceptis, fatigas te, vexas te, necessitatibus, temporibusque tuorum impendis totum te, & nunquam deficiens, nusquam delassatus in ipso penè labore reficeris. Inter tamen infinita, quæ facis gloriosissime, illud certè non modò commendat, sed etiam consecrat famam tuam, dignissimum sanè, quod de te, quod à me, quod in isto, quod in totius orbis confessu dicatur. Præsensisti jam, opinor, quò tendit admiratio mea, præconium tuum. videlicet ardorem illum, illud inextinguibile studium loquor, quo malè fœderatas intemperantium nuptiarum tedas custos, vindexque pudicitix restinguis. Invenisti Sponsam tuam per iniquos concubitus undique conspurcatam: doluisti: mise-

ratus es: præsens remedium cogitasti. Mittis illicò quo-
 quo versus Angelos tuos viros optimos odoratum fædã
 colluuiem: jubes nunciare, quam repererint. reperiunt;
 nunciant non sine lacrymis latè debacchari. tu multa in
 rem tecum deliberas: multa decernis. eant, perdant per-
 ditam nequitiam: liberent sacro igne oves tuas. itur: ob-
 fiderur vallata fortissimè vetustate sua consuetudo. bel-
 lum geritur difficillimum, asperum, plenum alea. pugna-
 tur tamen acerrimè, & gratificantibus desiderio tuo su-
 peris, per brevi tempore, quod supra fidem est, invete-
 rata, valentissimèque radicata libido mille circiter ho-
 minum vincitur, triumphatur. Quid ipse interea? quan-
 tus ad hæc triumphus tuus? quàm profusa lætitia? nam
 unam tu lætitiã de tanto successu tibi arrogas: laudem
 operis, cæteraquè omnia Deo tam numerosè, arduæque
 victoriæ authori ultimo syncerè resignas. Tum, ne qua ex
 parte eadem victoria vitium faciat, non ignarus, quàm
 citò nebulones isti redeant ad ingenium suum, experge-
 factos ab insanis amoribus ducis statim ad honestum in-
 ter se coniugium, atque hos ipsos non sine magnis tuis
 sumptibus, lætus in primis, quod res tua novo honestis-
 simæ liberalitatis jure facta est stipendiaria pudicitia.
 Dies me maturiùs, quam oratio: & oratio me, quàm tua
 facta deficerent, exclusus tamen tempore sermonem ab-
 rumpo, agens, habensque immortales gratias Deo O. M.
 qui nos secundùm avidissima vota nostra subiici tibi: te
 pro præstantissimo merito tuo moderari nobis voluit.
 Deus idem faxit imperio suo, faxint suis precibus Divi
 omnes tantum bonum firmum, ac proprium: ut floren-
 tissima ista, qua hodieque fruimur, ad longissimũ tem-
 pus, te regnante, felicitas perseveret,

Pro studiorum Instauratione in Collegio
Neapolitano Soc. Iesu.

O R A T I O III.

ATerne, an albus dies iste recurrat disciplinis? fatin' salva, an conclamata jam sint artes ingenuæ? gratulari ne liceat, nobis literas, nos literis restitutos, an dolere: quoniam intra annos non ita paucos tam altè rem literariam aliquorum afflixit inertia, ut per eam nunquam Oratoribus liceat esse feriatis: quot minimum annis hoc ipso certo die necesse sit provocare ad forum, exoptulare cum optimis, & sapientiæ causam toties peroratum in judiciariam aleam committere de integro? equidem ignoraverim. quanquam autem recidisse tempus videtur, quo nihil non bonum, fortunatumque literis inaugurandum foret; quid enim felicius, quàm porticus paulò ante solas, silentesque frequentia reddi: turmatim itari ad gymnasia: oppleri ludos: fluere, ac refluere Auditorum undam: quasi nemo unus adolescens ex ingenuis abeat incensus, quive nolit, se legitimè literis authorari? tamen de tanta spe propterea decidimus: quia constat veteri periculo, istum ipsū additendi ardorem, ut sit ad rapida consilia, facile discutiti, & vix recidere ad paucissimos, qui fidem sanctè datam disciplinis liberèt integrè. hinc bonis viris morsus acerrimus est à desiderio temporum illorum, quibus ingenuæ artes perhonorificè haberentur: dolentquè, penè nullam affulgere spem, fore, ut eadem reviviscant velut firmis illis annis, qui nondum in fragilem hanc, inertioresque ætatem nostram inclinaverant. Et ista quidem querela vetus: illa recens, & nata sub manu

manu ; quia nunquam aliàs perinde , ut ego hodie , studiorum causam oraturus accessit . etenim ante hac magnæ nequitia majores additi censores : undè non affla-
rentur scintillulæ , ac tela sine ictu jacerentur , velut ipse nunc facio ; sed justi oratores solidas lateribus subde-
rent faces , ensesque capulo tenus agerent in viscera . at illi certè utinam , quo modo sibi materiem , & orna-
menta exhaustere omnia dicendi , ita nullum mihi locū integrum reliquissent fodiendi etiam nunc , quos excu-
tere oporteat , ut levent nobilissimam urbem ingenti probro , ac malo . etenim dicitur apud exterarum nationes , si cui adolescentium Neapolitanorum patrimonium est
laxius , locus equestris , indulgentior facies , annus fortis , ac florens , iste ab literis cavere tanquam ab laqueo , & carnifice : quæ quidem quemadmodum præstat credere , secus lividèque dici : item nunc videtur esse illud , quod Non semper aberrant , qui sæpè jaculantur . quam
ob rem summissus hodie in hanc provinciam , accurabo strenuè pensum meum , ut abluā , si qua clarissimæ urbis minùs commoda tenet fama . contendam profectò , ubi poscat res , punctim cæsimquè . ibit dies iste decretorius : ut capita levissima vel demum incipiant sapere , vel cessent impunè desipere . Verùm enim verò ne hinc illò desilire videar : eam mihi destino dicendi legem , cotidianam & verò illam , neglectamquè , ut indagem nativam ipsam venam tantæ contagionis per adolescentium nostrorum ingenia serpentis : atque simul indicem , quidquid momentum est contra eam . fortasse succedet feliciter , quam ipse licet avidissimus ad bonum eventum optaverim . fortasse vividus ille , qui verus erat color civitatis hujus nitebit per me redintegrer : ne sit opus ad nostrum nomen , ac decus repetere superiorem ætatem , qua Neapolis una , beneficio sapientia innumerabiles viros fama , fastisque inferebat .

Quæ ubi aggredior ad præstandum, præoccupant ecce tibi suadere causas inficitæ suæ de junioribus illi, quos ignavia æquè, atque audacia transversos agit; odorati callidè, unis ipsis me cunctam hanc litem intendere. quo n. fine, aut quo fructu cadentes stimulem annos: ut senex elementarius exhibendum se præbeat naris emunctæ pueris? ita constituant senes, quam esse velint causam suam, etiam constituant pueri, quibuscû certare indecorum mihi foret. & istos præsentius, quàm oratio, scutica: facilius, quam orator, virgator impellat. puerilium enim annorum magister unicus timor. toto igitur criminationis meæ corpore provoco juventutem. tamen ante omnia videro, ne quis putet, communè vobis ipsam hanc esse causam, Adolescentes optimi: tum qui, pignora domesticæ laudis, nostri generis lumina, intra hos parietes tanquam intra cælum sidera convivitis: tum qui uno nobis alieni tecto, ceterùm caritate summi intimiquè, gymnasium istuc amplissimum celebratis. imò, superis gratia, vix capio memet, triumpho: quoniam, quòcunque oculi incidunt, in tuor alacres vos adesse mihi punctis omnibus, atque exposcere, ut juvenes perditos tanquam aureæ vestræ ætatis recrementum meo igne nunc incoquam. hoc oppidò quàm libens facio: in hoc laboro; nec illis pax usque eò erit: dum præclara exempla conferentes, ingrediantur tandem vestigia vestra. vos ergò cōtra vestros æquales mihi arma suppeditamini. orationem vos ipsi meam etiam nunc facitis exultantem, ac præcinentem triumphum. erit gratia vestra: si homines ignaviæ coaliti, tamen virtutis masculæ exemplo excussi, ad optimas disciplinas ex animi sententia promiserint: qui modò ægerrimè ferebant, litem istam neque dum rectè compositam, anniversariam recurrere. Siccine, inquit, ad bonam frugem evasere seculæ,

ut

ut unicum sit crimen inſcitia : unica adverſus inſcitiam concertatio? ſapientia enim verò ſectatores aut noluit, aut neglexit: quoniam ad inaccessa ſe penetravit. ſi amatores amaſſet : ſemet parabilem feciſſet. nunc autem quò pararet eam, alius exculpſit oculos: opes dilapidavit alius : multi exulavere : & ultro nominantur, qui animam ſudore dilutam liquidò profuderint. hem pudeat, advocari nos impiè bullatis nugis ad literarias palæſtras, hoc eſt, ad belliffimorum dierum trucem carnificinam. juvena flos ætatum, amor annorum, nō fit ad curas : illi natura ſinu paſſo indulſit: illi fecit otia, & riſum. nos naturam emendabimus? jubent homines inhumani naſci ſenes à pueris, etiam ſpiritu interdici, illa videlicet gratia: quòd, unis, ajunt, literatis trabeas, magiſtratus veluti ex hæreditate obvenire : omnia ferre puncta literatos : quæ quidem, ut volunt, magna ſint : ſint admirabilia; eorum expectatio nihil idcirco lactat, quos peritura non movent. ſinge, movere. cur ſequamur dignitates, quas atramentum ſcriptorium edat in lucem? ad quas cuilibet de plebe pateat accessio? Nominis prætereà æternitas, ſapientem ab interitu conſecutura, frigidus eſt fomes. Vixit Diogenes. cadaveri quid tum? alat cadaver feras. cur ita? profectò quia illud in malis bonum eſt, ut majora minorum ſenſum obtundant. luce cares, & laudem curas? ſi maximum negas: minimum tibi habe. At ignorantia mala merx. rectè peſſima; tamen inter mortales nemo eſt unus omnium, qui teneat ungues ab iſta ſcabie: qui hanc ſarcinam decuſſerit ex humeris. etenim dictum unum eſt de dictis ſapientioribus doctiſſimorum virorum: Vix ultimis annis illud ſe didiciſſe, quod nesciunt. ergò tantæ circa nos turbæ, ut demum nescire diſcamus? ſi mera in carceribus eſt: ſi poſt ſeculi curſum eò accedere licet: undè jubent diſcedere; cujus dementia eſt, exi-

gere nos in viam, in qua per quàm laboriosè exhausta proficias nihilum profecisse? itaque ea est purgationum, causarumque summa: à juventute procul haberi literas; quod hæ steriles æquè maximè, ut maximè laboriosæ ludunt spes, & ætatis vegetæ succum, sanguinemque exhauriunt. Scilicet, ista ipsa est summa causarum: omnino propterea literas procul habet juvenus. nã ipsi veriores causas, ut quarum maximè pudet, omiserunt. sed ego illas contra statim cantabo, simul ut diluerim, quas iniqui negatorias modò, verum infucando, jactarunt. Enim verò non queo amplius durare, quin stomachum erumpam implacabilis contra quisquilias, ac magna magnæ urbis probra. nec verò confusè illos permixtèque, sed particulatim, ac discretè excutiam: ut pede pes, manu manus, vir hæere viro videatur. quamquam illud affatim doleo, quòd vix mihi pares stimuli sunt, quibus referiam pro loco palmarem hominum focordiam. profectò dum vulnera forent recentia à sanguine, curationem non ita difficilem paterentur. nunc autem dedecori occalluere usque adeo, ut sint ex audacissimis, qui perfricant frontem, & rident notas suas. quippe natura fit, ut in oculis habeamus vitia, quæ sæper ob oculos. nihil est tam multum indecenter contortum, quod per ipsam consuetudinem, & continuam veluti atrectationem oculorum pravitatis non decoquatur quinta parte. qui primus in principe sidere maculas introspectit, narraturum se credidit, supra quàm fingi poterat, in honestum quidpiam, indignumque planeta, cui tam amplus in lumine census. tũ verò usus venit ex usu, quòd vitium istud lucis lux esse, dicatur. superioribus ante annis nemo sine verecundiæ morsu usurpabat illa: Valeant literæ; res suas sibi habeant; reddant meas. nunc ea nihil secessione frequentius, quid

quid enim ita pessimum. quod ipsum si non sit bonum :
 at videri tamen aliqua ex parte non possit ? sed ut ut ista
 casura sunt , ego contentioni meæ me restituo . Prin-
 cipio homines strenui laborem causati sunt . quem ? sed
 qualiscunque ille sit , ajunt , se non esse penitus toleran-
 do . O delicatulos . o quos acus punctiuncula exanima-
 citò jaceant in rosa . quæso , ne alserint : ne lædat æstus
 tenellulam cutem . proh Sancte Deus ! istane crescit in
 patriæ laudem , ac præsidium juventus ? isti magnorum
 patrum filii paternum dabunt ? heu moris corruptelam
 intolerandam ! ergò falsus animi sum , qui mecum exe-
 geram , nullo alio usurum igniculo præsentiore ad in-
 cendendum nobiles animos , præterquam si memoras-
 sem , sapientiam stare permulto : non esse rem transi-
 gendam cum infimis : demùm heroes quærere . afflaturum
 meæ causæ , non incommodaturum , sperabam : si
 digito signassem semitam , soli malitia asperam , obsti-
 tam sentibus , confragosam , prætereà editissimam , quæ
 vix pandatus manibus , pedibusque carpas . quid enim
 cadat optabilius viro , quam vicinia periculi , arduitas
 faciñoris , operis magna contentio : ut videat incedere
 se , quæ vulgus non eat : quò non pertingant inertes :
 quod improbi perhorrescant ? an verò velitis , jubeamus ,
 gregem à Sapiencia duci ignavorum , quos pessum de-
 derit malum otium : & ipsam animam alea , talusve op-
 pigneraverit ? non sic jacent pretia bonarum artium ,
 ut ipsæ se ultro largiantur . digrederer à proposito ma-
 ximè , ad omnia transcurturus , quæ , quia ante pedes
 sunt , nihili sunt . Vos dumtaxat lurcones pessimos , vos
 ipsos insaturabili abdomini natos nunc interrogo : an
 ullæ vobis lautæ dapes , quibus & sudor , & sumptus in-
 gens pretio non sit ? enimvero , ut fluxum seculum ha-
 bet , fastiditur , quæ domi , quæ de facili cœna nascitur :
 delictum una conquistissimum , quæ navigavit . jam ip-

fa divitum convivia sursum deorsum commeant inter
 merces. jam nativas delicias possessio prompta, & ni-
 hil admodum negotiosa cōquisitio libidini exemit. gre-
 gem coquorum vides, insudare ad ignem, fremere :
 quasi si non eò, quò compercerent unius ventris, sed
 multis urbibus tumultus inferrent. quis crederet, gulã
 quoque agi ambitus, quæ transmarinis se obsoniis in-
 gurgitat: non quòd illis vesci delectabilius: sed quia ve-
 sci carioribus nobilius est? qua de re coguntur sæpè ge-
 nerosi helvones, gustatu etiam invito plaudere: cum
 nauseant; & iudicium epularum non à coquo, sed ab
 emptore præstolari: ut non æstimetur, quàm bellè cõ-
 ditum fuerit obsonium, sed quàm caro emptum. usque
 adeo dapes olim commendabat sapor: nunc sumptus; &
 ille delicatissimus non est, qui optimè palato sapit: sed
 quì maximè patrimonium sumit. Ergò erit gulæ, quàm
 ingenii, ventris; quàm mentis cultura operosior? epu-
 las, vestra intererit: non intererit, vos sapere? sed vos
 desipite, ut lubet. equidem quos labores contra literas
 objecistis, non nego: non imminuo: augeo multum etiã
 de industria. ictum, ne credite, me exire, quem exci-
 pio pectore apertissimo. præterea gratias ago; quòd ea
 obiciendo, cumulatè mecum literas exornetis. Quid
 si exoculavit se Democritus? Crates magnam vim auri,
 argentique mari submitit? solum Pythagoras, aliiquè
 multi vertere? innumerabiles, aut effracta circa pectus
 vena, sanguinem assilientem cum anima expuerunt, aut
 alia quavis gemina peste mactati sapientie, miserã mor-
 tem occubuerunt? quid tum? an vos ista non jugulant?
 vos, capita vobis non negantibus ineptissima, conspu-
 taveritis, quæ viri nulla non clarissimi memoria, labo-
 re etiam, usque ad necem tolerato sibi paravere? Hæc
 ipse vecors cum helvonibus spurcissimis certo. quos in-
 dignor, non sequutos esse sapientiam? abiicerem, si se-
 que-

querentur. quid impoliti musas politiores infament? quid bonas artes dedecorent pessimi? nequaquam erit ita. imò cedite hinc aliquando, atque abite. amatores, quales vos, & noluit sapientia, & neglexit. etiam cavete: amicè facio; quia res est scire difficillima, negotium inenodabile, alex plenum. Cleanthis lumini non oleum, cruorem instillant sapientes. chartis impallefcimus: colimus quotquot musas: perinus jejunitate, atque infomina: vix ossa, & pellis fumus. ite, concedite viles animæ athenæis nostris, rationes vestras cum ganeis, lustrisque habituri: quandoquidem nihil unquam planè magnum sapere consuevistis. Sed illico retexenda mihi apud vos oratio est, lectissimi juvenes: & revolvenda fila sunt ad caput suū. contra manifestos turpissimæ fœcordiæ ista loqui decuit, eosq; veluti fumo apiculas laboris recordatione propellere. nunc verò revoco me, ut dicam ex animi mei sententia, & Cereris arcano profanis illis indicto vos communicem. ergò macti animis, & ingenio estote. in promptu, atq; proclivi omnia sunt. incessus expeditissimus in acclini via, quam dormiens tutissimò ambules. gloriæ certa spes, liquidissimus fructus. at ego penes doctos, etiam expertos ista loquor, qui testimonium dare de Sapientia possunt: tetricane ista sit, an clemens? invenusta, an suavis? aspera, an lepore condita multo. Sed insedit, & altè actus error iste in vulgum: ut putent, fila Sapientis eadè esse, quæ malè tornati hominis, pleni rure, & nullius urbanitatis, meras nugas. quid? rusticani ne, incultiq; Epaminondas, Philippus vel Alexandri, vel Magni pater, præterea ipse magnus, quos musarum consultissimos prædicamus? quid? an Julius Cæsar parum urbanus? is mactè disciplinis omnibus eruditus inter ipsas civilium, & militarium rerum iactationes plurima per quam scitè exaravit; quid? an proximus à Iulio Octavianus

vianus munditiarum ignorans, eductus tam eleganter in sinu musarum, ut cuidam legato consulari tanquam indocto summisserit: quòd ejus manu scriptum animadverterat ixi, pro ipsi? quid demum? Alfonso ille magnus, cujus vox fuit: Malle se omnium regnorum jacturam facere, quàm minimam doctrinæ? quive Regium hispano contendenti, Non convenire Principi literas, rescripsit, Bovis, non hominis eam vocem esse; is pannosusne aliquis, an princeps? in hara, an in aula versabatur: cum nulla dies illi intercideret, qua latinis scriptoribus lectitandis non fuerit inversatus? ut omittam Isabellam Ferdinandi conjugem, quæ præterquamquod regni, torique consors foret: præterea quantum quantum à curarum mole vacaret, contulit ad literas humaniores: & profectu sanè tam firmo, ut, cum interesset Divinis, peccantes in syllaba sacrificos interdum ipsa revocaret. propterea tamen mulier esse non desuit. nequè enim necesse est, quempiam ex operaturis sapientiæ rigere, sylvescere, obnubi sordibus, ac tetricitate; quanquam ex Aristonis instituto malle ego tristem adolescentem quàm hisarem, infensum quàm amabilem turbæ benè tandem decoquetur vetustate. ista tetricitas, vinum, quod mustum plus nimio obdulcescit, non patitur diurnè; bonum illud fit, quod primò peracerbum gustatu fuit, atque asperum. intempestiva enim, & prærepta horæ suæ maturitas semper formidolosa. Ut verò corporis habitus, orisque membrana concedat in mœrorem: animi tamen, ad quem sapientia affluit, multò alius est color. ille remotus à scena, & foro, suæ certus laudis, vel intra se omnia aspicit: vel despicit omnia infra se. cum cætera sapientiæ desint: tamen satis est atque abundè; quoniam ipse dives de suo superest sibi. hoc magnus ille Crates spectabat: vel cum aurum sub mari merfit, ne mens sub auro

merge-

mergeretur: vel cum pecuniæ bonam vim deposuit apud mensarium ea lege, qua si liberi philosophicis ritè sacris initiarentur, depositum mendiculis largiretur; redderet liberis fide bona: si profani ab adytis philosophiæ arcerentur. nempe haud erat nescius sapientissimus vir, nulli sapientiam obvenire indotatam; & ex altera parte, qui stipatus bonis artibus aurum exaggerat, facere perindè, ut qui onustus auro sibi plumbum mendicat. atque mihi ita vacaret, ad ignavorum invidentiam, sapientiæ patrimonium amplissimum censere membratim. tamen quemadmodum locus non est, ita nec præstat; quòd ista probi sciunt: improbi non intelligunt. Sed quid ego inquam improbos adversarios meos, qui sensum rerum humanarum de improvviso deperdiderunt: fastidiosi Magistratum ambitus castra generosi transfugæ reliquerunt? quàm habet & ratam, & gratam honorum non curantiam istam respublica! etiã per me gratias agit amplissimas; quoniam faciunt tam amanter in patriam, cui privati homines oneri: cū potestate timori sunt. & verò qui veniret usus indignior, quàm si civium honestorum decora ad ignavissimos deferrentur? sed quid est, cur conturbati mihi esse videntur? etiam putatote, adolescentes ingenuos verecundari apud laudatorem suum. ingenuos verecundari scilicet. non est ita. scio, quid urit. dolent, tam citò nos ista ipsis credidisse. equidem jam tum à principio novi ludum: & mihi statim videbatur istorum nova virtus nova fraus. næ illis simulatoribus ad omnem fucum, & fallaciam composita verba sunt. sic habent in præsentia. sic depingunt vitam suam, videlicet incuriosam, negligentem culmina, ab spe quoque alienam. simul verò atque ab adolescentia, & patrimonio turpissimè devorato evasere: tum demum pro se quisque afferre manus. adrepere primò clanculum: multa per pre-

cem,

cem, multa per fraudem quærere. indè modestos, ac supplices ascendere paulatim in honorè: tumere statim: ore denique tam expedito majores magistratus sibi petere, quàm qui sanctissimus. adeo nihil non audere est: ubi ambitio impellit, inopia præcipitat. At verò quã miseret me vestrum; quoniam haud ita intelligitis: quãta vobis hac tempestate calamitas sit supra caput. jam à multo tempore deprehensæ sunt fraudes vestræ, interclusæ spes, consilia sublata. est, est præstantissimæ urbis felicitas, quæ turpia ausa infringat, isto maximè tempore, quo nihil tanti est, quanti pietas, quanti religio. apertissimè regnât fas & jura: atque ita regnant, ut planè vobis denuntient, in vestra vos inopia perituros. ergò quòd neminem ullum de isto inertium, indoctorũq; globo videmus, qui togatus bellum cum popularibus gerat, & cum hostibus sagulatus agitet pacem: qui judicet carnifex aut legum, aut civium: qui nundinas transmittat in curiam, & quæstiones quæstibus mutet; non ideò accidit: quia, qui tam illiberalia facinora essent facturi, audacissimi homines nulli sint: sed quia strenuè pro republica vigilatur: incommodi publico, longè submoventur: pro que his alleguntur boni ab optimo, à sapientissimo sapientes: qui legibus ita præsent, ut præesse meruerint: qui non occupaverint fastigium, sed acceperint: qui demum palàm faciunt; si coguntur honores, dedecori: si cogunt, hos tandem maximo ornamento esse. Sed homines à veteri familia tumidi sibi tantùm vellent, splendere sidera: diem clarescere unis ipsis. Sapia quòd uno fasce supremis, infimisq; nobilitati est, indignantur. scilicet nihil ipsa se respicit: nullo delectu, ut quisque occurrit, se proicit ad miserimos, non quos ornet trabea: sed quos tegat. meritissimò indè exponi ludibrio, atque despectui honores, qui sibi sordescunt: ubi sordidis lucent, more solis vaporum

porum attractione lutosis terris purgamentum, sibi nubem conſtruentis. Mihi verò contra videtur. fundum tuum provinciam, ſi lubet, æquaturum amplifica. habe in numerato, quantum auri avari ſomnium fit. gloriator de te in veteri profapia; adhuc tamen æqua jacet in omnibus portio naturæ: quæ ſola noſtra eſt, omniũ noſtrum humanitas uniuſmodi. quid? quod mentem animi nihilo minus Rege mendiculus expolit: & fortasſis iſte præ illo; quoniam vix, cum benè eſt corpori, animo nõ eſt malè. jã verò illa eſt complexio mea. ain' literis nobilitari civem, nec ne? ſi negas: cur ſapientiam mendosè reprehendis, ad miſerrimos, quos arrigat, ſe proiicere? ſin verò ais: quantò eat magis nobilitatum vos ipſos jam olim nobiles, jam olim avorum numeroſa laude ſuffultos? Illud nonne exculpat, ut fateantur ſuo ipſo telo ſtringi, cruentari? abhorrent ab iſtiusmodi communionem honorum. quin à communionem flagitiorum? an eſt uni nobilitati dicta dos culpa? uni uſpiã peccant optimates? nulla ne delicta perveniunt ad vulgus? ergò plebeculæ communicare cum flagitiis poſſunt: cum virtute non poſſunt? teneo ſanè ingenium varium, & commutabile. cum placet, euripi homines in ſcirpo nodum; cum item placet, nodum ne in lero quidem gordio deprehendunt. Sed etiam negare auſi ſunt (quid enim eſt, quod pudore ſemel abluto non audeas?) ſed negare, inquam, auſi ſunt, famam ad poſteros certum vnum funeris ſolatium eſſe. ſtultũ proinde dixerunt, ſtudere laudem, cum de luce actum eſt. ego iſtiusmodi cavillationibus, quippe quæ apud cordatos viros ipſæ ſe interimunt, ne reſpondebo quidem. & facio id prætereà jure ſatis bono: cum dubitem, an qui ea effutiunt, homines nec ne ſint. ſi enim etiam: quomodo fieri dicam, ut eadem loquantur ſerìò, veròque? ſi non: ad quos ipſe reſpondeo? Igitur reſtat illud,

quod

quod jam populare , atque plausibile factum est. non fit, inquit, nostra culpa : quòd nescimus, cujus jam? nullius certè nostrum . tamen ista nos luimus, ex quo princeps homo nuper coactus ex luto, ac statim natalè oblitus argillam divina affectavit eo eventu, ut latandum foret, non induisse Deum : nisi hominem exuisset. semper malè sibi consulit ambitio. ad superiorem avida gradum, de gradu sæpè suo deturbatur. ergò fieri nequaquam potest, ut omnia sciamus. rectè est. attamen quis indè nisi si fatuus infatuatus conficiat : præstat igitur nihil scire? vellem, mihi diceretur, si verbi causa millies nummum sestertium non detur: centies acciperent? nisi capti mente, acciperent. & unius bona sapientiæ si dividua sunt, nulla sunt? unius usque jacebit hæreditas: nisi hæredem facit ex asse? equidem ipse ne per somnium quidem mihi destinavi, fore, ut succrescat quilibet Salomoni, utinam dimidio. dimidio, inquam? etiam minus minima parte, qua olim iste. & quò sperem ab adolescentulo mirabilia, animum vix de facili induco meum. Scio, quàm crebrò fila juvenum intuentes fallunt: quæve de se ipsi pulcra indicia dant, quam sæpè decoquunt bonæ spei progressionè ætatis. cautio qua de re est, ne illis confidas nimium: aut illis diffidas nimium; sunt enim in utramq; partem oris præstigiæ. & ferè nusquam omnis se prodit indoles, latens plerunq; inter annos. aliquando totam intempestivè se dat in scenam: & ita præcurrit ætatem, ut sæpè avolet, deseratquè truncum, quem tibi litteratorum apicem finxeras. proinde nihil insto propterea: quoniam non sunt futuri omnes, qualis Plato, quales cæteri bonarum artium antistites. sed conqueror, aliquos vivere, qualis jam Meletis, qui vix sciret ad quinque numerare: & quales aliquam multi, qui vix nomen exarare possint in tabula. itaque excoli singulos

jubeo

jubeo pro censu suo : & ut quisque est ingenio tardior , aut promptior , plus minusue proficere ad summam . Non sum , inquires , qui teneam primas . eris , qui secundas . eris , qui tertias . si neque istas : attamen haud eris maximus unus stipes . ne scies multa : at scies certè , num vivas : nec item atque ille sella infidens scitabere , utrum sedeas . etiam intinctus leviter disciplinis , apud sapientiores te servabis aliquem statum . licebit hircere aliquando apud eosdem sine sibilo . sæpè enim vidimus , risimus sæpè etiam unum aliquem illiusmodi , à quo diligentissimè excusso scrupulum falis non exaras , assidentem eruditorum hominum coronam , veluti concilium avium corniculam . disceptatio inibi incidet de apice cujuspiã disciplinæ . hinc tum ratiocinari alii aliter , opponere , diluere , omnia docto miscere dissidio . ipse unus nescire nebulo , quid se faciat : stare , prout quisq; truceus : jã ad istum , jam ad illum sapienter in loco disceptantem advertere os pandum : tædere demum ; quippe non bonum , sed boni amor oblectat . & iste quidem ut in malis non multum ineptè . quanto ille intolerabilius , qui , ut ipse quòque videatur aliquis , quandoquè inspergit quidpiam de suo ? tunc maximi risus . etenim ferè semper tam insulsa egerit , tam inepta , ut inde fieri mereatur narratio , & fabella otiosorum . & dedecus tantum adolescens nobilis rectè ferat ? negligat ? etiam diligit ? nescio quid ampliùs addam . si tali facilitate in infamiam adeo inhonestam poni cæteris , susdeque patiuntur : cujus ego alterius mali recordatione deterream ?

Jam autem quoniam ludos ipsi meam operam faciunt ? ego item ipsorum inertiam ? planè ita videtur . istuc faciam . Heus tandem vos ad ignaviam , & inscitiam facti , agite jam , omnino pacificari vobiscum volo . ne timete ; excusit aculeos omnes oratio mea : bilem cõco-

xit : etiam descendet in vestram causam. nequè verò defensionem ullam rectè per vos ipsi præstitistis ; quippe imperiti omnium nesciebatis, ad patrocinium commode ingredi . nunc finite , causas paulò æquiores pro inscientia vestra afferre me, vobis in utrumvis oculum otiosè conquiscentibus . Adeste dum, qui contra estis. quænam demum acerrima ardet adversus istos expostulatio? ecquid est aliud, nisi quod omnino literas nesciūt? nihil profectò . sed quid aliud quæras : ubi dicuntur , agere veluti pecudes ? certè agunt pecudes stolidissimas : sed , quod omne fert punctum , non sine bona causa . pendantur singula singil latim : jam animo non tantùm non invito , sed libenti etiam prolixoque palmarem hominibus stuporem condonabitis ; ubi rerum omnium ignorantia arctissima necessitas est . nihil sanè illi minus , quàm improbi : infelices & verò dicendi sunt ; quandoquidem non , quemadmodum culpa, item calamitas resilit ab invito . nulli prorsus student : parvum est . illud majus : quia non , si vellent , studere possunt . non est horæ otium . jam timeo , ne ista videar aut stultè dicere , aut joco . sed neutrum est ita : percertè nullum est otium . jam quid agunt solidum ipsum diem? istæc res est . itaque , quod instat , revocemus diem ad calculos, & horarum omnium rationem digitis computemus . Principiò ante lucem : mentior , post multam lucem volui dicere , meridiem circiter (nimirum gloriantur Clientes mei , ipsi quoque de se , in quo alter nescio quis , solem nunquam surgentem, nunquam occidentem vidisse) cum unus , inquam, de istis expergiscitur , inter prima , aut post illa statim cæsariem pectit . rectè sanè nempe aliqua, nec verò nimis esquisita mundities haud quaquam dedecet viros . quid tum postea ? pectit . ò quàm sapit fractum , & muliebre . deinde? repectit . ita sanè depecteret ; quis hic stomachum contincat ?

neat? verùm finite, 'quæso vos, ita res, ut sunt, esse. quid ipsi faciant? annus, urbanitas, consuetudo non finunt, hominem esse, ita, ut vult. igitur ea est prima summa; dum pectunt, & repectunt: dimidia dies est, neque verò, tametsi maximè conentur, intereà festinantius. etenim usque dum de capillo unoquoque confulitur: & cotidianus tonsor investigat, siquis pilus abnormis proxima nocte surrexerit: & cinerarius contorquet: & ille alius acu'fecat æqualiter: & cirratus ipse videt, si speculum annuit: & aliæ id genus apinæ, tricæquè extricantur; non dies modò, etiam annus abiit. an exoptares, amores ac delictum floridæ ætatis rusticos haberi ipsos, incultosquè? imò respublica citius turbet, quàm coma. nihil est tanti caput, quanti capitis decor capillus, planè flavescens, sericus, leniter undulatus, cultusquè, aut in modum, quo recidens æqualiter in anulos, eandem quoquo versus altitudinem servat: aut à temporibus directò deorsum frangitur in gradus: aut rursus accisus, quantus est prorsum dejectus, bipertitò pectus ingreditur. Pedes demum sunt pede: attamen ipsorum non est sanè luteum negotium. quoties mundulorum unus ullus calceat, ut brevissimè, par est horarum. quippe in illa re molesta quamvis prolixaque acer munditiæ gustatur sapor. Quantum diei mihi excipis pro vestiariæ scopula? pro lavationibus? pro odoramentis? quantum pro eo, ne caligulæ quidpiam rugent? ne qua uspiam ligula dissideat impar? ut femoribus assuta feminalia iisdem penè accrescant? ut affigatur thorax in pectusculum, aliaque istiusmodi multa? i nunc, & exinde judica: utrum ista satis mane unum exhauriunt. Perge. proximè à meridie dormire jubet medicus pransum adolescentem. hoc valetudo est. suprema rursus ad pectinem: quia mox in publico. egreditur indè domo, visum amicos, quibuscum vesperam,

& crepusculum deambulat. bellè sanè. cum usque à prima face ad concubium : tum verò ab hoc ad mediã noctem , alea , confabulatio . urbanè factum . postremò media nocte adolescens malè lassus , & benè cœnatus cubat in lecto : quo tenore & dies , & menses , & anni convolvuntur . Ad hoc anniversarias adde intercapedines deliciarum : quoties tempore anni præfervido petuntur æstiva , putatote , Mergellina , & quidquid porrò collium jacet . hibernas adde venationes , exercitationes equestres , & multi generis alia , quæ homo voluptarius non prætereat . quid plura ? nonne ista superfluent , ut interrogem : ecquam horam . de tanta rerum coactione excerpitis , qua pagellis insudet ille : libros evolvat : celebret lycea : faciat deniquè , quæ seculum deficeret ? literis pro dignitate navaturo operam est opus hominem vivere minutum , angustum , horæ pluris , quàm auri præsegmina facientem . ubi ista isti , cui dies centuplex simul natus , statim occideret ? Applaudunt enim verò belli homines orationi meæ , ecce applaudunt : gestiūt præ gaudio perinde , atque ipsis per me facta res foret : & vindiciæ secundùm libertatem jam decernantur . Vel quod credidere transfugam me , cum explorator advenirem . O scelera . ego satis sanus vestram insaniam manu tenerem ? vos de reis eximerem ? ego sperarem , ulla vobis futura æqua : ut literario quàm labori , quàm otio subducamini ? sinerem ego placidus , calamum calamistro , vitro ceram impune mutari ? sanè , quia verò mundus muliebris leve malum : emendare oportebat luxum intolerandum virili ampliùs adjecto . utinam ad unum diem Cato revivisceres : usque dum recantares tuum illud , Navis & Mulier nunquam satis ornantur . tu quidem nunc haberes , vel quos tertios includeres in illo numero : vel qui præ istis & navim , & mulierem ab illo numero vindicares , nimirum perinde quasi fato
fit ut

ut, qui jam dudum mores descendebant, nunc præcipitent. quippe cavetur facilius, ne isti mali sint: quam, si mali, ne pessimi. una, una igitur defensio restat, insania: unam istam excusamus. Iam si mentis forent: quæ mulcta expungeret tantum scelus? aut quæ sat illos oratio cruentaret?

At parentum, inquit, ea culpa est. ipsi nos ita in-suevere. nunc vitium medullis incoctum abraditur pe-riculosè: vix omnino revellitur. Et ista illa est pugna solennis. ex una parte culpam parentes ad liberos: li-beri ex altera transfundunt ad parentes: ego ad utrosq; sed ne alteris perbellè exercitis, omnino alteri abeant impune: pauca ista contra patres per occasionem effun-do. Res est egregiè mirabilis, quanta certi homines nequitia liberos expectatissimos suscipiunt: susceptos tantùm non strangulant. nullus à teneris bonarum co-lor artium, nulla mentio disciplinæ: quodquè videtur penè incredibile, non modò præter æquum, & bonum ignaviam à pueris non abstinent: sed aliàs ad istã sump-tus impiè suggerunt. ipsi interdum frangunt ab incuna-bulis animulas illas: ipsi ad mollem, & umbratilem vi-tam inclinant: ipsi laborem veluti larvam fugiendum simplicibus proponunt. indè sensim indoles illa refra-ctaria: ut vix adulti præter infantiam, flagitent missio-nem ab scholis: negata, peregrinationes fugamq; mini-ventur: etiam mussant es interdum promittant ad cœ-nobium, re vertente turpiter in dedecus longè majus, ut præsidio sint nequitiaè castra virtutis. tamen ne ista deinde conquerentur patres? perinde atque ignorent, simplices annos colorem ducturos, quem velis: etsi se-mel ductum non abiiciunt, cum velis. quem in loco nõ corrigis, non coèrces per tempus: primum alterumve facinus timebit factum; alia, atque alia faciet timen-

da . non patiuntur humanè? renituntur? sit in manu , & minis stimulus . non timetur? urge. filius ita est homo; si digitum indulges : vel manum abripit . ergò si quotidie palpatis , & miseremini aut pluries , aut priùs quàm delinquant: si non tantùm non exorati, sed ne orati quidem annuitis; quid est , cur illi non abiiciant morem, quibus , quantum de metu detrahitur , tantundem ministratur audaciæ? quin illos jubete , non dimovere ab oculis oculos : ab nutu pendere: timere cum iratos, tum verò parū hilares . sic facietis rē. sic discitis patrē. profectò vobis peccāt, quidquid liberi peccāt. scelus integrū trāsferitis ad vos; natura enim vestri facti sūt. proinde luxuriāt, otiantur, ineptiunt de vestro. Pro re quapiā familiari , pro uno fundo tot curare , pati , tueri aliquando usque ad mortem . pro filii institutione , videlicet pro eadem familiari , & insuper pro re publica ne manum quidem vertere? qui semel est pater: nullus est pater. qui natura pater est tantummodo , non consiliis : nihilo melior , quàm bellua quævis est pater . Ne mihi causare ingenium intractabile filiorum . nimirum in tenera ætate nihil est firmum . ducuntur facillimè in utramvis partem. adulti erunt , ut vultis: si curatis, esse impuberes, ut debent . cultura indigent; nam cætera per se præstabit . Ipsæ agrestes sylvæ ferro erudiuntur in poma . trahuntur ipsæ ipsæ ad mitiores fruges studio, solertiaq; cultorum . sedeat manibus compositis in sinum . inoculator indiligens : sylvescet rudis arbor, in amarissimas induens se baccas . fac , per artem excoqui vitium : ut insitor primò ramusculum in solidum secet : mox rectè transversum incidat : tum alieno surculo inoculet : indè adstringat : prætereà terra condat , ac foliis : postremò riget sæpè; tum enim verò virgulta subnascuntur , fruges datura bellè mites , artis & naturæ seu æmulationis-

latione, seu fœdere. Etiam ne brassicas ac betas in hortis sedulò excolendas: filios domi negligendos? quid uspiam, nisi si fungus, aut par quidpiam ignobile, ad optima illaboratum excrevit? insudandum, fatiscendum est patribus præ labore: ut demum sciant, patrem munus non nomen, non vocem sed vicem esse: & naturam elargitam nomenclationem honoratam parentis beneficium fœnerasse.

Et ista sanè præter rem, sed non omnino abs re in parentes. nunc reddo me causæ, excussurus, quod restat, de junioribus illos, qui turpiorem, quàm ab otio, à negotio ipso ignaviam trahunt. pugna fuit mihi modò magna cum hominibus insciis; quanta jam in extrema cera cum sciolis? quando autem prior locus tempus penè omne demessuit: limo strictissimè, quæ quàm plurima dicenda restarent: & illos de multi generis literatoribus extinguo, quales euripos, fluctusque literarum! qui posteaquam grammaticæ vix auricularis apicè immergere, repentè emergunt poëtæ: &, quod nequius est, poëtæ rotundi. statim coram te ventriosi tument item, atque Aganippem, cæterosque doctos illos fontes haustu uno exiccarint: item atque in pegaso de teneris unguiculis equitarint. tertium quodque verbum Pindus, Helicon, Cyrrha. quos afferre spiritus putatis, ubi farciunt vernaculos versus (istos, inquam: nam græcis, latinisve lingua deterret) in quibus tamen velut in arena sua macchè ampullantur? Homerus, Maro, Flaccus inter latinos, græcosque poëtâs fortasse aliqui reverentia ætatis: nulli verò quales ipsi inter suos ingenii festivitate. quid quæris? de primatu certent minimum recta fronte cum musis, qua in re duo illa, supra quàm credibile, non placent. alterum, quod ita tota meræ sunt nugæ: ut firmas unicèque utiles disciplinas

coquendas vegetiore stomacho penitus nauseent . alterum, quod abluta sepius verecūdia usque adeo ineptiunt , ut traducant se prorsus ad Męc enatis , Gallionisve dilutas compositiones , ad amores , ad alia paria deliramenta, quibus suum alienumq; morē, suam alienāq; mētē prostituūt. ne isti si nō parcunt utilitati suæ, at certè parcerēt honori. enim verò ab alienis didicimus: qui unus pudorē semel posuit, pudicitia profudisse multò ante, quando quid ē vetus est verbum , ad id , quod dolet , manum decurrere . quapropter seriò videant scriptores isti licentiores , ne quas notas chartis imprimunt turpiter , famæ suæ turpius inurant . Quid tum ipsi arrogantius ? tenere se manu , ajunt , floridiores musas: poësim beneficio suo non vixisse jam dudum . O fortunatam eloquentiam , si sentinam horum hominum ab se abiecisset . Poëtis concedo ego inter sapientes locum, & honoratum . sed simul nego , poëtam esse , qui versus ut eūque confereat in triplices: qui scribit amatorias cantilenas , liquefcente per ignaviam stylo . nimirum attentè videro , ne poëtas istos nominem. poëtias enim verò aliquas de nequissimis dixerim , qui effœminaverint musas ipsas : Parnassumque , per antiquum diem à virginibus habitum , olim in lustra converterint . huc cunctine recidere vatum religiosa illa nomina , & appellationes venerandæ? si redirent ad vivos veteres illi antistites musarum : certarent , ut opinor , pugnis ac morsibus, quò quàm citissimè de poëtarum albo expungerentur Vates magnum nomen , res major; ut quæratur proinde plurimùm: minimùm acquiratur. literariæ reipub. optimè foret : si quot sæculis unus aut alter summum , absolutus numeris omnibus poëta nasceretur . nunc venditant se cōtra mihi turmatim nescio qui, quos acris titillat voluptas, ut poëtæ saluentur, quorsum ego
plura?

plura? ecce vulnera, pestis, excidia sapientiæ. operantur adolescentes nostri levissimis, interdum pudendis verificationibus, in quibus oleum, operamque sumunt. ita ubi sciunt maximè, nesciunt permaximè. Ergò qui velimus, suscitare literas ultra, quàm satis est, jacentes: qui reddere nitamur nativam illam imaginem benè actuosæ solertisque juventutis, illa nobis valdè contraria curanda sunt: ut inter adolescentes minus otiosi degant alii, alii degant negotiosi sapientiùs.

Restat nunc illud, ut in egressu orationis meæ ad omnes de isto inertium globo, pariter ac si mihi afforent præsentés, me convertam, agamque cum iis: ut habeant jam aliquam aliquando animi mentem: & quid se deceat, cogitantes ipsi, se demum exuscitent. præterea obtestor, ut novissima istæc verba, vel etiam preces æquè missa ex ore accipiant meo, & sanctissimæ patriæ bonorumque civium omnium, quos ista eadem cura sollicitat. Expergiscimini, inquam, quoscunque irretit malum otium, aut inanes tenent curæ: & patrios capessite spiritus. viri aliquando inter viros estote. Jam ipsa ignavia vestra apud nationes exteras in ore, inscitia in risu habetur; quoniam adolescentia ætas est, quæ nemo non observat: quam valdè dedecet, non modò si minimum improba sit, sed etiam nisi plurimum proba. respicite dignitatem clarissimæ urbis, & cognoscite, quas illi plagas imponitis, resiliere in vos: & unam non unam opprimi ruina. patria ruente, non statis ulli cives: vobis jacentibus, nemo deinceps caveat, quin patria proruat. etiamne cælo æquatam ab majoribus vestris laudem per summam ignaviã, ac dedecus æquare solo? quid ubi narratum sit, illam laudem non solum per vos usque ad maximam à magna prolatam non fuisse: sed ne magnam quidem à maxima fuisse serva-

tām? dicemini turpissimas ob causas a sapientia defecisse: & minimum erit inter probra, quam maximum reor, incitiam. igitur facite, officium vestrum sive ex animo, sive tandem coacti verecundiæ morfu. proprias, firmasquè reddite spes illas, ad quas nati estis, eductiquè. deniquè pudeat, floridissima ætate, patriæ, generi, prætereà vobis ipsis degeneres esse victuros.

Immaculatæ Conceptioni Beatissimæ
Virginis Mariæ

ob Neapolim à pestilentia servatam.

O R A T I O I V.

Sepè, vos crediderim, risisse Heraclitum; quòd hic non sanguine, sed fletu concretus, nunquam à lacrymis vacuus, assiduò, præficam agere, videretur. nunc verò vivi ad ea tempora pervenimus, ut ab Heraclito stare, eundemque lacrymarum tenacissimum sequi cogamur. adeo magis magisque rumpimur indies, novis subinde insurgentibus malis, ut, quæ aliis alia impertita ætatibus, in unam hanc nostram simul coacta, videantur. Vidimus non multis ab hinc annis, contracto longum tempus incendii alimento, flammis secum ipsis reluctantibus rumpi montem: èque fœtis vi sulfurea cavernis per os, per costas eructare flammæ: rupes in ballistæ morem torquere: ferventes vomere ex liquato bitumine fluvvios in eam insaniam, ut consternatus ad Vesuvi furorem terrarum orbis, cuncta in cinerem solvenda formidaret. Mox, tanquam si mitius tum foret actum, & satis res salvæ pluvia inter incendia fuissent, quod sani fuerat relictum, revocavit illud ad stragem excussa ab imo tellus, humanum, credo, pertæsa jugum, aut in extremis malis nostris more suo tripudiatura. Porrò autem, ut si calcem sub calce tererent ruinæ, bellum adest civile, & intestinum; perinde quasi leve foret, ab aliis perdi: nisi no-

ſtra adjuturi vulnera , nos ipſi in noſtram perniciem arma ferremus . Poſtremum omnium inaudita lues coronidem inductura ſuppliciiis tantò peior evenit : quoniam per ultimam ſævitiem ne ii quidem fiunt reliqui , qui everſæ patriæ reliquias lamententur . nam , ut ſcitis , & ſæpè deflevimus , bacchatur tam inſolens legis , tam ſine more ex erebo adducta peſtilentia , ut ſerpens rectè per latibula urbes quàm celeberrimas momentò afflixerit ; afflixerit , inquam ? imò de ſtirpe deleverit . quæ truculenta pernicies intētata principi eſt urbi primum omnium ; undè fiebat , ut , quæadmodum , niſi poſteſt caput , nulla eſt pars corporis integra , ad ejus urbis excidium regnum circa ipſum rueret , & utramque duceret ruinam ille dies . quapropter non ſolùm gratulandum arbitror nobis ipſis : quòd noſtra ſalus adhuc verſatur in vado ; ſed etiam gratias immortales illi habendas , per quam effectum eſt , ut funerum vena reſiſteret , & Neapolis utcunq; Neapoli redderetur . & ſanè actum jam de præclariffima erat urbe : Neapolis omnino cōclamata ; atque adeo graſſabatur ad internecionem uſque contages , civiumque promiſcua ſe cæde ſatiabat , ut vel ex principio frequentem mortalium necem ipſa jam ſepulcra deficerent . tum demum intellectum eſt , civium ſalutem non in remedio ampliùs , ſed in beneficio futuram . Tuus indè , auguſtiſſima Virginum , Conceptus cujuſcunq; inſolens labis imploratus ; & audita ſunt vota , non tamen ante , quàm urbs pænè exhausta funeribus ſentiret demum , ſe perdi . Ipſe verò non ſum adeo ambitioſus in malis , ut vulnera refricare , faciemque urbis jam jam labentis hìc aperire conſilium fuerit , niſi è re mea Conceptionis Immaculatæ meritum in illam urbem tātò magis his coloribus eluceret . cæterùm ne credite , loqui me in hac lue quid huma-

humanum, quid tolerabile, aut usquam auditum, aut opinione conjectum. malum extra ordinem fuit, idēq; extra fidem erit; nec lecta unquam, aut annalibus memorata tam improba contagia, quæ singulos in dies ter, quater, interdum quinquies mille hominum strage vix se demum expleverit. prodigia narrare credidit, quī meminit pestilentiaē anno à Virginis partu, millesimo, quadringentesimo Florentiaē grassatę, in qua tamen triginta millia hominum desiderata. & illa altera in Constantinopolitana urbe, Leone Isaurō imperante, ab orbe condito nulla memorata crudelior, in qua tercentena millia civium absumpta. ista verò, ut frequentes apportant literæ, Constantinopolitanam ita superat, ut sexies dena millia superaddat. ex quo intelligitur, una in Neapoli per quinque, aut pauciores menses tercenties, & sexagies mille homines contagio trucidatos. At si cædes ob frequentiam miseranda supra modum videtur: quantò, dum tenorem modumquē pendatis, miserabilior? horret animus dicere, quæ, quoniam opinione asperiora contingunt, ficta veris immixta credetis. Præcipitaverat hyems: aperiebat ver luctuosissimum annum; & Neapoli tum primū morbi odorata semina metum potiùs, quàm remedia expressere. post ubi lues utcunque restiterat, seu aliquantisper repressa per artem, seu potius fallacis morbi furto occultata; clandestina penitaque cæpit serpere in alios, atq; alios: diffundi sensim in venas: ali. per commercia: per consuetudines corrivari pedatim. mox, crebrescente funerum fama, detegi ludus: ostendi tabes: interficere primò vulgus: deinde invadere promiscuè singulos: nihil inter ætatem & sexum dignoscere, exasperari, furerere; donec, etsi æquo tardius, intellectum est re ipsa; nihil malè sopito igne insidiosius. tamen itum est ad

auxilia, audacia sanè multa, nulla felicitate. continuo interdìcta civibus publica: jussi curatores salutis, per quos, aperta lue laborantibus, nosocomia separatim extra urbem attributa non sine medentium inibi exquisitissima cura: imperata suspectis quadragenaria secessionis, incertae pericula valetudinis: urbis regio omnis lustrabatur: omne conquirebatur angiportum: ab agris integri sejungebatur: omnia sedulo accurabantur: quibus speratum, fore, ut inter cunas suffocaretur contagès. Sed jam se malum subduxerat curae; & in urbis modum, quae diu contra hostilem reluctata impetum, vineasque turresque admotas aegrè perpessa, dat tamen latus arieti, obstinato verberatu sapius recurrèti: ruitq; tantò infelicioꝝ, quantò vim vi retundendo hostiles magis iras exacuit; ita ubi demum vicit malum remedia, exarsit, pervenitque hoc furoris, ut centena denis, centenis millena, & his alia subinde millena extinctorum adderet capita. Hic tum non ille morbus erat, sed strages: & ex tam maxima, quam dici nequit, morientium hominum vi ignorares, urbem ne incoleres, an sepulcrum. Interea qui luctus? qui squalor? quae trepidatio? aera à sacerdotibus vacuae, oratoribus nudata rostra, palatia dominis. sola compita, sola curia, fori sola facies, inducta aut per metum, aut per mortem solitudine. quid si omnia hostilia? quid si tota urbe victor volitaret miles? quid si quisq; sua in domo circumventus? quid? quod tollerabilior accidisset vastatae urbis conditio. ademptae civium consuetudines: scissi conventus: salutationes formidatae: dirèpta sepius inopinata morte colloquia. quid plura? tanta in urbe nihil cernere erat urbanum. oculere tecto se quisque: amicum, aggressoremque juxta metuere: audacissimus omnium vitam sperare per fugam. Nec amicitias tantum, consuetudinesque civiles, sed necessitudines etiã

consanguineos inter, cognatosque absciderat contagio. cavebat à nato parens, à parente natus: conjux invisita conjugii, fratri frater: jam in fraudes colloquia, jam in infidias amplexus, oscula vertebant in vulnera. omnia omnes habere suspecta: aërem ipsum formidare, perhorrescere: spiritum ipsum, qui duceretur, odisse. Ad hoc pestilentia tangi, ægrotare, jacere, agere animam, emori punctus erat. quot creditis interpulas extinctos? quot veluti per jocum morbi mortem à somno incepisse putatis? quot in pedes è cubili receptos, sub manu in lectum de integro, hoc est, in fere-trum revolutos? quot metu? quot marore? quot fame exanimatos? Efferebantur, imò veriùs eiiciebantur cadavera domibus nulla pompa, nulla face, nulla necessariorum frequentia, nullo fletu. O rem & auditu miseram, & visu miserrimam. ipsæ ipsæ matres visæ, sua viscera, delicias olim suas, contagii metu, natos peste interfectos harpagone veluti feras trahere, levare furca, è fenestra devolvere. adeo nullus tam magnus amor est, quem demum æquè magnus non perimat timor. Quid memorem domesticorum fugam, ubi quis domi pestilentia interciperetur? deserebatur æger è vestigio: distrahebantur ab ipso ipsi percõjunctissimi: vix plorabatur, exhaustis frequentia funerum lacrymis: is tum moriturus indigus omnium, omnium vacuus, sine cura, sine spe, nec amicum habere assidentem ad spondam, nec lacrymis illacrymantem parentem, nec excipientem germanum suspiria, nec pendètem à nutu numerosam familiam, exigua, sed tamen necessaria ingruentis jam fati solatia. at solitarius, at secretus veluti fera tabescere: cum dolorum verticibus luctari solus: ipse sibi curæ, ipse solatio esse. ubi fames urgeret, trahere se præuè inter mortuum ad frustum esculentum,

quod

quod tanquam omne delictum vultu averſo à cariffimo omnium ſub fores illi raptim proiiceretur. Hoc quidem miſerum eſt exulem occumbere. illud verò majus, abſentibus occumbere liberis, neceſſariis omnibus. quid autem emori longè à ſuis inter ſuos? quid extingui præſentibus iifdem, & abſentibus amicis? quid exanimari ſua in urbe, ſua in domo eo ritu, quo per barbaras regiones, quo per deſerta, & crudelia loca, quo inter Getas, aut Hircanos? Et quidem morientium is horror; ſed quantò major mortuorum? ventum eò jã erat, ut obeunti non eſſet metuendus tumulus, ſed ſperandus. jacebant per compita paſſim feris expoſita cadavera, corroſa ſanie, morbi ſuaque duplici peſte putentia, inter quæ germanum aſpiceres, aut parentem, quem non niſi duplicato funere funerares. propterea felicitatis ſumma erat, eodem ſub tecto extingui, ac putreſcere. ſin verò, ò multò miſerrimam conditionem! poſtea quam ſtrata ſub domos diu multumq; tabuerant exaggerata cadavera, indè mancipiorum manu confuſè, ac permixtè in carpenta, carrucasque ſine nomine inferri, congeri: mox indeplorata extra cariffimam urbem, extra natale ſolum, extra patrios muros exigi, exterminari; perinde quaſi non pœna mors fuiſſet, ſed culpa. Ad hæc offerebat ſe ſe in excidii ſocietatem famas, lenta carnifex, ſecreta peſtis, bellum inteſtinum. quamvis enim omni copiarum genere urbs per ſe foret reſerta; tamen ubi fuerint intercluſi com meatus, importandiq; alimentorum ſublata poteſtas, in frequentiffima urbe omnis inops eſt copia. quam ob rem extenuari paulatim annona cæpta eſt: undè primùm orta caritas, mox inopia. hinc fiebat, ut ònis à letho fuga intercluderetur; quis enim, ut omnia, adhuc ſe fugiat? itaq; qui omnino metu cõtagis abſtinebãt publico, peſtẽ non ſine peſte remove-

movebant. Narrant, fuisse, qui ditissimus apprime, in penentrali sede amplissimæ domus stragulis acu pictis circum vestita, super serica, & conchiliata toralia, ante onustos abacos facti argenti, numeratæ pecuniæ, vestisque pretiosæ per quàm locuples, in summa, auctus suppellectile per abundantanti, à fame vilissimorum mancipiorum carnifice interierit. hinc vobiscum ipsi reputate, quid plebecula? quid bajuli? quid ii ipsi, qui mercede manuum se tolerabant, in quorum domibus nihil cernere est præter ipsos? quid denique tam magna vis illorum, qui vitam alerent precario, viverentque in dies: quandoquidem opulentissimos quosque fortunis omnibus circumfusus, in deliciis natos, educatosque in finu felicitatis tam perditè invasit inopia? Nunc verò in tanta colluvione, & confusione rerum omnium repetite paulo altius, AA, & cogitatione ipsa revolvite pristinae faciè urbis, populariū frequētiam, nitorè equitū, locupletissimorum vim, aëris habitudinem, quàm saluberrimā. ubi nā terrarum altera vetus Neapolis, quæ cæli ingenio percelebris, quæ genio incolarū per quàm elegās, quæ publicis ac domesticis cōspicua ornāmētis, quæ rerum omnium confluxu satis abunde què beata? verùm ecce tibi immutata scénico quodam filo singula, datu squè omnis omnino vastitati locus. nudatæ divitibus divitiæ: inops ab equitibus equester locus: à civibus vacua civitas: & Neapoli demum desiderata Neapolis. Istæc autem, & hisce paria, quæ diximus, cognita nobis tantummodo. sed est longè numerosior calamitas, quàm ut per me tractim dici queat. etenim quantò asperiora, quæ premit silentium, quæ tanta regionis intercipit distantia, quæ pudor obtexit, quæ, quoniam vix credenda, ipsa eadem fama præterijt? cæterum quis non conjectet, quàm fuerint per se hor-

horrenda illa , quæ quamvis absente nobis perfecta ,
 quamvis nec ad unguem hoc loco narrata : sed incisa
 partim, alia congesta, aut libata uspiam, aut uspiã tan-
 tum monstrata, quamvis denique tumultuario quodam
 stylo, & cursim cæsimque prætereunte proposita, per-
 stringunt tamen animum, contrahuntque apprimè.
 Nunc demum agite per vestram fidem, AA. est ne quæ-
 so à vobis, qui minus coniecturam fecerit, quid tam
 crudelibus responsurum demum esset initijs? quam
 ruinam pro tempore istac funestissima cœpta protraxif-
 sent? ac planè ex quanam arte, ex quonam consilio
 tantæ morbi licentiæ inijcerentur fræna? ubi jam im-
 missa habenis omnibus, & in excidia lues ingurgitata
 revocaretur? quis tandem imponeret tantis doloribus
 magnum diem? Sed oportebat, illibata labem, indem-
 nis damnum, noxam innoxia vindicasset. Oportebat,
 finem faceret unius urbis excidio, quæ totius orbis in-
 columitati fecit initium. oportebat, illa urbs ab ultima
 clade prohiberetur, quæ multò ante immaculato Vir-
 ginis conceptui vota sacrauerat. oportebat, privata
 hujus contagionis damna reficeret, quæ communis
 contagij pestem reparasset. oportebat, bona salus ex
 illa flueret, à qua sola quilibet ablegatur interitus.
 oportebat demum, singularem noxam singularis in-
 nocentia redimeret: contra corruptelam extra ordi-
 nem integritas extraordinaria mederetur. felicissi-
 mam in malis suis illam urbem, cujus bona valetudo
 staret miraculo. juvat procul dubio in hunc modum in-
 terijisse; quando sic foret de integro mirabiliter viven-
 dum. funera beatissima, ut quæ tantum patrocini
 meruere. Et certè nemo est omnium, qui portenti loco
 non habeat; quoniam in tam numerosa clade, in tam
 multiplici nece citra inter necionem sævitum est.

detonuit ex insperato tempestas: inducta pro votis, sed præter opinionem serenitas: deferbuit non sine Virgine inopinatò pestilentia, & inductus eo temporis stragi margo, cum adeo de salute diffideretur, ut ejus desideria non intra spem amplius, sed intra temeritatem forent. Etgo ex hoc videor mihi, tot in ea urbe videre miracula, quot superstites: tot donatam mortalibus vitâ, quot non adempta: tot è mortuis excitatos, quot inter mortuos non fuere recensî. impèdebat, urgebat, in faucibus exitium erat. pestilentia non urbem allidere, sed delere: non extenuare, sed vastare minabatur. tam magna vis pereuntium, tanta execrandæ pestis illuvies, mixta omnia, turmatimq; undequaque confluentia mala non ruinæ metum, sed salutis desperationem induxerant. Deus immortalis. qui lætitiæ sensus, quæ festiva tum conclamatio, cum respirare urbs parumper occœpit, se sibi reddere, post tantam vastitatem facere aliquampiam civitatis imaginem, restaurari publica, restitui civibus cives, depelli purgamentis residua tabes, eandemq; longè tractabiliorem experiri? qui laborum ex illo die fructus? quæ gaudia, cum se voti ream sensit Neapolis, civicamq; salutem non conceptam ante precibus, quàm susceptam, non prius oratam accepit, quàm exoratam? Vicisti, Virgo, urbis desideria, vicisti: præ isti spes: vota superasti. magnum fuit hoc beneficij sperasse: accepisse; nescio sanè, quid addam, multò laus anteit verba; nec ipsa digna silentio est: nec talis ego, qui sim illam exornando. quare illaudatum remaneret omnino tantum meritum: nisi ipsum idem laudationis inopia commédaret. Perge in opus, & beneficium tuum proprium redde. debes hoc gloriæ tuæ; debes pietati, eam tibi urbem excipere ab excidio. Tu ab illa luem omnem prohibe: dum labem

à te illa omnem eliminat. cedo, quod potes: interea
gestiet ista reddidisse. quod debet. facies hoc more tuo;
nec erit ulla unquam tam ingrata posteritas, quæ suo-
rum Majorum damnata voris, vitam beneficio ex me-
dia strage receptam ejusdem beneficij laudationibus
non infumat,

ARISTOTELES VINDICATVS

PROLVSI O I.

Habita, cum Author, Theologiae magister designatus, illo anno ad explicandum tractatum de Censuris aggrederetur.

REm post successum lepidam, sed sine eo certè lacrymosam ita, ut nunc nuper accidit, dicere ab extremo, consilium est. vos, si quicquam vacat, posthabere seria vestra ludo meo, advertite, quaeso, tantisper animum, Audit. humanissimi. etenim quæ vidi, quæq; magis tuli digna, indigna, datus in argumentum fabulæ, dissimulare omnino, ac tacitè habere, si vellem, non possem: si posse, nollè. ceterùm etsi morbus non sit meus cacoethes illud insanabile dicendi; imo si unquam aliàs, hac in primis tempestate, cum me alia alio sum distulere curæ, animique mentem ab officiis istiusmodi longè avocarunt, tentari hac scabie nolo, manumquè libentissimè sub pallio haberem; undè ne quicquam nova materie prælegendi ad novam proluendi rationem proritante, jam mecum ipse exegeram, posthabita omni dignitate, missa pompa (quod sanè condecebat doctorem, ut me, supellectilis tam angustæ, & accisæ) aggredi ad Theologiam profanorum rituum, sacramque palæstram auspicari sine auspiciis, sine lituo, nullo templo inauguratum: tamen imposita honesto homini improba persona calumniæ contilium involavit. pupugit hæc planè intima, strinxitque ipsam

D

vivum:

vivum : ut in tam acri sensu doloris nihil exclamare, vel lapidem, luderes operam, si juberet. Quo circa vos pro humanitate vestra boni jam consulite narrantem me de recentissimis infortuniis meis. erit fortasse in ea narratiuncula pretium aliquod operæ non pœnitendum; quippe lucro demum fuerunt impendia hæc ipsa: ut liceret mihi quoque accinere vetulum verbum: *Νῦν εὐπέπλόηκα, ὅτε νεναυάγηκα*. Nunc benè navigavi, cum navem fregi.

Ergò posteaquam invitis omnibus bonis artibus, & pingui minerva mea non multò ante suffectus, ac veluti succenturiatus docendæ theologiæ sum: homo, si superis placet, honoratus, ac bonus, qua valebat gratia apud senatum principem Theologorum, cujus in nos omnes summa potestas est, rima nescio qua sibi reperta, recenti præfecturæ tam commodus intercessit, ut nisi qualis qualis dicendi contentio defensum mihi meum beneficium dedisset, & in provincia jam suscepta tenuisset, erat propè factum, ut, exeunte re in fabellam oppidò deridiculam, uno penè eodemque die authoratus exauthoratus, hæres exhæres in vacuum venirem. itaq; quo tempore gratulabar mihi conventum hunc, hanc coronam, hunc multò jucundissimum conspectum vestrum (siquidem, ut est paræmia, Omne festum multas habet) ecce tibi ex ulysseo quodam gnavi capitis commento, mutatis de repente in scena frontibus, areopagum ultrò in me totum, actores, actuarii, quæsitores, judices, qui non? ut jam ipse, qui forum, ac fori bellane de facie quidem ante hac noram, in iisdem nescio quo fato includerer utroque pede; ex quo repetens aliquando mea mecum otia, halcidonia mea inter commentatiunculas utcumque ollares, pacatas certè, & oleo tranquilliores, irascebar in immensum fato meo: quòd nullis hostiis litatum, nullis procuratum cæremoniis

moniis ex libidine sua tam ægrè mihi fecerit facturum benè, indueritque in casses, unde nullus me Oedipus extricaret. sed jam propiùs accipite modos indignissimos, quibus hæc mihi faba cudebatur.

Receperam equidem, ut modò audistis, tesserã novæ artis, & appetente jam justo transmigrandi tempore, vasis conclamatis, in novam provinciam securus, sed non tutus maturabam; nam inter maturandum, eccum offendiculum ipsum omnino insperatum, multòque molestissimum. Enimverò cum forte fortuna irem de meridie via publica, vel nihil meditans, vel meditans aliquid de nugis meis, fit obviam improvisus homo de foro, qui voce, ut solet ista natio, insolentissima antestatus præsentis, mequè nominatim exclamans, heus tu, inquit, resiste: multis te volo. miratus ego nudum caput, ac frontem impudentissimam hominis, resisto. istum interea contortuplicatum nescio quem, impurumque codicem evolvens, contracto dein super cilio, pancratica, & planè gladiatoria voce, quasi Rhadamãthus de sella, in hunc fermè modum denunciatur, reputante contra me factum illud licentiam joculari; nam est is cæteroquin & facie, & facetiis admodum deridiculus, carusquè apprimè coronis otiosorum, quas quoque tempore scurrilem in modum salibus aspergit suis. tunc in rem suprã quàm fuisset mihi optandum serius, Patres, inquit, Illustrissimi, ac theologiæ Antistites summi, amplissimi, sapientissimi, tibi una cera, suffragio uno, quotquot sunt, arctissimam legem dicunt, præcipiunt, imperant, multandus perduellionis, si quicquam refractarius abnuas, institutione theologica, ad quã te nunc involare rescitum est, ut volens nolensquè omninò abstineas. interdicit te quippe omnes ad unum tali munere. ego publicæ auctoritatis homo ante hos justos testes eo munere te interdi-

Etum denuncio . sin autem hoc edictum coquit te plus
 æquo , ac rationem tibi declarari velles , undè ista edi-
 cantur , age , siste te senatui , qui propediem legitimus
 cogendus erit . ab eo disces æquissimam facti causam .
 hæctenus agrestis ille præco , jam cum silentio præsto-
 lans , quid ipse responderem . Sed qui nulla delicti su-
 spicione remordebar , noveramquè falsum ingenium
 viri , perinde ut de me nihil fabula narraretur , multum
 ab re ad dicentem magis , quàm ad dicta respondi : mi
 homo canis ? an etiam ferius scurraris in via ? apage te
 quæso hinc , cum ista tua decembri licentiã : aut quem
 rideas , quære tibi commodiorem alium . atque hæc di-
 xi , cum quodam aceto , quo ille perfusus , quasi ignem
 fornaci subjecissem , excanduit incredibilitet , vocife-
 ransq; venis ad turpitudinem ultra modum surgētibus ,
 Imò te , inquit , te ipsissimum , non quem rideam , sed
 qui doleas , quæro . quasi autem parum sobrius , ac sic-
 cus tibi videor , qui cum tanto sole hominès proximè
 intuens aberrem , & jam , ut lis de lite feritur , quæ di-
 xerat , & quæ non dixerat , voce multò majore repetens
 à principio , concursum per viam indecentissimum fa-
 ciebat : quod , ut ego vidi , & vidi super mecum agi se-
 riò , nec pro eo tempore nebulonem illum esse in palæ-
 stra sua , leniens , quod pòteram perturbati hominis
 stomachum , tace , inquam : ne tam subito tu tantas tra-
 gædias . audivi legem . quid tu amplius ? abi hinc in ma-
 lam . simul exarsi , ut adderem : renunciaret suis illis Pa-
 tribus illustrissimis , amplissimis , sapientissimis , quan-
 doquidem non me adeo urebat carere publico , atque in
 turba pro jure latere meo , exedra cariturum , ut vellēt :
 causam scirent omnino ipsi , qui vellent : mihi non esse
 tanti excutere illam rem , quæ unde unde gētium sit na-
 ta , amanti otium suum caderet secundum votum . Sed
 verò cogitatio consultior revocavit statim , captum in
 turbi-

turbida arena consilium, primosque impetus compe-
 scui. nempè vitium est, è re minus publica futurum, si
 doctores designati pro qualibet opera calumniatorum
 tam insignem ignominiam acciperent, ut causa indicta,
 voce præconis, de gradu suscepto deturbarentur. proin-
 de inficetò illi respondere satius fuit: Quamquam nihil
 succurrit, undè causa mea planè, quatinus mihi vide-
 batur, integra tantum repentè vitium fecerit, ut tã no-
 va, tam indigna in me exempla fierent; tamen, ut erat
 par, facturum imperata impræsentiarum: legitimo ve-
 rò die staturum me senatui, ut, quod potero, causam
 ipsi meam probem; habere enim pro certissimo, tantã,
 tãq; subitam in me Patrum offensionem non derivari
 aliunde, quàm à quopiam mali commatis, ac dentato
 veteratore, qui in sua commoda tales ipsorum oculis
 præstigias fecerit. nec ego plura, nec ille alia. diversi
 statim abscessimus: cum præconio ille suo tam probè
 facto: cum indignatione ego mea pessum pressa; sed
 non sic pressa, ut non subsiliret identidem, bilemque
 conciret in nasum, animo ingerens acta illa tam præ-
 clarè, me prorsus ignaro, de meo capite comitia: lu-
 dumque factum tam elegantem, ut una omnino hora
 delatus sim, adnotatus sim, proscriptus sim, ne musca
 quidem præsentè, quæ contradiceret. Sed post tem-
 pus non valdè multum decretorius illuxit dies. convo-
 lo ad Senatum:

(I) (Διχθα δέ μοι κραδίη μέμνε Φρεσίν ὀρμαίνοντι
Hæc animus mihi versanti inclinabat, & illuc:) nō ita
 à crimine, ut à criminis opinione timens rebus meis.
 quippe illud est calumniæ malum ingenium, ut imbi-
 batur animo semel, reddatur nunquam. Igitur adsum
 coram: &, ne multis, nomen do; admittor. profero li-
 bellum supplicem: audior. erat autem libelli summa;

Quandoquidem nova lege theologico studio prohiberetur (qua certè via vulnus inferebatur altissimum meo nomini , & omnis bona fama contaminabatur) daretur criminis cognitio : daretur , quod hæctenus negatum consuetæ in barbaris quoque judiciis causæ defensio. data omnia : illud auctario , quod si expurgare vellem me commodiùs , nec omnino adstringi ad suscipiendam de improvise extemporalem illam , & imparatam defensionem , diffindere Patres , ut decet humanos, diem: si parum , comperendinare : etiam , si hoc est parum, ampliare, ut ipse multò magis maluissem . Verùm ego oblitus cætera , unas impensè criminosas tabulas deperibam: unas istas ante omnia postulabam, quas tandem cū publicus actuarius offert , obviis excipio ulnis, pervolansq; statim à primo usq; ad ultimū versiculum, postquã intellexi; quid haberent, respiravi; nec tamen quivi abstinere me, quò minus accusatoris partim irascerer impudentiæ, partim imprudentiam riderem . proximè post hæc cum ille idem ab actibus scitaretur ex me, utrū mallet, comperendinationis ne, an verò ampliacionis beneficio uti , stomachatus ex arena funem, si ve ex musca elephantum fieri, respondi cum quadam nausea, neque crimen esse adeo capitale , ut ad refutandum ipsum indigeret patronus , experiri in multos dies antonias declamationes in hortis : neque habere me peculium tam intricatum , qui non sim quoquo tempore supputando coram quolibet ratiunculas meas . nec pluribus , ociùs me in medium moveo : consaluto circum circa omnes : tum ajo : Patres præstantissimi , velitis , jubeatis vos , pro æquitate vestra , venire me hoc ipso tempore in rem meam, concessumque modò patrociniū adversus eum , qui expertus in me nuper apud vos est, vestris non ingratis, me arripere ? annuentibus statim universis , dum tanta celeritas non esset fraudi mihi ,

hunc

hunc ipse in modum meam defensionem incipio.

Patres amplissimi, siquidem. at ò me obliviosum, ac planè vecordem. quorsum in causam irruo, qui nihil de ejus conditione, statuquè, ut oportebat, ad vos præ-narraverim? ergò insulsæ illius accusationis, quod rap-tim perlegere potui, tantum erat. Interpretatus cum studio, & cura non multo ante tres ipsos solidos annos Aristotelem, philosophum in multis alienum ab ortho-doxa, & erroribus nominatim suis pessimè de tota theo-logia meritum, non bellè casurum, si nihil antea per-quisitus, excussusque diligenter, ad sacram hanc facul-tatem accederem. idcirco pro cautione quàm posset maxima, standum ante omnia omni pede, ut doctor recens designatus obtentu aliquo expungar. quod si nō successerit, admittar tandem ea lege expressa, ut ejurè solenni formula, ac ritu per verba concepta philoso-phum hunc adeo falsum, & fallacem: adigarquè sacra-mento, ut ex animi mei sententia pronunciem, deser-turum, atque execraturum, quæ is passim inter docen-dum narrat somnia, & capitosas fallacias, nihil inte-rea ipsius dignitate respecta. tum ex ordine conseque-batur catalogus benè magnus sententiarum, quibus cō-trarios errores effutierit Stagyrita. denique in extrema cera ad præclaram totius operis coronidem laudabatur scriptor quidam novus (nostis eum vos : ipse ampliùs eapropter tantùm non odi) qui lucubrationibus suis cæterà ingeniosis disputationem inservit sub illo egre-gio titulo, De erroribus Aristotelis, Barbam leoni mor-tuo securus evellens. Redeo nunc illò, undè interci-derat oratio mea.

Patres, ajebam, amplissimi, si quidem hìc sumus, ut magis, quàm mea, clarissimi viri dignitas, atque existimatio agatur, per vestram fidem ne gravemini, me pro me, pro maximo viro utcunque pluribus, se-

cundùm rei conditionem semper compressè , & paucis-
 simis dicturum , pronis accipere auribus , animoque
 si minus prolixo , tamem non infenso , usque dum om-
 nia dicam , audire . quos enim alteros magis , quàm vos
 ipsos sapientiæ , ac justitiæ oculos deceat , illum opti-
 mè , me non pessimè de bonis artibus meritos tueri suf-
 fragijs , fovere gratia , & contra paucorum injuriam in-
 noxios servare ? equidem non possum , quin summope-
 re doleam , vobis viventibus , ac videntibus licere tan-
 tùm audaciæ , & in regno vestro columbas ita ut corvos
 æqua , & utinam æqua censura vexari . Sed illud sta-
 tim oro , obtestorquè , ut ne putetis , mea me potissi-
 mùm gratia in hoc patrocinium venire : quasi si mul-
 tùm timeam , ne causa cadens à theologico pulvere
 ableger , bovem servaturus in Argiva bona , mala ut ut
 erit per vos causa mea , mihi atque utrâque fortunam pa-
 ratissimo perinde erit . sed perinde esse non potuit , ini-
 quo jure per emissarij cujuspiam os , frontemque per-
 frictam detrahi summo viro de summa laude , cogiq; in
 ordinè , qui utrâq; sapiëntiæ paginam extra ordinem om-
 nem replevit . ecquem enim verò alterum , uno hoc ex-
 cepto , comperias , & si ulque ab Iapeto numeres , phi-
 losophum , qui ex naturæ dumtaxat instinctu nihil præ-
 ter liram docuerit , nihil , quæ est aristotelicæ mentis
 indicatura maxima , & frustra . eam nunc invidi carpunt ,
 nihil , inquam , docuerit , quod probè introspectum ,
 pensatumquè reclamet his , quæ Deo testante didici-
 mus . hanc ipsam verè divinam laudem ne divinus qui-
 dem Plato communicat ; scimus . n. quàm multoties in
 res Dei testimonio reiectas imprudens iste peccaverit .
 quàm sæpè cum rerum venas magis palpat , quàm pe-
 netrat , vigilàs somniaverit : ut vel ex hac parte usque
 cælum tolli Stagyrita debuisset , qui à tam laudato præ-
 ceptore præceptiones tam parum sanas auditor , ut sit ,

bibulus ipse non hauserit. quanquam si haussisset, si natura cæcutientis maligno ductu toto cælo aberrasset, idcirco ne oportuit, configere hominis oculos, & dilapidari famam viri, quo, non dico, majorem, ne superam quidem ulla dederit, vel datura sit ætas? idcirco ne decuit penè ex albo abradere philosophorum philosophum tam longè, latèque, sapientem, ut ferè nulla ex omnibus disciplina sit, quæ vel fontem ipsi non debeat, vel famam? idcirco statuere in terra, quicumque studuerint illum, atque imbiberint animo sapientiam, eosdèq; præfocare omnino, nisi statim ad infamè abjuratæ amicitiaë proditiõem, veluti ad aram profugerent? Improbat Aristotelem cupidinarius nescio quis. at probat sanctissimorum Doctorum apex Hieronymus: & videte per Deum immortalem quàm classico suffragio. (1) Absq; dubitatione, inquit Aristotelem loquens, prodiginum fuit ille, grandeque miraculum, cui penè videtur infusum, quidquid naturaliter capax est genus humanum. probat probatissimus Aquinas: qui aristotelicæ institutionis sectator adeo tenax, & tam fidus interpret est, ut omnium judicio in eum Aristotelis anima demigrasse videatur. probat, ut prorsus dicam, quantum est hominum cordatorum, eruditorum, illustrium, quibus ubivis ille est, fuit, eritque in maximum honorem: & quibus ipsis intolerandæ stultitiæ foret, trifurciferos istos. non dicam, præferre, sed vel minimo digito uspiam conferre. Illud verò nihili ne faciendum est, quod ex una tantummodo Aristotelis secta nullus in Ecclesia pestilens sectarius irruerit? protectò ex stoica multi: multò plures ex platonica: ut non sine æquissimo cordolio de Platone præfertim conquestus fuerit illa Tertullianus: doleo bona fide, Platonem omnium hæreticorum condimentarium

(1) *Ad Eustoch. de vita Monach.*

tarium factum. atqui nullum hujusmodi dedecus in classe peripatetica. nemo homo ex Aristotelis magisterio prava, impiaque sentiendi occasionem cepit. Ergò cum tanta sit omnium in unum hunc conspiratio, consensus tam incredibilis animorum, æquum ne erit, Patres, in hoc eruditissimo senatu, apud vos ipsos, lumina sapientiæ, ignavissima capita tantum audere, sic moliri, ut **vestris** calculis ille circumveniatur, inscitia peragatur, dānetur, proscribatur. & unà veluti miseræ miseri umbræ, quicumque sumus ab intimis: nisi procurari, expiarique velimus, palinodiam turpiter recipientes, & peripatetica, olim castra, nunc falsorum, & fallacium hominum conventicula, transfugæ publici deserentes? Parcite vos, Patres, si dolori ipse non parco: si loquor verbis publicis: si quid ultra reverentiam. Itane verò. sed hìc intercidit orationem satis importunè, qui sedebat è regione princeps homo, quantum cadaverosa facies, corpus jam filicernium, & caput omnia omnibus annuens indicabat, ætatis affatim decrepitæ, vivensque jam ultra catalogum: is, inquam, ut sunt morosi senes, jam pridem pertæsus me dicentem, metuensque longè plura dicturum, nec desitutum cum illa vehementi corporis, animique concitatione usque ad septem clepsydras, gestu primùm, mox verbis, ita tamen intus canentibus, & sese mutuò in ore illo edentulo suffocantibus, ut ægrè attentissimus audirè, hæc ad me tandem: Heus optimè, annus ferè jam est, ex quo dicis: & pro causa nihil dicis. ecquid ad justam criminum refutationem post tantam exornationem accedis? tum, ipse: imò verò, ò ter maxime, jam olim accessi; nam hæc ipsa exornatio mea pro magna parte refutatio est. nempe eò spectat, ut intelligatis, Judices, quàm habere nefas deceat, virum, cui testimonium ingenij, similisque prodigio sapientiæ dat

universus terrarum orbis : qui ubique cultarum gentium literarum, literatorumque antistites ducitur, hunc, inquam, ipsum absolutum numeris omnibus damnare calculis omnibus, & qualem philosophum de gregariis inscitiae ignominia notare. tamen ipsas demum tabulas, ipsumque totius criminationis fontem directe aggrediamur. quas certè ego tabulas mendaces, invidiosas, offertas puris putis calumniis pronuncio. neque enim, quæ violatæ veritatis cæca ab his testimonia producantur, reum illum peragunt, nisi apud eos, qui de sua ipsorum privata re reum illum agunt. quapropter illud verissimè polliceor, Aristotelem, si is penitus inspiciatur, si nullo malo affectu in contrariam partem rapiatur, non inveniri uspiam peccasse æe ignarum quidem in eam, quæ à nobis Deo fides habenda est. hoc ajo in præsentia : hoc equis, velisquè defendo. vidi ad hæc statim mussitare Patres, alterumque in alterum suffurrare in aurem, deridentes, opinor, magnifica promissa mea. nam lapsus aliqui adeo manifesti, incoctiq; medullitus videbantur, ut neque ab audacissimo negari, neque elui, vel à bis septem undis possent. attamè nihil ipse commotus manifestaria illa alienatione concionis, confisus maximè æquitate partium mearum, ut mox exoravi vehementer iudices, ne ante audientiam, neve antequam omnia pro virili dicerem, pronunciant, hæc singillatim ad singula respondebam.

Postulant primum omnium Aristotelem immortalitatis negatæ nostris animis. sed quo indicio postulant? quo teste? quo, non dico, evidenti, sed saltem conjecturali constitutione causæ? ò incredibilem audaciam. impudentiam prædicandam. sic enim ista confingunt, tanquam si nulla in manibus essent monumenta literarum, undè liceat, in eos rem facere tabellis obfirmatis, & tam sequispedale mendacium ab ipsorum ore
 fundi.

funditus extorquere. negat hic immortalitatem. at per vestram fidem ubi negat? an ubi mentem, hoc est, rationis participem (1) animam negat à materia erui: sed in eam accedere affirmat extrinsecus, & divinum quid esse? (2) an cum negat omnem animam addici organo, sive omnem perire corpore pereunte? (3) an cum docet, genus animæ esse, quod separari contingat, veluti perpetuum à corruptibili? (4) an demum cum verbis asserit expressis, animam vi intelligendi præditam corpori superstitem vivere? sed vos agite, Patres, & ab hoc uno tam liquidi mendacii iudicio, quod sit futurum in cæteris criminibus præiudicium reputate. Nam quod consequitur proximè, nihilo fert minorem calumniam. quid ait? non providet rebus humanis Deus. ecce indicium, quod vel cæco apparet. Deum, inquit ipse, malorum curam habere non est fas. ergò, inquam nunc ego, si hoc est providentiam rerum humanarum denegare Deo, quod certè ter impium est: ita, & rape in jus sacras literas, easque parvis impietatis accersi, ut quæ non semel, aut iterum, aut tertio, sed sæpissimè hanc sententiam alia hinc, alia ibi forma nobis ingerunt, inculcantquè. quid enim decantatum magis ex illis paginis, quàm longè ab impiis abesse Deum? projectos à Deo impios non agnosci, nesciri, negligi? itane verò, quod sacræ literæ millies verissimè narrant, non potuit semel Aristoteles dicere sine errore? namque nunc est illud: Quilibet alium iudicat ex affectu suo. infenso infensa omnia, caro cara. navus, si amas, venus est: si odisti, est nota; idemque dictum uni leporem, alteri perjurium sapit. perge. Divinitatem gerro iste exoculavit. qui potuit? ita sanè, exocula-

(1) *De Gener. Anim. c. 3.* (2) *l. 1. de Ani. 15.* (3) *l. 2. de An. t. 22.* (4) *l. 12. Metaph. t. 17.*

eulavit; nam secum confixit, nihil usquam Deo caterā
 oculatissimo patere sub propria forma: tantum sub cer-
 tis quibusdam imaginibus, ut olim Persarum Tyranno
 (est ejusdem capituli commentum) qui, quæcunque per
 totam Asiam gerebantur, uno die, & uno speculo con-
 templabatur. Jam vereor, Patres, ne putetis, à cor-
 rupto quopiam prævaricatōre, non ab iniquissimo ca-
 Jumniatore ad ostentationem aristotelicæ sapientiæ ju-
 dicibus ista sapiētissimis deferri. Enimverò quid potuis-
 set magis theologicè dici, si ipsi vos theologiæ fastigia
 loqueremini? Opinio vestra est, & ipsa celeberrima,
 Deum res omnes, ut exemplaria sui vultus, curta quā-
 libet, & plus nimio restricta, in ipso se, tanquam in ge-
 nitiva, expressaque omnium forma contemplari. quæ
 quidem & si vos jure mysterii loco habetis, patuere ta-
 men ei, cui divinitas, quantum homini intra hominem
 potest, patuit tota. sed non tota, reclamant. non enim
 patuit, Deum ubique locorum esse. nec est, quod hūc
 errorem ejures: configit nimirum ipse se; ipsius quip-
 pe vox, an vecordia illa est? Deus in summo cæli celer-
 rimè rotati fastigio secum habitat. Benè est, si abne-
 gat is ex hoc uno locorum immensitatem Deo, quid tū
 nos, qui inter quotidianas præces hanc eandem, ut isti
 ajunt, vecordiam procemii loco recitamus, cum Deum,
 nostrum omnium Patrem dicimus esse in cælis? prò lō-
 gos amentes, quos studium lædendi sic transversos agit,
 ut eodem tempore aliis exprobrent, quæ probant sibi.
 ergò ad graviora veniamus. Universitatem hanc à Deo
 creatam inscitè negavit. verum est, fucelamat ex tem-
 pore quidam Theologus loco proximus mihi. verū
 est. ictum exire non potes. negavit. non potes de re
 tuo inficiari. & quò se conventui eruditulum pro^{ret},
 statim appellavit locum ex Physicis, in quo cæ^{an} ne-
 gatur ortum usquam fuisse, aut posse corrup^{anc ego}
 pacæ

pacatus in illum cum tot turbis intercalantem intuens, odiosèque subridens: ecquid, bone vir, studuisti ne tu ajo, physicis disciplinis? studui, inquit apprimè indignatus interrogatiunculam illam minus, ut putavit, sibi decoram: studui, & faxo, ut discas malo tuo, quàm in iis præclarè profecerim. rursus ego: ne dole, quæso te; non enim dixi morsurus. imò te habeo in paucis physicum optimum. quanquam exceptio illa tua, præfatus honorem dico, malè indicat. quis enim verò, modò non sit hospes omnino, aut truncus in ea facultate, ignorat, multùm interesse inter oriri, & creari: ut facile possit aliquid creari, & non oriri? itaque cælum non ortum, & cælum non creatum consequentia non sunt. quid tu tandem? ain? sed ille improvisa, satisquè apposita divisione turbatus conticuit, & modestè circum à corona exhibilatus est. hinc restaurante iram probro, ommissa illa velitatione, ter tantò acrior ostendit post proximè totam aciem, difficiliorèque dedit pugnam. namq; stacim excepit: ut ut hæc habeant, & philosophus iste tuus (quod mihi certè non suasisti) mundum creatum, non ortum agnoverit: quid subdolè taces illud insuper, quod eundem ineptissimè habuit coævum æternitati? perfrica nunc frontem, & huic quoque excellentissimæ ignorantix palpator. hæc ex physicis didici. tu homo sapientissimus solve nunc istum herculeum nodum. & cum hæc diceret, se circumcirca cum quodam triumpho versabat: quasi jam me improvise illo laqueo strangulasset, ad universos proceres stivis oculis annictabat. tunc enim verò exarsit egregiè ^m in venis bilis splendida, movitque stomachum ^{om} cum linguacis illius ineptum tripudium, tum etiam & multò magis inclinatio, quam maximam ex ^{calum} illa vulgò credita jam causa fecerat. obnitor igitur ^{to} corpore, & succenturiato illi accusatori ^{ow}

δοει, καὶ σὺ ἀσπίδι, ut dicitur, præsentem me obii-
 ciens, ne istum, inquam, herculeum nodum tuum fi-
 culneus abundè gladius, me vide, dissecabit. tum
 inurbanum illum mittens, hæc ad reliquos habeo.
 Ergò quænam superat, Patres, accusatori fiducia: quan-
 do liceat mihi (tantùm velim) & ipsum hoc manu-
 brium, cui summo fudit opere, eripere ipsi de mani-
 bus, & quod consequens est, totam hanc accusationem
 quasi vento folia diflare? illud tamen rogo, etiã postu-
 lo, ne fraudi sit cõmunis de tali errore error. fuit, non
 ibo inficias, aliqua suspicandi occasio facta, sed unis
 illis, qui legunt aliena negligenter: vel ut observent,
 rapiantque unumquodque dictum in pejorem partem.
 sic primò hujus calumniæ rumor ortus: mox (ut est
 multitudo, uno oscitante cuncti oscitant) jam Aristo-
 teles vulgò habitus inter confessos reos. quocirca nunc,
 ut etiam sæpè venit usus, laboramus magis fama, quàm
 factò. falluntur ergò ipsi, qui de mundi æternitate
 disputantem Aristotelem falsum putant. nego quippè
 persuasisse sibi illam tam crassam intaniam, ut mun-
 dum æternum crederet. miramini negantem? nolite.
 nego negare doctus, & non equidem doctus à triobola-
 ri aliquo doctore, verùm à doctissimo; à defæcationis
 doctrinæ medulla, à magno magistro, ab ipso (jam
 anticipastis animo) D. Thoma, nec in una aliqua ex
 operculis succesivis, fortasse non ita sedulò incudi red-
 ditis: sed in eo, quod est elaboratissimum corpus an-
 gelicæ doctrinæ, in ipsa summa. Deus immortalis.
 vultis amplius? iste tantus vir, in isto loco, prudens ac
 sciens, disertis verbis, literis uncialibus (si talis ho-
 mo nugatur: si insanit, judicatote vos) negat, perne-
 gat, & si quòd ampliùs est, pronunciatum ab Aristote-
 le mundum æternum: quod æqualem æternitati mun-
 dum crederet; sed strenuè contradicturo philosophis

coevis suis, qui non modò mundum incepisse, sed modis incepisse absurdissimis prædicabant. creditis tanto viro? ita opinor. sed tamen ne se iste restauret, canatque iterum miseram victoriam: quòd sola auctoritate eblanditus suffragium fuerim, ecce unam ex tribus, quas vestigavit Angelicus, conjecturam insuperabilem. qua parte Aristoteles disputat topica, docet inter multa esse quædam problemata, omni ratione, qua conficiantur, destituta dictumque conferens. in exemplum, velut, inquit, Num mundus fuerit æternus? quid hoc testimonio illustrius? quid evidentius? an verò arbitrari liceat, hominem vel in manifestissimis dubitare solitum, nulla ullatenus apparente causa tantum errorem obstinavisse? mirum quantum probata tunc Patribus est isthæc breviuscula, sed succi plena defensio. quare cum properare vellem ad residua expostulationis capita, uno omnium ore inhibitus sum, tanquã qui in hac postrema difficilius criminis purgatione tam strenuè, seduloque fecerim, ut nihil ultra pro reliquis & paucis, & multò facilioribus addendum videretur.

Ergò statim de tabellariæ legis ritu itum est in suffragia. superis gratiæ, alba omnia. adjudicata mihi punctis omnibus suffragiorum lis est: quodquè verè putavi palmarium, & undè Peripateticos hîc nostros ita devinxisse omnes, ut, quod nihil reddant, nos unicè ament, restitutus abundè suus Aristoteli honor, sancitumquè, ut posthac non modo Aristotelici à Theologia non ablegarentur, sed etiam nullus non Aristotelicus ad Theologiam allegaretur. tum extemplo cancellatæ maculosæ tabulæ: interdictum rescissum: confirmatus meus mihi gradus cum illo corollario; nam ne novus quispiam cavillator experiri mihi jus, mequè deinceps flagitare in pari causa auderet, Patres de ipsorum be-

nigni-

nignitate omnes hujusmodi actiones inter exemptas judicarunt. atque in hunc modum tot criminum, & caufarum coacervationes, tantus Judicium, & judiciorum apparatus, tam folerter à fedulis cavillatoribus compofitæ technæ, ut currere me oportuerit per haftæ cuspidem, contra adverfariorum fiduciam tandem ſubventaneum pepererunt. Sed cum exinde ſuſceſſum omnem ruminor attentius, rideoque, deploroque mecum, quàm indignè vel gigantum fraterculo liceat involare proborum in oculos, famamquè inſuſcare calumniis, quatenus collibuerit: cum, inquam, hæc reolo, ut naſci ſolet de conſilio conſilium, mens illa mihi commodum iniecta eſt: ſi cenſura eſt ærumna tam communis, ut nemo ſe illi excipiat, caſurum profectò ad pedem, & opportuniffimè, quotidianam prælectionè meo jam malo affatim prudentem dare me hoc anno de Cenſuris in communi. ſic ad omnes noſtra uno tempore inſtitutio pertineret, cum nemo fit homo liber à cenſura, vel quam faciat, vel quam ferat. enim verò quemadmodum nullus agit ſine vitio, & nullus ad libellam adeo exactam conformat ſe, ut ſtructura poſt longum tempus ventrem, aut ſaltem rimulam alicubi aliquam non faciat: ita quilibet eſt talis, ut ſuam in tergo manticam non conſiderans, utrumque oculum injiciat in eam, quam habet coram, aliorum. arriſit ergò conſilium: proſuſſedit. agam hoc anno de Cenſuris in communi. quanquam vos præripientes magiſterium meum, jam affatim puto egiſſe cenſuras in particulari de me, qui multa, & mala cum dixerim, dicendi finem nondum facio. corriſto me ſtatim: facio finem: ut, ſi minus quæ dixi, placuere, hoc ſaltem vobis placeat, quod Dixi.

Ini turus in Gymnasio Neapolitano
Societatis Iesu ,

*Sanctæ Scripturæ magisterium ejusdem studia
commendat .*

P R O L V S I O I I .

ET si suum cuique pulcrum, atque unicè mirandum: et si nihil magis est cordi, quàm quod est curæ; tamen ipse (sic sum natura) non sum equidem ambitiosus in mercibus meis: nec locum hunc quâ volens, quâ nolens tandem appuli, ducturus ex eo velat in triumphum artem meam, prænobilem illam quamvis, & ex asse divinam. Prælector toto ipso die semihorarius (præterquam quod manipulari s ipse per me doctor, & unus de multis) in re, ac supellectili tam curta ridendus procul dubio forem, si in ipso statim principio meæ institutionis, phaleratus nec in tempore orator speciem, ac pompam cum cura quærerem. sufficient pauca de plano dicta, nec tantùm pauca, quantum & mala, & malè ornata; à foco quippe, ac folle recentissima, ferventiaque etiam nunc adeo, ut ea recipere, ac tenere resiliens à tactu memoria negaverit, incudi ad castigatorem reddi operam nequivere. malui tamen multò, præfatiunculam istam, utcumque impolitam, parum factam, & jure Antonio, bonaque vestra gratia de scripto dicendam adhibere, quàm id penſi omnino negligere: cùm ne prisca moris insolens primo ipso actu, prima acceptæ præfecturæ die, videar non fecisse officium
meum

meum, illis acrius reprehensuris hoc prætermisſum, qui mox malè accuratum carpent fato ne, an vitio volubilitatis humanæ, qua neglectam operam re-poſcimus, redditam fastidimus: tum maximè ut proſtratis, afflictiſq; per ſummam injuriam ſanctiſſimis ſtudiis feram opem, quam poſſum. Ita ne verò inclinàſſe nos à temporibus illis, quibus ſanctos libros habere ad manus, voluere, ac revoluere horis omnibus, cum his diem, cum his noctem vel multam trahere, his demum urgente ſomno indormire: illos per viam comites, illos in convivio pro conviva, illos in culcitra ſomni admiſſionales habere, nuſquam denique ſine illis eſſe, ſic erat omnium, ut ſola numeroſitas diſpliceret? quis crederet ariſſe olim ſanctarum literarũ ſtudio vel iplas dementatas anus, & in modum adeo efferatum, ut ſupra ſexum, & ætatem utriuſque teſtamenti tabulas ore verè teſtamentario blaterarent? ſed quid ego veteres avias? noſtræ hujus ætatis femellæ triobolares apud correptas hæreſi terras, ſpurciſſimorum nebulonũ maleficio ſcripturas vernacula redditas, declamant: quod quàm fit peſſimè, tam facit optimè ad fodiendam ſordiam noſtram, qui fidem glorientes, ſidei monumenta neſcimus: interdum etiã poſthabemus, occupato ſtudio per libellulos, ſclerum lernam omnium, domeſtica lupanaria, in quibus vacui à curis adoleſcentes optimi, non, ut ipſi putant, unam horam, ſed integræ præter hanc adoleſcentiæ ſpem, ſed ætatem omnem fallunt. hinc lacrymæ illæ, quo tempore ſecũdũ morem ſcriptura prælegitur, infrequens palæſtra, ſubſellia ſola, auditor penè ſine numero, aut tantus, qui Meletidi numeranti vix ſufficiat. accedit ad corollarium dolorum, quod ex pauciſſimis, qui ad ſunt, abſunt quàm plurimi: *ἐντοι : ἢ ἐντοι* : ſimulacra corpo-

ruta fixa, peregrinæ mentes: ut, quod miserum est divinas literas prælegenti tibi canendum toto anno sit, aut surdis, aut nullis. Et incoxit, inolevitque venustas inertiam hanc in vis ossibus: ut nullus etsi consummatus orator, cui Lingux centam sint, oraq; centum, Aurea vox, rē resti tueret in integrū, quāvis orationē usq; ad septē clepsydras peroraret. Inertia malum, ut flamma: nascentem lenissima aura necat, adultā cōcitatissima nutrit. Interea loci quālibet vix sperē ipse pro rei magnitudine non satis instructus, fore, ut moveam lapidē tam fixum, aut cogam loco cedere inertiam adeo statariam: experiar tamen, quid possit simplex citra calamitram veritas. qualiscunq; certē ero, frigidus, aut vehemens orator, non is ero, ut obeam ad morbi adulationem oras vulneris. mergam scalpellum altius, scindamque gangrænam hanc usque ad vivum, vel ut socordes isti ex morbo convalescant: vel si nolint, noluisse se doleant.

Ergo omnes tales, qui studia nostra abstinent, divinasque literas fugiunt perinde, ut Plauti literam longam, in duas classes discedere jubeo. alteram implent supra omnia desides, otio authorati à lacte primo, laboris, curæque omnis impatientes: alteram contra strenui, ingenio multum acres, laboris nedum patientes, etiam cupidi. illi in divinarum literarum studio excusant multum laborem: hi ex contrario nullum. gnavi metuunt, ne perdant operam: ignavi, ne perdantur ab opera. ita scopum eundem ex diverso ferientes, eandē rem adeo adversis opinionibus distrahunt. tantum scilicet momentum in æstimando habet privata propensio, coloremque rebus æquē facit lux, ac libido. Sed quos dixi ignavia onustos, à laboris umbra duobus, ut ajunt, pedibus fugientes, tanquam suomet ipsorum
indi-

(1) *Ex Aristoph.*

indicio convictos, damnatosq; abundè apud vos, ignavia censores acerrimos, facilè transeo; & qui non trāsirem, si, quod nullus de isto globo præsens mihi adest, summopere gaudeo? nam si quis antea scabiem illam pessimam prurians in otii sinu magnarum rerum cura posthabita turpiter senescebat: is, opinor, hesternæ luce à copiosissima, atque ornatissima oratione supra solitum excussus, agitatufque modis omnibus, ignaviam solenni formula ejuravit. His itaque præteritis totum orationis corpus in eos converto, quibus ad speciem honestior est causa flagitii. & fidunt isti adeo causæ suæ, ut occupato iudicio ipsi se potius in nos statuât actores, quàm à nobis reos se statui patiantur: *ὁ νε-*

ἔρος τὸν λέωντα. Ergò audacissima criminis derivatione exaggerant in nos, ac studia nostra, quotquot sunt nomina ignaviæ. nos otiosi totum ipsum diem sub umbra negotii: nos verè inglorios: trahere latam alium: nos nihil agere; omnia quippe hic plana: omnia citra arationem, & sementem: sine corticè nucleus, etiam si obscurus, intricatusque aliquis aliquando torqueat locus; nam sunt adeo differta cuncta commentariis, & exegetibus sapientissimorum virorum, ut res penè dormienti conficiatur. ecquid se industrios, se ingeniosos, se prope de Jovis medulla natos includi patiantur hoc ludo? nempe hoc est scire, texere parenchireses: ut maximè, adjectis detractisque paucis comparare sibi scurrilem laudem insulsi illius gerronis, putantis se in sculptura aliquem: quòd Phidiæ Minervam dedisset ipse elegantius calceatam. Scripturæ morem instruunt, non mentem acuunt: ad sanctitatem, non ad sapientiam informant. cordi sibi esse non modicas istas, ac penè pueriles exercitationes, sed alias oppidò laboriosas, magnificas, & ingenti dignas crista. negotium ipsos quærere, non otium; non plumam, sed pugnam: ad

circum, non ad culcitram provocare. Hæc linguaces isti, has milites gloriosi partim calumnias, partim cavillationes, partim etiam contumelias, quas modò repercutere animus est: & quò quàm brevissimè, absolutèque, placet ex Augustino expressam imaginem sacri interpretis principiò proponere, non supparis mihi, qui ago id negotii tanquam necessarium malum, sed prorsus quadrati, quemque sui omnes absolvant numeri. in illam intueantur, ut videant iniqua causarum suarum machinamenta puncto ociùs diffari; quanquam haud facilè, vix unquam plenè calumnia eraditur: hoc sedet altiùs, quò sedit iniquiùs, prono æquè homine in mala, quæ faciat, & quæ credat. sed attendite. Interpretes divinarum literarum de Augustini sententia tātum ingenii, tantum solertię in numerato habeat, ut nulla sit ars, in quam non se totum infuderit. hoc velut in summa. omnes igitur percurrerit artes à minima usque ad maximam. grammaticæ, eat præ, nec una tantum, sed, ut minimum, triplex ex triplici lingua principe, Hebræa, Græca, & Latina. tum Rhetoricis cultus dialecticas subtilitates, & omnes propè Philosophiæ, ac Theologiæ venas exploraverit. non desit, quæ moris, non quæ juris, non quæ communitalis peritia est. ex Mathematicis Geometriam maximè, Astronomiam aliquantulum, non nihil Musicam, Architecturam plurimum condiscat. quid Chronologiam, & præteritorum temporum spatia? istæ profectò mittat oportet in digitos: undè, quo ordine dividantur? quæ ante cataclysmum, quæ post hunc? in quæ Abraham, in quæ regnum Davidicum incidit. qua ara, seu qui A. Er. A. cum salutis humanæ fundamenta jacta? & his alia paria. Præter hæc probè tenendum est eidè, consulsissimo in paucis naturæ, quòd cujusque rei ingenium insitum, agnata potestas, sequax propensio.

hoc

hoc in plantis, hoc in herbis, hoc in lapidibus, hoc ipsum, & in gemmis curiosè conquirendum. pateat ipsi uno verbo tota naturæ supellex, & quàm multa est ubi ubi locorum, ac gentium. eat per sacras, profanasque historias: harum scriptorum principes quàmvis ethnicos consulat. quid ego plura? homo sit non, inquam duodecim, sed univrsarum artium: non unam, aut alteram disciplinam, sed prorsus encyclopædiam totam voraverit. nihil quippe est (quod certè minus venit in reliquarum rerum scientiis) nihil, inquam, est scitum dignum, quod exposituro divinas literas usui uspiam non fuerit. hem creditis? credite: nam secus faxo, ut malo vestro credatis. si singula conferam ad exempla, fiam toto longior anno. quanquam ipse non mihi quaero vestram fidem. est, qui suam oppignerat hominum apex Augustinus. ubi nunc blaterones illi? quæ nobis otia, quam ignaviam objectabant? hocine oscitari est? hocine alium trahere? hocine vivere segnem vitam, cum ne sit vivere quidem? Quem virum sanè herculeū, ferreamque tantarum rerum inquisitio poscit? tot poscat adversis frontibus luctantia studia? tam à distanti dissitoquè loco veniens sapientia? An diffluit otio Hieronymus junctis in sinum manibus, cum, quantum fuit annorum, in scripturarum lectione consumpsit? an discinctus, an iners, quem modò laudavi, Augustinus, qui in earundem gremio deposuit mentem, ac mentū? quid alii, quotquot sunt catholici senatus Patres, à teneris annis inter sancta volumina innutriti: num bonæ mentis, operæquè pretium ad ignavas artes, ad homine supino dignas nugas profuderunt? Non eò dico, quò jactem me in arena mea. quivis ingenuus rerum æstimator, modò album & nigrum noverit, hoc fatebitur: qui scilicet alii alias disciplinas addiscunt, intra unius suæ fines exerciti perveniūt ad summam lineam;

ista, quam profiteor, ferè una est, quæ omnium est instar; vectigale sibi fecit, quantum possidet sapientia.

At, inquires, non est impræsentiarum eadem negotii alea. exegeticæ doctissimorum virorum meditationes tam multæ, tam ampla viam explanarunt. Et verò maximè explanarunt: quis hoc abnuat? sed quid tum postea? an verò nullus extremis nobis, ut primis illis, inquirendi locus, nulla inveniendi laus superabit? næ isti nos credunt semper infantes, ut nihil sine nutricis saliva imbibamus. seriùs ociùs dentimus aliquando, perque nos ipsos cibum capimus, & nutrimur nec putent exhausta jam omnino omnia majorum sedulitate. ut multa sunt ab ipsis dicta: ut multa ab aliis dicentur, multò semper plura à minoribus erunt dicenda. sanctæ literæ fodinæ sunt, eæque sæcundissimæ: perquiri possunt, hauriri possunt, exhauriri non possunt. unicuique, modo is perspicax, cultus ingenio, æqua rem cognitione instructus sit, etiam nunc, olim, quocumque tempore licebit exculpere à sacris paginis novos intellectus, sensusque investigare ab aliis intactos adeo capax puteus est, de quo haurimus: adeo angusta, quam haurimus, est situla.

Quamquam si prorsus præter illorum dicta nihil dicendum foret: si totus noster actus pura derivatio esset à fonte, aut ad texellatum opus sententiarum aliunde convectorum apta digestio: nego vel hoc non esse rem: nego cuiuslibet fortunæ ingenio quadrare. hominem hic quoque valentem, integrisque animi viribus posco; quippe non inopia dumtaxat, etiam aliquando copia inopem facit, mentior? non ego certè. sententias tam multas legere, tam varias, tam dispares, tam secum aberrantes, nec turbari uspiam, aut opprimi, sed potius descendere ad fibras ultimas singularum, easque donare calculo suo, castigare audaces, reptantes extolle-

tollere, indecoras transire, omnes emedullare: hoc unū ipsum, si nihil aliud, flos est ingenii, & defæcatæ medulla sapientiæ. porro quantum est, nosse, quæ sit sententia nitida, quæ nubila: quæ sequens, quæ coacta: quæ fida, quæ fallax: quæ tuta, quæ præceps: quæ confragosa, quæ plana: quæ casui proxima, quæ securas. ubi multæ veris similes, quæ potior, & acu rem tangens, quæ magis consequens, quæ popularis, magisq; placitura? quantum etiam est has ipsas, habito optimarum delectu, cum quodam artis lenocinio ad aliam formam componere, & veluti confundere in unum saporem: ut, etiam si apparuerit, undè massa illa sumpta est, aliud tamen, quam undè sumpta est, esse appareat: hæc profectò omnia, non præstabit fungus, aut Abdeitanus quispiam, sed tantum homo, & cui serpentis oculos Natura dederit. Miramur profectò animulas, quasi mente concretas, apes dico: miramur, prodigioque finitimum iudicamus, cum

Pars intra septa domorum

Narcissi lacrymam, & lentum de cortice gluten

Prima favis ponunt fundamenta. deinde tenaces

Suspendunt ceras: alia spem gentis adultos

Educunt fetus: alia purissima mella

Stripant, & liquido distendunt nectare ceras.

at in opere tam mirabili, quid suum apicularū est præter opificium? commosim, pissoceron, propolim, quæ favos fundant, aut defendunt, ceram ipsam, mella, & quantum ibi materiæ dispensatur, alienum est. ex florum lacrymis, ex gummi arborum laboriosè conquistum, studiosèque selectum in alveare comportatur. verum hæc ipsa non suā labor facit, cum ex his aliud facit. adeo verum est, artem non in re, sed in usu esse. Ergo desinant causari exercitationes nostras ut vacuorum, & inanium. sciant, nobis quoque eundem per extentū funem:

funem : exudandam vitæ medullam ipsam. sin minus dicenti mihi fidem habent : vel ipsi veniant , quodque facillimum est , accipiant rei gustum. succumbent , mihi credant , oneri succumbent , ac tandem emendabunt representationem illam , quam sibi impressere falsam , viæ trite , planę , ac prorsus prætorix.

Sed fac non iniquè ista eos credidisse , ac nobis omnia esse in expedito ; tamen iniquissimè crediderunt , consequi illud , quod ab his studiis abstinenda sint magna ingenia . enimverò qui studia nostra facilia ajunt , iidem , nisi frontones fuerint , nisi catholicæ pietatis instinctum omnem extinxerint , futilia , aut inutilia esse negant : & meritò negant ; offertissimam quippe hæreditatem , quæ jure rati testamenti nobis venit à Deo , scribente nos ipsos sui assis hæredes solidos , hanc , inquam , hæreditatem ex obsignatis summa fide tabulis sanctissima studia dant liquidò cognoscendam , ne supina ignorantia faciat exhæredes . si ad hæc involanda , ut prædicant , vix movendus est digitus , bona fortuna per se influente in sinū : si hæreditas sine sacris est obeunda : si opes , si summæ ex omni re divitiæ sponte repræsentantur , quæ par huic dici potest insania , ut minimò hæc habeas , quia minimo habentur ? ecquis margaritam calcat : quòd ante pedes ? ecquis non recipit , recipit , inquam ? non rapit aurum de terra : quia jacet in terra ? non omnis facilitas ignavia est : interdum est felicitas ; nec in labore est pretium , nisi cum pro pretio est labor . hunc necessitas sola commendat : citra hanc nihil illò gravius est , atque odiosius . an Deum sine laude æstimamus , quia sine labore ? Præterquamquod si animum affirmarunt , ut credant , in suo tantùm negotio se esse actuosos , in nostro prorsus languere , ac nihil agere ; hoc ipsum uberrimè persuadet , ut otii nostri faciant sibi aliquando gratiam ; intento semper fune vi-

vere

vere est laxo semper fune esse victurum . ergò apud nos intentum retendant arcum : frontem hìc exporrìgant : gerant ex nostro , curas otio conterminas , otium curis ; nã , ut optimè ajebat ille , (1) jucũdissima est navigatio juxta terram , ambulatio juxta mare .

Quæ cum ita sint , suffragiumque nobis omnia ferãt : si divinarum literarum studia , vetus nostrorum , recẽsque exterorum exemplum , si arduitas operis , laborque laudis tessera , si fructus plurimus , si cuncta commendant ; quid est , cur ingeniosi juvenes , jam tantis studiis maturi suum ipsi calculum album non addunt ? adhuc nigrum h' hãret in manibus . negant , pernegant , quod suaverim , etiam si persuaserim . at , oro vos , si qui præsentes estis , cogitate per vestram fidem , quàm pulcrã vobis , quàm vestræ dignitati consonã , quàm salutarem Christianæ Reip. operam negligitis . si quo tempore nos sacra volumina digerimus ex hoc loco , vos alia alibi moliremini , nullus fortasse accusarem incuriam vestram . sed plerunquẽ eo ipso tempore ab omni actione vos vacui , vel depellitis domi muscas : vel in foro inter coronas æqualium confabulantes aut narratis , aut narramini . non hortor ego , ut carissima studia vestra , vestras mensas lautissimas deseratis : sed enimvero ut non fastidiatis , identidem apud nos salem lingere , ac descendere ad disciplinã jure suo maximã , suffragio vestro tantum non extremã . Proh Deum immortalẽ ! ut veritatis hostes sedeant ad castra veritatis , defensores , extra vallum , ignoti , nec , quod minimum , inquilini ? truncus doleret , & puderet stipitem inversi hujus , lacrymosique moris . divinorum librorum studia florere inter eos , qui fidem evertunt : inter eos , qui fidem colunt , vix esse ? en agite aliquando , corrigite tantã perversitatem : tantum dedecus per vestram fidem eluite ; juvat , decet , etiam oportet . Sed , ut vi-

deo,

(1) *Plut. in Symp.*

deo, actum agimus, capimusque ad fractam, ipse cō-
 moveor totus: isti ne latum quidem unguem, sedentq;
 ut a principio in contraria hæresi tanquam lapides ter-
 minales: quod ipsis tandem benè: mihi certè non mul-
 tùm malè vertet. equidem pro meo, qui est erga san-
 ctissimam disciplinam & amore, & nomine, jam exhibui,
 quod potui: jam exsolvi, quod debui. Reliquum
 est, ut istam ipsam palæstræ solitudinem, veluti circa
 literariū forum perpetua Halcedonia¹, penè divina vir-
 gula factam arbitrer mihi, cui ab implacabilibus, & nū-
 quam componendis Peripati clamoribus aures his ipsis
 tandiu accommodatæ obsurduerant. docebimus dein-
 de, quod beatum est, oleo tranquilliores, sine turba, &
 sine turbis. Et jam manum de tabula, de qua multo
 ante quartum nec dum postremum profusorem decuis-
 set. sed is certè non potuit brevior esse, cui ad scriben-
 dum tam breve tempus fuit. dixi.

Philosophiam post tradita Rhetorica
docturus, disputat,

*Num ista disciplinarum in eodem varietas
conducat, an vero rei literariae fraudi sit.*

P R O L V S I O I I I .

Vix, ut credo, tetigi locum hunc: vix apparui, cum illa de me ante pedes interrogario: Heus homo, cujas es? quam tu demum artem? modò in sacello musarum: jam partibus mutatis in Philosophorum palaestra, Rhetor ne an Philosophus? an, ut est credibilius, neuter homo? Itane verò liceat tibi, perreptare artes, nec in una te exercere, quam noveris? atqui proverbium monet: quam quisque norit artem, in ea se exerceat. eja, novimus ludum. nã tu de te ipso indicio malo es, quandoquidem in tua illa non diu multum hesisti, male gestæ rei conscientiam afferre. Hæc statim aliquis quasi me consalutans, & fortassis non omnino ille præter æquum & bonum; nam, ut planè fatear, qui me ita carpit, nec omnia, nec nihil dicit. ex una enim parte, qui non est, quantus Cato, cujus ingenium adeo fuit versatile, ut natum ad id unum diceres, quod ageret, huic sanè non permittitur, doctorem velitem agere, & officinas artium indiscriminatim usque circumire; ex altera verò parte, qui jubet, homines lapidescere: ut nemini liberum sit, extra unam artem suam non modò non efferre passum; verum etiam nemiseram quidem oris respirationem effundere, is profectò mitius
cum

eum iisdem ageret, si jugularet. Ergo age, quandoquidem hujus argumenti occasio mihi fit de meo, scilicet pro isto levissimo, & omnino pedestri genere dicendi, quod tanquam solenne quisque nostrum prælecturus usurpat, coniciamus, si vobis placet, utrum commendabilius, utrum, quod magis facit rem, sedere ne, unumquemque per diem ac pernoctem in eadem usque disciplina, oculosque ad unum unice intendere, an verò contra instar molæ trusatilis versari continenter, ingenio ad plura liberrimè diffuso? Quam ego litem, si ut est captus meus, senator planè pedarius essem diiudicaturus, in neutram propositarum partium irem utroque pede: sed probans, improbanisque singulas ex parte, dividuum facerem. etenim illa duo, tametsi in uno eodemque vicio non sunt, ambo tamen mihi videntur extrema, ambo profus declinanda. quippe primū postulat hominem cujusdam modi, qui nempe inter stoicos sit, penè dixerim, stoicissimus: alterum, hominem prodit ventorum indice leviolem. medium ergò, qui virtutis perpetuus est locus, sine fraude sequendum esse pronuncio: Quæ mea complexio, si rectè quidem conieci, per se apparet; nam si pluribus acervatim, ac sine delectu operari nemo debet: uni usquè tantummodò nemo potest; sequitur evidenter, operam solidam, & lautam uni ulli disciplinæ tribuendam: pluribus, interpositam, ac veluti frustulentam non esse negandam.

Et verò quàm sit noxium addiscen si natate ingenio: ut firmi nihil habeat, nihil sibi proponat in unum scopum, nemo homo, tantum si est homo, non videt. Quid enim pensi recipias accurandum ab eo, qui se in nullam non irruit disciplinam? quive itidem ac magnus aliquis ardelio dat se omnia? dat se Rhetorem, Dialecticum, Philosophum, Causidicum, Medicum, Theologum, quem non? at illud est verbum in omnium ore trivissimū:

Dum

Dum complecteris multa, pauca vix tenes. Ecce tibi studet cordatus adolescens. Superis gratia; quid nisi an est quippiam aliud in adolescente optabilius? sed cui nam studet? putatote, Maroni, Flacco, aliive cuiquam de globo Poëtarum. benè est; congruit ætati. Quid istuc? tam citò perlectum? eja perlectum: vix & ne vix quidem lectum. sed certè tantulum istuc fatis est. Modicum poëtæ ne noceat. perge porrò ad Oratorem. Oh istæc est res. hic enim verò hærebimus benè longum diè. scilicet. in proëmii pagella una jam oscitatum est septies. eho ut prolixè! ut infinite! si quidem orator iste perorasset ad clepsydram, Danubium exhaustisset. quot superant usque ad *εξαποκώλιον* pagellæ? Deus bone. multæ adhuc post multas. ecce bilem in nasum per meã fidem, dum ista una oratio legitur, annus platonicus est. in malam rem orator tam sempiternus. Da Philosophum: da Aristotelem ipsum: non hercle ipsum, ipsum; solet enim is uti literis valdè interioribus. cedo potius quemlibet styli dilutioris. quid tum? voluit, revoluit sexcentos; omnes una hora, vel etiam minus, quàm ista. recta hinc ad mathematica curritur. vah meum oblivium magnum! usque eò scilicet cessavit radiolus noster. non sum homo, nisi hodie sordeo aliquantisper in pulvere mathematico. hoc agit: in pulvere mathematico fordet lautissimè. tum repente ad alia: & ex aliis ad alia; postremò quia tot alia non suppetunt, redit ad caput, ad ea scilicet, quæ primo loco fastidierat; atque in istum, nisi fortè in multò instabiliorem modum erro obscurissimus, singularum capita disciplinarum, tanquam sacras cæremonias summo digito contingens, putat jam se demum esse factum hominem duodecim artium. Sed ingenium & stomachus eodem navigant. stomachus ingestis supra fas ferculis non ille nutrimentum, talem

corpo-

corpore: ingenium exaggeratis sine more, ac modo studiis non animo sapientiam, sed vesaniam creat. Nihil est sanè, cur lactemus nos ipsos. nimis curta, nimis restricta res est animus noster. tantum concupiscimus infinite; præstamus autem vix, quæ sunt ante pedes. At ego sum gallinæ filius albæ: sum omnino ingeniosus in paucis. credo, quid tum postea? ingenium habeo: pro quantum! superas enim verò ipsam Salomonem. atamen cum isto tanto, tamque mirifico ingenio tuo es, ut maximè, ita homo tu, quemadmodum sunt optimi quique. sed optimi quique posse omnia non audent. quinam ergo te unum crediderim, tam cædidis ovis natum, ut possis, quæ nemo optimus, omnia? Apage, amabo te, confarcinatam istam sapientiam tuam; in tempore, mihi crede, non rectè procedet. sapientia enim præter modum ipsa est insipientia supra modum. Palladem, quam tibi proposuisti devorandam, quid, aviculam ne quampiam, uni bolo commodam credidisti? mane; est enim una quedam virgo, bene rotunda, corpulentior, staturaque majuscula fortasse plus iusto: tu inconsultus velis. tantam Virginem, hasta amplius, atque ægide obarmatam magis expedite, quàm ovi luteum, sorbere præcipitater? si superis placet, præfocabere. ecce ergo tibi consilium amicum. vis scire multum: cave multa, proficere vis ad summam: intendito ad unum; & secundum hæc, si te non piget facere de sésu meo, cave, cave, sequaris Circumcelliones quosdã (nisi enim de istis dico seorsum hæc pauca, planè rumpor) qui ex omni generis disciplinis triplices, quintuplicesque sibi coacervant: centum eodem die Doctores audiunt; sed quo demum fructu? quo par est sanè. Nam post multos annos verè sumptos post labores innumera- biles male fœneratos, boni adolescentes nihilo doctiores, quàm cum nihil sciebant, excedunt demum ex
scho-

scholis ita , ut ad eas primùm accedere , charta pura .

Et isti quidem omnia simul : non multò aliter illi , qui omnia statim perdiscere autumant . illi perdunt ingenium , quia dissipant : isti , quia præcipitant ; verbi gratia Grammaticam , quemadmodum amariores pilulas , tractim deglutiunt . Rhetoricam devorant ad tres dies , aut non multò ampliùs . logicam tribus verbis . quid quæris ? Quidquid alius vîr benè sedulus , vix sibi patientia longa , tenaci studio , largisque sudoribus per plures annos comparavit , id isti totum , quamdiu sit anhelitus unus , una palpebrarum reciprocatio , callidè involant : sed ne capiunt quidem ; etenim quid hominũ esse creditis , istos montes , & ista maria pollicentes ? statua verveceæ , literatores pessimi , quorum adhuc loris crura bellè variarent , qui grammaticam etiam num crudam eructant , isti ipsi perarrogãter invadunt in majores disciplinas , nominatim , nescio quo istius miseræ fato malo , in Dialecticam , in cujus deinde schola , videre est , si quid ex more prælegit magister , videre , inquam , est , commanipulones istos attonitos , vix apud se , truncum super lignum sessitantes : quoad edocti , ratiunculas suas perperam subduxisse ab initio , & implexissimam illam artem non esse sibi angiportum perviũ , demissis auriculis separatim diffiunt : & vel omni schola abjurata , quàm mox sint grandiores & benè valentes , eunt militatum : vel si remedium sub manu fuerit , regressu post progressum subturpiculo quidem , sed certè necessario , pessum eunt illò , undè intempestivi discesserant ad syntaxim , redeuntque demum in gratiam firmiorem cum Alvaro suo . Itaque compescendi omni negotio sunt volatici isti , & , si venerit usus , ceu phrenesi aut rabie correpti , etiam constringendi , ne uno fasce , sapientiam obliguriant . hæreant tandem , sedcantque immobiles in uno proposito ; habeant , quò

intendant : quod quidem si unum non erit, nullum erit; quippe, ut ostendit ipsa ratio, viâ aliquò plures esse possunt : plures uno termini esse non possunt.

Nunc age, inquiet nugator aliquis facetus, quin enecas nos? quin saltem manibus pedibusque in cruce suffigis? hinc enim tibi planè nusquam evagabimur : marcebitur in uno loco de sententia, sapiens omnino tu, qui ista non præciperes, si luderes corio tuo. Hæreant, sedeant immobiles, quasi scilicet lapides muti. si manus, aut pes imus tantulum luserit : in nervo. ò hominem festivum. per te sanè non stabit, quin miserum sapientem tam strictè concludas, tamque duris conditionibus illaquees, ut res illi demum redeat ad restim : ut mitissimè, ad insaniam. Hem, cavilli maximi. pura puta mendacia; jam enim à principio declaravi, quò rem essem deducturus. sapientiam istam lapideam nunquam docui. sapientem sedentariū æternum fieri, non jussi; imò illius ad nova studia transcursus tempestivos, quæ sunt deficientis jam animi legitimæ quædam evaporationes, laudo, persuadeo, inculco. atqui vos parum sana capita, quantum prospicio non transcursum pro tempore meditamini, sed fugam: non inducias, sed defectionem inspicitis. Quare istuc fuit semper arbitrium meum : Una esto meditatio summa: una primas, etiam, si placeo, secundas habeat : tertias citra omnem religionem velitares quædam, per què otium susceptæ habeant transgressiones; enim verò illud hinc erit de lucro, quod animus eadem diu curæ, ceu situ maceratus, non enervabitur; nec prætereà faciet damnum ab excursibus istis, qui, ut brevissimi, industriam acuunt, ubi tædium extinguunt. natura quippe ita sumus. quidquid producit temporibus, gratum ingratumve fuerit à principio, id fastidimus : ipsa rerum novitate inescamur. quocirca pondera ponderibus temperan-

peranda: & negligenda quandoque pars, ne pereat totum, more fœneratorum, qui, ne prima fors conturbetur, sed pro ea minimùm integra à malis nominibus dimittantur, reditus donant. sic relaxemus necesse est uspiam ingenio officium suum, justum otium indulgeamus: quod nisi faxis, imò contra urgebis eò ampliùs: vel nihil ipsum vietum jam, atque exossatum emunges: vel si quo succo etiam invitum, inscitissimum omnino illud erit, & valdè pœnitendum. Nimirum lene, liquidum, & obsequens palato vinum prima tantùm dat pressura: quod est deinde tortivum, & per vim pede circumciso expressum, satis austerum est, ac resipit ferrum. Ergo post sudationem maectè multam, post delassatam, atque hebescentem jam jugi attritu mentis aciem nemo sanus prohibeat, tollere parumper oculos, & dissipare animum, quò vires longo labore afflictæ merita cessatione recreentur. Verùm ista ipsa cessatio, nolo, deducatur ad ignaviam. otium intermedium permitto, sed ignaviam ne intermediam quidem. proinde in manibus habendi, quos modò dicebam, tempestivi excursus ad finitimas artes, apud quas contentionem studii ponas, non studium. quanquam effuso jam carceribus ingenio hæreat, moneo, in pede resticula: ut revoces continuò, dum plus justo auolat, dum aliena curricula ultra placitum intemperanter obequitat. ita si sobriè, si libaturus, si particulas ex tempore solido corradens ad aliena studia accesseris, non fies ab re tua omissior, & fastidio, quod in iisdem usque meditationibus creari solet, relevato, vegetior indè redibis ad pensum tuum.

Roget quis: Quæ disciplinarum tibi videntur otian-
do & nullæ omnibus: aliis aliæ; siquidem quot homines,
totidem, nisi fortè multò plures gustus. universè tamen
pro delectu genialis cujuspiam disciplinæ respiciendus
utique est uniuscujusque labor, ingenium, ætas, propen-

ſio . Hic tum alter : Tu ſeorſum homo Philoſophus , à qua nam arte petes diverticulum tuum ? In primis ego philoſophus tam haftenus affatim diverti , ut vix mihi poſt hac videatur opus futurum novo diverticulo . Deinde , urgebis quoniam hoc ipſum , ſi res ita caderet , ut mihi à mea tabula dimovendus foret oculus , aliòve convertendus , ut referam iſtam ſaltem parvam gratiam diſciplinæ benè de me nupèr meritæ , qui cum , alius quantum amor , geniusquè indulſit , traxi me aliquandiu peramanter , ſi , inquam , ipſe otii cauſa tenendus alicubi ſum alienis à Philoſophia ſtudiis , Me in primis dulces teneant ante omnia Muſæ , Quarum ſacra tuli . ad Rhetorum igitur officinas , interpolandæ indiſtriæ , concederem , aliquò conceſſurus ; atque eò libentiùs , quò hinc certius in me reciperem , fore , ut , quæ boni moris leges ſunt , Rhetores contra ipſi , delicias ſuas aliquando pertæſi , ad nos veniant identidem otiatum ; & quæ inter iſtas diſciplinæ vivida fuere ſemper amoris germina , ſi forte neglectu aliquo aruere , reflorant . Atque equidem , niſi ſi fugit me ratio , & quæ geſtæ , quæ gerendæ rei fallit amor , pro certo habeo , non eſſe artes prætereà alias , quæ ita concordēs ſic ſe frequenti adjungant beneficio , quæquè tam ſanctè mutuam ſibi ultro operam tradant , quàm iſtæ . Quod certè fecit non ætate noſtra modò , ſed ſuperioribus etiam , ut maximi quiquè Philoſophorum Rhetores , maximi quiquè Rhetorum Philoſophi extiterint . ut enim alios tranſeam , quid Ariſtoteles , & Cicero , Philoſophorum , ac Rhetorum apices ? nonne diſciplinæ ſanguine , & amore conjunctas ſuo ipſi amplius ſtudio revinxere ? quàm ſcitè Ariſtoteles de Rhetorica , Cicero quoque quàm aptè de Philoſophia ſcripſit ? quanquam ſic uterque alterum præbuit , ut in alieno tantum laudem : in ſuo laudem palmamque ſequeretur

cæterum transitori per otium lineas suas, ad alterius al-
 ter partes tanquam ad socia castra se transtulit. Amant
 ergò, & meritò inter se amant nobilissimæ facultates:
 nec deest amoris illex similitudo. quòd si qua etiam; ut
 necessum est fieri, diversitas intercedit, amorì nihil om-
 nino nocet; propterea quod est maximè temperata, re-
 missa maximè, planè tanta, quantà satis, ut alias faciat,
 non alienas. quam ob rem sapienter Zenò Rhetor-
 ricen à Philosophia discrevit, quantum alius quivis ex-
 planatam manum à manu in pugnum compressa discre-
 visset. & certè in Topicis, in arguendi via, in com-
 plectèdi vi, ubi quærun, ubi inveniunt, ubi disponunt,
 ubi alteri altera substantiam ministrat, quæ inter ipsas
 consensio, conspiratio, concordia? Quid? quod si fa-
 teri non pudet, nec pudere certè necesse est, habent
 eadem istæ fabulas quoquè quasdam, nugasquè com-
 munes. suas concedunt Rhetores: &, si fortè sint de
 turba poëtarum, id ipsum amplius fronte rectissima.
 Nos Philosophi nostras utinam negare possemus. ec-
 quis enim de nostris tantum sibi sumit, ut sanctè juret,
 vel capillum se acu: nihil ne latum quidem unguem
 extra liram: tandiu, quàm vixit philosophus, unam
 fabellam minimam nusquam, se gentium? quæ sanè cum ali-
 quis! de se mihi narraret, dicerem, hìc tum ipsum
 dare fabulam de majoribus fabulis, quas dederit alius
 unquam ter maximus fabulator. Sunt omnino in re-
 rum scientijs offensiones istæ inevitabiles. qui se ab his
 jactat immunè, fumos vendit ipse sibi: ipse sibi imponit
 mirificè. multa non liquent penitus: in quàm plurimis
 ratio nihil illucet: nullum se prodit indicium: & uni-
 versè verissimum est, quoties viribus omnibus in altis-
 simo puteo siliquam, scrupulumve veritatis piscati su-
 mus, ejusdem eodem in loco remanet libra defossa. Iam
 verò, quod accidit sæpissimè, finge, hìc te premi, stran-
 gula

gulari, ut illud obscurissimum doceas: tu sub cultro
 respondes ne ingenuè ac sine fuce, quæ olim in cau-
 sa dubia Iudex Romanus, duo illa verba, Non Liquet?
 imò verò ne ampliata quidem causa, statim, quæ ne-
 scis itidem, ut quæ scis, primò judicans, quot mirabilia
 ore præsentissimo, & poëtico veluti jure divinas? at in-
 ter tot mirabilia, & divinationes nulla divina virgu-
 la conceptas, fabula est, fabulam deesse. Quid demum
 plura? Num uni Poëtæ dormiunt? non; sed nos atque
 illi similiter. nos ergo atque illi similiter somniamus.
 Quare cum tanta sit præstantissimarum artium cogna-
 tio, propinquitas tanta, tum etiam bonorum malo-
 rumquè inter ipsas tanta communio, quin deceat, ea-
 rum studiosos, hospitali tessera accepta, vicissim transf-
 currere, & mutuis synceræ caritatis hinc inde officijs
 pristinæ benevolentia igniculos suscitare? Sed parum
 est, si modò deceat: etiam oportet. videte. Philoso-
 phus, undecunque istuc, an fato, an genio suo, is cer-
 tè, quantus quantus, nihil nisi tristitia est. hinc logi
 illi, & illè fabulæ in vulgus. barba promissior, cape-
 rata frons, intentum supercilium, vultus acerbissimus,
 incessus meditans, digitus loquax, aliaquè multa id
 genus aut argumenta, aut irritamenta mœroris. Rhe-
 tor è contrario munditia totus, voluptas, elegantia.
 frons explicita, oculi ludibundi, vultus hilaris, cutis
 splendida, crebri sales, joci plurimi. jam autem, quæ
 medica præceptio est, curâda frigidis calida, frigida ca-
 lidis. Philosophum incedentem tristitiis, gymnasium
 curarum, ad hæc amœna traducito identidem, ne fun-
 ditus confenescat. Rhetorem circumfluentem lætitiis
 ad illa seria quandoque deportato, ne penitus juvene-
 scat. Ah, Philosophum, hominem extra humanas,
 chorus, cantilena, lusciniæ, rivuli! ajo enimverò.
 Philosophum maximè ista: & hoc potius, quò minus
 volup-

voluptati, magis justæ remissioni tribuuntur. Decens ergò illa illum pro tempore, quo videlicet fatiscunt vires, & mens animi, fatigatione diutina contabescit. Non helvatur Philosophus. rectè sanè. potum in se non ingurgitat. verum. at idem ipse pascitur, toleratur, vivit. lurconi cuiquam prandium circumcide; non autem sic fame fracto, ut ventèr gutturque quemadmodum ille sibi dolebat, resideant in perpetuum ferias esuriales: volo dicere, studioso Philosophiæ eò libentiùs plura concedenda: quò sibi ipse plura negat, ærumnasquè devorat intolerabiles. Exigite, quæso vos, AA. parumper, quàm cadat necessarium facere otia ista Philosopho. cui enim alteri vitæ ratio tam dura, tam odiosa, quàm quæ illi misero dicta est? Initiatur ex nobis unus ullus; allegitur inter hujusce artis magistros: latitiæ, plausus, congratulatio; istæ ad paucos dies. mox illa sine fine. cogitationes nocturnæ, diurnæque, somni crebrò intercisi, scriptiones usque ad venæ fracturam, curæ spinosissimæ, deniquè in corollarium dolorum addita gemina laterum ægritudo, censores emuncti, pervigiles, navissimi, qui te commodum circumcirca putant quotidie, & emuscant. quo circa si scribis, si loqueris, si nictas, incedere te semper oportet gradu suspenso, & anima compressa, tanquam sis ova calcaturus; ut te tantillum neglexeris, ut unum verbum, unam sententiolam vix nectentem tabulæ ut sit imprudens ille veris, miserum te. tragædiæ. ad primum diem factum, quo in hoc eodem sapientiæ templo cogitur senatus legitimus, magnis clamoribus appellaris: raperis in jus immisericorditer: Parricidis statuta olim multa intenditur saccus, è quo nisi te tandem ratiunculæ tuæ, bona latera, & vox tantò melior evolveret, aliena certè misericordia non vives. I nunc, & hominem tot pressum ærumnis, tantis mæroribus confectum,

velut

velut peculii intricati reum in Tullianum aliquod, aut in gurgustium, si quod habes pejus, consepeli, ut bilem atram digerat ibi commodius. satiùs, si sapias, erue quandoquè illum à tam capitali loco, & produc in liberiores aliquem, ubi securus possit spirare, & respirare, dicere dictum sine contradicto, etiam, quæ in loco sapientia est, sine sua fraude desipere; Hæc autem dicendi, agendique licentia in territorio rhetorico nimium magna est, nisi tamen maxima pro ea regione, qui est fundus latissimus poetarum. etenim istæc regio, quanta est circumcirca, ne versum quidem unum, iugerumve habet commodum veritati. fabula tantum ibi sativa. fabulam unam perinde ac totum assem censentur incolæ. Beata gens, cujus quippe deliria, gerris fuculis vaniora, quisque demiratur: nostræ vel oracula despuuntur. Huc itaque sapiens accisus tanquam ad Tarentum suum, non una lite diiudicata pergat animi causa. hic per dies aliquot velut exhæresimos, molestioribus cogitatis exemptus, quæ tempore lectitans alienas nugas, quæ lusitans interdum ipse suas, capiet pusillum laxamentum: undè acriorem, vivacioremquè impetum ad intermissa reportabit. interea loci, quæ jucunditas misero? quæ oblectatio? nemo enim, qui cõtra: nemo, qui in scirpo nodum: nemo, qui cum calculis ratiocinator exactus. mutata omnia. paulo ante ne libuisset quidem, quod liceret: modò licere supra, quàm libuisset. haberi nunc penè madido sibi, quæ olim fides sicco, sobrioque negabatur. dicere se demum corde libero, quæ alibi somniasse dumtaxat crimen fuisset majestatis. exporrigit ergò insaturabiliter frontem: usque ab unguiculo ad capillum summum recreatur: mærorem omnem intestinum exhalat: juvenescit; Quæ mihi qualitercunque dicenda fuerunt cum ob commoditatè meam, meorumque æqualium, currentium in eodem pulve-

pulvere : tum maximè ut pro recenti tametsi non multò arctissima consuetudine nostra hæc Apollini gratificarer, & mori potius obsequerer, quàm amorì. quippe ambo sic semper fuimus, ut inter nos modicè, aut etiam intra modum amaremus, nec bona, nec mala vicissim gratia uteremur. Ideo cum paucis ab hinc mensibus, missione non invitò exorata, ab Helicone discedo, & salvere, fortassis æternùm, Apollinem jubeo, neutri certè nostrum oculi doluere. tantùm ipse inter discedendum, injecta in sinistrum humerum manu, amiciùs me compellans oravit, ut, quandoquidem minùs amarem, viderem etiam, ut subinde mediocriter odissem. si nunquam aliàs, ut potius ipse rebatur, essem reversurus ad sua: tamen sinceram Auditores meos, saltem meis non ingratis, interdum ad se venire. cæterùm ipse nec dimittere me, nec tenere. facerem, quod cordi maximè. sed si quando, quod vix sperabat, redire multò maluissem: ut redux in eundem, ubi fueram usque ad illum diem, non nimis inhonoratum locum restituar, curaturus. Hic tum equidem pro tot meritis, singulariquè benevolentia, quas potui tempore, Musarum Principi gratias gratissimas egi: observantiam ultro, si minus reditum lautè sponpondi: cæteros, & Auditores speciatim ipsos meos non modò non alienaturum, sed etiam ad Apollinem, musasquè amœnissimas hortaturum fideliter recepi: qua demum fide, factisque sponponibus, ut me obæratum, sanctissimè liberarem, istæc quomodocunque in speciem prolusuri apud vos Dixi.

Diſta in Lupienſi Academia ad rhetoricæ inſtitutionis præluſium :

P R O L V S I O IV.

NEc Zoilum præſto, nec Ariſtarchum ſequor. ſtylum non habeo livore temperatum, nec piperati aceti punctus in lingua ſervo reſpoſitos. Hinc quanquam certi hominum ducunt inſulſum præfari ſine felle: quippe ajunt, non allici melimelis, aut marifcis, ſed chiaꝝ ficus morſu falſos, urbanosque viros; tamen ipſe, ut qui morbum tam elegantem, & hujusmodi ſales in numero minus habeo, avoco me hinc: ſimul nec mariaꝝ, montesque polliceor, quaſi vos inducam in altioris expectationem argumenti; qui ſolœciſmi ſunt hominum bombiliorum, ſclopò rumpentium intentas buccas, ubi in arena, hoc eſt, in arte etiam non ſua ampullantur. ſed quæ nuper novus equidem, nec de conſuetudine, ut bona pars veſtrum, qui talia facinora facitis numerum, quæ, inquam, nuper in bicipiti ſomniavi Parnafſo, dum ſit vobis complacitum, dicam ſi non liberaliter: quippe apud lectiſſimos, quaſes vos eſtis, viros, ne digitum quidem movere potes, quin pecces, tamen, veſtra humanitate id ipſum concedente, dicam liberè. Rhetorica, ornatiffimi auditores, ut ſit, tractaturus, habui ſaris diu in incertum, ſi foret mihi ad Rhetorum ſenatum in Parnafſo degentem aſcendendum, ut illius conſenſione, & bona voluntate collegii docerem auditores meos artem hanc. Quid facerem? duplici in diverſum ſcindebar

debar hamo. in altera parte non modò par, verùm etiam
 necessum erat, non sine suffragio, & facta copia pro-
 vinciam polita fronte vendicare. in altera verò viam
 eausabar arduam, nihil expeditam, non paucorum die-
 rum, & intermedium temporis panè nullum. nec mihi,
 quod erat calamitatis caput, ut aliis felicioribus sæpè
 contingit, in promptu pegasus, aut unus ullus erat ad
 manus ex iis pulcibus, quibus duodecim elephantor-
 um molem superantibus, voluit græcus auctor subli-
 mes vehi populos Psillotoxotas. Ergò hisce diversus tra-
 hebar, & speciatim mordebar ea cura noctes, quibus,
 quoniam frequens somnum nullum videbam oculis, ii
 erant mihi motus rapidi, & inconsulti, ut penè la-
 queum Parnasso mandarem integro; tamen abstinui
 strenuè, veritus, ne per familiarissimos meos, habentes
 eum locum, meæ diræ implicarent. Vbi igitur eram in
 hac insomnia, & solitudine integer, media, nisi labor,
 nocte, vel ad diluculum perparum inclinante: ecce ti-
 bi (& est tuta fides; neque .n. sicuti somno, mente item
 tunc me captum memini) ecce, inquam, sublustri luce,
 homo vetulus adest coram, & improvisus, & eo cultu,
 quali jam proferam. Madui repente metu non exiguo,
 & cum spectrum, ostentumque crederem: Quid, inquit,
 quid hoc est pro ludii, atque portenti? ille sub hæc vultu
 fati humano: Heus tu resiste, ait: tenes ne me? ego te?
 bonus mihi sis, quicumque es, ne de facie quidem. inte-
 rea mirari ego, fricare occipitium, excutere memoriam
 omnem, nutare, hære, nictare, lustrare oculis homi-
 nem, & novi vultus fila ad aliorum, qui mihi se obtule-
 rant aliquando, conferre: tamen neque hilum profice-
 re. is tum videns me subturbatum, humero comiter in-
 jecit dexteram, & jucundiore cum gelasino, Accipe, in-
 quit,

(1) Lucian. l. 3. vera hist.

quit, me purum, & putum ipsum Q Ennium. Hic tunc ipse respiravi, & ajo animo recepto: O visus benè, & accipio, & gestio, talem mihi virum dari in conspectum: simul omnis desiderium eram unum, avidissimus ad sciendum, quorsum phantasia illa pertineret. Interea loci, qui habitus ejus, qui color, qui vestitus erat, quæ quamvis per noctem vix tenui, de die nunc vos accipite tribus bolis. Principio videbatur aliquantillum senex, & planè defloccatus; quippe annos ad nonaginta præferebat: hoc. n. vellent caput, manusque quietæ nunquam, & nutantes, vox meticulosa, gramosus oculus, tergum fornicatum, striata caro, & similia senectutis extremæ vestigia. edentulus præterea, & labrosus magna extenuabatur macie; ut cotem aluisse videretur. color erat nigellus, & insolata multo sole facies. Frons consulcata, & senex quamvis sagacissimus, tamen haud erat emunctæ naris. nullum in puro sincipite capillamentum; sed calvaster, is non erat, quem calvisses. ad hoc quasi præfocabatur excelsiore quodam collari, rugato in orbem, crispatoque minutulis, & concrepantibus æquè plicis, more parentum, qui focalibus illis laciniosis, & replicata minutatim carbaso collum circumvallabant. tum erat velatum pileo caput, nimis, ut ita dicam, aurisque; ad quem nullam unquam vestiariam scopulam admoverat: unde veniebat Archimedi sapius occasio, ibidem trigonos, quadra, quadrantia, figuræque omnes describendi per jocum, Ennio ridiculum in modum reclamante. Sed tum loco contabar, qua de causa insigne pœtarum lauro deficeret frons? responditque pridianam illam bono omine conflagrasse ad lucernam. Incedebat togatus romano more, ut qui jam olim urbe donatus, sed toga abundè fenestrata, & quæ, quasi cum Poëta dicam

. *Passa est furiosi cornua tauri.*

Quid

Quid interior tunica nihilo minus, quàm toga, dilor-
cata, & fatiscens? lita insuper per strias olivo, & mala-
pituita, sponte sua de vetulis illis, corrosisque naribus
in hircinam barbam, ex hac in tunicam occidente: ne-
què, ut fit, antica parte, globulis uno quoquè ocello suo
inditis, astringebat, sed aperta, & laxa negligenter, vix
hærebat in scapulis: unde patefcerent atrita femoralia,
& gausapinus thorax nedum iste integer. dein caligæ,
villo prominente asperiores, altera cannabacina zo-
na, palustri altera junco restrictæ: de quibus ad ulti-
mum hærebant in postremis pedibus, coriaceis ligulis
ansulas utrinquè vix concludentibus, calcei informes, &
repandi, ad omnem latitudinem facti, quos nostræ ætatis
Φιλόκαλοι, mundioresque ipsa munditia adolescentulî
sine ullo inductorio tractim calcearent. universè tamen
fîla vultus amœnissima, verborumque tanta erat urba-
nitas, & ipse tam facilis, commodus, tantoque lepore
conditus, ut hominem malè tornatum, bardum, rusti-
canum, ex hara prodeuntem allexisset: quò ipse me-
cum agitabam, quàm pulchrè, & beatum est paupertati,
quæ vultuosa non est, & amarulenta, frontem non
corrugat, neque addit supercilium item, ut divitiæ, quæ
curas, superbiamquè, sinistras divitum scabies, habent
unà secum numerata. Verùm quia otium non est, re-
deo, unde sum digressus. Igitur fatis animo confirma-
to, multa rogitabam; cum primis, quæ viæ captata oc-
casio? qui stimulus? occasio ista intempestiva quò
tenderet? quid vellet? quid juberet? ille ad hæc differere
senili quadam prurigine infinita, improba cum tussi,
screatuque fatis impuro: ut me tres horas solidas ab ore
pendentem dederit abundè in lassitudinem. tamen vo-
lensque nolensque indulgebam hominis garrulitatem
illam otiosam, vitium loquacissimæ senectutis; à qua
traxisse me hodie aliquantam facilè condonabitis: quan-
quam

quam, ne omnino hæsitent in eodem luto, à tam magna verborum segete extinguo solùm ea, quæ pretium est operæ, ut dignoscatis. Ante omnia sibi feriens frontem, & à mœrore manibus inter se pectinatim junctis, lamentabatur acerrimè, indecenter se primis honoribus excitari, & moveri limine poëtarum per literatores aliquos, quorum os, tanquam præfurnium, dicta in principes viros evomerent mala continenter. qui non cogitarent, opera sua carmen epicum latio donatum, & se principem è latinis in eo canendi genere extitisse. Quid erat, quod solis ipsis explosus Ennius? Quorsum illa? relegandum cum annalibus suis in pistrillam; & sædatis mucoso carmine papyros citò ad vicos speciariorum immittendas, composituras piperis cucullos, aut præsentius in tarichopoleum tradendas pueris falsamentariis, cordyllum, halecumque garo maceratarum penulas constructuris. illum delirum senem, silicerniùm illum, decrepitumque poëtam, illum antiquarium, effectumque liguritorum versuum, illum etiam rudinum, propterea rudere, propterea non dicere, sed screeare carmina grallatoria, sibylla aliqua, vel Oedipo conjectore indigentia, ut legi, nedum intelligi queant. Secundum hæc Ennius si quando venit ad coronam, & Academicorum nares offendit, major pars oscitare, alii aliorum se convertere, hiare plerique faucibus, digitisque per contemptum exercere argutias, aut brachia distorquere præ tædio. quid autem loquor illos, qui rôchos trahunt vigiles, ducto, reductoque ad numerum capite. Hæc, atque alia procuratione P. Virgilii Maronis, qui graviter ferebat præstitum suum ita sugillari sine mœre, relata ex æquo frequentissimo senatui apud Parnassum, patribus non placuisse: ut senatusconsultum gravissimum contra Enniomastigas omnium consensione patrum sancirent: & illud senatus consultum, quod

contortuplicatum servabat tectum & sartum diligētissimè ex una ascopera, quæ de sinistra pendebat axilla, expedit, cautumque in hoc fermè exemplum erat. Patres laureati, qui plurimum negotii habent, ne quid resp. litteraria detrimenti capiat, acceperè ex oblata, per P. Virgilium dica, divinam Q. Ennii poësim, malè acceptam vetustate, per aliquos amplius poëtas circulatorios pessimè dilacerari. itaque videntes tanti viri ornamentis, imò vatum omnium concilio, ut ne in dies magis magisque augetur, ac penetret se in poëticum corpus gangræna hæc tam sinistra, summa universorum consensione ita decernunt: Quod nugarum hæcenus, jocorum, cavillarumque in Q. Ennium, hoc est, in latinæ musæ venerabiles cunas, à quovis ullo prudente, aut imprudente, sciente, nescienteque exciderit, iidem ipsi cavillatores revocant è vestigio. posthac verò nè quis velit perfricare frontem, & confidenter, quod jam est cautum, audere de integro, consules à prætereuntibus hæc senati acta exilio per novennium animadvertunt; interdicitque aqua castalia homines mastigias, ac frontones. eorum verò codices, si qui sūt, permutantur venali smegmate, aut vitreis fractis, vel potiùs aliò distrahantur, ut igne donati vel in nihilū desinant. Hæc senatus, quæ relata jam in litteras publicas ad vos promulganda mihi dedit: nec pensum ante contraxi, quàm levaret ipse me contra illa eadem, qua cura angebar in primis. vir autem bonus neutiquã abnuit. tantùm me monuit, primò cogendum esse senatum simul, atque pertenderentur ludi Apollinares, qui dati jam, completique forent, nisi, quoniam in dies, nescio quo omine religiosos inciderant, quaesita fuissent à Patribus diludia, & ab integro instaurati feliciùs, Proinde dies adesse nefastos, in quibus haud esset fas, forentia negotia procurare. propositurum in se

recepit meo nomine supplicem libellum, qui peteret, ut, si Patribus collibuisse, fieret mihi in integro, rhetoricâ instituere de more, & sine ulla fraude perdocere: quod ipsum homo accuratissimus, ne memoria excideret, in quintuplicibus suis rescripsit. data deinde, acceptaque salute, officiosisque moribus me missum faciens, diversus per tenebras abiit. ego noctem excussi, hæc ita, ut evenire vobis enarraturus.

Age nunc, sis, addamus appendicis pauca; sed paucis multa. Quid tum? sciolis istis abibit sic falsè, ut ne iidem reponam, qui tam impudenter in maximi operis artificem linguas cuspidant, ut bilem in nasum conciant vel trunco, ubi apud ipsos idem Q. Ennius, quod fex poëtarum, quod compluvium antiquitatis, quod poëtices cadaver, quod cœnum latinittatis, libet sanè hoc loco argumentari:

O sectum insipiens, & infacetam.

Condonate, quãdo linguam in ore clausam hîc non teneo, & decedo paxillum pristino meo more vel invitus; quoniam de præstantissimi viri dignitate detrahunt quisquilæ litteratorum. Sapivit poëta ille nequior, & certè sapivit, cum asserturus à cynicis istis sua carmina,

Hæc mala, ait, sunt, sed tu non meliora facis.

Quò demum lutum luto trudent, & eandem, quam'insultant, scalpunt sibi scabiem? sed ita res est. eò tristes peccatis sumus alienis; quoniam fartæ nostris à tergo sunt manticæ. & sumus in hoc ludo erudituli maxima pars. nobis placemus foli: cætera, non quia malâ, sed quia sunt aliena, fastidimus. In hoc vero, quod pejus est, sepiusculè peccant tincti litteris, & qui libarunt artem primis digitis, tanquam si medici, qui malè curatam si-

tam fistulam specillo levissimè prætentarent . hi hominum proclivius damnant poëtam , aut unum ullum litteratum virum , quàm tu ovi luteum sorberes tractim . Ille (sic .n. ajunt sine sale faceti homines) ille est deridiculus oppidò : vah quàm in dicendo est lutulentus . vide , ut illius oratio vappa est , futilisq; sermo sine succo , & morsu . ad institutum non redit ille alter : atat pejor , qui nullum unquam ex principio habuit : hæc involvit , illa reuocat , alia incidit ; uno verbo , etiam cùm agit , nihil agit . verùm quid pernicies aurium blatero ille , linguax , & verbosus , ille , ille , qui nihil est præter vocem . sed iste dicit fideratus , & veluti stipes , ubi alter lymphatus , & adagnatos , gentilesque deducendus

Irruit , & frustra ferro diverberat umbras .

Neque ab se diversi , quæ consignantur æternitati volumina , & in ipsorum veniunt manus , bona non bona , Lectis vix paginis duabus , spectant ἐλαττωκώλιον severi , & longas trahunt oscitationes . Ergo hæc , appellant dedecus olei : illa currant ad salariorum scrinia , rapiantur in culinam , involucra scombrorum , pondus inutile librariorum , typographorum mercatura . scilicet nihil est , quod non fallerint suo sale ; & ipsi benè varicati , & valgi defioculum excipiunt sibilo . sed res sic habet :

Velle suum cuique est , nec voto vivitur uno .

ergo displicet Q. Ennij poësis nescio quibus : hoc parum ; nisi amplius misserrimo poëtae tanquam uni valentissimo veterinorum quo jure quaque injuria darent gestanda cavillarum , jocorum , diæteriorum millic millena millia ; perinde quasi caules , ac fungi forent tercenti primorum hominum , qui de Ennio sensere perquam gloriosè . Non placet uni v. g. de grege novitiarum poëtarum Ennij poësis : at placuit Ciceroni , qui

G

vatem

(1) Virg. (2) ex Mart. (3) A. Persfat. 5.

vatem hunc, præterquamquod ipsum in suis operis succisivis, & intermissarijs inducit sæpissimè, optimo jure summum nominavit Epicum: Placuit Varroni, qui laudum illi detulit primas, ubi musarum discipulum appellavit: Placuit M. Porcio Catoni, qui ex Africa in Sardinia adducens Ennium, hoc non æstimavit minoris quolibet sardinienſe triumpho: Placuit præstantissimo poëtarum Ovidio, a quo perhibetur ingenio maximus: Placuit C. Lucretio, cujus est illud de Ennio præclarissimum

Qui primus amœno

Detulit ex Helicone perenni fronde coronam.

Placuit ante alios Maroni, qui passim ab eo verba, periodos, versus etiam solidos mutuatus est: quod arguit, quo loco habenda sit attellana illa, & sine capite fabella, in qua congerro ridiculus Virgilio vertit vocem illam: Aurum colligo ex Ennij sordibus, morsurus, credo, uno fasce utrunque; Ennium, de quo hæc dicerentur; Virgilium, qui de Ennio hæc diceret: Placuit Adriano Cæsari, & ita placuit (quod bona venia certè, & præfatus honorem dico) ut Ennium Virgilio jtem, ut Ciceroni, & fallustio prætulerit Cæcilium: Placuit Horatij testimonio, quod certè maximum est, criticis ipsis, cecinitquè:

Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,

Vt critici dicunt.

Denique placuit ijs omnibus, qui eloquentiæ, & vultus omnis consultissimi, Homeri animam in Ennium impunè traductam, insertamque putarunt. Sic expedi vi per vestram fidem locupletissimos testes? tamen mihi adhuc reclamant lateribus bonis capitones isti: oho quid, inquirunt, polentam nobis, & secundarium scindis panem, vescentibus pollinario? emerſit jam sæculum eruditius ex veteramentarijs illis poëmatum stru-

sturise

Eturis. amamus nunc aures eruditæ aliud, quàm

O Tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti.

nihil, quod repit, rapit in præsens. laureolam non querimus in mustaceis: nec arcem facimus ex cloaca. ubi canimus, nisi auditorum labra ad stuporem disijungantur hiatu, perdidimus operam. vadat ergo in cruciatum vetustas; & in malam rem veterosæ istæ musæ, gallicquæ præsenio gradientes. Phi quàm bellè isti sagiunt, & demorsos sapiunt unguis, ubi cæteros hominum rurrari putant, & caulescere. ut scalpuriunt lubenter, & semet titillant circumcirca, dum veluti Alpha litteratorum gaudent in se, & mirantur propria. Quod fortè alter elaboravit, infaceto rure infacetius, sordidissimum, perquam ineptum: quod ipsi; miraculum: nihil omninò est tam cultum, quod tanquam fœnificæ solertiores nolint ipsi ab integro sicilire. Idem isti ovè vorant sine piaculo: ovum alienus si comedit, novem, ut dici solet, peccata committit. & putant ignorari, ubi gigantomachiam aliquam, aut batramyomachiam, titulos horrendos, ad aures garriunt, leguntque de scripto, habere sæpiculè ipsorum poemata illud cum Nilo commune, quod utriusque caput delitescit. manus fures, nostri frontones ingenium habet piceatum. verunt, quod est librorum ad aucupium semiputatè carminis, aut sententiæ circumcisæ, quibus tomenti loco farciant centones: nisi fortuna potius operam integram alieno labore curatam obtulerit, cujus eleganti furto ingenii laudem tolerare non pudet usque eò, dum vero artifice comperto opus redierit postliminio; & ipsi veluti forices indicio deprehensi suo, furtum ab unguibus reglutinare, ac remittere coguntur. Hic tum magna uluvenit ipsis calamitas, & ea planè, quæ quidam elegantulo studiosissimo formæ, quam, cum ex

capitis vitio deformaret satis defluuium capillamenti,
restituere eandem ipsam galero, hoc est, commen-
titio, adulteratoque capillo. narratiunculam Phaleu-
cium calente vena expedit; accipite:

*O rem ridiculam, & voluptuosam,
Et dignam omnibus omnium cachinnis,
Et dignam satyra movere nasum.
Comptus, molliculus, tenellus omnis
Ibat deliciosus, arrogansque:
Et, dum se ad numerum hinc, & inde versat,
Circum adsibilat undulata vestis,
Quo mirum sibi sibilo placebat.
Spirabat veneres, fluente bucca,
Discincto similis puer nepoti.
Formosus tamen omnibus videri
Præ cunctis, quot erunt, erant, fuerunt,
Quanquam bregmate fluxerat capillus,
E desiderio uritur procaci.
Proinde, ò lepide satis repertum,
Quò lapsò pretium adderet capillo,
Crinem composuit pecuniosum,
Externa segetis pilosus ipse.
Hora tunc aderant caniculares:
Ut plus casaries deceret aurea,
Gressu compita conterens superbo,
Præstabit sibi pileo flabellum:
Alternisque agitans notos recentes,
Crinem molliculis secabat auris.
Parvam Simius ante lusitabat
Quæ tangi poterat manu, ad fenestram.
Imprudens ubi præterit, faceta,
Et multi fera particeps leporis,
Furtim flavicomo manu propinquans,
Cæpit carpere crine vellicatim; at*

*Illud non fuit Hercle vellicare ,
Sed ludum dare sat negotiosum :
Et , plus quàm , fera lusitans , volebat ,
Arentem capitis revelat agrum .
Hic vicinia proiicit cachinnum ,
Et risu petit impotentiore
Tonstricem male belluam , glabrique
Abra sum caput admodum severè .
Heus , qui scribitis , ò boni , cavete ,
Venam conciliare adulterinam .
Nam qui non tua surripis sinister ,
Stulta ut te celebres procacitate ,
Non est , ut lateas ; enim docebunt
Vocales citò litera latronem .*

Sed hæcenus ad nugas? simus in re seria. Quid est de-
mum, cur nugivendis istis improbatus Ennius? ajunt,
verba illa cariosa, corrosaque vetustate esse fastidium:
non placere vocabula ante cataclysmum, & eluvionem
terrarum obsoleta: sensus quoque antiquarios repudia-
ri, veternum olentes, putoremque quemdam muri-
num. O cavillos ineptissimos. Quid n. ineptius, quàm
obiicere antiquitatem antiquo? subit hic me sobrii ho-
minis cogitatio non insulsa, quæ quoniam loco com-
modat apprimè, non licet eam impunè præterire. Con-
veneram familiarissimum meum animi gratia; tracto-
que in multam noctem sermone, tamen incidit men-
tio super scriptoribus latinitatis primæ. Ego quanquam
haud ita seriò deridere aliquantisper, veriùs admirari
compositionem istorum, non ita nitidam, & orationem
minus cultam. ille ad hæc, erras, ait, si omnia omnibus
ætatibus probari credis: addiditque exempli loco; Car-
do, sis, mihi; genus vestium hodiernarum offende-
ret ne apud majores? nempè est certius certo, fuisse
improbaturus nostrorum adolescentium ornatus ex-

quisitiores, qui simplici gaudebant, & modico sumptu comparato. at nec formas inspectarent sine risu. videntur. adstricta, & veluti femotibus absuta feminalia, minutulis inscripta punctibus, aut follicantia illa, quæ reciproca quadam ad genua jactatione, tanquam folles vestiarii accipiunt auras, redduntque more gallorum femoralibus supra umbilicum appensis. Quid brachialia novitio quodam fastu dissecta, & è sectura, perinde ut majora vela, subligaria bina ex lino tenuissimo prodeuntia: ut, si homines protentis brachiis ad antennâ subliges, ferant onerariam integram, carbaseum illum luxum impellente vento? Pileorum quot schemata? alii consurgentes in altissimum conum; petasati alii: ut ad solem defendendum corpori integro præstarent umbellam; quidam tunicati serico meta depressa, antica parte in cuspidem revoluti; ut, qui utuntur ijs, quasi eephalocerotes, unicornesque videantur. hic ampliùs pinnulæ, hic spiræ, segmentatæ hic ligulæ, etiam anuli ex argento, auroque, & alia valdè multa, quorum nihil amavit antiquitas; nec amata probasset. Quis crederet præterea calceolarios in præsens evasisse tortores? interrogatote adolescentes nostros mundissimos: hi, ubi calciantur, ferunt, quale solet tormentum reorum pedibus admoveri, cippos, numellas, bojas, pedicæ, cæterosque pedestres cruciatus, ne qua ex parte nate in calceolo pes. In primis autem est facetum videre, qui calceos extrorsus in lingulam projiciunt, tomentisque farciunt, quod est pede longius, ut faciant sine pede pedis imaginem: alij verò magis nitidi, tanquam romani senatores, lunam dividuam gerunt ad crepidas, & calceaminis frontem bovatim formant, lunatico quodam ornamento. Quorsum autem caligarum tendunt illæ, quæ texto tam remisso licia implicant holoserica ut, quod integunt patefaciant? studentq; egregiè cul-

tores isti tibiaram, ut, qui color est interiorum tibi-
 alium; anterior videatur: quod haberent facilius, dē-
 pta serici textilis fallacia, pateretque vivacior colorius
 ille luxus, quem celant, ne celent. De muliebri mun-
 do quid dicam? Navis, & mulier nunquam satis ornantur:
 Cato dicebat. Quid esset nostra hac ætate conque-
 stus misofcalus iste alios, atque alios ornatus, ad nullā
 satietatem identidem comparatos? ferta verbi gratia,
 crinalia, galericulos, fimbrias, sandalia, spiras, anu-
 los, pigmenta, iridesque illas crinitas, quibus extol-
 lunt à fronte capillamentum. adde viarum, turbarūq;
 pernicies, novellas istas cyclades, & syrmatas, interio-
 re gyro orbiculatim suffulta: ut quod loci ne sex homi-
 nes quidem, una occupet femella. in summa illud vo-
 lvi dicere, foro, & scenæ parendum esse, & quamli-
 bet ex ætatibus proprios afferre mores, & vultus, nec
 propterea quia hæc diversa, mala. Isthæc, aliaque il-
 le mihi eruditus homo narrabat ad tempus, ex quibus
 sic volo, vetustissimo poëtarum non licere fraudi esse
 vetustatem suam. Quanquam maledici hoc habent vi-
 tium, quod strabi, qui nihil rectà intuentur: aliud cer-
 nunt, quàm quod cernere videntur. in hunc morē, qui
 alienis obstruunt luminibus pessimi detractores, mor-
 dent jugiter, quod non est par reprehendere; laudant,
 quod castigare opus esset. quare suspiciunt fumosa lu-
 mina furtivæ orationis, bracteolas quasdam sententia-
 rum, & cerussatæ mendacia eloquentiæ: verum ge-
 nus dicendi carnosum, & germanum artis colorē, tan-
 quam impexi, tristisque styli pallorem perditum, & se-
 nectæ disciplinæ deliria, artisque evanescentem imagi-
 nem detestantur. Quò tamen, quàm iniqui hæc eadē
 de poëta sentiunt nostro; doceam manu, in medium
 pono unum, aut alterum, quod primò venit obvium,
 ennianum carmen, in quo nihil erit seu majestatis,

seu leporis, seu probatissimæ artis, quod vir cordatus desideret. Et inter prima cognoscite robur, nervumq; sermonis, ubi decertantium vim tribus hisce versibus declarat; & per nomina primum:

Marsa manus, peligna cohors, festina virum vis.
deinde per verba:

Resistant, occurrant, obstant, obstrigillat, obganiunt.
Pes pede premitur, armis teruntur arma.

Ulla verò prælii navalis quam luculenta descriptio est.

Verrunt extemplo placidè mare marmore flavo.
Caruleum spumat sale, confert a rate pulsum.
Labitur uncta carina, volat super impetus undas,
Quem procul aspiciunt hostes accedere ventis
Navibu' velivolis, magno clamore bovantes.

At in illa altera prostituta: fœminæ quàm accuratè mores expressit:

Quasi in choro pila
Ludens datatim dat sese, & communem facit,
Alium tenet, alii nutat, alibi manus
Est occupata: alii perpellit pedem:
Alii dat anulum spectandum à labris:
Alium invocat; cum alio cantat; at tamen
Alii dat digito litteras.

tu m quæ sententiarum vibrata lumina?

Qui ipsius sibi
Sapiens prodesse nequit, ne quicquam sapit.

mox:

Benefacta malè locata, malè facta arbitror.
insuper his:

Amicus certus in re incerta cernitur.

Quæ autem ad commiserationis affectum excitandum ab exclamatione proficiscuntur, quàm usurpat bellè?

Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo!

& Andromachæ querelas quàm feliciter exequitur:

O Pa-

*O Pater, ò patria, è Priami domus,
Septum altifono cardine templum.*

Nec ignoravit carminis texturam rei exprimendæ moribus coaptare. Proinde, ubi navis velocitatem figurat, versus ut evolat celer:

Labitur uncta carina per aquora cana celacis.
aut ut ille alter, qui celeritate pedum, & asperitate literarum nulli est secundus:

Africa terribili tremit horrida terra tumultu.
venustissimè protendit se, ut hominis insignem proceritatem declaret:

magna ossa, lacertique

Apparent homini.

Et aliquando desipuit in loco; ubi lusit pueriliter in fastyris per paronomasiam à recentiorum nonnullis ad fastidium usurpatam:

*Nam qui lepidè postulat alterum frustrari,
Quem frustratur, frustra cum dicit, frustra esse:
Nam qui sese frustrari, quem frustras, sentit,
Qui frustratur, is frustra est, si non ille est frustra.*

Adderem alia, nisi, quoniam hora deficit, fatis, abundèque propositum præstarent hæc pauca ex multis, quæ tamen multa in suo ipso fonte vitio temporis fragmenta demum sunt, hoc est, sententiæ incisæ, sensus obrutæ, carmina divulsa, distractæ, & disparate periodi: quod apprimè commendat poëtam; siquidem videtur tantus inter tineas, & blattas; & plus duabus partibus abreptus sibi, tam immortaliter suo superbit in cinere. Tamen ut ne quis perdat operam, & convicia, aut dente dentem terat, fateamur ultro, communi quodam facto, aliquando etiam Ennium se proiicere, & suo veluti versu opprimi nonnunquam, sed quotum certè quæq; poëtarum laudare sic potes:

In toto nusquam corpore menda fuit ?

qua de causa nemini non additus, qui animadverteret, acerrimus castigator, sicubi per imprudentiam adhuc peccatum fuerit. & primi quique scriptorum, **MAR**QUALIS, qualis etiam Cicero, aliique sexcenti tulerunt homeromastiges suos. Certè Virgilium sugillavit ille, ubi tertia Eclogarum deludens initium, duos versus dic mihi, &c. sic ad ludibrium invertit

Dic mihi Dameta cujum pecus, anne latinum

Non, verum Ægonis: sic nostri rure loquantur.

& hemistichio ex primo Georgicorum

Nudus ara, fere nudus:

adscriptis importunus cavillator;

habebis frigore febrim.

At Carbilius Pictor adversus Æneida justum volumen exegit; fuitque inscriptum Æneidomastix. Herennius pleraque Virgilii vitia in unum redegit; Perilius faustinus furta. Ciceronis porrò sententiam minus fortasse compositam Gallus Asinius, & Largius Licinius in oratione, quam dixit pro Cœlio, carpunt abundè. A. Gellium, si est otium, consulite noctium Atticarum l. 17. c. 1. Lepidissimus de more agebat Ovidius, scriptorum, hoc est, sua vitia excusans, decentiorem esse faciem, in qua aliquis nævus inesset. Idem ipse rogatus ab amicis, duos ut expungeret versus; tamquam nothos, & abortivos. facturum se contra respondit, dum ipsi duos vicissim à nothis, atque abortivis exciperent: statimque illos conscripsit in pugillaribus, quorum fuit alter:

Semibovemque virum, semivirumque bovem.

alter:

Et gelidum Boream, egelidumque Notum.

at ex

(1) Ovid. l. 1. Amor. eleg. 3.

at ex altera parte hos eosdem in triplicibus suis amici designaverant: ex quo factum, ut intelligerent, nō deesse summo ingenio hominibus ad coercendam carminis licentiam iudicium semper, sed animum sæpè; & nimio cultu decedere aliquando, verti ornamento.

Denique verum esset, docere amplius disciplinas, quibus fuit excultus Ennius, bonasque artes, quibus undequaque absolvebatur: sed nolo esse longior, & protrahere tandiù fastidium, quo vos captos ante multò intellexi. tantum mihi ex postrema hac parte sumo, monere auditores meos, ne flocci saltem ipsi faciant defloccatum hunc senem: rudinum complexentur hunc, si rude donari velint. Non est ita tetricus, ut videtur. mores habet bellissimos; & iuventa ætate belliger fuit. antequam indulgeret musis, meraco vino indulgebat; & calescente vena poscebat grandioribus poculis: ut de se prædicaret; Nunquam poëtor, nisi podager. Ita, dum caneret, erat semper paulò hilarior, & lucernarum numero versuum numeros concinnabat felicius. Ergo ne pudeat mucosum vetulum insistere; amat enim canos sapientia; & tùm ipsa speciatim floret, cùm defloret ætas. Sectamini tantum virum, etiam popularem vestrum; & bellis hisce hominibus, qui poëtam insultant, indulgete vos vicissim adûcis naribus. sin autem exinde minus sapiunt, quisque vestrum

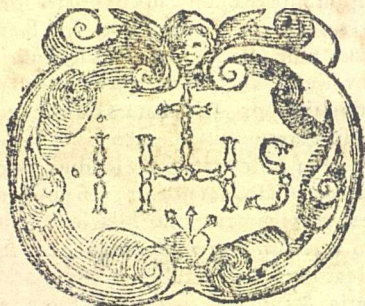
ad librariorum

*Currat scrinia, Casios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligat venena.*

tantum cavete, ut ne res redigatur ad manus; & bajulorum ritu pugnetis. Ipse contra, ut vos instituum rhetoricis, expectabo, dum mihi hanc sortem Patres
lau-

108 LIBER PROSARVM

laureati coniciant, libellumquè remittant, senati li-
tera in scriptum: Quod brevi spero casurum. sin autem
minus: eorundem erit, uberiùs reponere, quod in me
desiderabitis.

LIBER PRIMVS

C A R M I N V M

E P I C A.

Christo Iesu Gentis Humane Libera-
tori teterrimam passio
mortem .

Quid superis luctum intulerit: quo funere,
caelo
Pulsa dies : quid terram , atque omnem
excusserit orbem;
Quin etiam rupes ipsas que cura, dolorq;
Mollierit secum avulsas: patefactaq; tēpli
Claustra diu : atque animis quanta inclementia duris ,
Expediam . Tuq; ò tanti pars magna laboris ,
Huc ades , infandos mecum decurrere casus,
Ah Virgo miseranda . tibi hæc , gnatoque procella
Incubuit violenta tuo . aspirare canenti
Huc ades , & præsens facili rege lintea cursu.
Vos , age , Pierides , & quas Heliconia tempe,
Et quas alta tenent Permessidis otia lymphæ,
Ite , Aganippæos manibus diffingere fontes,
Atque novos aperire amnes; quod eni in instat, agédum
Hic

*Podijy
Solow.*

Inuocatio

Muro

Pianto
 Hic lacrymis: sunt & lacrymis hic omnia plena.
 Non ego digna mihi defleri carmine credo:
 Non, si me superi erudiant suspiria magni,
 Quale olim flevere ipsi mærore sequestro.
 Tantùm hinc feralique umbra, gelidaque cupresso
 Mutamus laurum: hinc ferrugineos hyacinthos
 Induimus tumulo. hinc etiam miserabile carmen
 Dicimus: ah levia hæc magni monumenta doloris.

Jamque sub obscuræ pacata silentia noctis,
 Qua Gethsemanidum nemus exit ad astra, Cedronis
 Propter aquam, ingentes voluebat pectore curas
 Magna Dei soboles: luctuque flagrabat acerbo.
 Nunc locus exiguo tantarum ab origine rerum
 Carmine principium magnum, fontemque canendo
 Eruere. undè habiles mortalibus ætherius Rex
 Induerit formas: hominem undè referre, tulitque
 Humanas etiam plus justo tangere curas.

no
 Luminis, ut perhibent, placidi, placidissimus auras
 Rex hominum, Divumque tenet. sibi solus abundè,
 Dives deq; suo nullis consumitur annis.

no
 Illum etsi thalami exortem probat omnia Patrem
 Natus adhuc. illi os, faciesque simillima nato;
 Et, si non ultra miros diffunderet ortus,
 Natus erat. narrant cum olim cara oscula libat,
 Complexamque sinu prolem tenet, hæc simul olli
 Dixisse: O tanto soboles æquæva parenti,
 Qui mecum imperio terras, & sidera torques,
 Omnipotens, nimiùmque meus, nunquam ne levati
 Clade finis terras? nunquam te adverteris orbi?
 Nec minus interea nostrum numenque, fidemque
 Addideram, missurum olim, qui sædere terras
 Accipiat, vacuumque repletur civibus axem.
 Evenere dies. amor, an promissa morantem

CARMINVM III

Extimulant? nec plura; toro cum filius alto
 Desilit; auratumque caput diademate solvit,
 Fulmen & extinxit dextra, radiumque repressit,
 Incessu penitus properans se fingere nostro.

Incarnatione

Exin monticolæ infantem videre sub antro
 Pastores pellentem ægris vagitibus auras.
 Atque solo pulsum præduri Regis ob iram
 Niliaci acceperè amnes: rursusque paternam
 Se in sedem retulit. quamquam multum indè suorum
 Jactatus furiis, multaque exercitus unda.
 Nunc ubi prima quies trepidis oblivia rebus,
 Cæperat & curis noctem spirare secundam;
 Ille dolens, victusque animi, sub nocte silenti,
 Hostilique plaga, solus, sibi testibus umbris,
 Fluctuat. urget amor vitæ, faciesque propinqui
 Funeris angoremque, metumque injecerat omnem.

Pastoribus

Noctis

agonis horti

Ceu nemore ignoto dubijs vestigia plantis
 Si tulit, & longum deeravit inhospita Virgo:
 Evolvensque involuit iter magis. ægra rediret:
 Nec satis est. sibi jam, sibi demum irascitur ausa
 Ire iter insuetum. matrem tectumque relictum
 Cogitat: & gemitus inter, pulchrosque timores
 Nescia, quem clamat, clamat tamen. omnia surda,
 Sylva silens: echo tantum longinqua remugit.
 Sol ruit interea; crescit luctusque, metusque,
 Exprobransque dolor nimium deserta viarum.
 Hæc modò tentat, & hæc: & nulli credere parti
 Audet se. vocat incassum: pergitque, reditque,
 Consistit, crebrò nemora aspera circumspiciens.
 Attonita, intereà lacrymæ volvuntur inanes.
 Nulla viæ facies: tantum spelæa ferarum,
 Roboraq; antiqua cernit procumbere sylva,
 Omni ex parte timens, si ludit in æquore rivus:
 Si Zephyri levis aura nemus quatit; aut lupus acer,

*Stadasima
vita.*

Timores

Bore

Timore

Creditur, aut colubri mala vis, præcordia passim
Exultant, frons exanimant, & sibilus auræ.

Non secus exanimata Tonantis sola propago
Multa gemit, strepidatque & pallida morte futura
Patrem orat, lacrymisque preces armantur obortis.

Occidimus, Pater, occidimus: nil deprecor ultrà:

Oratione Nil moror; ipse vides, nec fulmina ab axe videris

Ejaculare manu. pereo tuus. aspicias, ut nos

Defecit calor omnis: & ipse hic halitus oris

Vix trahitur? mox aspicias & funera nostra.

Perque has, perque etià lacrymas Genitricis, in omnes

Ire unà mecum casus, omnesque parantis

Pænarum ire vias, miserere. hanc ipse reliqui

Vix fletu vivam assiduo. miserere meorum,

(Sunt numero exigui comites) potes omnia. si qua

Demùm parte vacat: si ulla est via, subtrahe letho,

Oro me; Nato si fas est vivere, vivam.

Sin autem tibi certa sedet sententia, & istac

Stas genitor: neque te abstineo, neque iussa refello:

Mortem oro. extemplò patrias vox impulit aures:

Agnovitque sonos; & eum lecto agmine circa

Stabant Cælicolæ magni, queis talia mæsto

Corde refert: ò quis vestrum mihi nuncius ales

Continuò ad Gnatum? ite citi, atque hæc reddite verba.

Oratio Nate, diù, multùmque malis convulsus acerbis,

Pone metum, lacrymasque. tui manet, atque manebit

Semper amor. me nulla tenent oblivia Nati.

Sed me languentem stimulat malè proditus orbis:

Sed me dicta Patrum: me laus in funere nostra

Multa tuo. miserere orbis labentis, & ad te

Proxima tendentum palmas, qui Tartara visunt.

Ast equidem tibi me juro: dabit improba pænas

Isacidùm gens latè omnis, dabit. urere flammis

Stat tellurem inimicam, & gentem evertere ferro.

Tu dura, rebusque refer te, Nate, secundis.

Dixerat. extemplò legitur de millibus ista
 Qui ferat, ac trepidum soletur funere Regem.
 Induit hic juvenem: juveni tantùm addidit alas.
 Nudus utrumque pedem, crinem dat findere ventis;
 Tum chlamydem picto sinuosam colligit auro
 In nodum, quàm lata fluit; simul æthere ab alto
 Præcipitat, volucrique volans cita fulmina cursu,
 Et cursu debacchantes prævertitur Euros.
 Illum pallenti similem, similemque timenti
 Repperit: illum etiam pura sub nocte jacentem,
 Quærentemque mori. stupuit levis Aliger olli,
 Dejecitque oculos, dixitque miserrima verba:
 Nate Deo, neque ego tantis te exolvere curis
 Hùc adsum auxilio: neque si quis adesset, egeres.
 Imperio Patris hùc venio, qui tangitur æquè
 Et tu morte tua. & genitor sua numina jurat,
 Infandam everfurum urbem, gentemque rebellem,
 Cælicolum tamen excidium, sine civibus æther,
 Et deploratæ longo jam funere terra:
 Quin etiam nullis non dicta oracula sæclis
 Urgent, i, morere; ipse Pater spectabit ab alto,
 Lecturus supremam animam, luctusque supremos.
 Quid repetam ex illo venturas funere palmas?
 Scis etenim, scis ipse. Pater te in sceptrâ reponet:
 Regnabis; genus atque tuum super astra locari,
 Exuvias Erebi, aspicies. nunc perfer, & omnem
 Sume Deum. tibi finge parem te. plura parabat
 Dicere. at ille solo exanimis collapsus, anhelam
 Flat, reflatque animam, & funus præcurrit acerbum;
 Nec non sanguineus sudor (mirabile dictu)
 Mittere se venis, atque omnes nare per artus
 Usque ad humum, & viridis lactentia gramina campi.
 Qualis agro, tereti, flos integer, ictus aratro,
 Flos & honos, & amor Nympharum, morte recepta,

Angelo

Venti

Volare

Afflato

Gastri

Animam

Volare

Tranqui

Lover

viso

Ponit odoratum sulco caput . haud amor ultrà ,
 Nympharumque honor : at squalet projectus arena
 In media , suavemque animam diffundit ad auras .
 Non aliter lapsum sustentant millia Regem
 Cælituum , referuntque datis de more lacertis .
 Donec ab axe Pater percussus imagine facti
 Affuit , atque animam præsens revocavit euntem .
 Hùc latices puro lecti de nectare , liquor
 Mellis , cui longè florens assurgeret Hybla :
 Ignes hùc vivi , solisque liquabilis aurum
 Exprimitur . referunt animos , inque ora sinusque
 Offusi rores , allataque pharmaca Cælo .
 Usque ad eò excutitur patrii medicaminis arte ,
 Ut præire velit , languentemque increpet hostem :
 Increpet ignavas acies , furiasque morantes .

Et medium jam nox biugis superabat Olympum .
 Ifacidæ , gens dura , & ineluctabilis ardet
 Flagitio , dubiæque per alta silentia noctis
 Armati invadunt vacuas certamine pugnas .
 Hic clypei , hùc galeæ , hùc præfixo hastilia ferro ,
 Et clavæ , & tacito mendaces lumine tædæ ,
 Quotquot & insanis cæcus furor arma ministrat .
 Scilicet his teneant armis : hoc milite vincant ,
 Cui terno totus digito suspenditur orbis .
 Turba furit , celerique solo petit avia sylvæ .
 Vertite iter Solymi : malè pergitis . ista pigebit ,
 Nec longum in medio tempus , tractasse pericla .
 Hæc patriam , nitidosque lares victoria vincit :
 Urbis & antiquæ muros hæc una ruit nox .

Noverat hæc (quid enim non noverit unicus alto
 Patre fatus) sibi eas acies , sibi bella parari .
 Aggreditur , se seque ultro venientibus offert :
 Et prior , Heus , inquit , juvenes quæ vestra per umbras
 Est via ? quòve pedes ? quæ prælia nocte geruntur ?

Ifacidæ

Ifacidæ contra : scelerum spectamur, adesse
 Ultiores . vos interea monstrate Tonantis
 Qui se progeniem jactat . quibus ipsa Tonantis
 Progenies : non ille Deum fert vana parentem ,
 Natus ego ipse Deo : toto simul ore refulsit ,
 Aspectûque omnis patuit Deus. æthere qualis
 Ista domus , centum illa licet sublata columnis ,
 Sternitur extemplo , atque omni tenet æquora casu .
 Non secus arma , viros , videas instrata supino
 Procubuisse solo . Mea sic monstratur origo ,
 Tunc ait , ista probant sceleri Numenque Patremque .
 Nunc sino ; enim vestrum est rapere , atq; incêdere tēpus .
 Dixerat , & majestatem , numenque propinquum
 Actutum revocans , multa sub nube recondit .

Ast Abramiadæ quâ copia facta , lupi ceu
 Irruere , & circumfusi glomerantur in hostem
 Non hostem : incasum fortes raptantque ruuntque :
 Atque modum ac morem præter pugnatur utrinque :
 Hi stringant : ille ut vinclis det stringere palmas .
 Ergo alacres facili præda , votisque potiti ,
 Nocte super media refluent , captumque trahebant .

Atque ea dum Solymæ captis immanibus ardent :
 Non ignara mali Genitrix , sibi nomine natum
 Nequicquam clamat , fletuque hauritur inani :
 Jamque recursuros Titan ostendere vultus
 Cogitur , atque diem invita producere habena .
 Abramis ut primùm Virgo candescere vidit :
 Bethanios pertæsa lares , vilesque latebras ,
 Præcipitat teneras inimica ad mænia plantas ,
 Certa mori . Sociæque viæ , sociæque pericli ,
 Quodcunque id fuerit , celeri se protinùs addunt
 Magdalis , & Cleophæ coniux , & mæsta Salome ,
 Atque alie ; ipsa præit cunctas gemituque viaque .

Ecce propinquabant muris , portasque tenebant :

Novine

Favrijon

veloxigin

Favrijon

*fuggi con
brutta*

Arriva

alla liba

Cum proles Zebedæa minor properantibus ultrò est ,
 Exanimata fugæ studio, simul aspicit illas ,
 Et, quò prorsus iter ? quò mania tenditis, inquit?
 Quin age, & ipsa pedem, genitrix, refer. en tibi victor
 Actutum affuerit; neque matri parserit audax.
 Nos miseri (quid enim est quod jam sperare queamus?)
 Nos fugimus: petimur simili, trahimurque ruina.
 Nunc cessisse malis, nunc spes arctare necesse est.
 Continuò Abramidum quassantur corda timore:
 Paulatimque fluunt animi. Sed Numinis alti
 Sola parens, Heus, vos, inquit, narrate mearum
 Panarum seriem, propero mea vulnera nosse,
 Forsitan immoriens, date jam cognoscere matrem,
 Quos luctus peragit Natus, quibus errat in undis.
 Nil contra Zebediades: neque posset iniquis
 Obrutus à lacrymis. urgentur corda parentis
 Interea, rursusque rogat, rursusque moranti,
 Per lacrymas, & per communia funera, dixit,
 Tandem oro, miserere: noces pietate, quid instat?
 Fare age, queis tenuere dolis? quò deinde? quid ultra
 Passus? non quæro causam, sat novimus istam.
 Multa ergò lacrymis præfatus, multa recusans
 Tandem, ait, (urget enim miseræ sententia matris)
 Desine meque tuo discerpere, teque dolore:
 Non equidem hæc vivus refero; sed nosse cupido
 Quandoquidem tam dira rapit, quæ dicere possim
 Dicam ultrò, & rerum (liceat tamen) ordine promam
 Paucis suo, sed jam morientia numina testor,
 Si durare queam lacrymas, si vincere luctum
 Tam magnum, trepidæ subito stipantur in unum,
 Narrantemque audire volunt, quæ dicere nollent:
 Et quam læva plagam ostendit subjere reductam.
 Incipit ipse: Hesternò aderat nox plurima cælo:
 Nos patriis de more epulis, sacrisque peractis

Hortum.

Hortum infelicem petimus. præit usque paventes,
 Visus & ipse pavens. rapidum tranavimus amnem:
 Venimus. hinc pallere magis, cadere, timere,
 Insuetosque pati fluctus. vos, fidite, dixit:
 Atque simul numero ex omni Cepheida legit,
 Germanumque etiam me. olli dum vita manebat,
 Carus eram (fletuque ea verba rigavit oborto)
 Dein longè nobis etiam divellitur, atque
 Abscedens: ò vos, pueri, ne fidite somno;
 Sed Cælo de more manus efferte supinas:
 Cælo efferte preces; torpentem deprimit hostis.
 Ipse aliò, itque viam solus, quam vincere jactus
 Penè queat filicis. procumbit cernuus agro,
 Patrem orans: Patrem contenta voce vocabat.

Ecce autem ab Solyma, nec longum tempus, & ipsam
 Per noctem obscuri veniunt, celeresque manipuli.
 Ignes ambigui lucent, obscura recentis
 Argumenta doli. facinus nox atra tegebat.
 Ut patuere satis: trepidi trepidavimus omnes;
 Ast unus præsens animi properabat in hostem.
 Nos lenti sequimur. quæ me disseminet auris
 Tempestas penitùs, vobisque aperire negaret
 Æterni faciem sceleris. vidiisse neque ipse
 Qui vidi, credo, monstrum. latro. Iscariotem
 Nostis? periurum numero respeximus illo.
 Nec satis: infestam ductor velicit ipse phalangem:
 Ipse docet callem insuetum: ipse incumbit, anhelatque
 In scelus: ignotumque hominem signo excipit ipse.
 Circumstant armati omnes. nos, paucula turba,
 Quid facimus? neque enim liceat propellere vim vi.
 Hinc timor, hinc & amor: superest timor: æquora latè
 Fundimur. ille dedit vinclis constringere palmas:
 Nos timidi conjurato subducimur hosti.
 Ut primi cessere metus. pudet. omne revolve

Afflictionem

*Sivida
 assale
 X nel
 horbo*

Solus iter, pariterque animum post dura reflecto,
 Jamque autem fremitus victorum audire; virosque
 Demum oculis capiebam ipsos. iter insequor ardens;
 Et me tanta trahit tunc oppetiisse voluptas,
 Ut veniam, & telis mixtus mea fata laceſſam.
 Juro vos ipsas: merui periisse. cupitum
 Non aliter plagis tenet ac si fortè leonem
 Venator, pudet occurſantem sistere damam.
 Prætereor. totus frangit se fluctus in unum:
 Unius labor est: uni tot bella geruntur,
 Accedunt igitur muros: accedimus ipsi.
 Pontificum veniunt ad celsa palatia: & ipse
 Pone sequor. præstat, qui se rerum explicat ordo:
 Quæ se spes aperit: nobis quæ sternitur unda,
 Nolle tamen. lictor primas penetraverat ædes.
 Ut patuit religata manus Davidica proles:
 Continuò lætum volitat subsellia murmur;
 Murmur, quale venit, cum se mitissima tellus
 Induit in florem, cumque omnis parturit arbos.
 Roris odorati soboles studiosa volantum
 Fervet melle suo, currens in prata recurrens,
 Venatrix; rostroque, & versicoloribus alis
 Increpat arguto cunctantia rura susurro.
 Illuxit: nunc, Sancte Pater, nunc vellere mundum
 Cardinibus: fulmenque manu torquere vocat res.
 Quos nimbi, vel quos flammæ servantur in usus,
 Hac si parte vacas? quantum tibi dempserit ista
 Lux, Mater! quantum perdis Davidica tellus!
 Quandoquidem sic prona viam fortuna secabat,
 Hæc urgent: cunctisque sedet, rem vi esse gerendam.
 Si morem servare velint, servabitur hostis.
 Romulidem, cui summa necis, lucisque potestas,
 Incautum aggressos, superest, terrere tumultu.
 Vero si nequeant: fiet res crimine ficto.

Hostis

Hostis dum pereat : pereant simul omnia jura .
 Jus majus , potiusque fuit victoria semper .
 Nec mora , confluitur , raptant quem stupea mille ,
 Ferreaque intexunt spiris retinacula tortis .

Jamque reportabat rumor latè omnia , more
 Vix augenda suo . tota concurritur urbe :
 Fit fragor . utque novos habitus , funestaque vulgus
 Argumenta videt : quò cesserit inclyta virtus ,
 Quò nova progenies , Genitorque vocatus ab axe ,
 Mirantur . tum etiam meritorum oblita priorum
 (Quippe trahit subito procerum plebs ima colores)
 Illudit capto . impellit mox cæca tumultus
 Et non illa suos , alienumque imbibit ignem .
 Vestibulum ante ipsum quasi religione parentum
 Constiterant . prohibere dies Prætoria magnus .
 Hinc fremitu assurgunt , quantum si forte viam vi
 Fecerit , atque hostis medias irruerit arces .
 Principiò extimuit voces , moremque rebellem
 Pontius : ausonioque latus stipante maniplo
 Profilit ante fores ipsas ; & qui furor , inquit ,
 O Cives ? qui corda dolor tam fortis adurit ?
 Iste ? sed insanas primi vos frangite turbas :
 Et jubeo ; moremque , modumque imponite vobis .
 Nil agitur ; plebs empta furit : penitusque rebellat .
 Hoc poscunt , pænas ; pænas uno ore reposcunt .
 Sed Patres , certus sceleris quos advocat ordo ,
 Compellare forum , legesque : intexere causas
 Ex aliis alias : factisque infecta colorant .
 Namque ferunt magnis clamoribus : ut foret omni
 Seditioque potens : majorum inverteret acta :
 Arderet patriæ soliis : eo sospite nulli
 Certa salus . jam muneribus venalia cogi
 Pectora . pressa diu , nuper nunc agnita fraus est .
 Ni trabe damnetur , citò cernent urbe vagari

Sepositas turmas, aliosque incedere fasces.
 His Italum stimulant dictis, qui talia contra
 Ore refert: Quippe hoc hominis tam pessima curet?
 At nil tale refert nobis seu vultus honestus,
 Ingenui seu quam video clementia moris.
 Ergò ego periuros, atque hunc uno ordine habebo,
 Quem vos nequicquam causa terretis inani?
 Et simul (Ausonium credo decor inclytus oris
 Cæperat) indigno juvenem vult fune levare,
 Pacatumque animi discedere vulgus. ibi omnis
 Impensus dolor, atque extremi jacta furoris
 Semina, regna impunè rapi ferat? istud amicum
 Cæsaribus: patriæque facem, fontemque malorum
 Vivere? sed non ille quidem non ultus abibit,
 Supplicium luat infandum, alta pendeat orno,
 Pendeat; idque fremit plebs omnis: & improba pœnam
 Non super exposcit, jubet. Hic, quid lux mea contra,
 Magdala ait; num obstat? num dictis dicta refellit?
 Stabat sublimi juvenis Genitore creatus,
 Assurgit quamvis hinc fluctus, & hinc, scopulo par,
 Immotus, certusque sui. nil dicere contra,
 Nil ob stare. nefas! sine teste, sine ordine raptim
 Indefensus obit. primò respexit amicè
 Pontius. ast toto latè dum corpore belki
 Cernitur: ille omnes trepidus dimittit habenas:
 Ille suprà morem sternit jus omne, manusque
 Dat populo judex paucis clamoribus emptus.
 Quid moror? extorferè crucem; & quò ritè paretur
 (Discite judæam rabiem) quò ritè paretur
 Tam magnum facinus: facinus furor ordinat ipsum.
 Non placuit sine lege nefas. hac jura verentur,
 Qua jus, fasque perit; decretaque verbera Patres
 Legitimæ crudele vocant ante omnia virgæ.
 Spectaculum exin horrendum. vix cernere quivi.

Tu nequeas audire, parens. quacunq; vides sol,
 Vidisti ne unquam quicquam crudelius? ergò
 Bis stragem seni arripuerunt, rustica corda,
 Lictores (quod jura negant) virgisque salignis,
 Verberibusq; bovis secto de tergo: & imas
 Ferreus, heu pietas! præfigitur uncus ad oras.
 Tum demum juvenem non ullo crimine victum,
 Infontem, formaque sua, fama que tuentem
 Nudavere. unum hunc vidi tractasse dolorem
 Difficilem. rubet extemplò: tamen anteit hosti,
 Se vel ferre ædem in mediam, seu sistere saxo.
 Incipiunt rigidi pugnam, crispantque flagellum
 Alterni; risuque favet, plausuque corona:
 Ipse malo durus, pœnæ supereminet omni,
 Despectans crudele solum. instant verberere toto;
 Crura solo obnixi, porrecti brachia cælo.
 Incubuerunt: filix tremuit: vivere repente
 Corpora, jam vibex: jam plaga rubere repente.
 Nec mora, nec requies: referunt sub verberere verber:
 Jamque hæc, jamque illæc: supra, infra, undiq; quasæt
 Difficiles ramos (rectæ præsentia frontis,
 Inflexusque habitus, vultusque impunè sereni
 Sunt stimulo) crebescunt ictus: ceu ruit horrida,
 Effusoque fragore crepat super imbrice grando.
 Lora sonant, resonantque: statim undiq; liquitur amnis
 Purpureus. revoluta cadit cum sanguine vena.
 Tellus ipsa natat. ponunt in vulnere vulnus.
 Ipsa etiam curvo nudantur viscera ferro.
 Me miserum! aspexi quæ vivus funera? jam jam
 Genua labant: casuque instat: procumbit humi mox,
 Ipsam animam tractim accipiens, tractimque remittès;
 Palpebræque micant conatibus interruptis.
 Hic defecta fames: gelidum, exanimemq; relinquunt;
 Corpus; sanguinea an vulnus tellure foventem?

Barrin

scilicet
scilicet

scilicet

P. Aghe

Maribon

Instratum tumido calcat pede victor : abundè est.
 Nunc Patrem memora ; nunc te fac fidere natum .
 Sic te sic volui : patulæ tu jurgia linguæ
 Compesces . igitur , dicto factove supersunt .
 Jam mortem ingreditur ; sua ni vis exigat omnem
 Mortem oculis , & se subitò in sublime recepit ;
 Umbra tamen , totumque stetit sine corpore corpus ,

Hæc satis ? initia hæc luctus ; graviora retexit
 Miles . erat miles vino , ludoque solutus
 Solicitos circa postes , sedemque Pilati ,
 Convenere , diem scelerato fallere ludo .
 Sediculam in medio , solium regale , locatam
 Infedisse jubent . effato hùc murice limum
 In chlamydem inducunt . sceptrum referebat arundo ,
 Pro crinali auro , pro frontis honore coronam
 Deproperant , vepribusque super , subterque retextam
 Cingere temporibus ; nec tantùm cingere , quantum
 Et fodere , & fixas acies trussisse cerebro .
 Dein medium circumvallant , Regemque salutant ,
 Strati ante ora genu . miscent tum seria ludo ,
 Et faciem palmis , & arundine tempora quassant ,
 Ora etiam fædum in morem spurcante saliva .
 O quem te ex illo memorem ! (te pulchrior olim
 Non fuit in cunctis : nunc vili vilior alga)
 O quem te memorem ! quantum diductus ab illo ,
 Qui lenire leas , qui aspectu marmoræ possis
 Scindere ? mutati vultus , vix credere cuiquam
 Vix liceat quantum , ignotus tibi , Mater , adesset .
 Scilicet eluctantur adacto sente cruores
 Usque ad humum crebri : sed pars lentescit ad ipsam
 Cæsariem ; & rubro mittit se stiria tractu ,
 Implicuitque comas : gena verberare turget iniquo :
 Sanguine tetra acies : crinis lacer : oblita barba :
 Nullus qui fuerat ; vocemque hìc fletus ademit .

Ifaci-

*Inno
 natione
 di spine*

Icontra

falso

Isacides ultrò renovant suspiria magno
 Cum gemitu. super hæc quærit fortissima Virgo :
 Nunc quo nostra loco ? remanet spes ne ulla salutis ?
 Est ne aliquid metuisse ultrà ? spes nulla , metusque
 Ultra nullus , ait, Genitrix . feralia collis
 Jam tenere , latus gemino stipante latrone .
 Hùc moriens trahitur . meta illa est illa dolorum,
 Sed lux quò Cælo præceps revoluta recurrit ?
 O meliora piis , superi . & jam Cynthius omnem
 Visus indignos fugiens , fugiebat Olympum .
 Tum subito attonitæ pavor hausit corda parentis ;
 Et scio , quid sit , ait . gnato lucere caduco
 Sol negat . ah mihi nè lethum ingrediatur amarum
 Me sine ; & inde gradum celerem , mentemque regebat
 In fatale jugum super immoritura ; neque illam
 Flectere , seu comitum voces , sive ulla salutis
 Cura suæ : negat extincto super ægra futuram .

Est in prospectu Solymæ sub murice montis
 Area , difficili terrens vestigia clivo .
 mons ipse haud ullo vestitur vere : peræsis
 Tantum horret multus scopulis , & paupere gleba.
 Arx sacra supplicii . incocto hic putria tabo
 Pendent stipitibus semæsa cadavera nexis .
 Hùc similem , mediumque impuris fontibus , ac si
 Præfuerit quondam furtis , trabe terga recuruum
 Quadrifida , crebrò salebris , scrupisque malignis
 Offendentem abigunt . populi vomit omnibus undam
 Urbs portis . lugubre sonat tuba . tela præire ,
 Tela sequi . via fervet equis , cuneoque pedestri .
 Postquam summa tenent ; mutati pocula Bacchi ,
 Et fellis latices , & quæ tristissima myrrhæ est
 Lacryma , propinant , fauces lenire calentes ,
 Ille labris potus primis libavit iniquos :
 Graque continuò violentus torlit amaror .

Tunc

Doloro

*Calvario
 Monte
 luogo della
 Riva.*

*Bevanda
 amara*

Episto
in
(roll
 Tunc raptim (neq; enim sibi tanta modum imperat ira)
 Hi robur connixi attollunt . deprimit altè
 Pars foveam : scalas alii , clavosque ferebant .
 Tu lustrans genitorem oculis , cælumque paternum ,
 Ignaro exoras pacem , veniamque furori .
Episto
in
(roll
 Nudum humeros , imos nudum de vertice ad unguës
 Admovere cruci . pars in diversa lacertos
 Pandere , transversoque alii distendere ligno ,
 Quantum ipse argutam fidicen testudine chordam .
 Tunc adeo (horrendum visu) labefacta dehiscunt
 Pectora : & abruptis vibrant præcordia costis .
 Cumque manus , plantæque acie infodiuntur iniqua ,
 Convulsi fugiunt nervi , striduntque : rubentem
 Ceu faber irrigua massam cum proluit unda .
Artore
Ferro
 Hinc rigor , hinc rapidus dolor artubus incidit : atq; hinc
 Instar fontis agit gliscentem vena cruorem .
 Ipsum autem pænæ suspensum incumbit acutæ
 Corpus , & ardenti de vulnus vulnere laxat
Mori bono
 mole sua . bibit ille obitus , & funera lenta .

Audiit hæc Natura ; & eam tunc æquora circum ,
 Circum amnes vivi , montesque , & millia rerum
Prodigy
 Nomina confidunt operi , formasque ministrant .
 Sub terra antrum ingens , insectum divite saxo
 Deprimitur latè . longo pro pariete pendent
 Collatæ rebus facies , exempla que nuda .
 Vitales hic auræ , elementa hic , margine secta
 Quæque suo , labris ingentibus (undè recentes
 Incipiunt ortus) adè digesta quiescunt .
 Illa sedens medio sub fornice , pondere librat
 Cuncta suo . quæ sit facies , qui cursus habendo ,
 metatur , nemorique sacro , campoque virenti ,
 Alitibus , pecori æquoreo , flavisque leænis .
 Solennes ergò reditus in tempore veri
 Maturans , flores , añas cudebat olentes ,

multi-

Multigenos: felici omnis domushalat odore.
 Tunc violæ, tunc ipsi vultum afflabat honestum,
 Palloremque urget; cum funere cita recenti,
 Excussit manibus florem, rapidumque profatur:
 Ipsanè te extincto terris Natura supersum?
 Nulla equidem. antiqua meliùs da involuier umbra.
 Redde chaos. celerisque simul genitalia mixtum
 Semina, confusumque labris elementa revulsis
 Ibat; eam vetuit vis altior. haud fuit ille
 Sed terris impunè furor; namque indè repentè
 Concita ter tellus tremuit: rupesque refractæ
 Dissilvere, dabantque ingentes cernere hiatus.
 Horrescunt Solymi monstris, vellentque revolui
 Flagitium. jam tum tundunt fera pectora palmis,
 Præcipites testati animos, cæcosque furores.
 Sed procerum globus instat; & hoc, quod cuncta timetis,
 Fiat, ait, facinus: majoremque imbibit æstum.
 Usque adeo semel invidiæ concedere multum est.

At Deus erecta ut stetit arbore: lumina circum
 Ægra tulit, si quem hîc errantem fortè suorum
 Aspiciat: nullusque diu toto æquore visus.
 Ingemuit; neque enim hæc olim promissa dabantur.
 Quam tamen abnuerit parvo post tempore matrem
 Prospectat rumpentem aditus, populumque morantem,
 Joannemque, aliasque unà, quæ ingentibus ausis
 Impellunt mediæ cuneos, truncoque propinquant.
 Non tulit hîc matris lacrymas: non vulnera nati
 Mater: utrique imo tremuerunt viscera saltu:
 Utrique obriguere animæ: vox hæsit utrique.
 Demum accedentem, domito ad suprema dolore,
 Illam est affatus: Mulier, me dura subire,
 Hoc decuit, placitumque Patri. tu vincere fletus
 Incipe, habes, qui, me dempto, te nomine matrem
 Dixerit (hinc non longè aberat Zebedæa propago)

Lumi-

Prodigi

Adalarabo

Dixit

alla Maria

Luminaque intendens utrique cruenta vicissim :
 Hic tibi natus, ait: tibi erit dein hæc tua mater.
 Quis tibi tunc sensus, mater, cum talia natus
 Verba daret? qui cordè dolor fuit, aut color ore?
 Ipse etiam quamvis scelerata mente fatelles,
 Mitia non jussu perstrinxit lumina fletu.

Penè aderat non felicis pars nona diei,
 Et Patri extremum media jam morte profatur :
 Ah Genitor, Genitor, quia nam me ad sæva relinquis?
 Duro quid terres oculo, vultumque minaris?
 Non tibi pulsus amor nostri; & nos ritè litamus
 Sanguine, qui venis tibi nunc quoque mittitur istis.
 Patrem redde, Pater. voluisti asperrima ferri:
 Pertulimus. quodcunque jubes, tranavimus æquor.
 Nunc terris pacem exposco. si morte sequestra
 Promereor veniam hanc miseris: si fædera pono;
 Parce: etenim hæc nati sunt verba novissima: parce.
 Extremum hoc munus refero moriturus ab alno.
 Tuque ades, omnipotens: nunc funere mergor acerbo!
 Atque ades hùc genitore omni. tibi reddimus auras
 Supremas. animum, Genitor, tibi credimus istum.
 Dixerat, & toto funus pallore trahebat.
 Infremuit natura iterum: nox duplicat umbras:
 Tartarus horribilem mugitum margine ab imo
 Auditus gemuisse: truci stant omnia vultu.
 Tunc quoque decussit Genitor suspiria ab omni
 Pectore; & ista refers, inquit, Judaica tellus?
 Sed referes nobis, referes meliora: neque ultra;
 Atque oculos penitus Solymorum reppulit oris.
 Ille (etenim immiti crudescunt vulnera sensu)
 Horrendum inclamat: lapsoque in pectora vultu,
 Sc̄ vita exoluit media, mortemque recepit.

Miscro
al Padre
Eterno

Miscro

Prodi
gg

Iudith, Holoferne confosso Virginem
 Deiparam, Orco debellato, trium-
 phantem præsigni-
 ficat.

NOx erat, & bigis mediam tangebatur anhelis
 Lina viam. medium pulsabat curibus axem.
 Assyrius contra miles (convivia quando
 In noctem tulerat multam) prolutus Jaccho,
 Differtusque epulis, bellique oblitus, & iræ,
 Gramineo dat membra toro, passimque per herbam
 Expirat madidos fumanti è pectore somnos.
 Castra silent: lucent ignes jam rariùs, & jam
 Ipsi etiam somno vigiles urgentur iniquo.
 Est tumulus campo in medio sublimis, & aruo
 Imperat: undè agros facilis prospectus in omnes.
 Ipso hoc in tumulto, longè spectabilis ostro
 Tendebat Dux Assyrius, qui turbinis instar
 Barbaricas ducebat opes, & Maræ secundo
 Arcibus excidium extremum, regnisque ferebat.
 Ut solet improvisam oculis ostendere flammam,
 Regibus ah sævis flammam, sceptrisque cruentis
 Terribilem, pura tristis sub nocte Cometes.
 Illum urbes trepidæ, populi exultantibus illum
 Prospectant terrore animis. stant omnia curis
 Plena: ferum tamen ille micat, stragesque minatur.
 Non secùs in numero stipatus milite, fertur
 Everfor regnorum Holophernes. intremittit Orbis
 Latè omnis: præstatque Duci parere furenti,
 Accipere atque ultrò Dominum, quàm iudice ferro
 Fer.

noctis

Barbaricus

Dormire

noctis

lucis

Cometes

furens

Tremere

Ferre hostem, incendique simul cum manibus urbes.
 Tum verò (nam illum Deus, & sua fata premebant)
 Delectos inter proceres solemne sacrarat
 Diis patriis epulum, Bacchique infuderat amnes
 Largiùs; indè (nefas) molli projectus in ostro,
 Sternit se somno, ducis immemor, immemor atque
 Castrorum. intereà properant sibi vindice cælo
 Fata, graves ictus, atque in sua damna puella,
 Ausa viro majus, curas super ausa viriles.
 O quæ ipsum versant discrimina ! quantus ab illa
 Parte timor, timet undè nihil ! mactandus ab ense
 Ipse suo : prædæ ipse suæ mox præda futurus.
 Ergò blanda quies trepidis oblivia curis
 Afflabat circum. jam densa in nocte soporem
 Carpebant placidum cunctis animalia terris.
 At non interea somnos Hebræa Virago
 Aut captat dulces, tranquillo aut corde quietem
 Secum agit : invictæ vigilant sub pectora curæ,
 Alternatque animus varians motusque, vicesquè.
 Tot non Carpathii properant ad litora fluctus,
 Cum celer iratum Boreas incumbit in æquor,
 Et crebri circum montes volvuntur aquarum;
 Quot versat sensus, atque in contraria fertur
 Juditha, curarumque infano fluctuat æstu.
 Jamque hostem tacito lustrat modò lumine, totos
 Pectore proflantem somnos : modò lustrat ab aureo
 Pendentem clavo gladium. prona omnia, nullus
 Arbiter, hic mucro, hic nox auxiliaris, & haustu
 Constrictus multo sopor, undique commodus hostis,
 Sollicitant ingens facinus sed territa cessat
 Dextra tamen, molemque horret tremefacta pericli ;
 Ah quid agat ? quæ sit potior sententia menti ?
 Audeat ? oppressumq; mero, somnoq; sepultum

Ranchet
1072

Siamerza

Temptat
Arbitrare

Vigilare

Boreas
stat

Drebbiano

Mergat adhuc letho ? mergat: patriamque secundo
 Vulnere subripiat stragi . ruat impigra in hostem ,
 Quà Deus , & sua dextra vocat . quicumque sequatur
 Fælix infælix casus : certè illa sequetur
 Aut laus , aut laudis meritum , pro jure suorum ,
 Et patria , & laribus , temploque , arisque suprema
 Conatam . sic se se animans ter triste cubile
 Invadit ; ter rursùm ingenti victa timore
 Sistit : ter vanis recidit conatibus ira .

Ut videt horrendum latè caput ; ut pavor omnem
 Exanimat ; pallentque genæ , & secum ista volutat :

Ah quid ego in tantum exitium moritura puella
 Coniiciam me ultrò ? lacerabo cerva leonem
 Hunc ego sopitum quamvis ? non viribus istis ,
 Istis conveniunt animis , quæ nec feras ausit
 Flos juvenum , triplici constet cui robore pectus ,
 Cui totum in mediis ævum defluxerit armis ,
 Vulneribusque . quid hæc radiis assueta , colisque
 Dexterâ atrox tentet , quæ carpere vellera , quæve
 Novit acu mutis tantùm dare vulnera teli s ?

Ut sopitus , ut extinctus : tamen iste timendus
 Est mihi , prò quantum ! viden , ut terrorque , furorque ,
 Et metus , & rabies , et vultu turbida torvo

Funera eum circà volitant ? cadat irritus ensis :
 Tum quid ego ? quò circumfusus undique castris ,
 Et sola , & Virgo , & voto decepta læanas
 Tuta magis tunc errem inter , lævosque dracones .

Ah Judith , Judith , sic tandem oblita tuorum ?

Sic oblita tui ? quæ terrent funera ? durum

Usque adeò ne mori est ? neque contra territat emptâ
 Vita metu , & letho longè lux turpior ipso ?

Non hoc , non te animo montana Bethulia misit

In facinus magnum : non hoc passî ultima cives

*Discedit
 del im
 presa*

victor

Orabant, non hoc pueri, innuptæque puellæ,
 Matres, atque viri, quibus hoc caput imminet, & quos
 Jam dudum condi aspicias tumuli instar ab ipsis
 Ruderibus patriæ, & tectorum ardere favilla.
 Ergò ego ut extremam pestem, excidiumque meorum
 Et videam, & vivens videam? & potuisse recorder
 Consulere? & lucis sprevisse cupidine victam?
 Avertant mentem hanc superi. sedet ire, animamque
 Impendisse meis. occumbam læta, sed hosti
 Occumbam haud impunè meo. dabit hic mihi pœnas
 Improbus antè, dabit; condar, condamque ruina.
 Quamquam ò si magnus celsi Dominator Olympi
 Me infando eripiat præsentis numine letho:
 Ductorisque velit turbari funere castra;
 Hoc ipsum aulaeum, conopeaque inclyta, multùm
 Texta auro, ostroque, & gemmis ditissima, sacris
 Jam voveo suspensa tholis, spectacula futuro
 Sint generi. ergò id agamus; & intempesta favet nox;
 Et faciles dat fors aditus. mihi militat hostis
 Ipse, gravis somno: super omnia militat æther
 Ipse mihi. i dextra, i fœlix: somno, æthere, nocte
 Uteris; i, pietasque animo pietate recedat.

Ergò tuta Deo, tandem implacabilis ardet,
 Attollitque animos, stratoque propinqua reflexum
 Denudat vagina enses: tum lumina cælo
 Advertens supplex, non cassâ in vota vocavit
 Imperitantem axi, dèque imo pectore fata est:

Nunc nunc, summe Pater, vires, animumque ministra
 Tu, mihi, tu ingentem. videant, spectentque, quid una,
 Auspice te, belli, atque irarum nescia possit
 Famina. quid possit manus hæc, te authore, rubente
 Fulmina qui dextra moliris, & ardua telo
 Deiiciens, Orbem terras latè igne trifulco;

Qui

*Speran
za*

Voti

Oratione

Qui Oceanum, campos, & mœnia sternere iturum
 Omnipotens cohibes, frænoque includis arenæ.
 Si tibi, si nitido cadit hostia plurima templo,
 Plurimus atque aries auratas imbuit aras:
 Affer opem, nostrumque leva cum vulnere vulnus.
 Qui fastum insanum, mentemque, animumq; superbum
 Insequeris, perdisque super: fortesque lacertos
 Intendens, soliofidentes sæpè Tyrannos
 Deiicis, affligisque solo: da sternere colla
 Assyrii ducis, & sædare in sanguine crines.
 Famineum tu firma animum, tu dirige dextram
 Imbellem. tua jussa sequor: tua jussa tuere.

Dixerat, & crines læva capit, atque reflexum
 In jugulum dextra capulo tenus abdidit ensẽ.
 Tum latum ingeminans vulnus, manantia tabo
 Colla fecat. vomit ille animam, vinoque, cruorique
 Immixtam, truncusque Holophernes linquitur ingens.
 Vincis io, Judith: sed non tibi. non tibi vincis,
 O Judith. audin, quæ jam crepuere curules
 Per Cælum? cernis pompam, fastumque superbum
 Inscendentis ad astra? benè est, concede triumphum
 Virgineæ Genitrici. illa illa ad sydera victrix
 Infertur, debel lato quæ funditùs Orco
 Edomuit mortem, ac posuit de morte trophæum.
 Ah Virgo, ah Mater, tibi Juditha prævia lusit:
 Te magnum signabat opus tibi sternitur ultrò
 Assyrius prædo, atque acies vertuntur ovantes.
 Nam stygias tu acies, prædonem tu quoque Ditem,
 Ne quicquàm horrendum, meliori sorte dedisti
 Exitio, nostrumque genus vi diripis Orco.
 Ergò age, tende polum: decet. en convexa reclinant
 Iam se oneri, & dandam accipiunt radiantibus auris.
 Hic solium dat habere tibi super, & super astra

*morte
 di ferro*

Conspicuum, sublime, tuum genus. is sibi junctam
Vult latus, ac dextræ meritum concedit honorem.

I, Diva, & tecum hanc animam rape. quid mihi dulce

Orariere

Te sine? quàm videam mēstos decurrere soles!

Diva age, & hanc animam rape tecum. non rapis? ultrò

Post te præcipitat; sequitur sine corpore solem

Vmbra suum, fulcrumquè tuis se gressibus instat.

Annue tu tantùm placido, ut mos, numine: tantùm

Da, sequar. ò tunc qualis ego te ad astra sequutus!

DEIPARAE

In Cœlum assumptæ.

TU quoque carminibus nostris, Jefsèja Virgo,
 Immortale decus, mortem eluctata reponis.
 QUANTUS IO assurgit Pindus tibi! quantus Olympi
 Allensus geminat missas ad sidera voces!
 Ista dies agitare choros, ut cernis, & omnem
 Ire in lætitiã numeros permittit ovantes.
 Lux eadem festas inducit postibus umbras,
 Et jubet innupta prætere tempore lauro.
 O Solyme, o colles, o quæ libanitides auræ
 Insuetum nullo duci de more triumphum
 Miratæ: qui me vestris modò sistat in oris?
 O illos remeare dies lucemque beatam
 Qui sinat, adversoque retexat sæcula fuso?
 Ecce autem miræ redeunt solennia pompæ,
 Maternique sonant currus: vos ite quadrigæ,
 Ite polum celeres: patuit via; jam vocat axis:
 Jam cantus; en sideribus plaga secta: neque ullus
 Sol negat insuetis insuetos cursibus ignes.
 Extremi modò ne pigeat fastigia mundi
 Scandere; quamquam adeo tantum promittere culmen
 Nulla pererratis ausa est prior orbita seclis.
 Hoc opis est vestræ. vobis ea semita molli
 Assurgit clivo: vestros manet ardua nisus.
 Me quoque non alio sperem conamine vatem
 Tollere humo, lucisque aliquid meruisse canendo,
 Quàm si Virgineos sudet mihi musa triumphos,
 Ac memoret, quæ dextra rotas, currusque sonantes

Invocatione

Allegoria

Amum
sione
Informabat : ubi superas tranabat ad arces ,
Nulli nupta parens , nec gnati nescia Virgo .
Atque operæ pretium est magnæ , me vincere verbis
Ingentes vel opes , vel quæ præstantior ipsas
Vicit opes operis ratio : quo firmate , quove
Tecta auro , & qua Cælituum spectabilis unda ,
Major morte sua nati folia alta petebat .

Celo
Sublimi faciem quæ sol obvertit olympo ,
Et superam nostris partem prospectibus aufert :
Est locus , horarum statio , mensisque fluentis ,
Annorumque , dicque . Domus discedit in aulas
Innumeras , æquè , & flagrantibus ignea gemmis ,
Æquè auro , æquè ardent penetralia clata pyropis .
Ipse dies , mensisque Faber , nec non Faber annus ,
Horæ etiam , ut perhibent , heroum ornare triumphos
Triumpho
Hic solitæ ; si forte datur lætissima cæli
Sidera victorem majori scandere laude .
At superum Regina super nubemque , diemque
Candida Divini accedit si limina Nati :
Tunc omnis labor impensus , solisque fodinæ
Tunc exhaustæ omnes : purum seu quæritur aurum
Seu nitor argenti , rutilæ seu gratia gemmæ .
Nec mora , nec requies . hic horæ firmata longo
Maturare jugo . tollunt hic secula currum .
Fit sonitus . vigilant non fracta diuquè diuquè
Cuncta operi , effunduntque artis miracula summæ .
Principiò Cyclas deducto illuditur auro
Aurea , quæ ex humeris latè sinuosa , supernè
Curreret usque ad humum , & corpus superaret habendo .
Pensa fluunt , refluunt ; ictuque laborat in omni
Docta manus vivunt jam lanæ : & mille per artem
Mentiri incipiunt radio simulacra magistro .
Ardet opus , textumque diem vomit inclyta palla .
In medio sedenim nostræ cunabula gentis ,

Auratum nemus, & nemori quæ omni imperat arbos,
 Extulerant; (sed tu nulli formosa vireres.)
 Namque super notam infraudem pendebat opaco
 Squameus à ramo serpens, vocemque ferebat:
 Fæmina compositam prona vocem aure bibebat.
 Tunc alia capitur conjux uxorius arte;
 Atque ambo inter se læti poma improba mordent:
 Necdum etiam aspiciunt à tergo pallida fata,
 Tartareasque cavo properantes litore pestes.
 Ergò diversis alibi jam scæna recedit
 Frontibus. abjecti vultus: amissaquè regna:
 Ambo inopes, curtis incincti pellibus ambo.
 Fæmina sed corpus, vivo circumflua sole,
 Sideribusque caput, colubri cervice reflexa,
 Hunc secura sui planta terit. ille veneno
 Rumpitur, & nigrum torquens in vulnera dentem
 Nequicquam insidias calci meditatur honesto.
 At parte ex alia Judæas ordine gentes,
 Regnatasque urbes, genus atque ab Davide magno
 Usque ad sollicitos confecta ætate parentes
 Addiderant. procul hinc, mirum! sine lege videres
 Enitique senem effatam, sobolèmque senili,
 Ah sobolem regnaturam astris, pascere lacte.
 Proxima dein latè apparent salomoniam templa,
 Auro templa superba, minasque æquantia cælo.
 Ante fores ipsas tunc autem in limine summo,
 Pendebat nitidus tunicis, mitraque Sacerdos.
 Ima tenet, dubio signans pede rura, puella;
 Nec minus una suo contendere ad ardua nisu:
 Et stupet interea celeris vestigia Mystes,
 Surgentique favet pronus, monstratque lacertos.
 Hic quoque sed parte ex alia Matanius heros
 Ducit eam, & sicco sylvam de cortice tollit.
 Sed pudor, & pudibunda fides, & nescia flecti

Serpente

Virginista

Virginitas toto tum spargere lilia campo,
 Et violæ vim puniceæ, canumque ligustrum:
 Nazarioque sedent in limine. desuper omnem
 Æthra domum densò radiorum proluit imbre.
 Sed media de luce ferebat iussa Tonantis
 Aliger, os, habitusquè super mortalia visus.
 Olli stat contra devexo lumine Virgo
 Territa: nec facilis promissæ cedere matri;
 Donec servata novit cum Virgine Matrem,
 Laturamque gravem se numine numen ad auras.
 Pronuba tunc passim transcurrent sidera cælo,
 Sidereique chori; sed enim sub rupe cavata
 Infantem, ah stipula in fragili connixa reponit.
 Vultu tum demum invito ridere December;
 Nec Zephyri tantùm verevocat aura; rigentis
 Et Boreæ picturatos alit halitus agros.
 Jam fuga; jam per noctem ignota tenere viarum;
 (Ah mihi ne rumpant teneras saxa aspera plantas)
 Jam septemgemini tanguntur litora Nili.
 Tu ruis omnigenum Memphitica turba Deorum,
 Inachis, & Serapis, frustra que latrator Anubis.
 Ipsi virginæ subducunt culmina plantæ
 Elati montes: ipsæ se flectere pinus:
 Ipsa etiam puerumque Deumque juga alta sonabant.
 Hic tandem insueto nig rescunt stamina luctu.
 Pro tristi Mater transfixum robore Natum
 Flebat; eam rupes, & eam nemora alta dolere
 Visa simul: fletusque ultrò sociare leones.
 Ipsos penè etiam gemitus picta ora loquuntur.
 Ante pedes autem magni monumenta furoris,
 Quadrisidæque cruces, & multo sanguine cæstus
 Vndantes, ferrumque horrens, clavi que rubentes,
 Sparsa jacent vulgò, fletu que rigantur inani.
 In manibus, puero quam olim lætissima Mater

Perpetuo tunicam texto sudarat habendo,
 Ah laceram, ah multo stillantem sanguine tractat
 Attonita, ultoremquè suum sibi voce vocabat.
 Tum subitò adversas hilarat victoria partes.
 Scilicet indignam mortem jam morte subacta
 Rex hominumque Deumque abigit, lucemque resumit:
 Candidus ad superos redivivo corpore tendit.
 Hic videas tollentem oculos, lacrymasque per ipsas,
 Luctu de medio surgentem in gaudia Matrem;
 Cumque subit cælo victor, cumque advolat astris:
 Illam obnitentem contrà, manibusque sequentem.

Hæc studio inter se referunt dum molliùs Horæ
 Fæmineo; ingentes alibi sudore secundo
 Attollunt currus invicti viribus anni,
 Inque gemunt operi: totus longe adsonat axis.
 Incubuere omnes. alii fornacibus aurum
 Supponunt: argentum alii. pars fundit electrum.
 Nec pars non gemmas præforti diluit unda,
 Berillosque, Onychasque, ignescentesque pyropos,
 Et cyanum, & tandem nequicquam adamantana tenacem.
 Crescunt auratis tabulata argentea costis,
 Instar montis opus: spiratque in signa metallum.
 Ergò quà tollunt adversa sedilia frontem:
 Jonios intra fines, ac litora tethyn
 Ire jubent, fluctusque sua canescere concha.
 Vicinum hic Pindum fugiens Achelous, in æquor
 Limosos aperit latices; hic nomina perdit
 Cū fremitu: ex quo humiles pelago tolluntur Echinæ.
 Propter eas (nam fracta fides) Solimania bella
 Condebant: & mille gemunt in carbasa venti.
 Hinc acies, atque hinc acies, nec viribus æquis,
 Verrere Neptunum tonsis, fluctusque secare,
 Proque omni aspicias omnem concurrere mundum,
 Hos Oriens Cypriæ successu cladis oyantes

Mittebat: flammās domibus, templisque ferebant:
Christiadae contra pro religione ruebant.

In celsa Selimus puppi celsissimus ipse,
Leva tela tenens, dextram projectus in hostem
Stabat. eum circa rabiesque, minaeque, furorque,
Funeraque, & frustra vetitae periuria linguae.

At pius Ausriades, patrium cui fidus ab omni
Fulgurat ore, paremque animum par gloria tangit,
Protendens primum superis ante omnia dextram,
Juratas aras, libertatemque monebat.

Nec mora: concurrunt magno stridore carinae,
Rostraque praetexunt rostris. furit aestus aquarum.

Terror utrinque: utrinque cruor. bombo tonat æquor
Horrissono; æratosque globos, mortemque sonantem
Sulfurei erumpunt ignes. nox funditur atra:
Et piceus crassa Titan sub nube laborat.

Cernere erat permixto undantem sanguine pontum:
Seminecesque viros unā, tabulasque revulsas
Vela inter fluere, & laceros sine lege rudentes;
Donec ab omni alacres cælo sonvere phalanges
Virgineae, totoque ruit super æthere bellum.

Irrita quid contra Mahomes sibi tela coruscant?

Quid scisso pallens revocabat Delia cornu
Agmina? conjurant venti, Neptūnus, & aer
Periuram in classem, bacchantiaque agmina vertunt.

Ipsē Selim furiis etsi succensus, & ostro,
Pallenti visus similis, similisque furenti
Terga dare, & laceram victori linquere classem:
Victor vertentem premere, atque incendere classem.

Dein ope barbarica, prædaque orientis onustus
Lintea laxabat ventis, reditumque sacrabat:

Teque potens superi, DIVA, æquoris, & tua molli
Trita jugo laureta, sacras veneratur ad aras:

Parietibusque virum galeas, cristasque comantes,

Ener-

Combat

armis

Armi

Enervesque arcus, & frustra armata veneno
 Spicula figebat voti reus. at nova pubes
 Sacrificis fulgens tunicis, & divite bysso,
 Ture vaporaret cumulata altaria donis:
 Et mensis cererem, & calathis inferret jacchum.
 Tum lecti passim pueri, integræque puellæ
 Æquari numero, fertisque, rosaque recenti
 Tempus odorati discurrere compita læto
 Cum sonitu, læti conceptum dicere carmen.
 Verùm alibi ingentes exhaustæ marmora vulgò
 Tempa dabant venæ Nomadum: sacra Numine tèpla
 Virgineo; pendentque tholis donaria crebris.
 Ast una ante alias facili super addita clivo,
 Divitibus mœrorum adytis, cultuque vetusto,
 Surgit sacra domus. populi statuere superbam
 Parisii: montique frequens dat nomina Martyr.
 Huc Lojoliadum globus impiger, & bona bello
 Nullis etſi tunc legio producta manipulis,
 Cogebat sese, templumque arcemque tenebat;
 Solenni Genitrix curtu supèra alta petebat.
 Poplite cernebas positos, aramque tenentes
 Ductores bis quinque ducum, qui carminæ certo
 Pro se quisque animam, libertatemque sacrabat.
 Regina è folio spectabat læta; neque illam
 Altera castra juvent magis, aut magis altera bella.
 Jam summo incumbunt operi: sunt ultima curæ.
 Cumque rotas torquent obnixi, tympana nulla,
 Non radios trivere: etiam tunc igne trifulco
 Fumantes glomerant magnis conatibus hostes.
 Ergò diversi furas, turpesque lacertos
 Ludibrio explevere rotas, furor Euthychus ingens,
 Parque Dioſtorius turbo, par pestis Arius,
 Nestoriusque ausus scelerata profundere verba:
 Ausus deque sinu Divinam abducere prolem,

Impius. at fecere putri te viscere fatum,
Pascētem colubros, flammæque animamque vomentē.

Talia Cælicolum propriis sudoribus anni
Instabant Reginæ: operisq;suprema tenebant.
Natus (enim curæ stimulant Genitricis) ab alto

Postquam maturos operum respexit honores,
Patrem hæc affatur: O nostri sanguinis auctor,
O Pater, immensi nutant cui pondera mundi,
Quo Deus ipse Deo: gnati confidere dextra
Das Matrem, Genitor? da tandem: & debita mecum
(Quandoquidem annueras) capiat consortia regni.
Iamque dies, alterq; dies, & tertius, ex quo
Exanimis niveo posuit nivea ora sepulcro.

Adueniat nunc aurato, sine, sidera curru,
Tota quidem; corpusque, ex quo mihi corpus & ipsi,
Ultra auræ, cœlique orbis sublime locatum
Aspiciam: nullaq; mei mors parte triumphet.
Dixerat, infususq; vltro complexibus, ignes
Aspirat notos, liquidumq; inculcat amorem.

Cui Genitor: quò Nate, rogor? num non tibi nostra
Olim fusa omnis facti, insectiq; potestas?

Vtere te; matremque breui modò funere victam
Duc age, duc ad nos repetito corpore ovantem.
Namq; olli mea dicta manent, semperq; manebunt.
Illam equidem solio conspectam iura superno,
Infernoq; orbi jubeo dare. tempus in omne
Regnaturam illam cernent conuexa: tibiq;
Vna latus Genitrix abs te altera iunxerit. hæc stant
Numina; iuratoq; excussit numine olympum.
Natus ad hæc lætum gremio caput extulit aureo:
Extulit, vt numquam Oceano pulcherrimus amne
Cynthius, argentei seu diues Lucifer astri.

Luminibusq; semel supera agmina circumspexit,
Atque iterum: edicitq; novam, nova gaudia, pompamq;

Stent

Stent animis,plausuq;adsint,Matriq;parent se.
 Extemplò sonuere tubæ.concurritur.unà
 Et quæ dimidiæ iusto sine corpore vitæ:
 Et quibus est mentis vigor omnis, nullaque partis
 Incrementa,dies nullo superabilis æuo,
 Conueniunt numero ingentes. ante æquoris undas,
 Ante comas nemorum,numerumq; libystidis actæ
 Condiscas.pictis legio discurret in armis:
 Læta sonat:læto cumulantur mænia cultu;
 Mænia,quæ Omnipotens iam tum sibi condidit:altum
 Dum mare,dum terras,cælumque rotabat opacum:
 Mænia,quæ tantùm crescunt super ardua nostris,
 Quantùm nostra solent alto decrescere cælo.
 Rerum namque pater sub mundi margine fertur
 Hic urbem posuisse sibi,hic sibi maxima regna:
 Aulam hïc,hïc proceres,gentemque dedisse beatam.
 Panditur vrbs felix duodeno limite; portas
 Margarito totidem ex solido, fabrèque polito
 Tres Oriens, Aquilo tres, & tres aspicit Auster,
 Tres etiam qui sol tardo decedit Olympo.
 Postes in summo scribuntur nomina regum
 Magnorum. ipsa quadro urbs omnis diffunditur æquo.
 Et pro ruderibus,pro fictilibus cæmentis
 Infodit gemmas,& Iaspide mænia duxit.
 Quin etiam Omnipotens plateas, & compita latè,
 Quale vitrum,quod fortè nitens duratur in aurum,
 Sternebat. sine sole dies,sine tempore tempus.
 Sæcula stant:nullique ferunt bona temporis orbes.
 Et iam picta phalanx vacuum librata per æquor
 Succedit terras,& pennis nubila tranat,
 Ordinibus densata frequentibus. anteit agmen
 Patre satus magno,ac toto omnes numine supra est.
 Ibat subuectis elatus nubibus:ibat
 Sole suo diues.mille hinc glomerantur,& illinc
 Indi-

Celo

Indigetum, certantque oneri summittere colla.
 Tempus erat, quo cana sinus aurora rubentes
 Versat, odoratos inducens floribus hortos.
 Tum summæ primùm crescunt venientibus arces:
 Mox æquor maris, & terrarum: flumina deinde,
 Tum lacuum, nemorumque noto nutantia terga.
 Ipse Thabor, Libanusque ipse, ipse & apricus Amani
 Vertex, & vitrei latices Jordanis, & omnis
 Incipit apparere Sionia. namque ubi celsa
 Terga Sion ponit subducto vertice in æquor,
 Antrū erat, antrū ingens. tumulū hīc de marmore tellus
 Extuderat: templumque ingens, aurumque parabat.
 Quod potis, interea fouet officiosa sepulcrum
 Flore nouo, lectosque Arabum succendit honores,
 Nequicquam; neque enim tanto diuturna superbit
 Deposito: & nequicquam avidis contendimus astris.
 Iamque propinquabat legio, tumulumque tenebat;
 Continuò Eois sonor vltro frangitur oris
 Improbus; & sonitu ex medio, nimboque sub ortum
 Dissiliente, nouæ, mirum, erupere quadrigæ,
 Longum opus annorum: sudataque sirmata, & aura
 Bis saturata auri, medias arsero per vmbas.
 Tum longum post se sidusque diemque trahentes
 Currere quadriuges, quò nisu millia certo
 Agmina se campo sistunt, urnamque coronant.
 Obstupuere omnes, oculisque ad singula pendent.

Fortè mali terras si feruor sideris vrget,
 Aut violam, aut niveum torrens per rura ligustrum;
 Taçto decumbunt, æstum culpantia, thyrso
 Gramina. multa fluunt veteris vestigia formæ:
 Multa manent; seruatque suos quoque funus honores.
 Non aliter nitido Jesseis condita faxo
 Pallet suaue, albertque decoro funere vultus.
 Ecce autem oppleri rediuiuo sanguine vena:

Ecce

*Cerro**Tulmi
ne**Riv
gere*

Ecce autem jactare nouæ præludia vitæ
Cor semel, atque iterum. vix parte est mors super una.
Namque Deo natus gentili pulcher in astro
Turmas incedit medius, tumuloque propinquat;
Et qua voce chaos potuit depellere rebus,
Et posset qua voce chaos redducere rebus,
Inclamat: Mater. veluti quem desit usus
Aurai, mediamque tenet pallore sinistro
Vitam inter mortemque, viam: si albentia in ora
Offundis gelidam: calor ora, colorque recurrit
Extemplo: atque oculis diuersa tuentibus, haurit
Amisssam assiduus lucem, gaudetque reperta:
Sic ubi non ignara soni, præsentia verba
Hausit ab aure Parens: lethum citò depulit omne,
Direxitque solo vestigia. quantus ab illo
Oris honos? quanto radiarunt sidere vultus?
Vt primùm rediuiua oculos Gnatoque, Deoque,
Expleuit, tendens lactenti brachia collo,
Nate, diu nullo, dixit, mihi funere raptè,
O ades, ò Matri semper bonus. hìc simul arctos
Ibat in amplexus: simul oscula sueta petebat.
Sed manus interea superum lectissima, circum
Seruitio feruens spirantia firmata collo
Circumdat, relegitque sinus, orasque crepantes.
Ipsa diu mirata operis molimina Magni,
Et rerum, & longum decorum mirata tenorem,
Tandem humeris sua fata aufert, nomenque futurum:
Conscenditque simul Nato latissima pompam;
Pondus & hæc edocta suum per inane repentè
Tollit iter, rectumque tenet sub sidera cursum.
Insurgit subitò lætum undique, & undique carmen;
Respondent ad læta poli: montesque profundi,
Conuexique sinus, atque antra sonantia longe
Respondent, nulla percunt tot gaudia parte.

Atque

Atque simul tendunt currus sublime: canentum
 Multa manus Superum sequitur: præit ordine multa:
 Multa utrumque latus circumfluit. ecce decoram
 Cernere sub lunam pedibus, solemque rotantem
 Iam datur: atque datur, summis magis orbibus ire.
 Pompa volat, superestque omni clarissima Phæbo.
 Hæc inter Genitrix ridentia lumina cælo
 Aduertens (geminatur enim collata voluptas
 Corporis, atque animi) quod iam olim carmen haberet,
 Aggreditur, renovatque suas ad gaudia laudes:
 (1) Nunc mea mens vltro terræ, cælique potentem
 Extollit: (2) laterisque imi qui est spiritus, unâ
 (3) Ex illo penitus duxit sua gaudia fonte.
 (4) Cui mea curæ, avidoque humilem qui diripit hosti.
 (5) Quippe humilè Omnipotès supera respexit ab arce,
 Et seruile genus generi miscere supremo
 Aggressus, (6) supra seruam convexa reponit.
 (7) Nunc ego seclorum tardis voluentibus annis
 Cui non dicta? neget quæ me gens sera beatam?
 (8) Magnus enim magnis adeò me protulit ausis,
 (9) Cui sanctum latè nomen: (10) cui plurima cordi
 Est pietas: pavidosque sui, & divina verentes,
 Ore, sinuque fouens iugi solatur amore.
 (11) Intendens idem ipse animum, fortesque lacertos,
 (12) Disiecit tota penitus de mente Tyrannos.

(13)

(1) Magnificat anima mea Dominum (2) Et exultavit spiritus meus (3) In Deo (4) Salutari meo. (5) Quia respexit humilitatem (6) Ancilla sua. (7) Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. (8) Quia fecit mihi magna qui potens est, (9) Et sanctum nomen eius: (10) Et misericordia eius a progenie in progeniem inimentibus eum. (11) Fecit potentiam in brachio suo, (12) Dispersit superbos mente cordis sui.

(13) Ipse idem arbitrio sortes permiscuit: atque hunc
Fidentem folio, plano mutavit: (14) & ima

Sede satis tutum, non culmina iniqua petentem
Inuexit folio, super & supera astra locauit.

(15) Quin etiã explebat cupidos dape languida pingui
Corpora: (16) ubi contra dices (jubeat ipse) superbas

Pasti epulas epulis miseri jejunia pascunt.

(17) Tu uerò ante alios Israël maximus orbes,

Dilectusque Deo; sed enim de nubibus altis

Alta tibi soboles gremio est emissa Tonantis;

(18) Et fuerat memor iste sui, nostrosque labores

Plus miserans nimio, mortales venit ad oras:

(19) Quę data sunt nostris responsa parentibus: Abram;

(20) Abramiaque simul domui, quę plurima ab illo est.

Talia dicebat, stellisque inuecta supinis,

Quà longum sinuoso Iris produxerat arcum,

Tandem grande tenet felicitis limen Olympi.

(13) Deposuit potentes de Sede, (14) & exaltauit hu-
miles. (15) Esurientes impleuit bonis, (16) & diui-
tes dimisit inanes. (17) Suscepit Israel puerum suum,
(18) Recordatus misericordie sue. (19) Sicut locutus est
ad Patres nostros (20) Abraham, & semini eius in sacula.

RELIGIOSI HOMINIS

*Sacro SS. Magorum die Vota
instaurantis.*

S C H E M A

S Tate Deæ; neq; enim tempus glomerare choreas
Semper: & ad numerum Aonias impellere quereus.
Ite super finem Oceani: pelagoque remenso
(Si quis honos, aut si quis amor parvique Tonantis,
Officii que mei) ferte hinc, quos barbara mittit
Terra suos myrrhæ primos, turisque labores,
Et prima intacto sudantia balsama libro.
Aurum etiam, argentumque, & quo ditissima tellus
Tota fluit Meroc, Panchaja tota metallo,
Ferte agite huc ad nos; etenim cunabula multa
Hæc onerare dies cogit nos munere: cogit,
Nascenti conferre Deo par pignus amoris;
Qui nunc (quantus amor!) infans, sub rupe cavata,
Et Cælo, terrisque exul, suffultus aristis
Præduris, gelidas pellit vagitibus auras.
O auras, ò qui gelidas exterminet antro.
O æstiva ferat qui flamina. parcite, Cauri,
Parcite: enim teneros furere est qui lusus in artus?
Ite procul, longèque hoc toto absistite tecto.
Quandoquidem patiens rigidi stat sideris, altum
Qui mare, qui terras, qui sidera numine torquet
Omnipotens, hominumque, Deumq; immensa potestas,
Olli ego nunc iterum votum immortale sacrabo.

Huc

Huc mecum meditata olim mea munera, mecum
 Ipse feram : repetamque animi promissa volentis.
 Quà tamen argenteo Jordanis flumine ripam
 Stringit odoratam: pono ipse ante omnia templum,
 Templum augustum,ingès,Pariisquè insigne columnis.
 Hic latè circum vario de marmore ducam
 Mœnia; & ætherias ibit mihi Memphis ad auras.
 At verò interiore domus pro pariete, dextræ
 Munus Apellæ, pendent spirantia signa:
 Prospectusquè nouæ pascit vaga lumina pompæ.
 Dextra erit ante alias nullo spectabilis ostro
 Pauperies, nullo tandem gemmata monili
 Pectus. & hanc tenui cingunt jejunia vultu,
 Injustusquè labor, pannosaquè semper egestas;
 Læta tamen, charitesque inter progressa beatas,
 Flore manus niueas onerabit, tempora flore.
 Sub pedibus frustra insidias meditata, jacebit
 Dira fames auri, rerumque immensa cupido.
 Imperio te hîc, Manne, exutum, suadentibus astris,
 (Manne, decus clarum Aufrasiæ, gentisque comatæ
 Regnator) laudesque tuas simulacra docebunt.
 Hac ex parte canit ter centum fama triumphos,
 Et domitas bello gentes, & maxima regna
 Capta manu, excussumque armis victricibus orbem.
 Tu medius populos inter, plaususque sequentum
 Quadriiugo inuectus, spoliisque oneratus opimis,
 Læta triumphali ingrederis tua mœnia curru.
 Verùm alibi versa se ostendunt fronte tabellæ.
 Ipse idem positus siquidem contrarius armis,
 Et patriæ linquens fines, & regia tecta,
 Incomitatus, inops Tiberini ad litoris oras
 Sponte tamen, spretoquè venis generosior ostro.
 Nec procul hinc latè pinguis juga celsa Casini
 Mittunt se: circum atque patent latissima rura.

huzzu

Pauvres

Riches

victorie

trionfo

It què, reditquè pecus, notisque in saltibus errat.

Tu pecoris custos: & te pascente, capellæ

Mixtæ ovibus carpunt salices, aut flumina libant.

Pascoli

Nec minus hinc saturæ repetunt præsepia: & ipse

Unam humeris ægram morbo regalibus effers.

Vultu tum demum Pluto secum ipse cruento,

Eumenidesque fremunt, arrectisque anguibus astant.

Exin læva tenet, nitidoque argentea curru

Virginium

Virginitas vehitur. flauæ decus aurea frontis

Præfulget longè rutilo ex adamante corona.

Ipsa sedet Regina, albosque infranat olores:

Et niueum decurrit iter: seu lilia campum,

Seu campum sternunt, quæ lucent lactea cælo

Sidera; & argenteam velox rota signat ar enam,

Mille hinc, mille illinc glomerantur Amazones, omne

Virgineum genus. appropierant, plauduntquè triumpho

Velatæ tunicis, & puro tempora bysso.

Cypria quas inter forma pulcherrima virgo

Agmen agit: fortesquè etiamnum immittere tedas,

Nunc etiam Odrysiæ audet succendere classes,

Certa mori, se iterum flammis committere certa,

Quàm præda impuro cedat formosa Tyranno.

In medio mihi sed templo quæ iussa Tonantis,

Quæve hominum pia iussa tenes, nihilumque recusas

Imperium: quæ dicta ardes componere factis:

In medio mihi tu Virgo celsissima templo

Stabis. eam videas & tergum præpete penna,

Et penna vinxisse pedes; astatque parata

Ignotas sive ire vias: seu quærere terras

Oceano in magno, gentesque, urbesque repostas,

Extremosquè etiam fluvios tentare; neque horret

Sivè, moræ impatiens, montes superare niuales,

Sive animam, quando imperium, quando ipsa vocat res,

Fundere, & injusto sub falce relinquere lucem.

Con-

Propter

La nob

currere

*Vicarij
giare*

Conspiciam hanc auto, sublimem in diuite gemma
 Extundo: dextrumque latus non sedibus æquis
 Longa atate senex confectus seruat, & vltro
 Crudele interea ferrum dextræ aptat habendo,
 Ac gnati iugulo super imminet. ilte parentis
 Contra ante ora sui patrium jugulo excipit ensem.
 Ah genitor, iam non genitor, quid? natus, an hostis?
 An petitur ferro celsi contemptor olympi?
 Parce ultra: voluisse, sat est. quò pergis, & instas?
 Proiice tela: tuus, tuus est nam sanguis in illo.
 Te perdis, spemque ipse tuam, columenque senectæ:
 Et genus, & gentem infinitam perdis in uno.
 Parce, Pater, fedare tuo te sanguine dextram.
 Est tibi si quis amor: saltem fuit aut tibi tantæ
 Si quis amor sobolis: miserere. en aspice, ut omnis
 Hanc ipsam in sobolem domus inclinata recumbit.
 Sed tu perge; tuum certant in sæcula nomen,
 In nomen simulacra tuum. celebraberis usquè
 Magnanimos super heroas ter maximus heros,
 Qui patrem pater ipse negas, natumque, genusquè.
 Tum demum immanem productis cornibus aram
 Constituo pretiosam auro, niueoque elephanto.
 Mille mihi hic longè funalia cerea flammi s
 Collucet: & mille tholo donaria pendent.
 Ipse ego virginæ præinctus frondis honore
 Dona feram. videor jam nunc mihi ducere pompam:
 Et videor solenne iterum nunc fundere carmen.
 At vos, Cælicolæ magni, gratissima verba
 Accipite. & vos testor enim: vos numina cœli
 Jam mihi magna voco. tandem hæc audite precantem;
 Dicam equidem, quæ bis modulor mea vota quotannis:
 O Pater, o idem Rex omnipotentis Olympi,
 Cui minor excusso succumbit vertice mundus,
 Qui ventorum animos, fluctusque refringis aquarum,

Abbas

Sacrificio

Preghiere

Dio

Ipse meo tibi limo adsum circumdatus : adsum
 Mortalis: nec laude, nec ullo dignus honore.
 Scis etenim, scis ipse: tuos ut noxius ultro
 Aspectus, multoque oneratus crimine mentis
 Te fugerem. verum ista fero, Pater optime, quæ me,
 Debita me poscit pietas: jura omnia poscunt.
 Accipe propositum mentis, stabilesq; tenaci
 Conceptas animo curas: vetus accipe fædus.
 Vos, Superi, hæc inter: nostris & tu quoque cæptis
 Adis, ò Superum præsens Regina; neque vnquam
 Auspiciis jurata tuis hæc irrita sunt.
 Si modò libertas, si me malus abstulit error:
 Despexiquè meum quondam nomenque, genusque:
 Si fluxis hærebam opibus: si cæca voluptas:
 Aut si non ullis unquam tractabile jussis
 Ingenium rapuit, duræque audacia frontis;
 Ecce pedem refero hinc. sedet, immotumque sedebit;
 Innumeris quanquam se volvant orbibus anni.
 Hoc demum manet, atque alto sub corde repostum est:
 Rem perituram, animique omnem præcidere tabem,
 Illecebras, auri que famem, mentemque protervam.
 Tellus ante mihi, ut potius precor, ima dehiscat:
 Ante animam hanc condam præreptam funere acerbo,
 Quàm toties decreta animi promissa refigam.
 Hoc ego te, Omnipotens, hoc & tua numina iuro.
 Tango aras, proprioque tibi me fædere iungo.

ALOISIVS ORIENS

*Carmen, die eidem indigeti sacro, cum Vo-
ta nostri Iuniores in Collegio Nea-
politano instaurarent, ab uno
ex his ipsis recitatum*

O Dea, cui prima ante alias est cura, laborque
Scire potestates aëtherum, ortusque, situsque,
Erroresque eorum varios, & limina certa;
Quin etiam cura est, Heroum fortia facta
Plaudere, stellato devinctam crura cothurno;
Si venit augustas niveus Natalis ad aras,
Paruaque si magnæ veniunt ad carmina cunæ:
O Dea, cognatum cæli decus, hoc age, & ultro,
Vranie, ipsa veni; neque enim pro Cælite, fas est,
Musam aliam pulsare, quàm eam, cui nomina cælum
Dat sua: pro Pindo in laudem cui cessit Olympus.
Ipsa veni, & pura fulgens in veste sacerdos,
Sacra da Apollinea, & manibus fer lilia plenis.
Sed me, qui rupi nuper vagitibus auras,
Et sum à lacte recens musarum (laurea proinde
Nulla caput circum decorat: nec digna sonamus
Phoebo, sed primis tantùm lactescimus ausis)
Parce, per egregias laudes, maioraquè ferre
Acta virum. ò me ne subeat tam cæca cupido,
Te ut juvenem ingentem, magni decus ætheris, & te
Magni orbis decus, heroum jam laudibus aptum,
Te, Gonzaga, canam. non hanc ego currere arenam
Ausim equidem: non, si audendi foret auctor Apollo.

Sudent has metas alii, queis mascula virtus:
 Qui, quantum labor exuperat, poscitque virum res,
 Tantò animis contra invicti præsentius audent.
 Hi mittant hæc se in spatia: his lectissima Mantus
 Progenies fama totum mittatur in orbem.
 Scilicet eximiam ut stirpem de regibus altis
 Duxit: & exiguo decori est tam grandis origo;
 Utque etiam patrio cessit fastuque locoque:
 Ac sortem infra se statuens, hòc maluit alto
 Se natum solio, ut solio descenderet alto:
 Hòc regno, hòc opibus, ut regno, opibusque remissis
 Paupertas foret arbitrium: forsque illa placeret,
 Quam legeret: quam sceptro emeret, trabeaque relicta.
 Hæc atque his majora canat, cui spiritus acer,
 Hanc inflare tubam, & nomen tam grande sonare.
 Me infantem infantis potius fat lilia cunis
 Spargere erit: fat erit, mentem puerilibus orsis
 Ferre parem, magnamq; in paruo querere laudem;
 Et sepè in parvis magna est solertia rebus:
 Nec tenuis laus in tenui. Iamque ecce frequentes,
 Ecce alacres Nymphas, iustam quas Mincius amnis
 Extulit in sobolem, & vitreis sibi tollit in undis,
 Naiadas, doctas omnes, seu carpere malis
 Pensa manu, siue ore habiles inflectere cantus.
 Nascenti sedenim puero redolentia latè
 Mittunt dona. hæc futilibus vincire corollis
 Electo de flore rosas: hæc lilia, & ipsam
 Carmina pulsuram demessa Baccharis herbam.
 Addunt pars animam violæ pallentis, odoram
 Caltham aliq; Casiamq; Crocumq; ah sistite, Nymphæ,
 Sistite, Mynciades. quò uos? quò munera vestra?
 Blanditias cui istas? hominum ò mens feruida semper?
 Mittere se spes in veritas, falsosque triumphos.
 Ite ergo, ite Deæ, cæcæque ab stirpe cupressos

Gestantes, cultuque habituque nigrescite toto;
Et vaccinia nigra, & ploratos hyacinthos
Spargite, quid statis? grauior Deus excidit omnem
Latitiam, cunasquè dedit mutare sepulcro.
Namque ubi conniti tempus, primoque labore
Exercet Lucina sinus; dolor vndique matrem
Excudit, atque acri conuellit viscera morfu.
Hæret enim fætura utero: nec viscera prolem
Exvere, injuste queunt se fasce leuare.
Gramina nil possunt felicia. Pæonis artes
Ne quicquam effætas vires præsentibus herbis
Solicitant. crescunt rapidi ipsa arte dolores.]
Ceu solet arentes stipulas excussa fauilla
De face, dum lustrat non prudens æquora Pastor,
Corripere, & paulatim auidam diffundere pestem.
At si eadem neglecta diu grandescit eundo,
Atque alia ex aliis arentia pabula cogit:
Tum demum replet arua rogo, victrixque per agros
Fertur, & undantes iactat sub nubila flammâs
Immixtas agili fumo, crassoque vapore.
Attonitæ interea Nymphæ vacua æquora flammis
Stare vident: hauritque timor salientia corda.
Ah ne se in lucos, ne se Uulcanus in amnes:
Suspirant trepidæ rerum. Furit ille, fragoremque
Increpat horrendum. fugiunt volucresque feræque;
Respondetque cauis latitans in montibus Echo.
Hic si diffiatura rogos aura incidat: ignes
Quos olim obrueret natos modò nutrit adultos,
Flammarumque magis fluctus incendit: & ipsa
Conspirat medicina malo. cui parferat ignis,
Collata populant opera simul ignis, & aura.
Non secus urgetur mater, non mater, ab ipsis
Præfidiis, ceditque in partem ars irrita morbi.
Ah Virgo infelix, quæ te fortuna fatigat?

Qui labor? & quæ te exercent præpostera fata?
 Siccine, quæ fueras folio paritura, sepulcro
 Fers uterum: gnatusque tibi nascetur in urna?
 Stabat jam moritura, animam vix ægra trahebat
 Semianimis, stragemque sibi, gnatoque parabat.
 Attamen, ut licuit, languentia lumina cælo
 Fixerat, & Sanctæ numen Genitricis adorans,
 Non hanc nequicquam pia sic in vota vocavit:
 Diva, maris præsens superi, quam supplice fluctu
 Impositam molli pallet ferus Adria cliuo:
 Per tua, quæ te circundant, laureta, per ædes
 Ætherio vectas curru, & servilibus auris,
 Per te ipsam, moremque tuum, miserere laboris
 Non ignara mei. precor ò, precibus locus istis
 Si superat, miserere. necem defende nec vnam
 In me una. pereo mater; verùm ista perire
 Quid proles meruit, quæ non dum vivere, non dum
 Vesci auris potuit? pro me nil deprecor: ecce
 Supplicio deuotam omni. sed differ in horam
 Exiguam, ne eadem fonti infontique ruina
 Incumbat, geminamque eadem dent crimina pœnam.
 Si facis: & faciet sospes fœtura parentem,
 Vt non vana reor; iuro te, altaribus illam,
 Meque tuis statuam voti rea. nunc age, & istas
 Aspira in lacrymas. sic te tua maxima proles
 Maximè amet; sic extremus tibi seruiat orbis.
 Talia dicentem, lacrymisque ea verba sequentem
 Illam improuisus sopor occupat. Aliger hic tum
 Per tenebras extemplo, & somnia Nuncius ipsi
 Visus, & ista super sonuisse volantia verba;
 Aliger egregio juveni par. aurea collo
 Olli cæsaries, chlamis aurea, & aurea mordet
 Quæ cinctura latus: manicasque sinusque crepantes
 Dat fluere, & fluxu levibus colludere ventis.

Nym-

Nympha, tori decor Aufonii, męstissima Nympha,
 Macte animo. quam tu gemitu, votisque vocabas
 Imperitantem astris, non est frustrata vocatus
 Diua tuos. & quemnam hominum non audit illa?
 Illa tuo percussa malo, placitura referre
 Me pręsens mandata jubet. tu hæc auribus hauri.
 Quid trepidas? quæ vana animo discrimina voluis?
 Pone metum, curasque omnes; satis omnia salua
 Sunt tibi. mater eris nec paruo pignore mater.
 Tu, cui depositam debes retulisse salutem,
 Sis memor, & meritis onerare altaria donis.
 Te vult incolumem Genitrix: atque amplius istam
 Vivere vult sobolem; nec tantum vivere, quantum
 Esse suam, quantum esse sibi supra omnia curæ.
 Mater ter felix mater, jam vita superstes,
 Quæ petitur, minimum est accepto in munere munus.
 Fortunata parens, qualem non conscia seruas
 Interea tu prolem vtero! in quod culmen ituram!
 In quantas laudes, & non imitabile nomen!
 Hoc quidquid fuit exitii, quodcumque pericli est,
 Anne putas factum sine numine? non licet illum,
 Ceu reliquos, vivas auras spirare, priusquam
 Natalem abluerit, quam duxit origine, culpam.
 Quare age, cum primùm soboles erumpit ad auras,
 Et medio benè tarda tibi lentescit in ortu:
 Qua patet, & qua se exigua dat parte videndam,
 Fac illam actutum mergi lustralibus vndis.
 Candida tunc demum nullo cogente sequetur,
 Lucidaque ad lucem veniet tibi læta; nec istos
 Aut lacrymis, aut fædabit vagitibus ortus.
 Hoc cape virtutis specimen sublime: neque illum
 Nequicquam tanto Superi dignantur amore.
 Qualis enim hinc, quantusque venit! non iste suctum
 Carpit iter: supra se auras, supra euehit astra.

Incipiet cum primùm imitari verba parentis:
 Tunc primùm incipiat terris, cæloque potentem
 Reginam amplecti, paruamque jubere salutem.
 Ast ubi certa solo fixit vestigia: tunc tunc
 Incipiat calcare suæ fastigia fortis.
 Non moveat sarrano illum qui fulgor ab ostro,
 Non auro illusæ vestes, non limina Regum
 Magnorum, nec opes alia, curæque sequaces.
 Uerùm ultro (tu ne prohibe) sibi habere iubebit
 Res humana suas, ipso sub flore iuventæ
 Atque aulam, atque auram, atq; atavis regnata vetustis
 Mænia, subiectos populos, dulcesque hymenæos,
 Et fortis quantum est lætæ, quantum invida vulgi
 Carpere corda solet, cupidasque accendere mentes,
 Contemnet: vertensque opibus, sceptrisque paternis
 Libera terga, nihil cupientum castra sequetur.
 Illum ipse hæc inter cura, studioque fovebo
 Noctes, atque dies: ne criminis ullius aura
 Imprudentem afflet: non illo intacta columba
 Candidior, nix non illo, non lactea cælo est
 Quæ via; vel nostro valeat certare nitore:
 Ut si mortales auras non carperet: ut si
 Gestaret toto secretum corpore corpus.
 Se tamen ah quantis, & si integer, addere penis
 Gaudebit! quoties humeros quassante flagello
 Circumfusa bibet lactentes terra cruores!
 Tu videas, fletuque pauimenta ista refuso
 Abstergens, crudelem ipsum sæpè ore vocabis,
 Incassum; nam pænis plus ipse audet inausis
 Formosum ver annorum, viridemque iuventam
 Obterere: audet enim stellatos ferreus orbis,
 Vsum in cornipedum, stimulat quos cursor, equorum
 Subiicere astricto lateri calcaria, & ipsam
 Exhaustire animam, penitasque excindere fibras.

Adde famem, quam sava diu jejunia pascunt.
 Adde latus fultum asscribus, somnosque cubili
 Infomnes duro ductos. Etiam adde quieti
 Fraudatas meritæ noctes: commercia Cælo
 Iungit ubi in longum mens altis excita curis.
 Cuncta quis expediat? quam tu isto pignore felix
 Italia: à superis proprium si hoc pignus haberes!
 Sed non ille diu terras: iam debitus astris
 Ille diu. incendet citò sidera: non tamen ante
 Quàm generosam animã, generosæ occumbere morti,
 Devoveat, redimatque necem nece. funere funus,
 Ergò quid cessas felicibus addere terris
 Cælestem sobolem? subeat demum alta propago,
 Ter tantò proavum decus excessura. salutis
 Tu Authorem interea venerans, ad templa memento
 Sistere te; justumque aris imponere honorem.
 Dixit, & in verbo nimbis se immiscuit atris:
 Et simul excussus felix sopor. Illa metumque
 Spemque inter (quod magna solet peccare voluptas)
 Vana putat, quæ vera probat: præsentiaque ipsa
 Dona, diu multumque animo expectata volenti,
 Ex vitio desiderij distantia fingit.
 Ut cum post longas hyemes, syrtesque morantes
 Insperata patent defessis litora nautis.
 Seu cum sava viæ carpens deserta viator
 Metam improvisam protento lumine cernit.
 Exultant animi, suetique laboribus, ipsam
 Quam cernunt requiem, dubitant: magnasque fateri
 Letitias, oculis ultro nec testibus, audent.
 Usque adeo. quem primò haurit mens ægra laborem
 Seruat; & assuetis animum decedere vix est.
 Ergò incerta diu, postquam viresque resectas,
 Pacatosque uteri fluctus, mollesque dolores
 Sensit, nil ultra addubitans, utrinque supinas

Effert ad cælum palmas, & tanta salutat
 Omina virgineamquè his demum affata parentem est:
 Tam celeris? tam, Diva meo matura labori?
 Tam præfens ades? & quas tanto munere grates
 Persoluo dignas? salve mihi, maxima Diuum,
 Atque hominum Regina. Genus quod nascitur ex me,
 Nascitur hoc quodcumque tibi; gnatufque parenfque
 Servitium in commune tuis astabimus aris.
 Hæc ait, & pãriter magnos accingitur ortus.
 Hic puro albentes visi discurrere cælo
 Flammarum tractus; Ortusque à parte sinistra
 Auditus tonuisse ter axis. cuncta triumphant.
 Candidior non unquam aliàs sol emicat undis.
 Ipsam etiam (nec enim pars ipsa est parva triumphii)
 Fatidicam Manto, successu prolis ovantem
 Et maria, & terras perhibent lustrasse reductas,
 Maturare suo justa incunabula alumno.
 India Ebur, niueasque olli de cœlitate concha
 Margaritas, gemmasque alias, ditissima furta,
 Quas mare, quas tellus, imo sub limine condit,
 Berillosque Onychasque ignescentesque Pyropos,
 Et Cyanum, & terris nequicquam adamanta repostû,
 Sufficit. Hesperia hinc auri, argenteque metalla
 In pondus magnum. cedros & tu, Libane, altas,
 Et tu mollis Arabs sylvas excindis olentes.
 Atque aliæ ex alijs puero, dona hospita, terris
 Deproperantur opes. Manto usibus omnia confert
 Lata suis, paruosque toros multum arte magistra
 Constituit, summamque operi fert callida dextram:
 Quam cum fert operi, cecinit sua carmina: & illi
 Pennam excellenti rapiens in tempore cycno,
 Inscriptis, sæclis oracla futura futuris.
 Iamque propinquabant ortu data tempora: & ipsam
 Iam facilem virgo Lucinam experta, ferebat

Præclaram luci sobolem. una hæc parte patebat,
 Ex maiore latens; nec primam tangere lucem
 Vsq̄ quam audet, pertæsa suæ contagia culpæ.
 Luctatur, refugitque diem, quem sordida cernat.
 Non aliter candore nives longè anteit ipsas
 Quæ fera: murem, illam latium sibi nomine dicit.
 Non hanc alipedis cursu captare molossi:
 Non telo, aut longum vulnus mittente sagitta
 Uenator petere in prædam. venabula, castes
 Substituunt sordens limus, fædæque lacunæ.
 Hoc circum vallo, atque hac obsidione tenetur
 Illimis fera; enim tanto sibi candor amor est,
 Vt, quam non ignis, non tela minantia, sistat
 Cœnosus callis, mauult quàm vivere fæda,
 Pura mori, & lucem gaudet prò luce pacisci.
 O Puer, ò lapsum cælo genus, ò amor orbis,
 Nascere ne trepida similes mortalibus ortus,
 Sorde graves: neque enim quæ nostris, ortibus astra
 Invigilant funesta tuis. gravia omnia terrent?
 Nascere, quid terrent? mittunt in luminis auras
 Sidera te diversa vident? duodena coronat
 Virgineum quæ stella caput? quive ambit honestos
 Sol humeros? nec non quæ pleno Delia cornu
 Submittit niveis argentea sidera plantis?
 Illa illa auspicium vitæ, decus illa futurum
 Præmonstrant. valeat Saturni flamma. Jovisque:
 Et valeat jam nunc inimicæ flamma Cytheres,
 Te meliora manent: melioribus uteris astris;
 Quippe tuis. succede, Puer, iam cognitus orbi,
 Jam suspectus. habes Superos in vota fluentes;
 Hinc tibi nam præcox candor venit; hinc tibi verè
 Lactescunt cunæ. procul ò, procul impia verba,
 Diræ infelices; non hæc natalibus istis
 Conveniunt, nil iste dies (tuus, est tuus omnis)

Noctis habet, gemma iste dies signandus, & astro.
 Decurrant longævæ alii spatia ultima vitæ,
 Et multos annorum orbis, durentque labores
 Innumeros, nomen missuri in secula magnum.
 Tu magnum ut mittas, Lodoice, in secula nomen
 Sufficies natus. multa hi faciantque, ferantque,
 Dicant multa super. tu solum nascere; ab ipsis
 Carceribus tu metam aliorum, & præmia vincis.
 O vir jam ante virum, ò ante ævum grandis, & ipsum
 Longè ante infantem, puerumque virilibus ausis
 Maturus, magnos implens sine mensibus annos.
 Ergò age si tantum tua te natalia fundunt:
 Quid Manto cunas? statuatur tibi maxima templa
 Roma magis. Statuit: Statuemus nos quoque: quanta
 Nulla ætas, nullis absument orbibus anni.
 Iam mihi surgit opus: jam summo machina cælo
 Æquatur, Parioque nitent de marmore postes.
 Ante fores supero præ limine ab usque trionum
 Litore Lodoicus generis magni ultimus auctor,
 Marmoreus stat: & ipse oculis uelut omne recenset
 Hinc atque hinc fuscum genus, innumerosque Nepotes,
 Sceptriferos omnes, omnes solia alta tenentes.
 Sed non bella omnes, non omnes tuta tenentes
 Otia. & hunc Mavors superis æquavit: at illum
 Candida pax, lætique dies, & mollia regna.
 Assidet ex hac parte patri cognominis, Oeni
 Qui primus solium tenuit, bello arduus. illum
 Patriam obumbrantem, pellentemque urbe tyrannos
 Nunc etiam nunc, aspicias, furere ore furorem.
 Et parte ex alia natus paria arma sequutus
 Tollitur: iste bonus, seu qui bella inferat ultro:
 Seu qui illata suis propulset finibus. ardet
 Hic quoque vultu; at tu infelix Ferraria palle:
 Guido te, te quippe furentibus obruit armis.
 Dein alios æquè atque alios, quos extrudit orbi

Gonzagum genus in seriem, de divite saxo,
 Magnanimos pono heroas, lectamque coronam:
 Perque simul latera, atque augusta sedilia circum
 Ornamenta diu famæ, hinc lituosque, tubasque,
 Et clypeos, galeasque virum, cristasque comantes:
 Ostro ibi confectas chlamydes, & nexa coronis
 Sceptra, etiam passis de more per aëra pennis
 Cæsareas aquilas, Gonsago à sanguine lätas
 Sufficere Austriaco genus immortale Tonanti.
 Sed medio in templo, quæ perpetuam ex adamante
 Tollo aram, sternoque solum latè hospite gemma,
 Tu mihi, quandoquidem sic ingens nasceris, ipse
 Ingenti fultus solio, pulcherrimus unus
 Stabis, & excipient laudum te signa tuarum.
 Hic prima ante omnes puro circumdata nimbo
 Virginitas, ebore in niveo desculpta, severum
 Præferret, manibusq; albertia lilia monstrat,
 Parca sui, morisque tenax, & nescia flecti.
 Sub pedibus, tandem atra metu, rabieque Cythera
 Strata jacet: jacet atque infracto filius arcu.
 Illa solo abiectos oculis averfa tuetur.
 Tum latus adjungit, quæ laus est proxima, quamq;
 Diique hominesque fovent, declive Modestia lumina
 Fixa solo; frustra que oculos attollere fixos
 Tentant præsentis, spectacula regia, formæ.
 Tu quoque ades scissis nimum pannosa lacernis,
 Paupertas. i. prode tuos lætissima vultus:
 Qualis opes ultro abiiciens, parvoque tuoque
 Arrides: sequiturque ingens te census egestas.
 Tum peplo succincta brevi Diva emicat, in quam,
 Diva, velis partem flecti mollissima. ab ore
 Pendentem videas, corpusque animumque parantem,
 Quando sic placitum, properis ire ocuis auris
 Extra orbis, cælique sinus: post limina mundi:

Ad mare litoribus vacuum, terrasque calentes
 Sole alio, aut nullo. jubeant modò: millia versat.
 Ire hâc, ire illâc: supra infraque ante retroque
 Et dextra, & læva: celerem tardamque morari
 Currere. seu vox una vocet, revocetque repentè
 Altera: sive adversa ferat: nolitque velitque
 Penè simul; tum velle, & nolle ipsam: ire redire
 Penè simul. præsto semper: totamque jubentis
 In vultu, in nutu: rapere ore volantia verba:
 Vocem ante audire, & dictum prævertere factò.
 Ipsa putes jam jam simulacra ad munia ferri.
 Non procul hinc, quæ se odit amans, quæq; assolet in se
 Dura pium sævire, irasque ardere serenas,
 Lassa sedet. macies faciem populatur honestam,
 Spirantque effœti vultus jejunia longa.
 Non epulæ sed enim dulces, non mollia vina
 Instaurant illam; tantum ad convivia dura
 Dimensam cererem, & synceros expedit amnes.
 Ast hinc, ast illinc (media ipsa) incurrere sævas
 Pœnarum cernis facies. hîc sanguine habenas
 Stillantes: hîc ferri acies: hîc dura catenarum
 Argumenta: etiam hîc saga setis horrida equinis.
 Ipsa oculis, ipsa hæc manibus durissima lustrat
 Supplicia, & pœnas gaudet lenta ire per omnes.
 Sed quâ summa flagrant auro laquearia, & ipsum
 Sole diem nolente vomunt: hîc stamina ferre
 Artis apelleæ tandem miracula discunt.
 Imbre etenim subitò tumidum, nivibusque liquatis
 Currere Ticinum jubeo, tacitumque sonare
 Fluctibus, & virides muto æquore radere arenas.
 In mediis sed aquis ipsarum pondere aquarum
 Diffringi currus, partemque sub æquore ferri.
 Ah puer, ah quanto præceps discrimine pendes!
 Palescunt telæ extemplò, pulcrumque timorem

Assimulant conversa aduerso brachia cælo.
 In vocem penè ipsa, precesque erumpit imago.
 Percussus gemitu Ticinus, arundine ab imo
 Velatum caput amne levat; puerumque la bantem
 Ut videt: ut subitùm transverso stipite figit
 Præcipientes currus, & cursus frenat aquarum.
 Dein cladis faciem alterius contraria fata
 Mentiri tabulæ incipiunt. ille ægra tenaci
 Nocte super media demittit lumina somno.
 Mulciber incautum aggreditur fumoque rogoque.
 Quò furis ignipotens? suetus contēnere hic ignem est.
 Scit tua, scit conjux, quàm nulla incendia possit
 Has quicquam fædare nives prius urere magni
 Contingat tibi stagna maris: prius urere flammæ
 Astrorum æternas, superique volumina mundi.
 Sic reliquum mihi surgit opus, quod postera vincet
 Nulla atas: quod Pyramidum contermina Cælo
 Culmina nunc etiam vincit, Rhodiumque colossum,
 Et quæcunque olim miracula. Tu tamen ultra
 Quid meus ah cessas? age tandem, nascere: habes jam
 Pro cunis aras, parvo pro templa cubili.
 Illa puer tu templa, illas tu protinus aras
 Iam nunc Diuus habes, quas, nec post tempora longa
 Florentes quo juvenes (Ignatia censet
 Hos legio, Heroum mater) concepta quotannis
 Inter verba manu tangent, & poplite curui
 Teste deo, cælo teste omni, testibus aris,
 Fortunas, thalamos, libertatemque sacrabunt.
 Ipse vides, cæptisque tuis conamina plaudis
 Proxima, sed spatium multum tibi proxima longo.
 Ergò ades, ò Lodoice; quis est nam terror ab ortu,
 Dive, tuo? iam vitæ aditu purgatus, in ipso
 Omnem utero labem, transfusaque crimina linqvis.
 Nascere jam. audimur. rursus tonat ardua cæli

Porta: ignes subiti rursus cum sidere fulgent
Virgineo. O quę sancta pręis natalibus istis,
Diva fave. cedat felix, faustumque, quod instat.
Cedit: Diva favet. tandem subit aurea cęlo
Magna dies. venerare diem istam supplice lauro,
Vranie, stellamque para ex melioribus, ortum hunc
Quę videat. Iamque ecce moras, atque omnia rumpens
Vincula sive uteri, sive altę vincula culpę,
Lustrales per aquas, per vota audita, precesquę,
Virgineo spectante astro, ter maximus infans
Bis venit ad lucem, niveusque allabitur auris.

DEIPARAE VIRGINI

*Ad Consanguineam Elisabeth
festinanti*

PROPEMPTICON.

ERgò alacres sylvæ: vestros magna Hospita saltus
 Ingreditur. referate aditus nemora invia cœcos:
 Et juga proceri colles submittite. vosque
 Æoliæ si aliâq; animæ liquida æquora pennis
 Ullæ perflastis: nunc ò, nunc mollia flabra
 Inspirate: jüvat; neque enim isto verius unquam
 Officium, nec causa ulla est vicinior æquo.
 O Solymi montes, ò quæ spectacula vestris
 Affulsere plagis! vos olim pulchra Virago
 Ignotum scandebat iter. renovate vetustæ
 Argumenta viæ: superat si fama; neque illa
 Non superat, tempusque diu superabit in omne.
 Dicite, quo cultu, quo Diua habituque, modoque,
 Quàm festina gradum, quàm clari sideris instar
 Per noctem discurrentis pura æthera flamma,
 Cognatam ad sedem properans, vos transiit: eamque
 Obstupuere tygres avidæ, sæviquæ leones.
 Ibat prole grauis, nec prole gravata puella:
 Ibat, & unâ omnes incedere, quotquot honestæ
 Sunt Charites: quotquot cives sunt ætheris alti.
 Pro se quisque viam sternit, quisque æquora mollit
 Flore nouo: mallentque humeros supponere plantis,
 Dum sinat, & volueri corpus suspendere penna.
 Namque heu qui sudor, quàm largus liquitur ultro

Virginea de fronte ! ut lætæ electra sorores
 Plorarent hæc Heliades ! ut balsama vellet
 Hanc sua Arabs lacrymâ , hanc fluerent sua tura Sabæi !
 Sed tu quò tandem celeris Dea ? tanta viarum
 Cui spatia iniusto carpis sub sole ? decoram
 Ah sol ne tingat faciem, invideatque per ipsas
 Multò nunc terras meliorem currere solem .
 Tu tamen infano quamvis is non sueta labori ,
 Non lustro triplici major, non aspera Virgo
 Pergis adhuc, nec anhelæ animæ fastidia curas .
 Saltem lassâ sub hac mihi paulùm, Diva, resiste,
 Lassâ sub hac quercu saltem . vide: culmina quercus
 Usque ad humum posuit tibi curva . resi ste , cape auram
 Hic modicam assidens umbræ, parvamque quietem
 Exhausto indulge lateri, plantisque deustis .
 Aspice, quas subito circum justissima tellus
 Fudit opes, requiemque hortatur . lassâ resiste:
 Est mora parva: moram hortantur picta æquora parvâ.
 Hic vernant æstus : hic transfuga syrius alget :
 Hic ludunt animæ: somnos hic evocat herba:
 Hic sylvæ, hic volucres, fontesque, amnesque loquuntur;
 Hic, ubi concresecunt nativo lilia lacte
 Mixta rosis, mixta & violis, hic, Diva, resiste.
 Post repetemus iter: minùs interrupra fatigant .
 Quòd si vicini nemoris, Zephyrique susurrus
 Suadet inire breves somnos : da lumina somno
 Victa brevi . tunc ipse precor, tibi somnia mentem
 Occurrant, non quæ falsa sub imagine ludunt
 Somnia, sed læta, ac longi præfaga futuri.
 Ecce manet, niveumque latus lactentibus herbis
 Applicat, & presso cubito caput . est benè: dormit
 Diva: benè est, & ego scio nunc, quæ somnia dormit .
 Quæ mentem formæ incur runt, scio . somnia mille
 Occupat olli unus : nato omnis lusus in uno est

Hærentem jam nunc mammis, jam nunc ab eburneo
 Pendentem collo, conantemque irrita verba,
 Ludicra fert, sed quamvis ludicra, dulcis imago.
 Exultat gaudens animo, somnumque videtur
 Æternum optare istum. hærent pulcherrima vultus
 Fila oculis: somni que etsi sub luce maligna
 Visa placent, nolletque iterum non visa videre.
 Verùm alias, oro, tristes ne sæva figuras
 Nox ferat. occurrat rupes Bethlea, Thaborque,
 Et qui mons olea vestitur plurima, & omnis
 Læta Palæstini pars ruris. Golgotha at unus
 Longè absit: mons iste unus mente exulet omni.
 Namque hinc quæ luctus, quæ largi vena doloris
 Erumpit! sed ego ista quid amens? ocior auris
 Illa volat. volat illa: & adhuc vos statis? euntem
 Nec dum auræ, veris comites. deducitis? ite,
 Flate hyemem æstivam: Procyon, sinite, oblatret. eheu
 Quam citò subripuit se oculis, & condidit alto
 Se nemori! quàm grata meis nunc scena recessit
 Luminibus! quid ago? neque enim possim ipse carere
 Longùm illa. placet, hoc positum consistere faxo:
 Dum redit, atque iterum sua se in vestigia torquet.
 Tum cara insistam vestigia. si sit eundem
 Assyrios latè fluctus undantis arenæ:
 Si mare, quod curvis anfractibus aspra Malea
 Exagitat: si regnatas Aquilonibus arces
 Riphœis, tristemque æterno frigore Taurum;
 Ibo, nec me lucis amor, nec funeris horror
 Ullus me caro lateri abstrahat. impiger ibo
 Tela inter. cædesque inter. non pallidus Orcus
 Pallentem videat, non me sua monstra timentem;
 Dum detur sectari illam, dum corporis umbra
 Pone tegi. totus mihi si tunc ingruat Orbis,
 Ingruat atque Orcus totus: non plura timebo,

Quàm si vana oculis aliena pericula nostris
 Det scena, aut somni facilis me ludat imago.
 Q liceat, superique sinant, vestigia retro
 Me tua lustrantem lethum oppetere, atque supremam
 Mittere post te animam, laterique affigier umbram
 Usque tuo. hoc unum liceat: nec nostra deinde
 Quemquã hominũ, aut quemquã vexabunt vota Deorũ.

DIVO FRANCISCO XAVERIO

*Indiarum Apostolo ob Neapolitanam urbem à
pestilentia servatam.*

Funeribus tu etiam nostris, Ignatia proles,
Exoratus opem, nuper, Francisce, tulisti.
Dive, potens Orbis, quem Sol illustrat Eois
Parvus equis, currusque lavit gangetide lympha,
En lauri, auritumque nemus Libetridis oræ
Me vocat: en suadent Parnassia flumina carmen.
Audio; at ipse habilemque animum, mentemq; ministra,
Qui caneris. Tuque interea mihi callida vocis,
Musa, repercussam cladem, & dispersita morbi
Semina, plorataeque urbis redeuntia fata
Persequere. ipsa Dicarcheæ contermina terræ,
Orbis honos, amor Hesperiae, qua carior usquam
Non fuit: aut toto plaga mitior obtigit orbe,
Parthenope ipsa rogat. duri mōderamina cursus
Accipe: cupressosque sine ultrò inserpere lauris.

Et jam sæva dies aderat, quæ luce sinistra
Processit, jucunda Erebo. (non cognita fastis
Excidat: & nullo dignetur sacra lapillo.)
Atque aderat: cum certa Deo sententia sedit,
Dulcis Parthenopes æquata superbia cœlo
Occidat: & patriis albescant ossibus arva.
Quæ simul ut nostri generis præsensit acerbus
Perditor: ac tanti est olli data copia facti;
Exultare Erebo, cunctamque vocare malorum
Pestem aliam, atq; aliã. nec non per scepra, per umbras,
Per Styga, per Ditem (digitumque hic ore momordit)
Urbis

Urbis in exitium se horrenda voce sacrauit .
 Atque furens dicebat: Adeste . moramur? adeste,
 Eumenides, genus invisum, horrendumque parenti.
 Adde gradum, Bellona; etiam pestisque, famesque,
 Et dolor, & curarum omnis numerosa propago.
 Heus quis erit vestrum, superas qui evadat ad auras,
 Et ducens non auditam secum ipse ruinam ,
 Omnia lethali complebit pergama luctu ?
 Quà Tyrrena jugis circumdata lympha, decorum
 Dat cratera : sonantque modesto litora fluctu ;
 Vidistis, quo celsa situ sua mœnia cœlo
 Inferit urbs adeò ? quæ infana palatia pontum
 Molibus infossis longè fecere minorem ?
 Vidistis, quæ turba virum? qui luxus, & auri
 Infinita fames, scelerumque immensa libido ?
 Hic rapere, hinc turbare licet rem. fata secundant.
 Huc rabiem, atque odia, ipsas vos, nostrumque venenum
 Evomite . ah video promptos ad sœva maniplos .
 Sic placet. ite meæ laudis fundamina . celsam
 Ite urbem, atque orbem vestris incendere flammis .

Est mons, cui nomen veteres dixere Vesevo
 Agricolæ. medium pulcherrimus occupat annus:
 Et flore. & multo vestitur munere Jacchi.
 At medium scopuli arentes, & scrupea pumex
 Deformat: jaciuntque atram picea ora favillam .
 Hæc simul erupere omnes. furialis Enyo
 Ante alias: præit hanc læcera Discordia palla.
 Ponè fames rodens sequitur sua viscera dentes;
 Hanc Pestis, qua non ulla est truculentior Orco
 Eumenis. ah quali properavit livida vultu!
 Ardet in ore color, maculis interlitus atris .
 Triste supercilium. coma turbida: fronte sedet mors .
 In valles dirimit costas : & sordida fædè
 Tempus utrumque cavat macies. sine corpore pendet

Corpus: & immundo adlatrant jejunia ventre.
 Non tam Scylla vorax: non tam rabiosa Charybdis:
 Non mare, non fulmen, non flamma voracior ipsa est.
 Exacuunt rabiem populatæ civibus urbes:
 Desolaturis non est par faucibus Orbis.
 Causa cibi cibus est: pariter necat atra, necisque
 Tabet amore; suaque fames nutritur ab esca.
 Se quoque dira timet. spumat virosa veneno
 Per fauces, mentoque fluit. mille arida circum
 (Horrendum visu) prætexunt corpora bullæ.
 Serpit in incessu, ac tenebrosa volumina raptat;
 Ipsam se inspirat per lumina, perque nocentes
 Tactus, perque animam, sua se in vestigia linquens.
 Prima modum servant: nullum postrema; velut si
 In nemore intonso forti delapsa favilla
 Cæca trahit vires, & surda pascitur esca.
 Mox ubi adulta diu; sublimia robora latet
 Invadit victrix: larices, quercusque ruina
 Una eademque trahit. quin ipsum vertice cælum
 Quærit, & obscæno deturpat sidera fumo.
 Non secus insidiosa lues contagia celat
 More suo. exigui dat se sub imagine morbi
 Principiò. postquam satis aucta est viribus: omni
 Peste furit, potitur campo, stragemque minatur.
 Et tantum cædis numerum longè improba curat:
 Assyrias quantum conturbans Auster arenas.
 Tum gravis & sociis sædo sic ore loquuta est:
 At vos ite aliò: excidium mea munera sunt
 Parthenopæ. faxo, eveniant miseranda vel Orco.
 Jam non una animas stygio feret æquore cymba:
 Classe opus. ò Superum nè quis mea cæpta retardet.
 Dixerat, & torvo lustravit lumine campum.
 Ver erat: & placidi nequicquam grata favori
 Aura soporifero mulcebat murmure campum!

Et jam demesso lacrymabant palmitē vites:
 Et nemus omne novo passim florebat alumno,
 Non decerpturis promittens poma colonis .
 Conscia fatorum (quid enim ignoraret Erinnys
 Crudele, infandum, nullis ætatibus ausum)
 Remigium quatit alarum, quibus inficit auras;
 Inficit atque etiam terras, & florea rura.
 Tum nifu celeri, trepidantibus æthere nimbis,
 It, quā Sebethi mordentia flumina ripas
 Tyrrenum argenteo craterem gurgite donant .
 Et scrutata caput, liquido se proluit amne
 Ter quater, & vitium latici dedit. atque furentem
 Instillans labem tumido se condidit alveo .
 Aruit extemplò fluvialis gramen acanthi,
 Narcissusque, papaveris & flos . aruit omnis
 Interfecta simul formosi gloria veris .
 Ipsæ etiam tiliæque leves, tabulataque densa
 Roboris, arbutæque trabes, & maxima pinus,
 Atque aliæ, viridis decusso frondis honore,
 Stant toto horrentes, sylvestria funera, campo.
 Invasit post tetra hominum mortalia tabes
 Corpora. vix tangit venas, & noxia letho
 Præcipitat: nullaque potest refringier arte .
 Jamque ad eò tota sine lege vagatur in urbe
 Cladè pari; nullumque modum fædissima servat .
 Millia quot volucrum deserto Strymone ad altum
 Se Nilum referunt, scripto per inane volatu .
 Quotque hyemis memores æstivo sole coruscant,
 Et studiosæ operum, non æquis, farris acervum
 Convectant formicæ humeris . latet agmine campus
 Sub nigro, certantque oneri summittere terga .
 Tàm multi cumulant densato funere cives
 Compita: & aggestis sine nomine tota caducis
 Sternitur urbs . (dictu indignum) miscentur in unum

Et pueri, & primo signati flore juventæ,
 Cumque viro coniux, pendentefque ubere nati,
 Et quibus exactum variis ætatibus ævum .
 Dira suis plaudens cœptis inimica venenum
 Acriùs inculcat, noxaque laborat in omni .
 Jam strages, non morbus erat . timor omnia miscet .
 Fit fuga; sed miseri sua secum fata trahebant .
 Qualis ubi miles validam perruperit arcem ,
 Cominùs atque viam vi fecerit . omnia sævus
 Proruit . in longum collecta haud temperat ira .
 Sternit quemque manu . permixto mergitur æquor
 Sanguine . res confusè agitur ferroque, rogoque .
 Sic mala florentem tabes irrupit in urbem ,
 Arreptamque imo convellit cardine . tota
 Peste furit, nulli parcens ævoque, locoque .
 Bacchatur . funus gliscit sub funere; & ipsam
 Spirantes animam pariter, lethumque trahebant .
 Ah quoties morienti accumbens anxia nato,
 Ultima commoriens junxit suspiria mater :
 Confusæque acies nigra sub nocte natarunt :
 Permixtosque obitus cœlo misere supremos .
 Una fuit caræ sobolis, flavæque juventæ
 Sola parens, quo spes uno collecta tenebat .
 Hunc ægrotantem, suprema hunc sæpè petentem
 Auxilia, ingenti mater pietate fovebat .
 Posteaquàm ossa calor, color ora reliquit : & omnis
 Dilapsus decor, elusique eventibus anni;
 Quid dixit, vel quid tacuit ? crudelia primùm
 Altra vocat, fletu interea gelida ora profuso
 Ipsa rigans, ipsa ore fovens, ipsa oscula libans .
 Mox ubi lamentis via facta, Silescite, dixit,
 Dum querar, atque meo reddam verba æqua dolori,
 O Matres, mihi vel luctus impendite vestros .
 Quid moror ipsa mori? si nulla est vita superstes:

Si meliore mei jam condor parte: quid ultra
 Servor adhuc? uni servor quid lassâ dolori?
 Nate, pium nomen, nomen crudele parenti,
 Quò nunc me referam? nunc quò te funera ducam?
 Quis tibi erit tumulus? proeumbit patria, & ingens
 Gloria Parthenopes tumulo caret. ossa rapaces
 Insultare feras, & mandere membra videbo?
 Non ego tam dirum facinus. mea viscera, Nate,
 Quare iterum: vivo condam tua membra sepulchro.
 Excitus hæc inter votis, lacrymisque cadentum
 Auroræ, Indorumque potens Saberius, urbis
 Excidium ut vidit non extricabile: ut illi
 Indoluit, gemuitque: Tibi nisi læva fuisset
 Mens; monui, & multò antè oculis ea fata notavi.
 Sera vides. victusque animi simul alta petivit;
 Quà Regina Deum folio suffulta micanti
 Auratas habitat sedes, radiatque corusco
 Sole induta, caput circum lambentibus astris.
 Affuit extemplò, & pacato cernuus ore
 Incipit: ò Regina, ruit, ruit inclyta muris
 Parthenope, ipsa vides, tibi sacra. frequentibus hausta est
 Undique funeribus, misefere. quis indè vaporet
 Ture tuas aras, meritosque imponat honores?
 Ultima lux agitur: miseris succurre. nec ultra
 Passa loqui, surgit folio: Divumque corona
 Assurgit, stipatque latus. Quà celsior æther:
 Strata via est auro ex solido, gemmaque micanti.
 Ducit: ubi triplici tollit se pariete sedes
 Aurea. tres portæ: aulæ tres: tres tegmine ab uno
 Distinctæ, junctæque domus. Deus, & Deus eodem,
 Ac terno Deus in folio, ter clarus in ævum
 Atque ævum, radio pariter fluit unus, & idem
 Tergemino; ac se distinguit, nec diuidit ultro.
 Vestibulum usque ipsum Virgo deducitur; exin

Sola adytum explorat: soli pertingere fas est,
 Et fari propius, responsaque mitia ferre.
 Hic Gnato occurrit, trifido qui fulmine dextram
 Tunc armabat; enim sceleratam perdere gentem
 Ausoniam, scelerumque fibras convellere tendit,
 Tendit & extrema Latium componere luce.
 Flagrabant vultu spirantia lumina cædes:
 Et circumfuso flagrabant sanguine corda.
 Diva animi facilis, tantorum gnara malorum,
 Cœpit. & his Regem dictis mulcere precando:
 Nate Deo, & me nate, quid ultra fervidus urges?
 Quò torques ultra non evitabile fulmen?
 Ah precor, ah desiste. morari vota parentis
 Nulla soles. desiste. fatis non feceris iræ?
 Qui pereat, vix jam superest. miserere meorum.
 Esto, nil meruere; vides? (& veste leuavit
 Ubera) per precor hæc. nunquam si defuit istis
 Nati amor; ah cessa, ac tandem miserere meorum.
 Ceu si turpis hyems contristans nubibus annum,
 Aëra turbinibus repleuerit, aëra flammis;
 Et risus cælo, lux & subducitur orbi.
 Tunc si de gelido proflauerit axe serena
 Fronte Aquilo, aut Caurus: fugiunt tristissima longè
 Nubila: solque iterum candenti luce coruscat,
 Et risus cælo, lux & redducitur orbi.
 Non aliter Gnato ardenti sub corde resedit
 Ira: ubi sic fata est Mater, suetamque fauillam
 Extimulat, vultu mulcens, verbisque furorem,
 Flammæ non ignara suæ. nil dicere contra
 Passus amor. subito fulmen dilabitur: atque
 Corda refervescunt, ignique enincitur ignis.
 Ergò more suo lactenti brachia collo
 Implicat. & diæ properans cara oscula matri,
 Mater, ait, ne ultra. dum me miserata preteraris:

Ipsa jubes. i, Parthenopen, & mœnia serua.
 Utere amore meo; nil matri filius obſto.
 Nec plura interea ſaties, finiſque malorum
 Nullus erat: tabeſque magis præfracta furebat.
 Cum Regina diu cladem indignata, Parentem
 Actutum Indorum reuocat, mittitque malignas
 Luſtraturum auras, fontemque, & peſſima tabis
 Semina diſcuſſurum. extemplò juſſa capeſſit
 Lojolides, libratque celer ſe ſe æthere ab alto.
 Ibat purpureo latè conſpectus in oſtro,
 Prætexto Phœbi radiis, quod ſidera punctim
 Millia diſtinguunt. pariter fluit inſtita collo
 Aurea per talos: opus immortalè, ferebat,
 Quæ mira Eoo quondam patrauerat orbe.
 Jamque propinquabat terris: urbeſque ſalutis
 Latorem ſenſere ſuæ, afflatumque ſerenum
 Agnouere. noua læti ſpe aſſurgere colles.
 Ipſæ lætitiæ ſyluæ, craterque ſonanti
 Exultare vado: ac tabem dediſcere cœlum.
 Jam verò euentus alios, nullasque veneni
 Eſſe ſui vires, flatus nec poſſe nocentes,
 Mærorem, ac rabiem inter demiratur Erinnyſ.
 Quam tandem hiſ ultrò Saberius: Improbæ, tantus
 Qui furor, ò furia? & quæ tanta licentiæ mortis?
 En age, cede loco: atque iſtas citò deſere terras:
 Quas ſi iterum. ſed præſtat ſæuam protinùs omnem
 Emendare luem, & diſſolvere mœnia tabe,
 Mœnia, quæ curæ nuper ſunt credita noſtræ.
 Dixit, & afflatu ſacro cœlum omne piavit:
 Luſtificumque mali miſit ſub Tartara fontem.

Virtutem continenti labore optimè habere, otio pessimè corrumpi.

Virtutem nutrit labor irrequietus, Amici :
 Corpora ceù sanguis spirantia . mollia namque
 Otia si robustum animum tenere: repente
 Enervant, natosquè adimunt ad fortia sensus .
 Otia, dulce malum . non tam præsentia Circes
 Pocula mutarunt socios crudelis Ulyssæi;
 Ut partem ætherii sensus, diæquè fauillam
 Mentis amant, humanum animum fœda otia nostrum
 Deprimere, ac toto tandem deducere cœlo .
 Stagnat lympha: situm ut subito contraxit ! ut ipsum
 Aëra corrumpit spirans lethalibus auris !
 Illam pastores, illam Nymphæquè, feræquè
 Odere, aspiciuntquè auersis vultibus illam .
 At si eadem argenteo currens lata æquora fluctu,
 Arietat obstantes scopulos, fractuquè recepto
 Murmurat, & spumas jacet indignata sonantes ;
 Purior electro latices tunc volvit, & agri
 Regnatix latè sylvas, herbasquè calentes
 Ditat rore suo. tunc & gratissima Nymphis,
 Et pecori, & quem robusti domuere ligones
 Agricolaë, aut quemcumque alium sol hauserit æstu .
 Hinc jaceant fac aratra solo : fac indè virenti
 Taurus agro accumbens depastas ruminet herbas;
 Erosus non felici rubigine vomer
 Accusat segnem agricolam, taurosquè morantes .
 Sed si idem terræ longos inscribere sulcos,
 Gaudeat, & fortes campo exercere juuencos :

M

Ipsam

Ipsam jam, scabie posita, mentitur & auram
 Argenti, diuesquè sui non luminis ardet.
 Lesbia ne domini speret vindemia mensas:
 Nec speret tentare pedes multùm hausta Lageos,
 Aut Thasiæ quam dant vites, aut lecta falernis,
 Siue agris aliis: rigido nisi subdita prælo
 Expiet liquentem animam, & se in pocula fundat
 Illacrymans, perdatquè notas, & nomina prima.
 Ipsa etiam Regum, quæ curant funera, & Orco
 Partem aliquam fati furantur balsama, culter
 Ni premat, atque altum abscondat sub cortice ferrum;
 Lætos nequicquam succos, & munera fato
 Luctatura manes. Viuunt quoque vulnere saxa:
 Quæquè sub immani deformia rupe jacerent
 Nullo in honore; tamen si ferro, ictuquè magistro
 Formam hominis, formamve Dei componere discunt:
 Donantur solio, magnisquè illata theatris,
 Latè accurrenti populo sunt ipsa teatro.
 Arietis eoi natiuo fulgurat auro
 Dux, viden? ille ducum. sed quantis empta periclis
 Vellera? quæsito quoties plus palluit auro?
 Pertulit indociles Euros, Caurosquè frementes,
 Nomina tunc ignota: natantes pertulit Orcas,
 Et breuia, & surdos scopulos, Scyllamquè, Charybdimq;
 Æquoraquè alterno fluitantia jugiter æstu.
 Qui n etiam igniuomos iussit solertia tauros
 Deuincire jugo: mittiquè in semina dentes;
 Undè acies, noua bella, fatæ: trux undè Gradius,
 In messem veniens, populos subjecit aristis.
 Ut videt æratas segetes, florentiaquè arma
 Æsonides, campum ipse suum non horruit: audet
 Demetere, atque unus natis concurrere castris:
 Undè honor auratæ pecudis, famæque futuræ.
 Alcides multis fuit usque exercitus undis;

Herculeæ tamen hinc vires: hinc æmula Diuum
 Virtus, qua licuit superas euadere ad arces.
 Olli atas durata malo. monstra omnia vidit,
 Omnia vicit. eum quamvis sub tartara misit
 Haud molle Eurysthei imperium: sub Tartara venit,
 Infernoquè Joui doluit venisse. retexens
 Quippe iter ad superos, umbrarum fœdere rupto,
 Ignotum docuit facinus, potuisse reuerti.
 Quodue ulli haud hominum licuit, per pallida regna
 Itquè, reditquè. parum est: audet magis, atque trifaucem
 Vim canis, exuvias horrendas, vi abstulit orco.
 Cumque per Argolicas prædam deduceret urbes,
 Sol radios pressit pavidus: Reginaquè Diuum,
 Quæ facinus voluit, timuit voluisse: magisque
 Invidet immenso partam de robore laudem.
 Quid Cervam æripedem? quid monstra volantia cœlo
 Stymphalides, longè quas fixit arundine certa?
 Adde Erymantheos saltus, Nemeæaque rura,
 Lernamquè, atque aliis placatas cladibus oras,
 Et famæ, & sudoris opus. non meta laborum
 Hæc tamen; & quoniam monstris jam deficit orbis:
 Ignauo non se patitur torpere veterno,
 Cœlum adiit, mundoquè ingenti ingentia terga
 Supponens, sua facta tulit: ravidumquè leonem,
 Tunc etiam terrorem astris, ut saltibus olim:
 Atque aprum, atque hydræ frustra surgentia colla
 Vulnere fœta suo. at non inter sydera nota
 Omphalen videt, aut pallam, fusosquè rotantes,
 Et Zonam forti sub pectore circumductam.
 Sic est: enervat sensus inimica voluptas,
 Credite; & heu quantum fortes ignavia mutat.

INNICO CARACCILO

*Romana Purpura, ac Neapolitana Infula nuper
Inaugurato.*

CAlliope Regina, sumus non ultima cura
Si tua fatidici vates: si Numina quicquam
Castaliæ possunt, auditquè vocatus Apollo:
Oh age, nunc sublimem animum, viresquè sequentes
Adde: decet; nequè enim vulgo exaudita profano
Carmina sunt dicenda. alium terit orbita campum:
Et noua mens insueta agitatur. tu perge, repostos
Da roris latices ipsos, quos unus Apollo,
Castalis una bibis. sic te, tua gaudia, nunquam
Deficiant lauri: sic nullo Syrius æstu
Contristet viridi salientes æquore fontes.
Jam decuit, sonuisse tuba: cum litora longè
Applaudunt Tiberis: cum plausibus assonat Echo.
Ipsa etenim septem quæ colles incolit Echo,
Aura noui ut primùm radiauit amabilis ostri,
Ut primùm designatæ fulsere curules,
Læta sonans, anteit voces, & gaudia nostra.
Fortunata dies, quæ murice candida, secum
Fert pleno fortunam alveo. tu, Diua, beatam,
Calliope, venerare diem. te baccare crines
Umbratam, iuuet in tyria procedere palla:
Teque iuuet miscere choris; quos incluta Siren,
Parthenope, ut potuit, magnos pro tempore Alumno
Dat modò: majoresquè sequentibus imperat annis.
Nunc ego, quò possim inter magnos me quoque vates
Tollere humo, & fama tardos transire nepotes;

Non

Non acies, non bella cano pugnata sub alto
 Ilio, aut quondam terris pugnata latinis;
 Palladium nec classem, ausam certare procellis
 Ante alias, ausam nouum iter monstrare per undas.
 Arvorum non iura cano, nemorumquè: neque orbis
 Alterius, quæ monstra mari, quæ sidera cælo,
 Mœnia quæ terris, hominum cultusquè, modusquè,
 Atque alia, in vacuas labentia dulciter aures.
 At folium, at fasces sacros, at suave rubentis
 Ostri aciem, gemmeæquè simul retinacula mîtræ:
 At Te, Magne, cano, maiori digne camœna,
 Innice. nam si quid sperant mea carmina: quæ sunt
 Parthenopæ, quæ Sebethi sunt nomina nota
 (Et nota illa quidem toto sunt nomina mundo)
 Tu pariter toto cantaberis, Innice, mundo.
 O me si tantum producant tempora: si me
 Sera dies serum donat venientibus annis:
 Si tantum aurai superest, tua dicere quantum
 Facta sat est, laudesquè iterum longo ordine, famæ
 Inculcare tuas; non me vel Græcia victum
 Mœonide dicat: licet olli Delius ipse
 Inflauitquè tubas, duxitquè per aspera bella.
 Quamquæ animus supra se audet: supra ultima quamquæ
 Tollit se, spondetquè ferox vestigia pressa
 Nullius ante solo decurrere; Tu, cui noster
 Sudat equus, nullumquè audet promittere finem,
 Per laudum currens spatia infinita tuarum,
 Ecquid eris vati tandem bonus? an tua magna
 Nomina nequicquam jam nunc in vota vocamus?
 Tu facilem per te cursum, Tu pronior auram
 Indulge sub vela tuam; nec ponere culmen
 Turpe puta, Tequè hæc ad vilia fingere magnum,
 Excudent alii felicius ex elephanto,
 Siue etiam ex auro signum, queis copia tanti

Officii fuerit: nobis de paupere ligno,
 Sed stabis simulacrum ingens: non fulgidus auro,
 Non alio, externum faciat quem lumen, honore;
 At syncera fides, mos candidus, inclyta & oris
 Majestas, non illa oculo porrecta superbo,
 Sed placida, & lenis, spretoquè simillima cultu,
 Ornabunt: referentquè tuo Te ligna colore.
 Et jam ter lævum intonuit: ter tractus amici
 Sideris obliqua secuit purum æthera flamma.
 Ipsi quin axes medii patuere, reclusi
 Usque ad fatorum sedem, celsissima Mundi
 Limina: dantquè viam. sequarò, quacumque serena
 Flamma vocas: sanctamquè viam, monitosquè penates
 Ingredior, duce te; quamvis sub luce maligna
 Semita fit: fugiuntquè aditus, & limina prima.
 Namque umbris sedes, & circum nocte frequenti
 Obstruitur, non ulli hominum spectabilis ultro,
 Circumspecta licet multum, sed semper inani
 Cum cura, vacuos nisus ridentibus astris.
 Figitur hic ordo rerum: stant omnia certis
 Hic expensa modis. non ludit in arbore ramus:
 Frons non sternit agrum: clamosa ad litora fluctus
 Non venit Jonius: non sibilat aura; nec ulla
 Æstiuam sub noctem alto ruit æthere flamma;
 Quin leges prius, ac numeros adamante notatos
 Unumquodque ferat. sol ante fugacibus afflet
 Occiduis Garamantas equis: prius auster ab arcto
 Aspiret, referatquè ignotos bruma tepores;
 Quàm quicquam refluat: quicquam vestigia reddat
 Sublapsum retro; semel ut sententia sedit,
 Et fluctus rerum varios, casusquè fluentes
 In diuersa, suo tandem sub numine fixit.
 Non secus argenti fluitat violentia vivi,
 Nunc huc, nunc illuc bacchantis more metalli.

Stare loco nescit: penetrat se in corpora corpus
 Densa fugæ studio, perquæ hæc elabitur ultro.
 Si tamen herbarum succos, medicamina lenta,
 Haurit, & aërios ad flammam decoquit ignes;
 Tunc demum infundens inimica ad vincula plantas
 Sistitur, & fixo cœpit torpere metallo.
 Hinc etiam vitæ fatalis meta: neque illam
 Contrahat, aut quicquam, cupidus licet, efferat ultra,
 Rex, famulusve fuit. turritis mœnibus, agris,
 Annibus, hinc ipsis dantur quoque fata sepulcris.
 Humanæ certa sortes vertigine volvunt
 Se interea: atque aliquis custos sit pauperis horti,
 Aulæ alius. quin interdum, ludentibus astris,
 Uno eodemque die cum lætis mæsta vicissim
 Mutant sæpè manus. succedunt clara ligoni
 Scepra: ligo sceptris succedit. tranât in ostrum
 Penula: & interdum caula ipsa superbit in aula.
 Usque adeo fors incertos luditquæ, luitquæ.

Ast ubi magna dies perfecto temporis orbe
 Præcipitat, veneranda dies: decor omnibus unde est
 Mensibus: undè recens refluo nitet annus ab auro,
 Quæ Te felicem felici ostenderet orbi,
 Et daret his primùm vesci vitalibus auris,
 Innice; fatorum quantus labor, & mora quanta
 Unus eras! ô mortali si reddere cantu
 Hæc liceat: sanctisquæ adytis (audacia nostro
 Tantùm ablit factò) gressus inferre profanos.
 Ventum erat ad vitæ limen: cum protinus altos
 Succellere lares Divæ, mortalia Divæ,
 Quæ curant; ubicumque viam, seriemquæ laborum
 Quisque suam ingreditur. castra hic, & dura sequutus,
 Gaudet equo, pictisquæ ferox se jactat in armis.
 Pacis hic, & iusti cultor rectissimus orì
 Imperio frænât populos, hic sancta tuetur

Jura foro, doctasquè iras, & jurgia vendit.
 Nec non humanis aliquis, rebusquè caducis
 Sponte migrans, Superum statuit se in fontibus aris.
 Artes sic alias alii, sic fata sequuntur;
 Illæ animos, cursusquè regunt; auriga ruentes
 Ceu solet adductis currus regere acer habenis:
 Ne fortè in præceps spatii abripiantur amore
 Quadrijuges, docti Eleo sordescere campo.
 Ergò certatum studiis in Te omnibus: aut hunc,
 Aut hunc accipias cursum. Te bellica Virtus
 In primis optat, causamquè perorat inanem,
 Atque ait: O etiam superis veneranda potestas
 Fatorum, an metuenda magis? sub numine vestro
 Sunt etenim clari indigetes, umbræquè silentes,
 Ac maris, ac terræ, ac rutilæ rapidissima flammæ
 Corpora, cæli etiam liquidi. & dubitatur, in usus
 Mitti quos deceat, quem vitæ auferre tenorem,
 Magnam animam? nempe inflectat post mollia sensus:
 Discat amare: horrensquè habitus, cultusquè seueros,
 Discat acu flauum calida torquere capillum,
 Aut teretem versare trochum: probroquè perenni
 Nunquam excedentem fines, ac limina nota,
 Vna domus videat pariter puerumquè, senemquè.
 Sed non hanc ductum genus à Majoribus altis
 Ostendit, suadetquè viam. labor improbus, ardor
 Martis, & irriguo surgentes sanguine palmæ,
 Hoc decet; hæc dentur venturo in magna Nepoti.
 Quare hic ad terras alio de sole rubentes,
 Ad terras extra orbem, atque extra sidera nota
 Pergat eques: durusquè malo sub martia cogens
 Fortem animum, pulcræ quærat de vulnere laudem.
 Hæc ars ætherium patefecit fortibus axem:
 Hæc iter ad nullo perituram tempore palmam.
 At patrios seruire lares, at condere soles

Desidia, & natum uno eodemquè senescere tecto :
 Non Deus ista viris. eat ergò, & acuta Gradiui
 Tractet bella ferox. referat de Strymone magno,
 Et septemgeminum referat de litore Nili
 Exuvias idem ingentes, quas indè Deorum
 Affigat portis, præcinctus tempora lauro.
 Seu vult extremos Indos, & Memnonis arva,
 Arva auro, nimiumquè suo lætissima sole:
 Seu vult aduersas Zephyri prædiuitis oras
 Tangere, & exleges populos noua jura docere :
 Siue animo quemcumque alium furit ipse furorem :
 Spondeo, se quacumque feret: super acta priorum
 Ipsa illum referam: nomenquè, decusquè præibit.
 Vincet Pelleas, vincet, me Judice, laudes,
 Scipiadaquè audios pugnae, Fabiosquè morantes,
 Annibalemque ferum, ausum excisis Alpibus Vrbi
 Improuisam aciem, & victricem ostendere dextram.
 Nec tantæ laudis deerunt exempla, sub ipsis
 Nata oculis; quot enim ex hac una nomina gente
 Inferimus nostris latè immortalia fastis?
 Quot terraquè, mariquè duces? quot pectora famæ
 Vulneribus conspecta suis. vos ipsa dedistis.
 Sueta peto, repetoquè etiam. date cognita nobis
 Nomina; enim quamvis istorum copia apud me
 Magna satis: tamen iste omnes transcendet honore:
 Cunctorum, nec vana fides, erit instar in isto.
 Hæc Dea bellipotens gestuquè, habituquè furenti
 Tunc etiam similis, magna spe capta, ferebat.
 Nec minus interea quæ Regum sceptrum ministrat;
 Quæ grauitate viros, & iustis moribus aptos
 Mittit in Imperium, manibus dans ferre seueris
 Sertum hac, hac gladium, meritorum lucra duorum,
 Exposcunt Te, spem laudum, cui, secula datura,
 Non sperant, geminum, non proxima limina habent,

Te quoque venatrix Sophie rerumquè latentum,
 Causarumquè ardet, clamoris addere dudum
 Porticibus; scit quippe nouo sub corpore, quantum
 Ætherii, partem diuini pectoris, haustus
 Infundent Superi: undè Tibi is modò captus, & ista
 Mentis firma acies, oculusquè per omnia missus.
 Sic hæc, sic aliæ rursus contendere Diuæ
 Pro se quæque sibi laudum incrementa tuarum
 Sorte petens, instantquè, urgentquè morantia fata.
 Ast una ante alias cælo gratissima, non dum
 Orsa loqui; postquam vidit perstare sorores,
 Indignata: tamen roseo sic ore loquuta est:
 Qui vos, qui vestras rapit in contraria mentes
 Inconsultus amor? quidve alta silentia nostra
 Rumpere, & immeritos defendere cogitis ictus?
 Relligio huc adsum; neque ego huc fortassis adessem
 Jam laudis secura meæ: nisi fata viderem
 Prenfari, laudesquè meas ab stirpe reuelli.
 Tanta ne vos teneant fatorum obliuia? tantùm
 Exciderint, mihi quæ jam olim promissa dabantur?
 Nec vos ignaræ: venturum deinde Nepotem,
 Qualem illum, quanta egregium pietate, fidequè,
 Cui mea sint curæ: qui me supra omnia seruet,
 Me colat, & præclaram animam mihi destinet uni.
 Nunc ipsum exceptum sorti multò ante dederunt
 Fata mihi. quid nunc alias sine tempore causas
 Nescitis? & quisquam semel omnia fixa refigat?
 Nitimur incassum: addicta est merx: & mihi jure,
 Hæc mea sunt, dico. faciant sic Numina laudem
 Hanc propriam: & felix multos mihi viuat in annos.
 Atque utinam pariles animæ, quæ luce fruuntur
 Ætheria, tantaquè ferunt spes, omnia tanta,
 Turba forent. uno hoc dempto, quem prouida nostris
 Usibus astra parant? & nobis omnia dura,

Omnia

Omnia nunc infesta. rigent nam secula, quantum
 Numquam aliàs alio riguerunt dura metallo.
 Sacra, aræquè jacent. delubra frequentia multò
 Pejus, quàm deserta. una est templiquè, foriquè
 Conditio: illatæquè (nefas) in templa plateæ.
 Mille etiam scelerum facies, & crimina mille
 De me (quippe silent leges) impune triumphant.
 Hic dolus, hic pugna, hic nimium felicia furta,
 Et luxus sibi nunquam par, & pallida semper
 Ambitio, scelerumquè caput furiosa libido.
 Si nunc, qui possit desuetum fundere in aurum
 Extremos annos, concretaquè sæcula culpis,
 Eripitur: Superos nec tangunt vulnera nostra;
 Quando aliam nobis lucem promittimus? undè
 Insperatam aliquis doceat sperare salutem?
 Hic unus reddat, quotquot scelus abstulit. & jam
 Hujus in aduentum jam nunc bis pallidus Orcus,
 Ac totis Acheron furiis tremit. hic mihi lernæ,
 Hic scelerum extinguet tandem, sata vulnere, colla,
 Exæquans numero numerum cladisquè, maliquè.
 Hic vir hic est, patriæ quem spondent sidera: qui olli
 Sacra feret: legesquè fovens, ac jura, furentes
 Placabit terras, & sancta his otia reddet.
 At decus, at virtuti habiles quæruntur honores.
 Quæratur. quid enim? vacuam ne me honoribus unquã,
 Et sterilem agnouere? quid est, cur talia frustra
 Inducunt memores? sedeant, spectentquè: darentur,
 Si majora alibi. jubeam splendescere sacro
 Ostro illum. jubeam solio confidere eburneo;
 Undè honor Augusto capiti: sancta undè recurvum
 Dextra pedum accipiet, diuina munus ab arte,
 Argenteum, paribus nodis, auroquè decorum.
 Tunc effusa olli circum plebs omnis ab ore
 Pendeat, agnoscatquè Deum ceu verba sonantem.
 Nam-

Namque ubi primùm ætas teneris desueverit annis,
 Mirariquè heros heroum cœperit acta:
 Ille mihi subeat, septem quæ collibus, urbem,
 Imperat: urbem equidem toto dictam orbe, mihiquè
 Caram præ cunctis, quæ jura, & nomina nostra
 Intemerata tenet, nostroquè ab numine tota est.
 Centum illam heroes, centum illam lumina servant,
 Sublimes omnes, omnes solia alta tenentes.
 Hanc meus hanc petit haud ulli virtute secundus,
 Succeditquè ultrò, atque astrum sese inserit astris.
 Nos certamus adhuc? mihi adhuc contenditur ista
 Progenies? cernuntquè hæc fata; sinuntque? parabat
 Plura etiam; sed fatorum mox aura sequuta,
 Plura vetat, campoquè statim cessere sorores.

Hinc Tu sacrorum Divæ datus, Innice: & ipsa
 Te plausere datum tunc sidera, nec fatis: orbem
 Tunc etiam applausisse jubent. quin gaudia nostra
 Præcipitant, omenquè docent multò ante futuri.
 Fortunate, senex (1) hæc cui patuere: quis unquam
 Transeat indictum? cui tu illaudatus abibis?
 Fortunate senex, tua toto oracula mundo
 Narrantur: tardosquè docebit fama minores.
 Tu gradere interea sublimior Innicus astris:
 I felix. votis alii fera sidera pulsent,
 Ut nitido rutilent ostro; sublimia contra,
 Ut nitido rutilent ostro, Te sidera votis
 Solicitant, tardumquè vocant ad luminis auras.
 Pigros antecunt annos, & nomina mittunt
 Jam tua: si nondum licuit, Te. nasceris Orbi
 Magnus, & ignotas jam cognitus excipis auras.
 Ipsæ Te cunæ accipiunt ingentibus ausis
 Sepositum: jam tum sine corpore nomen habebas:
 Et quantum, ò Superi, nomen! quæ, meta laborum,
 Sunt aliis, Tibi ea infanti ornamenta dabantur.

(1) *P. Julius Mancinellus.*

Murice sparguntur cunæ, chlamydemquè tulisti
 Tu Tecum: non acceptum, natum induis ostrum .
 Sed quæ hinc eveniunt ex ordine, quæquè sequuntur,
 Oraclum filuit: fileat; neque enim usus in illo
 Est ultra . quisquis de Te ventura deinceps
 Nosse cupit: veluti quantus sis deinde futurus:
 Quæ posthac maneant: quod culmen culmine ab isto
 Scandendum Tibi sit; ne is vatum oracula pulset:
 Tantùm Te videat: tantùm tua consulat acta,
 Et mores inculpatos, mentemquè tenacem
 Propositi, sublimem animum, mundumquè sonantem
 In nomen, laudesquè tuas. oracula cessent :
 Tu Tibi eris Delphi: Tibi Tu cortina, tripusve .
 Quæ geris, & quæ animo volvis sublimia, præstant
 Non obscura quidem de Te responsa petenti .
 O nimiùm Superis, ò Lojolea propago
 Felix visa, decus quæ tantum prima salutas,
 Prima canis, sæcloquè aperis hæc dona futuro .
 Anne alium ipsa paras vatem majora canentem,
 Ac toti demum spondentem gaudia mundo ?
 Perge, para; tibi nam referant se grandia fata :
 Nuncia tu astrorum. uni, dic, qui nascitur urbi,
 Sol modò, jam toti nascetur protinus orbi .
 Hunc age, sponde orbi: tibi nec minus : aurea quippe
 Ex illo quæ promittis tibi secula sole ?
 Currite ducentes ea secula, currite Soles .

M. TVLLIVS CICERO

*Prohibente fugam maritima tempestate, cum
suorum hortatu Antonios milites fugeret,
in istorum manus tandem venit, & à
Popilio, quem reum parricidij
olim idem Cicero defenderat,
obtruncatus, fortissimè
moritur.*

Tullius adverso luctantes agmine ventos
Ut videt, ut volui cœcum mare sedibus inis:
Heu quid, ait, fatis obnitimur? en age, proram
Flecte, gubernator: malè fugimus. accipe terras
Servatas, nec servantes. has optima grates
Nempe mihi Roma, atque ipsa inter nomina Romæ
Ora senex maduit, gemitumquè excussit ab imo
Pectore. succedunt litus, terrasquè negatas
Accipiunt tristes. fervent fidissima circum
Seruitio pubes, luctuquè, æquoquè gravatum
Sustentant manibus. magni volvuntur aquarum
Ad terram interea fluctus, ripa intonat omnis
Pulsa salo: crebriquè ruunt ex æthere nimbi.
Cuncta pavor, cuncta horror, & aspera cernere cuncta.
Ut primùm firmati animis: hostilia circum
Æquora prospiciunt, vestigatque omnia, ne quis
Occurrat medius, ne quis fugientibus obstet.
Est via cœca caua sub rupe, adituque maligno
Mittit in obliquum callem, nunc ardua cliuo,
Nunc humili depressa solo; nemora undique densa

Prætexunt ipsam ramis, & robore duro.
 Hæc placet occultare fugam. si fors sinat, arma
 Euadent cauti crudelia, non sinat; ire
 Nec minus, & Domini immeritam defendere mortem,
 Aut mortem duplicare parant. jam mille viarum
 Inuolvunt flexus, mille inuolvunt labyrinthos.
 Ac veluti nemore in magno non lapsa fideles
 Cerua plagas, fugit exultans, sævumque latronem
 Aspicit à tergo instantem: fugit ocior euro,
 Non illa in saltus notos, non illa patentem
 In campos fert se trepidans. nemora in via quærit,
 Quærit inaccessa, & sinuosis orbibus errans,
 Intricatque fugam, erroresquè erroribus addit.
 Non aliter famulorum acies per devia rura,
 Per tortos calles, & per prærupta viarum
 Læticæ impositum fatorum ignara ferebat.
 At quid mortales vincant nolentia curæ
 Fata unquam? fugienti dextram injecerat Orcus.
 Quo fugeret? qua speraret regione salutem?
 Vix fuerant iter ingressi: vix prima tenebant
 Incrementa viæ, densa cum nube feroces
 Adventare viros cernunt. hos cernit & ipse
 Tullius, & magno ore, aliis trepidantibus, hostem
 Opperiamur, ait, nequicquam tela minantem
 Nuda mihi; neque enim hæc poterunt in nomina nostræ
 Mitti, vel nostræ in jugulum descendere famæ.
 Vt cumque hanc animam eripiant, meliore supersum
 Parte mei, quæ nulla timet neque tela, neque hostes.
 Vixi, & quem non sponte dedit Fortuna, dedi ipse
 Marte meo cursum mihi. patriam ego ipse ruentem
 Sustinui, ingratham patriam. per me illa triumphet
 Me sine. Roma suos fines cum finibus Orbis
 Jungat: ego patria, vitaquè expulsus, abibo.
 Cassus ego, per me illa potens; tamen immemor ætas
 Nulla

Nulla unquam, hæc eadem nõ improbet improba facta .
 Nunc moriamur, & has defecto corpore tollat
 Exuvias hostis: famæ det cætera ; namque
 Stat mortem dignam me occumbere: pergere ad umbras
 Stat generosam animam . non hæc me terra videbit
 Vitam exorantem, trepidantemquè impia fata .
 Ibo ultro extorquere necem : jaciámque supremam
 Hostis in os animam . incassum, Fortuna, minaris
 Incassum; non hac primum jactamur in unda :
 Vidi, vici alias pro libertate procellas .
 Talia dicenti miles super ingruit. ille
 Impavidus cervicem offert, ulturus in ipsa
 Morte hostem . & vindicta ingens infamia facti est.
 Emicat ante omnes , instatque Popilius (ipsum
 Tullius hunc olim convictum crimine, noxæ
 Eximit, ingratumquè caput deducit ab Orco)
 Nunc jugulum petit : ingenti sub vulnere ferrum
 Nunc abscondit: nunc & sanguine gaudet amici .

Proh scelus infandum, diris placabile nullis,
 Atrox, horrendum, plusquam furiale, Megera
 Quod negat esse suum . potuisti, Barbare, in illud
 Tu jugulum, undè auris modò vesceris, undè salutis
 Vena tuæ, potuisti avidum demittere ferrum ?
 O furia, ò Tabes, ò detestabile monstrum,
 Tu tantum obtruncare caput , faucesquè secare
 Impensas tibi? quæquè tuo felicibus ausis
 Lingua peroravit capiti, repulitquè secures,
 Æternùm te authore silet? convicia, probra,
 Quæ fugere in præsens speras ? si carmina quicquam
 Fellis habent: habet & quicquam stylus iste veneni,
 Infundam omne tibi. accipient venientia sæcla
 Te furiam horrendam furiis, stygiisquè timendam
 Umbram umbris: te labem orbis, Divumquè, hominũq;
 Eumenidumquè odium te ipsarum, bárbara nulla

Gens erit, in te unum quæ non ter barbara tanto
 Esse magis malit, sceleri quò digna reponat.
 Te extinctum interea crudeli funere, Tulli,
 Fleuit Suada: ipsum Latium te: rostra, forumquè :
 Te Tyberis fleuere amnes. sed Gloria, vindex
 Funeris, aternam in laudem pia marmora vultus
 Erudiit spirare tuos: dat corpore toto,
 Dat vultu attolli: tristem dat temnere sortem :
 Dat sedem heroum capitolia celsa tenere .
 Hic trabes circum, hic fasces, hic sella curulis,
 Hic etiam sermo, Charitesquè ex ore fluentes
 Innumeræ, magnumquè sophos, plaudensquè corona.
 Sub pedibus ciuilibus habet Discordia, bellum
 Hoste serens vacuum, tequè, ò Catilina, furentem
 Exagitat furiis, patriæquè in funera mittit
 Nequicquam . sed enim videas occurrere pesti
 Consulem, & indignos celerem difflare furores .
 Non veteres proavi, non ornamenta relucet
 Majores aliena: tuum tibi tu genus omne,
 Omnis imago . uni tantum, quorum inclyta facta,
 Marce, sequebaris, circumstant grandia signa,
 Cunctantes Fabii, Bruti, Decii, atque Camilli,
 Atquè aliæ tales animæ. Pater ipse Quirinus
 Lætitia exultans, & donans tempora lauro,
 Te patriæ Patrem, seruatoremquè salutat .
 In te demum operis posuit suprema, Populi,
 Gloria, monstrosumquè diu caput horruit . effert
 Tandem eructantem flammam: dat crinibus angues,
 Et geminas manibus tedas, & vultibus Orcum;
 Extremamquè Erebo hanc, dixit, do vivere Erinnyum .

MARCELLVS MASTRILLVS

Qui

*D. Francisci Xaverij ope à depositæ curationis
vulnere repentè convaluit.*

EXtremam hanc, Marcelle, mihi præcingere laurum,
Actua votivo percurrere vulnera cantu,
De quacumquè nites convexi sede sereni,
Suaue rubens ostro nimium viuoque, tuoquè,
O amor, ò unum decus immortale tuorum,
Extremam hanc, Marcelle, mihi, da, cingere laurum .
Tuquè olim laudum tantarum jam ultimus auctor,
Tu maris eoi præfens, solitquè rubentis
Saberis: partem hanc etiam concede laboris,
Et facilem, & sueto paulò majora sonantem .

Hujus enim fors prima manet te carminis . abs te
Principium : tibi & hoc nostræ quodcumq; camœnæ est,
Desinit. ò me si ad notos deponere fontes
Musa velit, mentemquè, animumquè injecerit æquam .
Tunc improuiam, lucemquè Machaonis arte
Promeritam nulla canerem, reuolutaquè fata:
Cum tua lethales senserunt pharmaca plagæ .
Dicite vos, vos ipsa, quibus circumdamur ultro
Mœnia; vos testes ipsæ, queis vescimur, auræ;
Dicite, quæ morbi fuerit via, quæve salutis,
Quo subitò duri cessit violentia fati .
Nam rediit bona verba dies jussura profari,
Cui manet usquè suum semper decus. ipsa silere,
Ipsa vetat; nec non mos Patrum, aut inclyta facti

Relli-

Relligio, aut alius quisquam calor. en sequor ultro,
 Pierides, sequor en ultro: curasquè seueras
 Vèstris proluimus lymphis. finite addere laurum
 Temporibus: finite, albentes redimire corymbos.
 Sed tamen, heu lætam extemplò deponere frondem,
 Quis jubet, & tristi violat laureta cupressò?
 Prò dolor. in lacrymas rursus mihi numquid eundum?
 Numquid ab extremo repetam vulnusquè, diemquè,
 Ah qualem virtute virum qui tolleret, & qui
 Nostra ante ora illum letho fedaret acerbo.

Atquè adeo spes vitæ omnis sublapfa ruebat,
 Saucius atquè adeo librali tempora ferro
 Marcellus, metam ille viæ, quæ proxima cælo est,
 Flore sub annorum, ac spe non ignobilis ævi,
 Tangebatur nimium non iusta morte peremptus.
 Et vitium quæ plaga facit, latet altior: undè
 Omnem operam longè ludit, gliscitquè medendo.
 Ex illo qui te luctus, quæ longa laborum
 Te spatia, imperio superum, Marcelle, sequuntur!
 Principiò vigor ex oculis, color & suus ore
 Defluit: exuccoquè genæ squalore recedunt.
 Ipsi quin etiam (tabes nam funditus angit
 Abdita) convulsi rapiuntur spasmate nervi:
 Una & quæquè suo pars vellitur ægra dolore.
 Nec minus interea pingues sine lege medullas
 Est febris violenta, acrisquè exæstuat: ex quo
 Venarum non syncerus corrumpitur humor.
 Tunc dulcis vitæ ratio despecta, nequè ullum
 Munus adhuc superat membrorum, almæquè iuventæ.
 Ipsi, non ipsi fontes, non dulcia frugum
 Dona mouere animum. lentescit guttur, & ipsos
 Posse negat latices. tantùm luctantur in ægro
 Ore animæ, tumido tractim de pectore pulsæ.
 Undè aliquis prædulce caput, pulcramquè iuventam,

Æqualesquè dies æquali ex ordine ductos
 Suspirans, lucem cupiat pro luce pacisci.
 Insuper his laxas in noctes lumina somnum
 Nulla vident; aut si qua unquam irrequieta, labore
 Empta quies multo, languentia lumina libat:
 Tum demum illudunt rerum mendacia menti.
 Ire iter Oceano ignotum, solusquè videtur
 Tendere nequicquam longo luctamine terras,
 Usque recedentes: studioquè infractus inani,
 Suspirare operam, lentisquè insidere transtris;
 Aut alias pelago adnantes, disjecta per æquor
 Regna videt, falsusquè oculis occurrit Japon.
 Ut ruit: ut cupida obnixus vorat æquora classe:
 Ut sopor extemplò nisu evanescit in ipso.
 Aut hic Auroræ populis simul undique in unum
 Circum se fufis, cupidus cupido ipse theatro
 Verba ferat: nec verba potest erumpere labris.
 Ore hiat: & nullus sequitur de gutture clamor.
 Illum hæc dejectum non paupere fletibus amne
 Fleuit Sebethus pater: illum argentea Siren:
 Illum auræ, illum arces, illum ripæquè, lacusquè:
 Vitiferi illum etiam fleuerunt rura Vesevi.
 Imò ipsa, ut perhibent, secum magis omnibus una
 Indignata necem indecorem, cratere relicto,
 Cincta finus, habilisquè leues præcurrere ventos,
 Parthenope, totas errauit perdita noctes,
 Errauitquè dies, si quæ felicia terris
 Gramina nascantur, lætos componere succos,
 Decerptura manu. cretæum carpsit ab Ida
 Prætenuem foliis dictamum, cardamon acre,
 Mandragoram, Panaces, chironia centaurea,
 Et quodcumquè bonum foliis, aut semine, vulnus
 Ducere, & insanum valeat lenire dolorem.
 Sed quibus in terris, & quæ tunc ora tenebat

Intentam Saberi aciem : ne cernat alumni
 Damna sui, mortisque potens fata aspera rumpat ?
 Indorum custos, Numenquè orientis amicum,
 Lapsus tunc autem ætheria Saberiis arce,
 Extrema, ut fama est, Japonum regione sedebat .
 Hic varios undarum æstus, hic horrida bella,
 Xongunii quæ mens spargit vesana tyranni,
 Ne pietas, ne religio labefacta fatiscat,
 Crebra videt, furiasquè, metusquè aut temperat: aut ff
 Auxilio est usus, per tela inimica, per ignes
 Labitur, & sævos animos ad fortia tollit ;
 Nam superat post fata etiam, viuitquè superstes
 Et cineri primævus amor. jam turbine in illo
 Nomina multa virum data letho, multa triumpho,
 Multa decus pariter cœlestibus indita fastis .
 Jamquè aderat volvenda dies, quæ in prælia poscat
 Hunc etiam, obscuro quem funere casus agebat .
 Illa dies illum magno certamine donet,
 Et definitis victorem transferat a stris .
 Ergò aciem claræ Divus Sirenis ad urbem
 Tendebat, properæ socium moniturus arenæ .
 Ut vidit matura virum post fata ruentem,
 Ut fugientem animam: risit non nescius olli,
 Et, quis numen, ait, fixum, immotumquè Tonantis
 Frustratur? non sic, non te sic astra repossunt,
 Magnanime . ò quæ bella super. sic fatus, coas
 Deferuit terras, ac se, vectoribus Euris,
 Fert per inane, secatquè ingens Pater optimus æquor .
 Jam tenet Ausoniam: tenet hanc puncto ocius urbem,
 Has ædes: hæc & molli se ad mœnia nisu
 Dejecit primùm, nostroquè in limine sedit .
 Q mihi quæ memoro liquidæ vestigia noctis !
 Quæve meos pascunt oculos spectacula! vos ò,
 Vos, illum quæ accedentem vidistis, & ultro

Astra inuidistis, si quis me ad lapsa referret
 Tempora: si possem exactos vixisse per annos.
 Pandite, Olympiades, jam vati pandite vestro:
 Qui vultus olli? ratio quæ corporis? aut quod
 Murmur vocis erat? quo se dedit abdere cultu?
 Quem beat? aspectu cui tam noua gaudia portat?
 Primum se in faciem fingit, radiumque sequacem,
 Quo micat in superis, & magnos maximus anteit,
 Dissimulat studio; tantum filo ora sereno,
 Lumina nectareo tantum spargebat honore.
 Præterea ætherium pullo velamine corpus
 Limus obit, refluxum in medioquem zona coercet.
 Pectus quin etiam, tergumque exomide curta
 Obvelat, dextræque pedum decus addit habendo.
 Quale procellosa si quis jam sospes ab unda,
 Aut alia si peste, reus voti aspra viarum
 Injusto sub fasce terit, peregrinaque multo
 Deveneraturus contendit munere templa.
 Hos habitus, hunc ille virum, atque hæc ora ferebat.
 Nondum nox aderat medio latissima cælo:
 Non procul hinc aberat: cum præsens Divus eoi
 Per noctem tecta ægra subit. fugere repente,
 Obscæni mortis comites, luctusque, metusque,
 Palloresque, & visa animos ludentia tristes.
 Continuo ignota dulcedine capta tenentur
 Hospitia: occultoque halat de fonte voluptas.
 Ceu si forte domus secreta in parte batillum
 Impositas servat prunas, gratumque liquato
 Ambare olens, tacitum hospitibus propinat odorem.
 Principio nulli visus (se namque tegebat
 Obscura sub nube) caput circumtulit heros
 Ambrosium: atque illi quotquot lacrymantibus astant
 Officiis: quotquot terris solennia dicunt
 Verba profecturo, aut taciti sacra carmina solvunt,

Ignotus totidemquè oculis, gestuquè salutatur.
 Dein ægro propior vultus in funere fixit:
 Et jam funus erat. Veluti cum rura recurrit
 Alma dies: nec dum roseis Aurora lacertis
 Roscida pingit agros. vicinæ ante omnia lucis
 Albescit nox ipsa metu, venturaquè longè
 Gaudia surgentis jam prædocet alba diei
 Non aliter, letho se tunc referente, refulsit
 Prima salus, animæquè labos, angorquè refedit.
 Instat Cælicola, & cædem præsentius acri
 Ore fugans, juvenem manifesta è nube vocavit.
 Ut primùm vox est auri delata: repentè
 Vis noua defectis infusa est artibus; undè
 Excussit pigra membra toro, sequè impulit ultro
 In latus, a rectusquè oculos, mentemquè ministrat:
 Cui demum Loyoliades subridet, & inquit:
 Oh ita ne imbellis? te sic indigna relaxant
 Otia, nec tædet? potes hoc languere cubili?
 Ah potes? et letho tot spes occidere in uno?
 India, & Oceanum, & truculentum nomen Japon,
 Licetor ubi? nunc ò nunquam trepidare labores
 Vise meos, nunc tempus. enim te fata docebo
 Nunc tua: tu hauri animo, quæ nullus fixa refingat.
 Hæc ubi dicebat (superùm quæ maxima vis est)
 Mira offert spectanda animo, mentemquè subacto
 Corpore, fert secum abripiens, Atlantidas, Afros,
 Oceanumquè super: nudansquè arcana futuri
 Ordine queque suo, quidquid latè obitrepidat undæ,
 Rursus ait, quantum patet æquoris, Oceanum hoc est,
 Proh quantus. Marcelle, labor, quantumquè periculum!
 Hoc spatii te non iustis manet æquor arandum.
 Ne dubita; tua vela regam, classiquè sedebo,
 Aura quidem, portusquè tuæ. sunt pallida monstra,
 Sunt vada, sunt ventorum animæ, fluctusquè sonantes,

Qui te bis quatuor jactabunt ordine menses.
 Tu contra fidens animi præsentius aude,
 Et votum de more mihi sacrare memento.
 Scis etenim, frustrare tuos, Marcelle, vocatus
 Si me usquam patior. verùm hæc est India: hic Indus,
 Qui nomen, regnoquè decus facit amnis eoo.
 Illa, vides? Goa est, templo lætissima nostro.
 Nostro tu manibus vernantia lilia templo
 Sparge: decet; dioquè super fac plurimus agno.
 Hæc prima errorum requies, prima oria, rursus
 Defectura breui; nam post non tempore multo
 Vela vocent Zephyri: fessumquè iterabitis æquor.
 Litora quamquam alii Macao regnata sequuntur:
 Tu Maniliaci potius rade æquoris oram;
 Hinc insperatum capies ad Japona cursum.
 Sed ne ab siste prius, quàm bella immania surgant
 (Auctor ego irarum) ingratusquè mihi occidat hostis,
 Insula cara mihi, curæ, dum vita manebat,
 Pars non parva meæ. ut cunctis ego sedibus illam
 Prætulero: scis ipse; etenim quæ litora latè
 Cernis, cernisquè alti litora Midanai,
 Hic ego spumanti delapsum gurgite Numen
 Flebam: saxa mihi, atque hæc non surda æquora testes.
 Verùm ubi multa dolens, crudeli vulnere mentis
 Intereo: en resiliere imis pendentia signa
 Æquoribus, cancroquè ratem præbente, relabi
 Ah meus, ah notas ignis festinus ad ulnas.
 Hic, super hoc, memini, scopulo, vestigia pressi,
 Quantus ego! hic flexus contraria brachia pandi:
 Bisquè dato bis mille Deo hic hic oscula fixi.
 Vna ergò ante alias jucunda sit insula par est:
 Nevè sinam Coralæ hanc ultra servire Tyranno.
 Quare age, & ipse diu Mauri prædonis onustos
 Frange animos, sævumquè piis scelus eripe terris.

Ipse adero, ipse habiles jaculabor ab æthere flammæ.
 Ne metue exiguas numero duxisse cohortes:
 Conjuret cælum contra, terræ, æquora, flammæ,
 Omnia. signa moue tantùm tu: arma ipse mouebo.
 Post hæc optato te puppis Japone condat.
 I tandem, i felix: felici sidera eundum
 Quà minùs assensere mihi. mea funera vincis.
 Vince: iuvat. certè nostrum spectabimus instar
 Hic etiam: inque tuo tinget meus æquora sanguis.
 Accipe nunc fatorum apicem, molemquè tuorum
 Ingentem decorum. cernis discordia regna,
 Regna maris, spatioquè animorum distita longo?
 Hæc tellus, hæc est ipsos optata per annos:
 Hic, qui sæpè tibi Japonum promittitur orbis.
 Ergò age deuenerare sinus, terramquè repostam,
 Nominis auctorem, & decorum caput omne tuorum.
 Ista mihi primos dederunt Saxumia portus
 Litora; & ista dabunt primos tibi litora portus.
 Progredere. en Cusium litus. vis cernere syluam,
 Qua flamma prodere tua: flamma ista fatigat
 Te nimis ista; neci siquidem, causamquè, modumquè
 Flamma dabit: dabit hæc media, hæc extrema laborum.
 Quantus habet populos, audin?, furor? undique quantus
 Clamor in arma? vides acies, & prælia belli?
 Scilicet his recalet, solennibus acta procellis,
 Oceano par ora suo: gratissima quondam
 Ora mihi: furiis nunc tantùm, & amabilis orco.
 Nulla quies hic est populis: pax nulla. libido
 Regnat; & imperii culmen mutabile semper
 Vim penes. arma iubent regem. regem arma tuentur.
 Arma eadem (si mox libeat) data regna cruentant.
 Ipsa hæc, ut noris, regio, turpissima dudum,
 Undè sibi affuerant, demittens Numina ad orcum,
 Justum aris, meritumquè diu imponebat honorem.

Qualis eram, cum monstra Deum calcaret & ipse,
 Qui veritus pridem fuerat: qui supplice vultu
 Aut tus, aut pecudem spurcis admouerat aris.
 Christus ubique sonat: Christi venerabile signum
 Paret ubique: omni exuperat tunc corde voluptas.
 Ast illud fuimus: nunc cœli, prò dolo! alti
 Relligio his suprema facit vestigia terris.
 Reflexere iterum pestes, iterumquè Deorum
 Frustrantur terrore animi. promissa, fidesquè
 Nullum, aut vix ullum auertunt fallacibus aris.
 Rex jubet: imbellisquè ruit post iussa iuventus,
 Hic ergò tibi nil salui. tu litoræ licitor
 Te teneat pariter: captumquè ad mœnia vertat.
 Quantum hinc pœnarum! duces per funera funus
 Omnia. nunc, & iter, vide, quantum vincetus obibus
 Nangfachium. Marcelle, illic noua mœnia, campum
 Illic cerne tuum. sta animis, sævusquè tuarum
 Perlege pœnarum specimen, classemquè dolorum.
 In te etenim effundet, quotquot sunt, barbarus unum
 Supplicia: uno in te tandem saturabitur hostis.
 Incurva pendens contrarius arbore, primum
 Tenta supinabis recto vestigia cœlo.
 At caput (& capiti labro collecta capaci
 Lympha subest) narem tenus immergere; sed istuc
 Ne graue, ne durum cense: pejora sequuntur.
 Robusti siquidem iuuenum retinacula, deorsum
 Undè fluis, torquent in spiras: torta relaxant
 Præcipites. hinc mole sua revoluta retexunt
 Corpora prærapidis violentos orbibus orbis.
 Hinc quoquè subsultare imbres, perquè ora rotati,
 Se iusto plus infundunt; te spiritus undè
 Deficit interea: proquè auris æquora captas.
 Hoc alii re alia tentant, scalisquè supinis,
 Et iacta, haud interruptis descensibus, unda:

Ex quo idem labor est animæ; nam fusilis humor
 Ora adversa ruens, & spisso desuper ictu
 Præcipitans, auræ vincit spirabile tempus:
 Illa tamen tangi asperior (nam turpia turpes
 Quæ flammis tentant abiecto more petulcis,
 Reïce: cessabunt) scrobs altas missa sub umbras,
 Tergemina quam juncta tegit trabe funebris arbos,
 Illa quidem tangi asperior. solennia genti
 Pœnarum hæc sunt: & certo cognomine cives
 Supplicium foveæ dicunt. Invicte, quaternas
 Tu luces, totidemquæ ipsas post ordine noctes
 Ingestus caput in caveam, me vindice, viues:
 Nec tam alii longinqua necis producit hora;
 Sed tua quid foveæ mors contumuletur in umbris?
 Est tibi, teste polo, pereundum, testibus astris:
 Et rectos morituri oculos, frontemquæ superbam
 Cælicolæ aspiciant. sed tu me suspice contra
 Tendentemquæ tibi dextram, auxiliumquæ ferentem
 Hac ex parte: hac te victorem ex parte serenus
 Excipio. haud violet tamen ensis colla, priusquam
 Effundat bis nequicquam sine vulnere vulnus.
 Expectet mandata. velis tu, possit & ipse:
 Cumquæ velis, dic tu: bona nunc descende securis.
 Hoc age; sublimes me scandere tempus ad oras.
 At vos hinc ite indociles, agrestia corda,
 Japonidæ: ite, quod est reliquum, corrumpere flamma,
 Fluminibusquæ, viri. mundum ante absumere vobis,
 Quàm sacras erit exuvias. date, inhospita ferri
 Per vada victuros cineres. dabit his quoquæ finem
 Fluctibus Omnipotens. recidiva videbitis olim
 Corpora: & hi cineres flamma meliore calebunt.
 Interea tu rumpe moras (Deus omine firmat
 Cuncta suo) ne ultra libeat torpere supino.
 Surge: vales; superisquæ unà fateamur honorem.

Vix ea: cum lethum impendens, plagæquè venenum
 Omne abiit, rediere ultro nerviquè, vigorquè,
 Nativusquè animæ rediit tractabilis usus.
 Marcellus (nequè enim ipse sibi satis ante receptus:
 Sed velut in somnis tantùm spe lætus inani,
 Et curas vacuas, & dulcia furta laborum
 Incerta sub mente agitans, speratquè, timetquè)
 Nunc verò excutitur: nunc certo lumine demum
 Aspicit indigetem magnum, atque ita protinus infit:
 O Pater, ò ingens cœli decus, usque ne ab astris
 Huc ad nos nobis fœdam defendere mortem?
 Salve iterumquè, iterumquè, precor, qui spiritus oris
 Est super ex te, etiam est tuus; & tuus hic erit usque
 Spiritus, at quò nostra vocas? in quam bonus ultro
 Spem mittis? testis mihi tu, quod nulla recusem
 Dura pati, video, imparibus tamen alta ferenda
 Viribus, hæc fortasse aliis ingentia ferva;
 Nam mihi & ille sub hæc subito: Tu jam sine: non est
 Nostrum hæc metiri, major vis ista gubernat,
 Et fortes miscet pro libertate futuras.
 Ingredere: & spontè Zephyros ad carbasa flantes
 Discite pati, sed ego hîc etiam de mœnibus istis
 Illustres animas, geminumquè in funus ituras
 Excipio jam nunc, alta quas mente repostas
 Fortuna ta dies seris mihi prodat ab annis.
 Hos equidem circumductos toto orbe, jubebo,
 Esse auræ, esse maris, nimborumquè esse potentes.
 Tu cunctis magnum instar eris, moremquè minores
 Ex te formabunt: in te mea facta sequentur.
 Hæc autem, cœlo quæ celsa palatia surgunt,
 Et soboles invicta animi quæ surgit in istis
 Sunt mea, dico equidè: propria hæc mihi sēper habebō,
 Nunc, olim, quocumque feret se tempore tempus.
 Imò aderit matura dies, cum sedibus iisdem

Exiguus non exiguo mactemur honore.
Namque mihi statuent ex auro altaria: ubi ipsa
Ista domus, quamquam spatiis exclusa malignis,
Dives opum, longè pictis conspecta tabellis,
Auroquè, argentoquè amplas æquaverit ædes.
Hic mea relligio totos sacrabitur annos.
Vivite jam nostræ, bona mœnia, viuite curæ.
Hæc ait, & cupidum interea, nec pauca parantem
Dicere, destituit, noctisque recessit in umbras.
Ille oculis, palmisque sequentibus, Ah meus, inquit,
Quò celer, ah quò tam celer? i tamen, i sequor audens,
Quà præis, quà cursum aperis per cærule nobis
Ingentem; modò tu nostros lenire labores
Adsis ò suetus: comitem his te & casibus addas:
Dixerat: & valdè sociis mirantibus olli,
Defilit extemplò medias rediivus in ædes:
Inquè toro cædem immanem, vulnusquè reliquit.

LIBER SECVNDVS

C A R M I N V M

E L E G I A C A .

Beatissimæ Virginis Deiparæ Mariæ in
Pueri Iesu per triduum latentis
abcessu Lacrymæ.

E L E G I A I .

A Missam dudum sobolem, lucemquè, ani-
mamquè,
Ipsam se, passis crinibus, alma parens
Flebat; & intereà fletum auditura decorū
Aura tacet: tacita labitur amnis aqua.

Tunc etiam hircanas tygres, pœnosquè leones
Fletibus ignotis ora rigasse, ferunt.

Tunc ipsas etiam rupes, atque horrida saxa
Aggemuisse rudi pectore, rumor ait.

Rumor ait, falsos imbres super æthere missos:
Ac solem solidos tres latuisse dies.

Illâ gemit, diuîsa velut connubia turtur:

Aut philomela velut pignora rapta, gemit.

Hæc

Tri

tridi

ij

Tortora

Philomela

Hæc noctes, hæc Diva dies deflere : neque illam
Leniat ex ulla parte petita quies .

Insomnes ducit noctes: dum cernit inane
Prole latus, radio lumina, corda face .

Spem addorato

It, redit assiduè, totumquè ignara pererrat :
Sicubi furtivas detegat ægra fugas .

Hæc rimatur, & hæc : percurrit inhospita, secum
Multa dolens, quantum ruris, & urbis erat .

Ter sol Oceanum currus demisit in æquor :
Æquore ter currus extulit Oceano;

tu gigni

Versat adhuc frustra, quotquot sunt avia. quærat
Ultra ubi, jam nescit; quærit & illa tamen .

Et quasi crudelem, quòd matris vulnera cernens,
Cerni non patitur, sæpè relicta vocat .

*Chiamare
in vano*

In nomen quamvis vacuum juvat ire: rogatquè,
Illud ut obstructis auribus aura ferat .

Tandem Jordanis vitreum confedit ad amnem
Lassa satis gemitus, sat quoque lassa viæ;

Mæstoquè intendens lacrymantia lumina cælo,
Indè dolet, solem tandiu abesse suum .

Cumquè dolet, simul ista imò de pectore fata est :
Nate, ubi? ubi tandem me quoquè, Nate, lates?

Nate, lates? an me pertæsus ad astra recurris
Jam tua: nec matri est ultima dicta salus?

An loca te deserta tenent? ah ne mihi vultum
Sol: ah ne lædat triste cubile latus .

Ne teneras figant plantas dumeta. terendus,
Me miseram! sed non vepribus ille locus.

Prandia quis rupes inter, quis pocula curat?
Ille siti forsan, rumpitur ille fame .

Sed meus, ut par est, pascatur ab æthere natus,
Vestra, precor, solis cura fit, astra, mei .

Ergò te saltus habeant? te tesqua? lacus te?

Ergò habeant alacres pignora nostra feræ?

Istæ,

Ista, credo equidem, nunc plantis oscula libant:
 Nunc vultu pendent, aspera corda, tuo;
 Tequè ultro flexa dominum cervice fatentur:
 Tu tenera mulces rustica colla manu.
 An hic? an alibi? an nusquam? proh gaudia nostra,
 Quam citò præcipiti velificata die!
 Heu pietas! qua te demum regione requiram?
 Quem durus matrem cogis adire locum?
 Oceani nobis est ne ingens æquor arandum?
 Num videam ut te, sunt monstra videnda prius?
 Sed videam ut te, nec me monstra natantia terrent:
 Nec vultu terret mors truculenta suo.
 Tantùm me doceas, quibus es repetendus ab oris:
 Nec mora: me aspicias quaslibet ire vias.
 Ire per aërios superato vertice montes:
 Ire per ignotas sole flagrante plagas.
 Si sit opus, veniam modò trans Garamantas, & Indos:
 Trans clari veniam solis utramque domum.
 Non me flamma vetat: jugulo non pendulus ensis:
 Hosti non quæ sunt mille nocere viæ.
 Atque penetrarem nigra usque ad tartara; si, ulla
 Esse simul tecum tartara nigra, foret.
 Vos, age, servantes felicia rura, puellæ,
 Hæc nemora, hos solitæ concelebrare lacus:
 Si vestras umquam tenuis vox impulit aures:
 Si quos elicit debilis aura sonos;
 Dicite: (namque reor, vos hunc quoque ferre dolorem)
 Dicite; tam subitam quò meus ille fugam?
 Ille satis notus: vobis quoque. si tamen estis
 Oblitæ vultus fila venusta sui;
 Cernere dant illum lætentia lilia vobis,
 Lilia puniceis exaturata rosis.
 Ore rubet, quantum non ullo vincitur ostro:
 Quantum nec nivibus vincitur, ore nitet.

Hos vultus, hæc blanda gerit pulcherrimus ora :
 Qualia si tygris, si lea cernit, amat.
 Melleus est labris, est labris lacteus: instar
 Nectaris à roseo defluit ore sonus.
 Estquè olli vis mira oculis. corda ipsa ferarum
 Ut uidet, ut iacta compede suave tenet.
 Noui equidem mille his animam transfossa sagittis:
 Cum nostros onerat parvulus ipse sinus.
 Nunc feriunt aliæ vacuum, fodiuntquè sagittæ.
 Cessit amor: cœpit cor laniare dolor.
 Quin ab utroque fero duplicata morte sagittas;
 Jamquè parum superat viuere: jamquè nihil.
 Exuccis, heu mel dissoluor ab usque medullis:
 Fertquè animæ multum lacryma multa meæ.
 Languet, & extremus mihi redditur halitus. at vos
 Extremos nato hos ite, referte modos:
 Jam pereo, scis ipse. haud mortem conqueror: unum
 Conqueror: hoc mortis te voluisse genus.
 Quod pereo, dulce est; illud non dulce, quod auctor
 Diceris natus funeris esse mei.
 Si fueram plectenda tibi, si morte litanda:
 Cerrè alia poteram succubuisse manu.
 Diua parens, jam ponè modum ploratibus istis;
 Est tuus in uite, ne geme, tūtus amor.
 Absentem modò fles: aderit post tempus, & idem
 Præsenti præsens plus tibi flendus erit.
 Tunc tibi carnifices oculi, vultusquè propinqui
 Findent ceu bifidus mollia corda chalybs.
 Sed nunc tolle oculos: rediit tuus. abijce luctus,
 Abijce; nam luctus altera fata manent.

A B R A H A M I

Filium immolaturi Querela.

E L E G I A I I.

Sacri
ritus
IAm sacra congestis surgunt altaria lignis:
 Jam premit insuetum victima iussa rogam.
 Ipse Pater teneras in terga revolvere palmas:
 Ipse caput ferro composuisse pater.
 Ah quoties, ubi dextra facem supponit acervo,
 Restinxit patriam lacryma fusa facem.
 Ter dolor incæpto iussit decedere sacro;
 Victa tamen pietas ter pietate fuit.
 Pignoris urget amor: contra urgent iussa Tonantis.
 Hinc impellit, & hinc hostis amoris amor.
Aqua
 Non secus adversis fertur si lympha procellis,
 Discordiquè simul dissidet acta noto.
 Hinc rapidus Boreas spumantes incitat undas,
 Et facilem gelida fronte reuoluit aquam.
 Auster at hinc libycis properans contrarius oris,
 Suspensam toto flumine portat aquam.
Querela
 Aut ubi, quæ annofo, decus agri, robore quercus,
 Quercus fatidico sylva dicata Jovi,
 Surgit: eam Zephyri magna vi vellere certant;
 Interea multa fronde tenetur humus.
 Tunc animosi Euri contra franguntquè, feruntquè;
 Fit fragor: ambiguo sylva furore gemit.
 Sic aliis, aliisquè Abram compellitur auris:
 Ac velut in medio fluctuat unda mari.
 Ipse oculos terris referens sua prælia cernit,

Victo-

Victori què suo plaudit ab axe Deus.
 Tyrrheni non tot veniunt ad litora fluctus:
 Patria quot fluctus pectora percutiunt.
 Religio partim, partim Natura perorat.
 Totus in ore Deus: totus in ore pater.
 Ergò ego? dicebat: manus ista? hic ensis? amorem hunc?
 Hanc spem ego? ego hanc spè: istic ensis, & ista manus.
 O utinam nobis non Ifacus unus adesset.
 O possem in pœnas largior ire meas. *querela*
 Nunc age, descendat per candida colla securis.
 Hei mihi! quid cessas tollere tela manus?
 Ah manus, ah cessa: usque adeo dum sylvæ querelas
 Audiat: & gemitus audiat hora meos.
 Quid mihi ego sobolem volui? pater, anne sacerdos?
 Filius, an nobis hostia danda fuit?
 Hic cine qui multæ genus æquaturus arenæ est?
 Qui dabit ætherias vincere stirpe faces?
 Hic cine magnanimùm heroum quo surgeret unda?
 Diceret & magno magnus in orbe parens?
 Pollicitum reddo superis satis Ifacus unus
 Pro tanta certè posteritate foret.
 Væ demens, quò te cessit fiducia? nonne
 Mox dare & hic poterit candidiora cinis?
 Sed cinis. heu me! imo tremuerunt viscera saltu.
 Ergò supremæ jam micuere faces?
 Nate: sed hæc etiam contingo nomina? natus,
 Et genitor fuimus: victima, mysta fumus.
 I felix, isto meliorem quære parentem.
 Ut mihi tu viuas, me nocet esse patrem.
 Imorere: ipse luam æterno cita gaudia luctu,
 Gaudia quæ retuli, non renuente Deo.
 Sed moriens tu me crudelem nomine dices;
 Crede tamen: pietas non finit esse pium.
 O aliquis saltem hic lictor de millibus esset:

Effet, qui libycos pascitur inter hydros.
 Hos ipsos fecerit ille artus, flammisque ministret;
 Et mihi sat pœnæ cognita pœna foret.
 Cur ego carnificem jubeor mutare parente?
 Cur una jubeor tollere cæde duos?
 Hoc caput abscindam, per quod jurare solebam?
 Oscula quæ toties, vulnera colla ferent?
 Qui possim extremi suspiria ferre laboris?
 Qui possim, moriens si vocet iste patrem?
 Quò ferrum primò mittam? quò vulnera? an illum?
 An me? an & uno eodem vulnere utrumque premã?
 Ergò sola meæ solatia curta senectæ,
 Tam citò tam serus præripiendus eras.
 Candida quæ toties pro te fumauerat ara,
 De te fumabit nigrior illa patri.
 Tu felix, qui felici cadis hostia cælo:
 In me unum tota mente procella furit.
 Ipse ferar toto crudelis in orbe: ego tygres
 Ter dicar tantò præteriisse magis.
 Sed tu, qui mandas istuc quodcunque doloris,
 Aspice, & in facinus da noua corda nouum.
 Tu modò, tu dextram, mentemquè tuete labantem,
 Qui cogis patrem dedidicisse patrem.
 Dedidici: tandem ipse vides. simul hæc: simul instant,
 Læua comæ, cælo lumina, dextra neci.

Cupio dissolvi, & esse cum Christo .

Paul. ad Phil. c. 1.

Animæ cœlum impensè optantis
suspiria .

E L E G I A I I I .

Q Valis, quæ nemorum, quæ ruris rustica Sireñ;
Pieris aërii quæ Philomela chori;
Quæ regina novi cantus incedit: & olli
Assurgunt placidi, flabra canora, noti;
Annibus, & ripæ jamdudum assueta sonanti,
Aut canit, aut lætos læta pererrat agros .
At, si forte agitur meditata in retia, & ipsas
Cogitur arboreas deseruisse domos;
Quamvis regali pendet grata hospita tecto:
Quamvis aurato vimine clausa manet:
Accipit & Domini quamvis convivium dextra:
Fulgurat & circum flammea vitta caput:
Multa gemit, viridesquè optans decepta penates,
Utrumque auratas indolet illa moras .
Si quis det saltus antiquos: lustra ferarum
Si quis: si cœlo liberiore frui;
Et liquidum tranare, & ludere sospite penna,
Et nulli famula voce iterare melos .
Hæc cupiens, septum luctamine tentat inani:
Si teneat cupidus, quæ data porta, fugas .
Hæc, illac, infrà, suprà, undique: nec sibi quicquam,
Libertas tantùm desit, adesse putat .

Me miseram! (quando narrat me fabula) rursus
 Me miseram! quid me hæc instita dura tenet?
 Quid compes, nervusquæ ultra, manicæquæ? quid in me
 Ferrea vincloꝝum sic opulenta seges?
 Et vetor, heu pietas! patrios remeare penates:
 Hic ubi sunt reduci sceptrâ parata manu.
 Ah cupio, sed nequicquam cupio impigra solvi:
 Una hæc me ex omni libera vota manent;
 Sed tamen ista notis dantur spargenda marinis.
 Usque ne despectam dura catena premet?
 Usque ne longè aberit meus ignis? jam date longas,
 Ah date, crudeles dissoluisse moras.
 Solvite me: libeat tandem; sit lux mea merces.
 Accipite hanc animam: sim pretium ipsa mei.
 Accipite hanc animam: lucem pro luce pacifcor;
 Lumina pro nostro lumine bina dabo.
 En erit illa dies, avidos quæ reddat amores?
 Quæ ferat has lacrymas, en erit illa dies?
 Sed quis eam ducit tam lentis cursibus annus?
 O annus, seculo longior ipse magis
 Narrant, præcipiti tempus decurrere lapsu:
 Ut rapidas pronò flumine vincat aquas:
 Ut vincat, mittit quas lyctia chorda sagittas.
 Fabula; nil uno tempore desidius.
 Ocyor exoluit testudo iter: ocyor undas
 Quæ fugit, arctoo vertitur ursa polo.
 O ego versarem si tempora; dicerer, omnes
 Ipsa dies una præcipitasse die.
 Urit amor fibras: penito: depascitur artus:
 Et desiderio lancinor usque meo.
 Solvite me vinculis, vita hac me solvite. vivant
 Viuere queis dulce est: est mihi dulce mori.
 Ne mihi ne jacta medicatas murice vestes,
 Dequæ peregrinis vellera missa plagis.

Ne memora extremo submissa palatia cœlo,
 Queis micat aurata sub trabe falsa dies .
 Nec molles epulas, nec mitis munera Jacchi :
 Nec quæ sunt cupidæ dulcia damna gulæ .
 Adde, quot Attalicæ numerabant rura tabellæ:
 Lydia quàm multas aula videbat opes;
 Atque videbat inundantes hinc, undique, ab omnî
 Congestis arcas cardine diuitiis .
 Quin etiam pleno Ganges mihi flumine campos
 Influat: & rutilo stagnet arena vado .
 Et quantum toto campis merit impiger anno
 Appulus, aut Libyco gens operosa solo,
 Horrea nostra, jube, disrumpere. da mihi demum,
 Quidquid habere aliquis: quidquid auere potest:
 Nulla mouere valent animum . plus gliscit in imo
 Corde dolor: plus sub pectore plaga furit .
 Illa furit: neque enim hæc solatia iusta doloris :
 Non est hæc nostri iusta medela mali .
 Illos da vultus: illam da cernere lucem,
 Qua sol, qua pariter sydera cuncta nitent;
 Ut subitò videas vultus clarescere nostros!
 Tristiaquè ut subitò cedere pulsa loco!
 Nunc mihi abest mea lux: absunt solatia, & absunt
 Omnia lætitiæ nomina iusta meæ .
 Sive dies radios, seu nox disseminat umbras:
 Una redit madidis lacryma luminibus .
 Si me campus habet: mea sunt suspiria campo
 Cognita; si saltus: saltibus illa patent .
 Ah quoties projecta sub alti fluminis oram,
 Præcipito ex oculis flumina bina meis .
 Possè amnes toto lympharum corpore pontum
 Amplecti, & fontem rursus habere suum :
 Possè ignem summo requiescere in æthere: possè
 Tellurem, ut nata est, ima tenere gravem :

Esse nihil, quod natiuo pellatur amori:
 Cuncta frui, & metam tangere cuncta suam.
 Una ego, quæ aduerso cogor labi amne: scopumquè,
 Una ego quæ cogor, transiluisse meum.
 Nec libertatis spes est vicina: nequè ullus
 Aut dolor, aut nostri sidera tangit amor.
 Ut prece sollicitem cunctantia: nil prece possum;
 Ut lacrymis: etiam lacryma casta cadit.
 Quid faciam? quæ me ars curis exolverit istis?
 Irrita sunt gemitus, lacryma, vota, preces.
 Lacryma, vota, preces fuerint sæpè irrita: fortè
 (Spero equidem) non hæc irrita semper erunt.
 Nam promissa dedit: durent me quærere; ego illos
 Respiciam, & voti mox faciam esse reos.
 Durabo: chalybesquè feri nil vota tenebunt.
 Me his solvet, quò se solvat & ipse fide.

S. MARIA MAGDALENÆ

Ad vacuum Domini tumulum lamentatur.

ELEGIA IV.

CVM vacuo instaret penè exanimata sepulcro
 Magdalis, hos gemitus, atque ea verba dabat:
 Me miseram! cui fervor adhuc? cui sola superfum?
 Illo bis raptò, quid moror ipsa mori?
 Et vocem lacrymæ hìc interclusere ruentes:
 Quæquè jubet, prohibet, reddere verba dolor.
 Fatali interdum stupefacta ferocibus ausis,
 Hærebat lapidi, non minus ipsa lapis.
 Interdum lustrans tumulum, sua funera quærit:
 Et quærens toto corpore lumen erat.
 Sed desiderio sæpè hìc frustrata tenaci,
 Suspirat curis irrequieta suis.
 Nunc hâc, nunc illâc sine lege incerta vagatur.
 Mille amor incertam fertquè, refertquè vias.
 Nescit, quo rapitur: rapitur tamen. ægra moratur:
 Ægra moras eodem tempore præcipitat.
 Ah quid agat? quæ sollicitet freta inhospita? quosnam
 Terrarum scissos tendat ab orbe sinus?
 Intereâ fletu magis, & magis ora rigantur;
 Respondent mæsto concava saxa sono.
 Tandem inter densas, annosa cacumina, pinus
 Incubuit trunco victa labore latus.
 Victa dolore animum, nudo contraria saxo,
 Pallida, par scopulo, stat sibi certa mori:
 Et conata loqui jam verba novissima, vix has,

Uix potuit tandem sculpere ab ore notas:
 Dulces exuvię, magni solatia luctus,
 Sanctę vel sævis hostibus exuvię,
 Invida, crudelis, mihi quò vos dextera? ubi vos
 Occulvit furto dextra superba suo?
 An sua nunc victor producit funera? an ipsam,
 Nunc iuvat, immensi more necare necem?
 Hoc iuvat. incęptum in facinus gens effera pergit:
 Et nova connectit crimina criminibus.
 Quę vos Massylis lea saltibus edidit? aut quę
 Pavit in ignotis mænalis ursa plagis?
 Quid lea? quid vos ursa? furens lactavit Enyo;
 Uos imis Phlegethon fluctibus evomuit.
 Nempe parum fuerat juvenem damnare sepulcro,
 Et sæda sanctum plectere morte caput?
 Non satis irarum, ferreo quòd scinditis unco
 Corpora riphęa candidiora nive?
 Quòd nive candidiora, flagro quassatis amaro?
 Ipsaque, proh facinus! viscera nuda patent.
 Quòd capiti crebras paliuri immergitis hastas:
 Undè os, undè comę merisa cruore natant?
 Quòd nigra infontem configitis arbore, ut olli
 Guttatim exhausto sanguine vita fluat?
 Addere erat sævis intactum tygribus: & quod
 Horreret libyci torua leęna soli.
 Non vos extincto, non morti parcitis ipsi.
 Est ne super quicquam post mala cuncta mali?
 Hęc una ingentis solatia parva doloris
 Restabant: unum hoc omnia funus erat.
 Nunc ea qualiacumque mihi solatia rapta:
 Et spolia hęc iterum despoliare fuit.
 Crudeles, diris digni crudelibus, ergò
 Vulnera sic ultrò nostra ferire iuvat?
 Sic gemitus, & sic suspiria plectitis ipsa?

Ergò est, quod metuat mors truculenta sibi?
 Sed quid ego immanes animas, & rustica corda
 Solicito? incassum nostra querela cadit.
 Uos auræ saltem, quaqua regione repostus
 Ille jacet, luctus, ite, referte meos.
Extinctus quamvis, audit tamen ille querelas:
 Et cassus quamvis lumine, cuncta videt.
 Dicite, supremas adeo quas ducimus auras:
 Ut sedet hoc ipso condere corda loco.
 Ni repetit sedem ipse suam, saxumquè relictum:
 Explebo funus mox moritura suum.
 Si tamen olli antrum, si rupes displicet ista:
 Durata in tumulum viscera cuncta dabo.
 At si hoc vile putat: statuam de divite gemma,
 Cunas quæ solis transeat urna novi.
 Huc tantùm redeat; sibi totus serviet orbis:
 Sideraque in tumulum mittet uterque polus.
 Sin negat: hos testor colles, atque æquora testor,
 Tequè etiam nostri funeris auctor amor:
 Hoc sedet immotam trunco consistere; donec
 Ingratum perimat mors violenta caput.
 Hæc secum ingenti versat percussa dolore
 Magdala, & assiduis fletibus ora madet.
 Ecce autem extemplò ploranti, luce recepta,
 Numen adest: sed idem tunc quoque numen abest;
 Nam vultus latuere sui: lumenquè repressum est
 Principiò. vultus dein patuere sui.
 Ut patuere, suoquè flagrans in sidere fulsit,
 Sidere, quo terras, quo simul astra beat;
 Continuo tristes abiicit Magdala vultus:
 Vix se vix toto pectore læta capit.
 Protinus ad notas impos desistere plantas;
 Ast eadem plantis protinus abiicitur.
 Interea nullo expletur lætissima visu:

Atque

Atque avido totum lumine corpus obit.
Lingua tacet; res una agitur iucunda videndo.
Cætera quàm mallent lumina membra forent.
O fortunatos gemitus, fletusquè beatos,
Tam diversa eadem lux sociare potest.
Ergò age, pande sinus: bibe gaudia, Magdala, nullo
Tempore quæ possit dilacerare dolor.
Proiice projectos vultus, habitumq; gementis.
Res habeat luctus, res sibi pœna suas;
Et fruire optato post nubila cœca sereno,
Cedere latitiæ sic dolor ipse solet.

DIVVS FRANCISCVS XAVERIVS

*Passi numinis effigiem Oceano
mersam deplorat.*

ELEGIA V.

S Aberi luctus, undosi & furta Tyranni,
Et lamentari reddita signa Dei,
Fabor. ades compta redimitus tempora lauro,
Dexter ades votis, candide Phæbe, meis.
Quamquam ego non fuetus Pindi tentare choreas,
Hospite sollicito plectra sonora manu;
Deductum tamen ipse haud aspernabere carmen.
Quæ canimus, certè sunt fide digna tua.
Vix mare pacato voluebat in æquore fluctus:
Uix vaga crispas aura ciebat aquas;
Neptunusquè agitans concham, currusquè sonantes,
Summa celer madidis vix freta tangit equis.
Nereides ipsæ, viridis chorus, ipsa profundi
Monstra, ipsi choreas dulce agitare noti.
Et celeres lympharum iræ torpere, nequè ulla
Æquore deprensas arietat unda rates.
At non Saberus curis mordacibus æger,
Multa gemens, placido concolor ille mari est.
Eum dolor irrequietus agit. dolor, an fuit ille
Plus amor? an potiùs non sine amore dolor?
Ipse omnem visus pelagi sub corde procellam,
Omnem oculis pelagi claudere, visus aquam.
Languet, demersumquè gemit cæco equore Numen.

Has

Has vestigat, & has pes, animusquè vias.
 Nequicquam tandem illacrymans, Mihi reddite, dixit,
 Astra Deum: vel me reddite naufragio.
 Crudeles lymphæ, crudelis tu quoque pinus,
 Hoc fuit incolumem diripuisse neci?
 Gurgite si prensus medio, si naufragus undis:
 Nonne forent votis damna minora meis?
 Quæ quibus antefero? miseros cui dicere questus
 Aggredior? vel quem nostra querela movet?
 Omnis (me miserum!) regio filet: omnia surda:
 Non audituris cautibus ista gemo.
 Ignotis ergò sine me, meus ardor, in undis,
 Usque ruinosi præda superba maris,
 Ibit: ego auersas inimico ab litore plantas
 Abducam, atque aliò cor sine corde geram?
 Æquor quin ipsum nulli superabile, & ipsas
 Stat non concessas sollicitare vias.
 Si quis fortè locus, spelunca & avarior inter
 Passa peregrinas Numina condit opes,
 Experiar. ludor, miserum me! mille procellis
 Vna stetit rapidi pulsa procella maris.
 Nox erat, & pelago requies tranquilla: repenti
 Signa subirati cùm patuere sali.
 Creber anhelabat Zephyrusquè, Eurufquè: nec ullo
 Pura serenato fulgere flamma Polo.
 Principiò nautis labor: & crescente periclo,
 Ignauus crescit dura per ossa pavor.
 Hæc illac agimur, nescit quas audiat auras,
 Carbafus: & ponto tota rebellat hyems.
 Continuò insequitur miserorum ingens ululatus;
 Ars quoquè præfenti vincitur ægra malo.
 Quid facerem? atquè equidem nulli me credere morti
 Addubitem: funus spargere præstat aquis.
 Sed me tot gemitus, alienaquè funera tangunt;

Tangit, qui superam navita poscit opem.
 Spondeo, quod benè sit puppi, nautisque futurum:
 Ad mea sic excors vulnera præcipito.
 Uellere suffixum pignus de pectore, deque
 Perpetua volui credere reſte mari.
 Cur non merſum undis religarunt viscera noſtra?
 Cur non de noſtro corde catena fuit?
 Quid gemo? enim merui, decuit ſic mergere in undas:
 Me jacere ut tantas crederet æquor opes?
 Æquor habet ſua jura; ſatis ſua jura tuetur.
 Quem tu jaſtabas, reſpuat unda Deum?
 Ergò ego crudelis: mihi pro feritate luenda,
 Quæ luimus. non vos æquora, me patior.
 Cærule vix ergò tetigit bis penſile Numen:
 Uidi ipſe in prædam cærule confluere.
 Vt vidi, ut perii! ut me calor oſſa reliquit!
 Quid faciam? deerat mens, animuſquè malo,
 Exclamo: mea vita, tibi defende procaces
 Undas; ſed præ me carior unda fuit.
 Ex illo poſuere noti, poſuere procella;
 At me omnem ex illo ſorbuit Oceanus.
 Gratatur lætus partam mihi nauta ſalutem.
 Iſta meo, dixi, eſt funere parta ſalus.
 Hei mihi! quo rumpo luſtum? cui talia narro?
 An, qui amant, teſtes fingere cuncta ſolent?
 Vt ſoleant ipſi, quiſi nobis cætera teſtes
 Profuerint? abſunt omnia, ubi unus abeſt.
 Sed non ille diu abſuerit; mox namque ſequemur;
 Jam mea dudum lux lumina deſeruit.
 Dixerat, & ſæuæ exanimis procumbit arena;
 Interea extremos alluit unda pedes.
 Illa dies, illi certè ſuprema fuiſſet:
 Ni raptas Superùm cura referret opes.
 Dicite, purpurei colles, quos aſſat eoo

Phœbus equo: quos & plurima sylva tegit:
 Dicite; enim haud credo, vos hæc latuere: medelam
 Quam Deus his voluit deproperare malis?
 Ah mihi ne memoret, sua jam miracula, pinum
 Græcia, quæ princeps fœdera fregit aquis.
 Cancer ab extremo reperens summa æquora fundo
 Nauigat, & cœlo nobile portat onus.
 Inquè caput torquens chelas, sese arcuat ultrò,
 Ac Zephyris pigras increpat ille moras.
 Ibat eum proles circum Neptunia: circum
 Delphines saliant, consociantquè choros.
 Officium obstupuere arces, amnesquè propinqui:
 Et stetit attonitis impiger amnis aquis.
 Ipsa Thetis doluit sua non felicia furta.
 Siccine, ait, nostras prodit alumnus opes?
 Jam ripæ celer adnabat, jam cymbula Numen
 Exponebat. & ò, gaudia, Diue, tenes?
 Diue, tenes olim tua gaudia? respice munus,
 Quod polus, & pontus reddit habere tibi.
 Munus habe, propriumquè imo sub corde repone.
 Fallimur: hoc potius cor tibi munus erit.

CHRISTI IESV NOSTRI

*Vindicis Natalitia Magorum decorata
Aduentu.*

E L E G I A V I.

B Ethlei colles, & collibus addita sacris
 Sylua diu, dextro quam pede lustrat auis,
 Vosquè auræ circum volucres, vosquè arva, sonante
 Quæ beat in primis vitreus amnis aqua,
 Dicite, Rex superùm vestras se abiecit ad oras
 Quandoquidem, & vestros fertur habere sinus:
 Dicite, quæ moles olli? quæ pompa? superbum
 Fulgere bis ducto murice dat ne latus?
 Undè aliquis cunas? aurum undè, artemquè ministrat?
 Seu quodnam gemmas mittit habere mare?
 Scilicet is tanto curat constantia, frontem
 Qui duro positus gramine triste cubat.
 Non aurum, non gemma subit spelæa: sibi què
 Sola tyrannorum tecta superba petit.
 Sed meus ignotum tenet antrum parvulus: & vix,
 Vix sibi tantillum cingere corpus, habet.
 Ergò humili (neque enim placeant majora puello)
 Carmine dicemus, quæ noua suasit amor.
 Nos puerum dicemus, eum non, quantus ab axe
 Fulminat, aut pelagi subruit arva notis,
 Sed quantus; licet omnipotens nutu excutit orbem,
 Aura infans gelidi flaminis excutitur.
 An Deus? an puer ille? etiam puer ille, Deusquè.
 Ille puer largis imbribus ora mader:

P Ille

Ille Deus fert externo procul orbe triumphum,
 Et nullo superest Marte orientis agris.
 Ut veneraturi patriis, vident, orbibus astant
 Omnis Arabs, omni mota Sabæa loco?
 Quos celeri dromades convectant crure cameli:
 Dum properant regi regia dona Deo,
 Aurumquæ, & myrrha lacrymam, & quæ plurima sacris
 Concrepat injectis turea mica facis.
 Aspice, quæ patrio radiabat sidere vestis:
 Quæve coronabat picta tiarâ caput:
 Ut properè inclinant famulum summissa nitorem:
 Ut certant niueos utraque adire pedes.
 Namque ferunt numero Reges tres, & tria sceptrâ
 Longa Palæstini rura petisse soli:
 Extremis auroræ adytis, è finibus Indi
 Occiduam ad Solymos corripuisse fugam.
 Id monstro superum, id cœlum fecere sequuti:
 Hoc auctore novam sustinere viam.
 Assuetos, fama est, stellarum discere cursus,
 Et pura assiduos nocte notare polum:
 Aspiciant si fortè nouum procedere sidus,
 Namque noui vetus est sideris auctor auus:
 Sperarent, aliam visuros æthere flammam;
 Stirps ubi virgineos, linqueret alma sinus.
 Ergò per noctem, votisque, oculisque vocantes
 Sidus inaccessum, sidera cuncta legunt,
 Et numerum censent: si quis nouus ignis abundat;
 Nulla tamen stellæ proditur aura nouæ.
 Urgent vota, astrumquæ, annosquæ queruntur ahenos
 Usque ne tam longas ducere flamma moras?
 Hæc lacrymis, hæc dum precibus propioribus instant
 Candida nox medium fortè secabat iter.
 Umbrarum ecce sinu ex ipso nitor exilit ingens,
 Itquæ magis, cunctas clarior ante faces:

Quem

Quem simul aspexere, simul prono ore salutant,
 Et vocem, & lætas expediere manus.
 Circa bis senum radiorum argenteus ordo
 Currit eum: & specimen, sol nisi, solis erat.
 Est veluti vox in radio: sunt lucida verba.
 Venit io, clamat, credite, venit io.
 Ite Palæstinos, illi nam conditur, agros:
 En ego nascentis nuncia flamma Dei.
 Ducam ego non certos ignota per æquora in anti
 Antrum etenim, pariter qui tenet astra, tenet.
 Ergò iter arripiunt celeres. præit auctor eundi
 Stella, per & vacuum plaudere visa choros.
 Plurimus hinc, atque hinc miles deducit ovan
 Et latè cæca nube repletur ager.
 Collecta ex longo studiumquè, famesquè vide
 Præcipitant magnam nocte, diequè viam.
 Ah Solyme, ah ne vos teneant regnata tyrann
 Mœnia; prò quantos perfidus ille dolos!
 Ille dolos agit, rabiemquè erodit iniquam:
 Irrita nequicquam suscitatur arma dolor.
 Vos age, veloces procul hinc, procul ite; cruer
 Mœnibus abripite & lumina præcipites.
 Altera vos poscit tempus spectacula, rupis
 Cernite pollicitæ, litora cara, latus.
 Dux ibi vestra suum sequitur prænuncia solen
 Stella fovet natum, non fugat ista diem.
 Pergite, regalemquè ultro summittite censum
 Tempus in exiguas fingere regna casas.
 Exin quale decus: vestræ plus luxerit antrum
 Famæ, quàm rutili regia solis, eos.
 Quæve dies, nulli non vos narraverit ævo,
 Quàm libet obscuro nascitur alma loco.
 Vivite, & augustos titulis superate nepotes:
 Hoc decus, ignotum condecorasse Deum.

ET LACRYMATVS EST IESVS

Ioan. II.

In Cunis

E L E G I A VII.

RVpe sub argenti vagit Deus; huccine nostri
 Impulit, atque pati tam fera jussit amor?
 Heu pietas! oculis pulchrè rorantibus, ambæ
 Mollescunt, veluti gramina ab imbre, genæ.
 O lacrymæ, ò lacrymæ, ruitis quæ fontibus istis,
 Vlla ne vos ipsas lacryma digna fleat?
 Tellurem quò vos celeres properatis ad imam?
 Siccine pro divo lumine limus habet?
 Hoc de fonte bibit putor stabulantis arenæ?
 Rosquè beat turpes tam pretiosus agros?
 Siftite, vel si adeo juvat erupisse: cavete,
 Terra ferat magno munera digna polo.
 Uos adeo totis emeret splendoribus æther,
 Atque habilem in censum sidera cuncta daret.
 His undis sol mutaret gangetidas undas:
 Mergier his Arctos non trepidaret aquis.
 Alma Thetis, paucas parvo etsi à lumine guttas,
 Uos emeret toto protinus Oceano.
 Adderet ipsum ostrum victura corallia, & alba
 Margarita, albentes anteitura nives.
 Ipse ego, si tantum liceat sperare, profundo
 Iam nunc totam animam, munera curta satis:

Sed

Sed tamen ingentes æquantia munera census.
 Parva licet: toto res tamen assè venit.
 O fluat hæc nostras pro sanguine lacryma venas:
 Hic toto latè corpore succus eat.
 His mea mollescant lacrymis præcordia: sive
 Occasura his se lux mea condat aquis.
 Sed nequicquam agimus: lacrymæ voluntur ad inum
 Vsq̃ue solum: lacrymis caula superba madet.
 Sed madeat: par est; nam si Deus incola rupis:
 Est rupe in toto dignior orbe locus?

In Amici Lazari casu .

O Felix, cui lux istis remeavit ab undis:
 Isto cui viruit reflua rore salus .
 Sed tibi, Bethanide, quod nam pro munere munus
 Majori? major quæ nota amoris erat?
 Quòd Deus extincto lucem dedit, an quòd Amicus
 Extincto proprijs lucibus illacrymat?
 Hoc magis, hoc potius reputa tibi pignus amoris:
 Hæc etenim cordis munera: at illa manus.

In Cruce .

Fixum quadrifida pendebat Numen ab alno:
 Vnaquè jam corpus sanguine plaga fluit .
 Intereà largos mittebant lumina fletus:
 Quæquè cruor tingit, lacryma membra lauat .
 Quòd Deus in lacrymas, dum sanguine liquitur? hoc est,
 Cur idem lacrymis, atque cruore madet;
 Totum corpus amat: testem dant membra cruorem
 Cætera; at hunc nequeunt lumina: dant lacrymas.

Dant lacrymas. testes synceros; quippe dolore
Non sine amor magno, non sine amore dolor.

In Cunis, in Amici casu, in Cruce.

CRUX, Cunæ, Casus, lacrymis decorantur, Amici;
Multa hæc: sed lacrymas elicit unus Amor.

B. ALOISIVS GONZAGA

Anlam plus nimio pertæsus flagrat solitudinis desiderio .

E L E G I A V I I I .

Sylvæ, felices sylvæ, pia tecta ferarum,
 Quas unas toto præterit orbe dolus :
 Et vos antra, & vos antrorum rustica Tempe,
 Atque animæ, per quas obstrepit omne nemus:
 Tum qui fons surgis, saliente ex æquore rivo :
 Tum qui declivi laberis amnis aqua :
 Salvete, ò animi solatia nil cupientis,
 O desiderii summa beata mei .
 Salvete. hanc liceat vobis misisse salutem :
 Quàm maillem ad vestros ipse venire lares .
 Fletibus ah quantis ego vos noctuquè, diuquè
 Ipsa eadem mihi nox testis, & ipse dies .
 Vos meditor, nitido seu currum ostendit ab Oeta
 Phœbus : seu currum Tethyos abdit aquis .
 Vos ipse assiduus meditor : pulsataquè luctu
 Continuò ad vestros mens fugit ægra sinus.
 Curisquè, exclamo, mordentibus: O mihi sylvæ,
 O animi, sylvæ, portus, & aura mei .
 Jam valeant alto subducta palatia cœlo :
 Ingrati valeant tecta superba laris .
 Et valeant cunctorum irritamenta malorum,
 Quas Deus incassum contumulavit opes .
 Intonsi contra montes, vallesquè profundæ,
 Frigidaquè, incultas quæ davis, antra, casae,

Accipite hanc animam, mequè his exsolvite curis;
 Vnus honor vestri me tenet, unus amor.
 Atque utinam vestras sedeam securus ad oras,
 Et liber cœlo liberiore fruam.
 Ille ter, ille quater felix, qui fusus in herba,
 Infantes longè ducit ab urbe dies.
 Illum non agitant, numerosa examina, curæ:
 Non estur tristi liuidus inuidia.
 Non populi fluctus, discordiaquè arma: neque ille
 Externi metuit bella cruenta ducis.
 Non inhians opibus; non multo pauper in auro,
 In mediis, veluti Tantalus, aret aquis;
 Sed meliore siti flagrans, bibit æthere ab alto
 Delapsas toto pectore delicias.
 Otia enim cœli Rector facit optimus illi,
 Otia non ullo deperitura die.
 O aderit ne dies, lucos qui habitare sonantes
 Det mihi, & infans ædibus eripiat?
 Rura petam, saltusquè inglorius. ò ubi saltus,
 Et rura, & vita flumina cara magis?
 Ad vos ignotus jaceam: hinc præterfluat ætas
 Surda mihi: hinc pellat tarda senecta virum.
 Sæpè mihi optatæ fingo succedere ripæ:
 Atque leues ferro ferre per arua pedes.
 Ridet ubi tellus: ubi prata recentia: ubi errat,
 Et fugit ipsa suas garrula lympa fugas.
 Hinc aspirat, & hinc vegetabilis aura: vicissima
 De picturato vere superbit ager.
 Cumquè atra nox confundit caligine terras,
 (Esse quidem curis grata tenebra solet)
 Ipse polo attollens rorantia lumina, sæpè hunc
 Aggrederer fletu sollicitare meo;
 Et gemerem: Quid iners mihi volvitur orbita? cursu
 Quis mihi tam lento tam graue ducit onus?

Num mea mors perit? funus num funere victum est?

Eheu fatales præcipitate moræ.

O vitæ nox cara meæ: justissima, ponis

Tu mihi, quæ perdat gaudia nulla dies.

Huc optata veni; neque enim ipsa timeris in antro;

Non terrent humiles ultima fata casus.

Sed quid ego hæc frustra? teneor sera usque catena:

Nec fas, regales deseruisse domos.

Regia, fax scelerum, cunctorum lerna malorum,

Proxima tu stygiis, styx nisi & ipsa, plagis.

Splendida tu quamquam jactas mendacia: quamquam

Aurea conspicuum tollis ad astra caput.

Ah quot tu insidias? quot nutris monstra? tibi sunt

Fallere mille artes, mille nocere viæ.

In te periuræ posuere cubilia fraudes:

In te, qui nunquam constat ab ore dolus:

Pallentesquæ metus, dolor invidus, impia mentis

Gaudia, flebilibus gaudia juncta modis.

Quid memorem, quæ rixarum discordia læta

Fœdera fraternæ solvit amicitia?

Quos fabricat casses? armat quæ tela veneno?

Quàm fera sub tacito pectore bella fouet?

Ambitio hinc fluctus agitat, jugesquæ procellas,

Expanditquæ avidis irrita vela notis.

Hinc ultor violentus amat furere usque furorem:

Et rabido stygias ructat ab ore canes.

Relligio, Pietasquæ ultro despecta: neque ipsis

Et suus est aris, Cælitibusquæ locus.

Scilicet ille aulæ potis est comprehendere casus,

Qui in numerum justa lance referre potest:

Quot sæuo jonium fluctu mare pulsat arenas: —

Quot folia hercyniis saltibus eurus agit:

Sidera quot supero volvunt vigilantia mundo:

Quot nemus æterias mobile pascit aves.

Ergo

Ergò ego tot rerum subeo discrimina: tantis
 Nolens inuoluor sollicitudinibus.
 Hæ syrtes fugiendæ, istuc est æquor arandum:
 Quà resona indomito frangitur unda freto.
 Me miserum! hanc rerum faciē quis cernere? quisnā hoc
 Immuni valeat scindere puppe salum?
 Solvite, si quis amor, superi, me erroribus istis:
 Soluite: sat fuimus præda petita marris.
 Sit satis ista mihi tantum vidisse: neque ultra
 Candida fœdari crimine corda sinar.
 Si tandem extrema videam me in valle jacentem,
 Et circumfuso robore membra tegi:
 Si trahere innocuos puro de fonte liquores,
 Dequè sacro sacras ubere delicias:
 Tunc latè ponam nostri monumenta triumphii:
 Inscribam vivo in cortice & ista manu:
 Euasit victor sceleratam Aloisius aulam,
 Plaudunt victori rura beata suo.
 Condidit hic lætus nullo discrimine soles:
 Tu, ne te condat labilis aula, vide.

Ab sacrorum cinerum pompa procurata
nuper nostra in æde

AD MARCELLI MASTRILLI

Immersum fluvio cinerem
Poetæ votum excitatum

E L E G I A I X.

CVm nova turicremis recalent altaria flammi
Vivit & in rutilas cera liquata faces:
Parietibus longè cum rubro serica villo,
Auroquè alternis serica texta fluunt:
Vndique cum resonat dium melos:omnia læta,
Omnia seposito condecorata die;
Et facturus adest operosa in veste Sacerdos,
Quamquè semiramia dextera pinxit acu:
Et populi vomit unda fores:creberquè recurrit,
Quà surgunt claro picta sacella loco;
Fulget ubi ad medium juveni par Aliger aureo,
Aliger,in nostrum credita cura latus:
Atque hinc, atque illinc foruli per scrinia secti,
Quos dudum effossa lux bona condit ope;
Quandoquidem huc Diuùm felicia funera Mystæ
Supplice convectant deposuisse manu,
Auroquè irriguos cineres,fabrèque repositos,
Ossaquè conspicuo ter patefacta vitro;
Hos inter cineres,oblitaquè funera,quæ nunc,
Nu

Nunc primùm tulerunt debita iusta sibi,
 ubi Marcelli cineres? ubi funera toto
 Sparfa marj, Iaponum quæ dedit ira mari?
 Illa quidem pelago, & ventis pulsata feruntur.
 Nulla ne tam longas impleat hora fugas?
 En unquam statui liceat solenne sepulcrum,
 Quale nec immensum Caria vidit opus?
 Aureus en unquam stabis, Marcelle, per aras,
 Pendebitquè tuo picta tabella tholo?
 Nunc ego quantus eram, paria inter funera funus,
 Vrna si gererem nobiliore tuum?
 Nam tibi & hìc etiam locus afforet, undique merfus
 Qui nunc indecores refluis inter aquas.
 Quò tamen usque sali jocus ibis? quæve laboris,
 Errorisquè diu finis amica venit?
 Ibitis, heu, cineres per inhospita litora latè,
 Vrnâ queis ultrò pectora nostra darent.
 Ite, sed has animas erroribus addite vestris:
 Accipite in pariles funera nostra fugas.
 Nos quoque stat totos percurrere in æquore fluctus
 Vsq; sub extremi stagna reducta maris.
 Occurram fortasse, modò hæc solatia nobis
 Fata sinant, tumulo, vel cinis ipse, suo.
 Nam tumulum, reor ipse, nec est mens vana, sub undis
 In gemma posuit candidiore Thetis.
 Vndè meus templo tam divite, in æquore cultus,
 Fastidit patriam ditior hospes opem.
 Sed tamen huc, Marcelle, memor nostriquè, tuiquè
 Huc ades, huc fugiens stagna profana maris.
 Nam quis honos pelago in medio? quæ possit in undis
 Relligio? sine, eos monstra habitare lares.
 Tu patriæ, Zephyris vectus famularibus, undè
 Tandiu abes, funus tequè tuumquè refer.
 Hìc tumulus de more; vapores hìc turis ad aras:

Hic melos: hic strato lilia cana solo:

Hic etiam nova templa; tenent hæc pallida quantum,

Rere, auri? quantum marmoris ista tenent?

Addam dædala signa, tuas imitata figuras:

Addam etiam comitem signa imitata tuum.

Ara duos una accipiet, quos accipit unus

Olim amor, & placidos accipit una quies.

O demum ista tuis velocior auribus aura

Applicet: ignotas nec sinat ire preces.

B. ALOISIVS GONZAGA

*Mentem à diuinis iussu Moderatorum
abstrahens, dicebat :*

Recede à me Domine .

E L E G I A X.

ERgò ego te jubeam, mea vita, recedere ? deinde
Te sine, me exanimem vivere quis jubeat ?
Attamen hoc facio, jubeoquè recedere ; sed tu
Parce, repellentem deseruisse tuum .
En siste, en absiste, precor. procul ipse recede :
Ipse mane. ah votis diuidor usque meis .
Qualis ventoso deprensus in æquore vector :
Ille refert plena puppe orientis opes :
Jam patriam, jam jam tangat sibi litus amicum :
Instat supremi tenuè laboris onus .
Cum subito insonuere noti: fremuere procellæ ;
Et repetit raptas barbarà Tethys opes .
Ecce subitò trepidum magnus præcordia terror :
Et malè congestis mercibus illacrymat .
Jam vasti surgunt fluctus, superantquè carinam :
Lethalem ingreditur, quà patet, unda, viam :
Spemquè, metumquè inter crudelis nauta leuare,
Quæ tandem est oneri, robora merce, jubet .
Ille diu tollit sudata holoferica, & auri
Tum benè pallentis pondera iniqua manu .
Impellit lethi metus hinc: hinc turpis egestas :

Iratoquè magis fluctuat ille salo.
 Sæpè procellosas latè prospectat in undas:
 Sæpè putat virides ponere stagna minas.
 Ingeminant venti: date territus omnia ventis,
 Dum clamat, media voce resistit inops.
 O ego nec jubeor, pelago dare nostra furenti:
 Demersi hæc olim non lacrymatus aquis.
 Nulla meas onerant fortunæ muneræ pinus.
 Vlla ne jam nuda puppe pericla manent?
 Tu mihi (quis credat?) mihi tu, mea vita, periclo es.
 Diue, vale. ah quantus sunt duo verba dolor.
 Sed tua quandoquidem, nullo stat fine potestas:
 Et sine te, & tecum vivere, Diue, jube.
 Nam si totus abis: quis tunc arcebit amantem,
 Ne te vel toto perditus orbe sequar?
 Per medios hostes, & per discrimina longa
 Te sequar. occurrant vulnere; tela, faces.
 Nec supra, nec quod currit mare latius infra,
 Impediet nostræ certa pericla viæ.
 Æt nam pone meis opponere cursibus Æt nam;
 Aspicient auidos me super ire rogos.
 Ipse Acheron furiis, flammisque sequacibus obstat;
 Non furiis animum, non Acheronte domor.
 Quid sit amor, nescit, qui frænum imponit amori;
 Frænatur nulla vi violentus amor.
 Mutent prona, jube, solennem flumina cursum:
 Ne loca præcipitet pondus ad ima, jube.
 Fac, leue non motis lapidescat fluctibus æquor:
 Et superas metuat tangere flamma plagas:
 Sol ut ab hesperiis remeet formosior oris:
 Et pigra se occiduis proluat arctos aquis.
 Vsque adeo Natura valet: nec vertere cuiquam
 Aduersis liceat pondera ponderibus.
 Vnus ego, aduersas cogor discedere partes:

Cogor & illapso vertere terga Deo.

Si possum, immotus mediis consistere in undis:
Sarmatica, possum, si caluisse niue.

Sed nobis prius ipsa dabit rapida unda quietem:
Ante vides, gelida me caluisse niue.

Nunc quid ego hæc frustra? jussis urgemur: abire
Jam decet, o animæ lenior aura mea:

Numen abi. te certè oculis, animaque sequemur:
Sic mea cessabunt funera. Numen abi.

D. IGNATIVS LOYOLA

*Cælum intuens, O quàm, inquit, tellus sordet,
dum cælum aspicio!*

E L E G I A X I.

NOxerat, & cœli justo plus læta micabant
Sidera: ducebat Cynthia docta chorum.
Dum sopor altus habet latè maria omnia; & omne
Alituum cessat, quadrupedumquè pecus.
Dum rapidæ per strata silent mollissima curæ:
Et ponit gelidos mens agitata metus.
Hic ubi se æquato volvebat cardine cælum:
Hic ubi se medio vertice biga tenet;
Fervidus igne suo flammantem Ignatius axem
Circumspexit, & hos fudit ab ore sonos:
Flammæ, felices flammæ: decor omnibus undè est
Noctibus: est animo vulnus & undè meo.
Nam quid adhuc adeo spatii distamus iniquis?
Quid super inuitum me malus orbis habet?
O ego si astrorum possem me infundere turmis:
Si me si possem furripuisse solo.
Vestris aq̃ quantus mihi conditur ignibus ignis!
Ut vos pulchra: tamen pulchrior ille latet.
Heu latet: & quàm nostra diu defecta latebit
Lumina! tam lentas rumpite, secla, moras.
Axis, io sine sole nites formosior. ipsa
Nox caligantis nil modò noctis habet.
O ego, nec teneo præsens mea gaudia: dum te
Erranti errantem lumine prospicio.
Prospicio dum te, quantis mihi dicitur atra
Sordibus, ac turpi condita terra situ!

Q

Tu

Tu nigra, tu circumfufis obfcura tenebris,
 O oculis femper fordida terra meis .
 Non mihi, quam fimulas vecors, imponit imago,
 Sed tuus ah quondam ludus & ipfe fui .
 Nunc tenuiffe juvat lævis mendacia frontis :
 Nunc juvat abftrofus edidiciffe dolos .
 Delicias non ulla facis: licet improba mittas
 Munera, veloci deperitura die .
 Quid mihi te jactas maculofo marmore fœtam ?
 Perquè errare tuos flava metalla finus?
 Quid virides Erythræ plaudis tibi fonte fmaragdos ?
 Vel, qui adamantæo congelat orbe, diem ?
 Adde auro illufas veftes, tyriumquè venenum :
 Adde Arabum intactas, adde Orientis opes .
 Non tua nos mutant profufis munera palmis;
 Longè alia, & longè ditior axis habet .
 Omnes ille meos fibi vendicat axis amores :
 Hic ubi vel labes non fine luce micat .
 Aspice, quàm puro fpatiatur lactea tractu,
 Lactea virgineis concelebrata choris .
 O ubi quæ refluo ferpit zona aurea Phœbo ?
 Illa eft bis feno fidere fecta via .
 Currit ad obliquum, rurfusquè in fe ipfa recurrit ;
 Hæc fe tollit, & hæc fe revoluta premit .
 Errant hæc certis erroribus astra ; tenorem •
 Illa fibi fervant motibus astra parem .
 Ut formofa oculis fupero quæ ex orbe corufcant !
 Ut fqualent noftro quæ nituere fole !
 Hic bella affiduis quaffant terroribus urbes .
 Hic docet in fratres vertere tela furor .
 Mille viæ hic fcelerum, totoquè rebellat in orbe
 Impietas . ultro perdita jura fident .
 O qui me tantis fubducatur fordibus. ò qui
 Siftat, ubi puro labitur amne dies !

DE SPIRITVS SANCTI

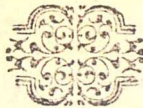
in SS. Apostolos illapsu.

E L E G I A X I I.

Consensere dies: redeunt solennia vota:
 Sideribus missæ defluere faces.
 Jam cœlo pluvios discurrere vidimus ignes:
 Jamquæ Orbis flammam sensit adesse suam.
 Huc pueri, huc unâ celeres properate puellæ;
 O isto libeat feruere corda rogo.
 Japetionides furtiuo torre Prometheus,
 Dicitur, exiguam surripuisse facem.
 Fabula quanta fuit tam parvulus ignis! at omni
 Verior en ad nos labitur igne polus.
 Non dum quadrijuges cœlo sol altus habebat:
 Et medio nondum fecerat axe diem.
 Ille dies justo longè formosior exit;
 Sæpiùs eoo lauerat amne comam.
 Nullæ tunc Eurorum animæ per inane fremebant;
 Ipsa aura, ipsa arbor, ipsa filebat auis.
 Cùm subitò horrifono quatiuntur cuncta fragore;
 Inaquè succusso margine terra tremit.
 Et Zephyri hinc illinc in prælia concurrentes:
 Qualis in Ægeo nata procella mari.
 Nec minus intereà fulgere serenior æther:
 Sed tamen & fulgens, & sine nube, tonat.
 Innubisquè fragor, tempestatesquè serenæ
 Non una semet continuere domo.
 Quin perhibent, totam sonitus errasse per urbem;

Mixtaquè sollicito cuncta fuere metu .
 Ast improuisæ tandem posuere procella :
 Impleuitquè sacram flammea lingua domum .
 Diffita verticibus sedit bona flamma, neque ulli
 Noxia, subiectas lambere visa comas .
 Sed Deus, & Deus ille patebat pulcher in igne :
 Ille ignis gemino semper ab igne flagrat .
 Ut primùm incubuere faces fulgore secundo :
 Ut calido arserunt pectoris alta Deo ;
 Quale latex, qui forte gelu duratus, oliui
 Cogitur, & parvo in margine parvus habet .
 At si Vulcano collectus aduritur humor :
 Quà salit in largo plurima flamma foco :
 Desuper ecce autem ferventi exundat aheno :
 Nec patitur justos unda remissa modos .
 Tale manus procerum furiis metuenda, furores
 Ut primùm sacros præpete ab igne tulit :
 Erupere omnes unà, conceptaquè fundunt
 An verba, an rapido fulmina missa sono ?
 Flagrantes ite, ite animæ, quà pervius orbis :
 Quà lauit Oceanus solis utramque domum .
 Ite, vel arctoa septem sub rupe triones :
 Ite vel austrinas sub juga ferre plagas .
 En uobis tremuere Deùm simulacra: dederunt
 En formidatos Tartara nigra sonos .
 Cedere Tarpeja dudum meditatur ab arce
 Juppiter, & fulmen jam timet ipse suum .
 Quale cadens statuet mihi perfidus ille trophæum !
 Roma triumphato plaude superba Jovi .
 Terror in Ægyptum quantus! jam numina latrant :
 Jam rudunt inter tristia sacra boues .
 Isi gemis? geme: tuquè unus non flendus Osiris;
 Jam pecus indigenùm flebitur omne Deùm .
 Pergite vos proceres; sternuntur inania templa

Sponte sua, nulli condita templa Deo .
 Pergite: nec deerit vestris novus assecla plantis ;
 Volvent magnanimos ultima secla viros .
 Ergò felices animæ, vestigia tanta
 Quæ urgetis: geminum quæve tenetis iter .
 Vos, quibus ignotum lustratur cursibus æquor :
 Et si qua ulla fuit terra reposita, pater .
 O manus, ò Ignatiadùm manus, æmula laudum
 Tantarum, cui par velificatur honos .
 Vos quoquè delapsæ contingunt æthere flammæ :
 Vos quoquè conceptos funditis orbe rogos .
 Nascere, & Auroræ, Saberi, litora tende;
 Multùm etenim eous sol modò noctis habet .
 Noctis habet multum; tu sol radiantior olli
 Occiduo referes natus ab orbe diem .
 Nos etiam classemquè tuam, tuaquè arma sequemur:
 Una triumphati palma Acherontis erit .
 Hæc ego: dum torvo monuit me Delius ore,
 Parcere deductis magna referre modis .

Vindicem Salutis Humanæ

*In antro Bethlemitico se nuper enixam, per
litteras nunciat*

M A R I A A N N A E .

E L E G I A X I I I .

A Nna parens, gratare Deo, gratare Nepoti,
 Qui tenero gelidos excipit ore notos :
 Materno parvus qui pendet ab ubere : quivè
 Cuncta meo pascens pascitur in gremio .
 Ore micat, quantum nullo superabilis astro :
 Quantum ab eoo non micat orbe dies .
 Melle fluit labris: liquuntur lumina melle:
 Ipsa etiam multum lacryma mellis habet .
 Nectar is est instar totus: quævè aspicit, urit:
 Atque niues ipsas non finit esse niues .
 Cautibus, utcumque indomitis, aspirat amorem ,
 Mirantur formæ saxea saxa suæ .
 Ipsæ antrum venere feræ, venere furentes :
 Sed fera non remeat, quæ fuit ante fera .
 Ut videre genas, ut lumina blanda: liquefcunt;
 Totus tunc illis est in amore furor .
 Ipse, rogas, filet, an loquitur? loquiturquè, filetquè;
 Idemquè, ut taceat, me tamen, inquit, ama .
 Quam si quis vocem non audiat : ille lænis,
 Est & sævitie sævior ille sua .
 Jamquè dies, alterquè dies processit olympo,

Ex

Ex quo enixa dedi, rura tenere Deum .
 Curauiquè, tibi è superis hæc perferat unus,
 Quæ modò sunt nostra pauca notata manu .
 Nam discessuræ dederas mandata: fac indè,
 Fac subitò, ad nostras nuncia charta manus ;
 Ista venit; quamquam te mallem accedere, Mater:
 Effes lætitiæ nuncia ut ipsa tuæ .
 Nam me, telligio est, antro migrare, priusquam
 Ritè ferat puero nomina, iussa dies .
 Iussa dies octaua meò fert nomina amori .
 Si licet, hac ipsa, sedula mater, ades .
 Sed tamen intereà, quæ sunt præsentia rerum
 Nostrarum, ignaram iusta tabellà docet .
 Nazarias ergò sedes cum conjugè postquam
 Liquimus, excepit vix via nota duos .
 Sed via inassuetam multùm me læsit euntem:
 Plus tamen obtulerunt oppida ferre mali .
 Nam simul & Bethle. & magnorum mœnia Auorum,
 Et patuit quondam Dauidis aula senis :
 Inclinata dies jam descendebat olympo ;
 Nos nulla exortes lex capit hospitij .
 Hæc versamur, & hæc, si quis locus. omnia sæva:
 Omnia sunt modico tecta negata viro .
 Quid facimus? crebrasquè æther densauerat umbras :
 Puraquè crudeli fidere torret hÿems .
 Est specus exesi projecta ad limina montis:
 Obtexunt patulas gramina multa fores .
 Huc, improuisus cœlo si mittitur imber,
 Defendit trepidum pastor ab imbre gregem .
 Huc etiam lentus solet accessisse viator :
 Sicubi nox rumpit præcipitata viam .
 Nos etiam, nos huc tandem properare; Deoque
 Nascendi locus est nullus in orbe suo .
 Hospitium neuter doluit sibi triste: labores

Ipse meos tantum vir dolet: ipsa suos.
 Ingressi tacita pariter sub rupe sedemus;
 Hoc quoque succumbit fornice bina pecus.
 Æqua quies jam penè aderat mortalibus ægris:
 Altaque nox medium penè secabat iter.
 Numquam aliàs tantis fulgoribus arsit olympus:
 Altera nunquam aliàs purior æthra fuit.
 Præsentiæ etiam tellus sua gaudia, & omni
 Vere, repentinas fundere floris opes.
 Tunc ego: sed quid ego hæc mortali cognita nulli
 Narro? vix tandem cognita sacra mihi.
 Euehimur super astra super suprema, nouisque,
 Profusisque natant pectora deliciis:
 Quas inter, proh illius spectacula noctis!
 Mortalem sensi me peperisse Deum.
 Obstupui; quid enim vagit mihi tantulus infans,
 Qui simul in magno maximus orbe tonat?
 Abiicior plantis: mox dulcia ad oscula surgo;
 Præstita & hæc nato: præstita & illa Deo.
 Fasciolis, candore dein quæ lilia vincunt,
 Corpora vel niuibus candidiora tego:
 Quas tu fasciolas mecum properauimus, & quas
 Duximus in tenui, linea texta, iugo.
 Fultum illum stipulis videas, alioque cauata
 Duriter applicitum deposuisse latus.
 Ah latus, ah quanto suffultum sidere: ubi axem
 Subiicit, & resonas librat ab aure faces.
 Interea nox occiderat: subitusque refulget
 Ter tanto ex omni clarior axe dies.
 Turmæ præcipitant superum: puerumque, Deumque
 Et semel, & rursus cernere, & usque iuvat.
 Absistit vix hinc aliquis: dant cantibus horas:
 Pro se quisque suis ardet in officiis.
 Quidni hæc calicolæ: quando pecus ipsa refuso

CARMINVM. 249

Vifa est egelidos ore fovere notos?
Nos, ut rere, dies totos pendemus ab illo.
Non ipsa hæc, tibi qua scribitur, hora vacat.
Alternis tueor tabulas, prolemquè cubantem.
Sic tua cum nostris gaudia diuidimus.
Sed nunc, nunc infans vagit meus. haud sinor ultra;
Est opera est aliò nostra vocata: vale.

Annos complures animi deliciis destituta omnibus, tam longam amorum suorum absentiam pertæsa,

D. O. M.

Liberatori Generis Humani Christo suo
Teresia.

E L E G I A X I V.

Christe, meū Numen, quōndā mea magna voluptas,
Lacryma nunc oculis plurima, Christe, meis,
Plena querelarum tibi litera mittitur: ulla
Si te fortè mei cura laboris habet.
Mittitur, & vacuis forsā committitur auris:
Forsitan hanc etiam perdere flabra sinis.
Quæ tamen hic trepidans morientis dextrā notabat,
Flebile continuo lacryma mersit opus.
Nec minùs intereà juvat hanc misisse lituram.
Dixi: quæ loquitur lacryma, nouit amans.
Quem non verba, illum valeant mutare refusi
Fletus: illum unum vincere gutta solet.
Crudelis, tantumne potes mihi tempus abesse?
Hic tuus hic est, quem sæpè fateris, amor?
Quid magis odisses? rescribis nulla dolenti:
Conqueror, & questus deuorat aura meos.
Hoc pro me innumeris caput opposuisse procellis?
Sic mea vel toto est parta cruore salus?
Qui vitam obtuleras: vitam cur tollis amanti?

Quid

Quid me quid lethi cogis adire viam?
 Cernis, ut in toto macies stat corpore? cernis,
 Et super accumulās arida ligna foco.
 Jam morior: ferrisquē mei tu funeris auctor.
 Supremo forsan scribitur ista die;
 Nam nequē tu cessas stimulis agitare dolentem,
 Et lacrymam lacrymæ substituisse nouam.
 Ad rigidos sedenim teneor captiua penates:
 Et cogit molles dura catena pedes.
 Dura pedes cogit: sed liberat ora querelis:
 Et finit ad nomen multa dolere tuum.
 Quò nos usque grauis Babylon premet? ò ubi templum!
 O adyta! ò Solymi limina cara soli!
 Usque ne captiuam teneat me barbara compes?
 Usque jubes patrio me caruisse solo?
 Quantum se jactat præda Chaldaus in ista!
 Ut gaudet ferro subdere colla Seon!
 Moabus hinc, Enacimquē hinc, Rex Ogus, Edomquē,
 Sperant, immites frangere posse fidem.
 Ante tamen solem produxerit Hesperus: atra
 Præruerit nocti lucifer ante facem.
 Undas ante rogos, fluviosquē eruperit: ante
 Frigida flammantes miserit unda rogos.
 Nulla dies unquam juratos frangit amores:
 Nulla etsi durum te mihi cura rapit.
 O adsis tantum auxilio; sæua agmina surgunt:
 Surgunt exitio Tartara cuncta meo.
 Adsis auxilio: auxilio, & dic protinus, adsum;
 Signa triumphati vox ea Ditis erit.
 Atque ego militiæ jam olim promissa decoræ,
 Territa destituam ne tua castra, vide.
 Interea renouans luctum noctesquē, diesquē,
 E desiderio vulneror ægra tuo.
 Aspiciensquē diem, quem nox depellit olympo:

Et

Et quam iterum noctem pellit ab axe dies:
 Ibitis, exclamo, refluxè redibitis horæ:
 Et nova succedent sidera sideribus;
 Unus non unquam mihi sol remeabit ab undis:
 Una mihi occubuit non reditura dies.
 Ipsa etiam interdum, si compede crura leuantur,
 Per iuga, per sylvas incomitata feror.
 Namque parem narrant te floribus: albaquè in agris
 Lactè rudi formas lilia ferre tuas.
 Si qua tui effigiem, quero, dent lilia vultus:
 Nulla ferunt vultus lilia signa tui.
 Nostro etenim longè qui mittitur halitus ore,
 Cuncta velut jacto corripit arva rogo.
 Tunc ego: si redeat pulcherrimus ille, videbis,
 Vere renidentes rura aperire sinus.
 Lætitia cernes ad sidera surgere colles:
 Atque repentina ludere fronde nemus.
 Quare age despectos, mea vita, recurre penates:
 Rapta simul tecum gaudia nostra refer.
 Sic te longinqua veneretur ab usque Molucho
 Barbarus: & Brasili gens grauis hospitibus.
 Post te sic properent pueri, innuptæquè puellæ:
 Sic omni semper sis in amore potens.
 Flecte viam: facilemquè animum flecte; en age, portus
 Fac videant tandem reflua vela suos.
 Diceris ante domos ipsas noctuquè, diuquè,
 Sæpè ante hostiles aduigilare fores.
 Me miseram! ingenium tibi quæ mea crimina mutant?
 Hòc magis ut fugias, quò sequor ipsa magis.
 Non tibi marmoreo vestitur pectore pectus:
 Cor tu duratum non adamante geris.
 Nosti, quid sit amor: plus & quàm nosse sat esset.
 Cura tibi quondam par in amore fuit.
 Et memini: cum tu lassus nemora alta petebas;

Una tibi ex magno nam grege deerat ouis.
 Saltus tunc ipsos, tunc cœca auaria lustras:
 Si qua deerrantis dent tibi signa feræ.
 Pulchris inter eâ frons liquitur undique guttis:
 Cum via sollicitum rumpit iniqua latus.
 Ah quoties videre caua sub rupe jacentem:
 Ah quoties longam ferre per arva sitim.
 Quos gemitus, quæ verba dabas, quo lumina fletu
 Turgebant, solum cum tibi carpis iter?
 Sed nunc nulla iterum fastigia, nulla supersunt
 Nunc juga, quæ tenero sint superanda pede.
 Tantùm ne fugias multo sudore sequentem:
 Sisquè tuo tantùm concolor ingenio.
 Diue mane, vel tecum animam hanc rape: non erit ultra,
 Aspectu ut possim viuâ carere tuo.
 Si quid amas, si qua ulla mei tibi cura superstes:
 Huc ades: huc tota voce vocatus ades,
 Seu nos, seu certè visurus funera nostra.
 Fortè cinis flammam fuscitet iste tuam.

EMINENTISSIMO DOMINO

D. INNICO CARDINALI

CARACCILO

Designato Romæ Præsuli Suo
Parthenope.

E L E G I A X V.

Nuncius ad nostras lætissimus appulit aures :
 Concolor optatis nuncius ille fuit.
 Diceris, indutus tyrio pulcherrimus ostro
 Fulgere, non inter sidera stella minor.
 Ceu solet, eois cum primùm refluus oris
 Phœbus odorato liquida pulsat equo;
 Tunc ostro faciem, tunc ostro divite currus
 Pingit, & ostriferas tunc pluit axe rosas.
 Imperiumquè Tibi fertur cessisse sacrorum
 Nostrorum, ac juri tradita templa tuo.
 Sic olim nostra qui abscedis alumnus ab ora,
 Mutatis remeas partibus ecce Pater.
 Sed jam qui fuerit sensus, quæ nostra vicissim
 Vota, ubi Romulea Nuncius urbe redit,
 An cupis ex me nosse? sed hæc iniurius ipse
 Aut nescis, aut me posse referre putas.
 Ante fidem, famamquè omnem sunt gaudia nostra,
 Angustiquè modum pectoris exuperant.
 Sic tua Parthenope, sic cætera cuncta triumphant:

Sic

Sic eadem nulla gaudia parte vacant.
 Ipsi qui montes, ipsæ quæ marmoris undæ,
 Ipsa etiam culti quæ fata læta soli,
 Undique lætitiis contendere: nullaquæ nostri
 Non gestit magnum pars hilarare diem.
 Cuncta fremunt plausu: tollunt ad sydera cuncta
 Lætitia voces: & tibi cuncta sonant.
 Ante omnes non dives aquarum, & dives amoris
 Seberthus toto flumine jactat aquas:
 Et bis lymphatus discurrens æquora, fertur
 Hac una ripas transiluisse vice:
 Obduxitquæ agros latè felicibus undis;
 Illa triumphantis vox, habitusquæ fuit.
 Nunc se, nunc audet fluuiis componere magnis:
 Atque illos inter se numerare solet.
 Utquæ alii auratas torquere ferantur arenas,
 Aut quocumquæ alio sint pretiosa modo:
 Tu sibi pro auratis, imò has supra, unus arenis
 Es magis. in Te uno cuncta tenere putat.
 Ergò age, ne nobis præsentia gaudia differ:
 Fac repetant portus patria vela suos.
 En Tibi se placidum sternit mare: nullaquæ toto,
 Te solvente, audent tristia flabræ salo.
 Vna dies toto mihi nunc est longior anno:
 Impello votis tempora lenta meis.
 Et Tibi se comitem junget Fortuna, nequæ unquam
 Abscedet nostris, Te moderante, plagis.
 Scis etenim scis ipse, quibus me fluctibus olim
 Jactarunt meritis congrua fata meis.
 Gratulor, ista Tibi tantùm exaudita: nec eodem
 Implicitum fluctu supposuisse caput.
 Ipse meos in me vultus, cultusquæ requires,
 Nequicquam, qualis, conscius ante, fui.
 Infandi quantum larga est ea vena doloris!

Non

Non interruptis fletibus ora madent .
 Flectere nulla animum potuerunt gaudia: fixit
 Quippè, hausitquè ingens mollia corda dolor .
 Vnus hic excussit lacrymas modò Nuncius: ex hoc
 Est, magnum lacrymis imposuisse diem .
 Nunc primùm libuit pullam deponere vestem,
 Ac phrygia pictum ducere syrma manu .
 Nunc primùm indulgere choris iuvat, atque iuvabit :
 Dum finis, aspectu me tolerare tuo .
 At si aliò Te fata vocant, & fortè vocabunt:
 Vrbs tua pro toto ne cadat orbe, vide .
 Sis memor usque mei , primaquè unde hauseris auras
 Vsque refer; saltem sim tibi cura leuis .
 Sed jam rumpe moras, celeresquè assume recursus :
 Ipsa Deo pro te sospite dona feram .

Non dum ab Inferorum superstitione libera,
 fuetam opem præsentius exoratura,
 Societati Neapolitanæ India.

ELEGIA XVI.

QVam mihi vos dabit, do vobis ægra salutem
 India, nequicquam luminis una parens.
 Sole novo sedenim gaudens, & luce marita,
 Vsq̄ue sub æterna condita nocte premor.
 Deposui patrio medicatas murice vestes:
 Distinguit nullas Indica gemma comas.
 Ferali tantum circumdamur undique palla:
 Et coma disiectis obtegit ora comis.
 Ergò nulla mei superat vos cura doloris?
 Nullus & exiguus viscera tangit amor?
 Ergò illi periere dies, & secula, cum vos
 Quæritis eos, longa pericla, sinus?
 Namque ego quæ vidi vestris pugnata manipulis
 Bella? quot inferno rapta trophæa Iovi?
 India, tolle oculos: spes India tolle; recurrunt
 Secula margaritis candidiora tuis;
 Et mihi dicebam: hi nobis facere otia, magnum
 Hi tandem poterunt imposuisse diem.
 Diripere tamen tam candida vota procellæ:
 Rumpit nunc animum spes revoluta meum.
 Multa dies, & multa dies, ex quo Ausonis alnus
 Nulla tenet nostras officiosa plagas.
 Ipsa diu noctuquè ingens mare lumine lustro:

R

Tan-

Tangit si qua meos hospita cymba sinus.
 Sed vos Parthenope, vos cura ignobilis otii,
 Vos cohibent patrii mollia culta soli.
 Lymphaquè Sebethis prior est Gangetide lympha:
 Nec vasto crater vertitur Oceano.
 Excidimus tandem, excidimus. nunc orbis ab orbe
 Exul: nunc vobis barbara terra vocor.
 Barbara sed quamvis: me vestri habuere parentes.
 Magnanimùm mutent vos nihil acta Patrum?
 Nos adiit, nos clara ipsas de gente Rodolphus:
 Nec doluit nostro concaluisse die.
 Quid te, Constanti, memorem? tacitum ne relinquam
 Te, Marcelle, mei cura, decusquè soli.
 Quantus amor? qui vultus? erant quæ pectoris ima
 Gaudia, cùm nostras velificabat aquas?
 Non ita, qui referunt plena se puppe, triumphant:
 Lætus ut in pœnas se tulit ille suas.
 At vos tantorum nil mutant facta virorum:
 Inquè animos tandem vos piget ire pares.
 Itala quò virtus? quò cessit dura malorum
 Pulsæ fames? cessit quò necis unus amor?
 Num tenet ingentis non ludicra fama pericli?
 Num mora tam longæ non toleranda viæ?
 Num geminæ Oceani præcelsis montibus undæ?
 Et pejora mari cærule monstra maris?
 Num mea barbaries? num gens sine more, sine urbe,
 Quæ vivi soleat membra vorare patris?
 Hæc fateor: quin adde nocens, & perfida quàm sum
 Hospitibus, nostra qui cecidere manu.
 Adde venena, ipsas cæli intractabilis auras,
 Quæq; famem duplicat parca medela famis.
 Ast hæc irritant animos ad fortia natos;
 Vos quoquè traxerunt ista pericla diu.
 Quippe ferebatis: brevior via ducit in axem,

Divite quam fufus proluit amne cruor.
 Quare agite, abiectam mihi tandem sumite mentem:
 Sumite magnanimos ad pia facta modos.
 Vos mihi votorum cumulus, vos una salutis
 Ara meæ, fegnes præcipitate moras.
 Nunc Tethyn tentare, metum nunc ponere tempus.
 Quas Mercator amet, vos trepidatis aquas?
 Et pudet, ut noftro religatas litore cerno
 Mille relaturas ara caduca rates,
 Sive Erebo infoffum melius deducitur aurum:
 Seu petitur cæco lucida gemma mari.
 Huc & odoratas lecturus navita fruges
 Uenit, & intactas improbus ardet opes.
 Exitium exitio redimunt, morituraquè dona,
 Adverfo nimum Numine, morte parant.
 Uos, quibus hinc laudum fegetes, palmaquè metuntur,
 Vos, quibus hinc cælo molle aperitur iter,
 Exhorrere trucis finuofa pericula ponti?
 Flabraquè terrifici pertimuiſſe noti?
 Ecquis honos, nomenquè manet poſt pallida fata;
 Si manet, ignavis infenuiſſe locis?
 Degeneres ſi tecto animos, patriaquè fovetis:
 Si Soles lentis conditis: ecquis honos?
 At non iſta dabat documenta Ignatius: iſta
 Non equidem deni vos docuere Patres :
 Qui, quoniam exiguo natalis clauditur orbis
 Limite, in ignotos tranſilvere ſinus.
 Quo mare, quo tellus, quove omnia tempore currunt,
 Punctum erat, aut puncto ſi minus eſſe poteſt.
 Sed nobis tenui ex numero vix obtigit unus:
 Si duo præterea ſidera amica darent,
 Nec deſerta meis reſonarent antra querelis:
 Nec tereret veſtras litera miſſa manus,
 Litera, quæ latè lacrymis interlita fuſis,

Vivere vix patitur, pauca notata manu.
Has ipsas lacrymas, & quæ suspiria, testor,
Muta sibi nunquam litera ferre potest;
Si vos marmarico pavissent lacte leânæ:
Si pareret duro è robore triste nemus;
Barbara barbariem paterer cognoscere vestram:
Narraret casus pagina nulla meos.
Vos miti mites, nitidoquè sub aëre nati,
Ploratam miseræ non properetis opem?
Hæc ego; vos contra tandem miserescite nostri:
Si facitis, nunquam fama tacebit opus.

DIVVS IOANNES CALYBITA

Adhuc impuber domo abscessit; eundem per literas Mater renocare conatur.

Theodora Ioanni suo.

ELEGIA XVII.

I Sta tibi patria profugo, nocturne viator,
 Plena venit matris pagina, plena mei.
 Hanc inter gemitus, fletus hanc inter amaros
 Delevit potiùs, quàm Theodora, dedit.
 Diceris, ad fines fugiens properasse Sabæos;
 Ista, reor, tantùm tygribus ora patet.
 Mens erat iratæ, sceleris describere pondus;
 Ni pondus verbis eripuisset amor.
 Tunc si fortè manus vult aspera credere chartæ;
 Nescio quæ mater sustinet ægra manum.
 Conditio proh dura! furor nos urget amantes.
 Heu quis agit vacuus semper amoris amor?
 Tempus erat, quo jam roseo madefacta fluento,
 Aurora emergit, restituitquè diem.
 Eos si tamen illa fuit, non turbida Erinnyis:
 Nobis ah quanti nuncia sera mali.
 Tunc etiam & tacito solvebar membra sopore:
 Membra fatigarat pendula tela iugo.
 Nequicquam placidam perturbant somnia mentem
 Intereà: & monstris rumpitur alta quies.
 Cumquè infelices tergebam pollice somnos:

Ecce repentinis imbribus ora madent .
 Extimui injussos fletus, malè nesciã causã;
 Miror & os lacrymis, corda dolore premi .
 Natus ades: clamo. clamanti accurrere natum
 Qui posset vocem reddere, nullus erat .
 Exilio exanimata toro, natumquè reposito;
 Nullus erat. medium natus habebat iter.
 Causa latet: dum cuncta puto. at nil nosse timendum,
 Plurima tunc miseræ causã timoris erat .
 Cur non tunc forpsit me conscia terra dehiscens:
 Sola forem tantum ne dolitura nefas ?
 Quid memorem timuisse: comas dum scissa gementis
 Ingreditur sedem Callianira foror ?
 Tunc ego semianimis, magni præfaga doloris,
 Fare age, quid, clamo, vult tuus iste dolor ?
 Responsum ut cupio! ut timeo! vix addidit illa:
 Natus abest tectis, ò Theodora, tuis;
 Qualis, amor sylvæ, jaculo suffossa columba
 Decidit, & rostro faucia mandit humum;
 Sic ipsa accubui exanimis. liber, altiùs omnem
 Ingemere; & gemitus angit in ore dolor.
 O tibi quæ recolo solatia rapta. profectò
 Ista forent oculis digna theatra tuis .
 Istæ, credo equidem, tibi si spectata fuissent:
 Non tua perflarent impia vela noti .
 Accurrunt famulæ lymphis, vitamquè minantur .
 Heu. miseræ eripitur tunc potuisse mori .
 Sum mea, quid facerem? lacero sine more capillos:
 Uberibusquè furens ter quater acta manus.
 Huc illuc moritura feror: nec lassã quiesco ;
 Cum pars deficeret, dimidiumquè mei .
 Tantùm ubi desertos aspexi territa lectos,
 Obstupui, incumbens sic peritura toro .
 Prætentòquè manu, si quis calor ultimus inter

Stragula discessus indicet ille nouos.
 Lectos ut sensi gelidos; heu, perdita dixi,
 Furta recognosco jam diurna via.
 In nomen feror indè tuum noctesquè, diesquè;
 Ibant in nomen tecta relicta tuum.
 Dente velut metuendus aper si fortè gregis spem,
 Qui nondum valida fronte minatur agro,
 Et vix depulsum mammis per aprica iuuenum
 Dissecat; in facinus pellit iniqua fames.
 Mater ad umbrosas sylvas, spelæa ferarum,
 Errat; & assiduis questibus antra sonant.
 Hos aditus, jamquè hos aditus vestigat ab omni
 Parte: & nequicquam pignora voce vocat.
 Talis ego. at tu lætus abes: neque cura tuorum
 Te tangit: matris te nequè tangit amor.
 Et memini, te etiam æquore dissuadente carinam
 Soluisse, ac dubiis vela dedisse notis.
 Sed tempestatis quænam tibi cura fuisset:
 Si, dum me fugeres, mors tibi munus erat?
 Et quò me fugeres, aurum tibi nescia fraudis
 Ipsa dedi, in pœnas officiosa meas.
 Quippe nouis odiis placuit noua forma nocendi:
 Ut mea contra me munera tela forent.
 Quid prolem volui, & nomen genitricis amaui?
 Hoste mihi soboles plùs metuenda fuit.
 Cuncta in te amisi simul; & nox abstulit una,
 Quæ mihi vix possent omnia secla dare.
 Tecum spes abiere meæ, corruptaquè vota,
 Et quæ fingebam, sed renuente Deo.
 Sæpè mihi dicebam: dum est hic iturus in hostes:
 Quàm benè dux magnus patria bella geret.
 Et quia, quæ cupis, hæc animo facta esse putare
 Mos est: ante oculos jam mihi victor ades.
 Gaudia quid matris referam? tu testis, & author.

In risum nobis tu fatis unus eras .
 Sed nunc, dum exul abes, mutato jam ordine rerum,
 In funus nobis tu fatis unus eris.
 Nam tua inae exanimat non sueta laboribus ætas,
 Fracta per immensi longa pericla maris .
 Me terrent hyemes, tempestateſquè frequentes;
 Et quidquid ratibus fert maris unda mali .
 Et quamvis dederint superi feliciter omne
 Emenſum pelagus ſoſpitis arte ratis;
 Quis tibi deſeſſo, pelagiquè erroribus acto
 Securos portus, hoſpitiūquè dabit?
 Quare age, ni totum pepuliſti pectore natum,
 Jam redi, & ad notas, nate, recurre ſinus.
 Per precor, has lacrymas, per cunctis cara parentum
 Nomina, perquè tuas te precor ipſa fugas;
 Reddere: ſi reliqua eſt pietas ſervata per undas .
 Reddere: ſi matri mollior hoſtis ades .
 Nate, datum fatis eſt iræ: fatis ipſa dolorum
 Uſque tuli; reduci jam freta pelle rate .
 An ne procelloſi metuis discrimina ponti?
 Ah prius hic etiam per metuendus erat .
 Attamen haud redeas: niſi ſtrata æqualiter unda
 Præparet immunes, & ſine fraude vias .
 Tempora non curo: tua dummodo vela recurrant;
 Dum ſoſpes: tardus non mihi, nate, redis.
 At niſi, nate, redis; te & ſi tantum orba carebo:
 Urbe vel in media te magis exul ero .
 Saltem, ubi perveniet noſtro de funere fama,
 Quæ citò perveniet, ſub mea fata veni .
 Conde oculos: patrio corpus compone ſepulchro:
 Et, ſi quis mutat te pietatis amor,
 Trade, tui feri cineres condantur eodem;
 Et manda, hoc carmen marmora nigra notet:
 Viuite felices reliquæ cum prole parentes;
 Dum mihi dant nato ſola ſepulchra frui .

IOANNES THEODORAE.

ELEGIA XVIII.

ORbis ab extremo, quò tandem litera venit,
 Natus & has inter reddidit antra notas,
 Quæ lacrymis maduere suis: ne fortè putares,
 Cautibus ex istis me didicisse tygrem.
 Ista equidem non corda fero; pejora tulisse,
 Ut tua me immeritum longa querela velit.
 Vix ea, quæ fuerunt, legi, mihi scripta; profusos
 Continuò ad fletus incubuisse, feror.
 Non oblita mihi sunt, fallere, cara parentum
 Nomina: sunt alta condita stirpe solo.
 Non docet hæc pelagus: non hæc oblivia tempus
 Attulit: immensæ nec peperere viæ.
 Quæris hyperboreas: libyæ si pervenis auras
 Non fugies; comitem se tibi junget amor.
 Despicit ille nives: refugit non ille calores;
 Hospes erit Boreæ; nec timet esse noti.
 Arguis immemores jam nos habitare Sabæam.
 Ut scires, quanta hoc jurgia pectus habet!
 Nec me tam sæuum, nec perfida vela vocares;
 Nec periura, thetin quæ fidit, alnus erit.
 Sol oritur cælo. lacrymæ nascuntur amaræ;
 Imminet oceano: nil minus ora madent.
 Astra ferunt somnos: adimit mihi lacryma somnos;
 Redditur atque dies: redditur atque dolor.
 Tempora voluentem mihi non mutantur in annum:
 Ver, autumnus, hyems, æstus ubique pares.
 Rideat ut tellus ludenti concolor anno;

Vere tuo nobis mæsta videris humus.
 Cum se mitis ager flauenti condit arista:
 Felix, infelix non mihi flavet ager.
 Atque dies tantum nocti differre; quod ille
 Discors tristitiæ, concolor ista meæ est.
 Inter odoratas solvunt sua carmina sylvas,
 Atque auis, atque udæ conscia Nais aquæ.
 Tunc auræ, Zephyriquè, & ludicra collis opaci
 Ripa, repercussio flamine, dulce fremit.
 Ipse sub an nosam repeto mea vulnera sylvam:
 Elicit hic lacrymas Roma relicta suas;
 Sæpius ipsa tuas repetis. crudelis an ista
 Signa, parens, nostri pectoris esse, putas?
 Quæris: inoffensus cur ergò deseris arva
 Ausoniæ? est ne aliquis, quem doluisse, iuvat?
 Sed tu istos, neu crede, abitus mandasse furorem:
 Vel super hac odium consuluisse fuga.
 Non is corda dolor discerperet: ista nec imbre
 Sic deleretur pagina penè meo.
 An genitrix odio fuerit? tam ferreus ullus
 Oderit an patriæ limina cara suæ?
 Ad caput ante ultro fluvialis lympha recurret:
 Ignis subsidet: sidera tanget humus;
 Sol reget aduersæ tenebrosa volumina noctis:
 Nox vehet illustres fulgida Solis equos.
 Sed procul esse, iuvat. Non te, tua fugimus. ipsa
 Non ingrata parens; est mihi grata quies.
 Est hic, est animus Scythiæ non cretus ad auras:
 Nec mihi sanguineæ lac properastis equæ.
 Et me matris amor tangit, patriæquè, Iarisque:
 Amplius & comitum me quoquè tangit amor.
 Ast is, qui Superùm solet esse potentior ætus,
 Ad sua me facilem fervida castra rapit.
 Testor & ipsam te, quoties me sponte videbas,

In lacrymas oculos dissoluisse graues.
 Tu mihi dicebas: mea lux, te cura remordet;
 Illa Dei pectus signa agitantis erant.
 Sed postquam placuit patrios mutare penates;
 Ob mea tu semper lumina mater ades.
 Ipse jubebat amor discedere: & ipse tenebat;
 Utraquè cum vellet reddere: neutra potest.
 Ah quoties doluere fugæ mea pectora fraudes:
 Atque prius flentur, quàm placuere doli.
 Omnia nox nigro præcinxerat æquora velo:
 Ac tacitum nautæ luna ministrat iter.
 Tum quos furamur lacrymis, innixa rudenti
 Accipiunt somnos corpora luminibus.
 Tu tamen in somnis laniata genasquè, sinusquè
 Quales ah gemitus, & mihi verba dabas!
 Visa manu celeri lacerare natantia vento
 Carbasa: tu clauum vertere visa manu.
 Erigor: & lacrymis subitum salientibus ajo:
 Infelix quantis ludor imaginibus!
 Ter stetit, aduerso reducem dare lintea vento;
 Signaquè ter cælo lapsa procella dedit.
 Ut tetigi litus, contraria brachia tendens,
 Italiam jubeo viuere sæpè sibi.
 Exin monticolæ socios videre leones
 Arboreas inter nos habitare casas.
 Hic mea paupertas, & nullius atra peculi
 Cura mihi placidos urget amica dies.
 Turba tibi stipat famulantum corpora: nobis
 Nulla; sed his degit tutus ab hoste locus.
 Sunt tibi opes decori: tibi millia jugera arantur;
 At nobis faciles herba ministrat opes.
 Textile formosæ ædes tibi contegit aurum;
 Et viridis muscus contegit usque meas.
 Illa fatigarunt gangetica furta; sed ista

Sponte sua nobis humida nevit hyems.
 Nunc igitur tantum certè distamus uterque,
 A pinu quantum gramina lenta solent.
 Ripheus quantum cui concederet exul:
 Credor ab exilio te minor esse meo.
 Forfan & ignoror, multo qui temporis absum;
 Immemorem potius Roma superba facit.
 Qui colit à Zephyro feriata cacumina Olympi,
 Depressas nimium non videt ille casus.
 Pro orphea cythara, pro Amphione plectra mouente
 Quis pelusiacæ murmura quærat aquæ?
 Ast urbis te turba premit, scelerumquè tumultus:
 Tequè æstus populi non requietus agit.
 Nam ratis ad pelagi motus agitata mouetur;
 Et fluit exiguus, ceu fluit unda, lapis.
 Cinnama ab arctois nunquam venire pruinis:
 Non, ubi sol urit, vernat odora seges.
 Optatum è scopulis unquam quis rettulit aurum?
 Cui surdum propter palluit uva fretum?
 Sidera sola polo rident prætexta sereno:
 India, glebam auri regia solis habet;
 Inquè finu eorū ros congelat amphitrites:
 Et soli nubit concha marita polo.
 Nulla quies opibus: pax distat ab urbibus alta;
 Munera sunt nemorum libera corda metu.
 Ah mea mens quoties meminit sibi temporis acti:
 Cum nos infaustra Roma tenebat aue:
 Diuitiis, comitumquè manu cum dulce fruebar;
 Quam gemit, ò, præstas gaudia curta, dies!
 Oceani fluctus, manet his constantior iris:
 Non adeo celeri volvitur orbe rota.
 Si dolor, ut tempus spatio gauderet eodem:
 Terror ab aduersa non mihi sorte foret.
 At si summa rotæ pars in contraria versa est:

Hanc

Hanc fistit clavis ex adamante dolor,
Ergò si quis amor nostri sub pectore restat:
Ne gеме; quòd tantis dicar abesse malis.
Cede Deo: compeſce animum; & tunc ipsa putato,
Me distare magis, cum tibi visus ero.

DIVVS EVSTACHIUS

SEV PLACIDAS

Ad litus vnà cum duobus gnatis expositus,
direptam fraude coniugem
lamentatur.

ELEGIA XIX.

Qualis in herboſo, quà labitur unda Cayſtri,
Fata vocat, poſitus litore, canus olor;
Seu, quà paſtor oves lento compellit hibifco,
Qualis ſuaue gemens flet philomela melos;
Ductus ad ignoti ſine conjuge litoris oras,
Dicitur hos Placidas eliciſſe ſonos.
Torpebant Zehyri: non ludit in arbore ramus:
Vix pigra pacato fluctuat unda mari.
Tunc etiam liquidum findebat adultera pinus:
Atque redux longum nauta ſecabat iter.
Ille igitur gemitus ſtudio cùm jaſtat inani,
Iuit in hæc vehemens irrita verba dolor:
Proh ſuperùm leges, humanaquè jura! quod iſtuc
Eſt facinus? jubeat tam malè cæcus amor?
Ah pietas! ubi ſum? quis me locus occupat? aut quæ
Subiicit hæc oculis æquora ripa meis?
Sum nè ubi torret equis Titan propioribus Afros?
An glacialis ubi flumina frænât hyems?
O dolor, ò lacrymæ, temerati ò fœdera lecti.

Quæ portenta refers imperioſus amor ?
Cernis, vt æquatas intendit carbaſus alas ?
Utve ſalis ſpumas uncta carina ruit ?
Ut mare composito ridet perſuria fluctu ?
Perſida inæquales ut iuvat aura fugas ?
Et iuvat, & video; lacrymas ſed præter inanes
Nulla mihi ignoto in litore tela fero.
Sed quò ventorum tam magna ſilentia ? & undæ
Cur fera tempeſtas temperat ? unda rati ?
Fas, & jura ſinunt: turpis mergatur adulter.
Eſt pietas, merita cæde piare nefas.
Æquior haud unquam turbabit in æquore fluctus :
Nec magis innocua ſidera tanget aqua.
Ergò hyemes, furioſæ animæ, cita fulmina, mortes
Sunt ubi ? mutarunt an mihi cuncta fidem ?
Eheu, quid petii miſero mihi ! vulnera telo
Admoueo: ut lacrymas lacryma pejor agat.
Diſpergant mea verba noti: ſine pondere verba
Sint. tempeſtates ſiſtite: lympha caue.
Aura remitte preces; recidunt in me mea vota.
Concitus expreſſit talia vota dolor.
Ne pereat perſura ratis; meus ignis in illa eſt.
Seruetur; plena eſt illa carina mei.
Bella mihi gererem: cuperem ſine munere munus :
Dona meis lacrymis officioſa peto.
Unda velit quamvis ſontem diſcerpere: letho
Quæ fors diſcrimen, naufragioquè dabit ?
Non omnes meruere mori; nec vita perire
Una poteſt: quamvis una perire meret.
Ah noua barbaries. ergò mea damna neceſſe eſt,
Ut cupiam: utquè magis, quò minus ipſe gemam.
Ipſe iuuarè nefas, abituſquè optare ſecundos:
Atque pati noſtra vulnera facta manu;
Ipſe ego crudeli felices poſcerè ventos,

Debebo: ut refluas frangat adulter aquas;
 Ut redeat lætus non ulla uxore maritus:
 Vera ego dum conjux conjuge falsus ero.
 Vota feram superis: votis potietur adulter;
 Atque erit, ut doleam, non doluisse nefas.
 O ego si tantum potui sperare dolorem:
 Morte magis fuerat permetuendus hymen.
 Ite leues animæ: puppim cognoscite vestram;
 Ferte: licet numerum fert minus illa suum.
 Sidite jam fluctus: & inertia ponite, cori,
 Murmura, ne tumida cymba laboret aqua.
 Sol vehat innubes radios: jubeatquæ serenum
 Sidus iter. mihi det nubila cæca polus.
 Ipse etenim illacrymo: uni conueniunt mihi nubes:
 Unaquæ nox oculos deprimit usque meos.
 Nauta beare; tibi parta est victoria, nostris
 Imple te lacrymis: his, fera conde sitim.
 Nos etenim fleuisse, & molli mollia corde,
 Ignoras quæ tu sensa, tulisse, scias.
 Jam te læta decent: vestes tibi sume maritas;
 Jam tibi dotales dant tua furta faces.
 Conjugium discede vetus: discedite flammæ
 Nunc interdictæ. pronuba teda fuit.
 Sed quanquam fuit illa: sueto carpimur igne;
 Et malè sana tenax vulnera scindit amor.
 Flectimur ecce iterum: rursus mea jura repesco.
 Quò mea, nec mea jam, cui Theophrasta redit?
 Vector, quem Tauri saxa aspera, quem Garamantes,
 Sævi hominum, tantum perdocuere nefas,
 Et silices, credo, & duras tibi cedere quercus:
 Vbera siccasti tygridis Armeniæ.
 Quæ te barbaries, aut quæ dementia mutat?
 Hæc tibi consilium suggerit: illa manum.
 Credis ita, ò demens, venales conjugis ignes?

Barbare, sic conjux diripienda fuit?
 Quò fugis immitis. nec te data dextera tangit;
 Sanctaque polliciti numina nulla times?
 Quò rapis hanc animam: quò cor à corde revellis?
 Vita deest nobis; si Theopista deest.
 Num scelus est, onerasse ratem? peccavimus ambo.
 Culpa duos habuit; quin quoque pœna duos?
 Quid verbis verba, & fletus quid fletibus addo?
 Non flamma à lacrymis mergitur ista meis.
 Nunc igitur valeas, bona conjux, irrita conjux.
 Supplicia heu misero tu mihi quanta paras!
 Et, me felicem tua te quòd digna venustas
 Fecerat, en eadem quot fera bella movet.
 Esles tuta magis: minus ò si forma placeres;
 Quòd latuisse nequis, tu tibi pulchra noces.
 Ipsa cruentaris, quoties placitura cruentas;
 In te, quam torques, falsa sagitta redit
 Sed magis, atque magis pelagi: per terga recedit
 Connubium infelix; pronuba cymba later.
 Lintea summa patent: eadem tenuantur; & ecce
 Signa citæ video vix superesse ratis.
 At vos, quid tenero lacrymas urgetis ocello,
 Pignora, quæ nostis vix mala vestra pati?
 Mater abest, rapuitquè viri furiosa libido.
 Proh dolor! hoc semper litore mater abest.
 Vos olli quantos lacrymarum cogitis imbres;
 Hæc aliquam partem ad litora fert, noti.
 Ogemitus pars magna sui. minus, ille, dolendum,
 Vos quoque si nobis eripuisset, erat.
 Falleret ipsa diem: miseros expleret amores:
 Divideret natis oscula nostra suis.
 Quid meus ah sanguis, quid, nati, colla tenetis:
 Nostraquè lacrymulas voluitis ora super?

Nil matrem clamare iuvat: dediscite matrem;
Me quoque, & uxorem dedidicisse, decet.
Dixit, & interrupta in faucibus obrigit vox;
Ac lapidi incubuit nil minus ipse lapis.
Atque dies ima dum mansit celsior unda;
At videt; aut certè vela videre putat.

DIVVS IDEM EVSTACHIVS,

*Amiffa jam Conjuge , deflet binos à bellua natos
ad fluminis oram ereptos, cum ipfe alternos
transvehebat .*

E L E G I A X X.

Non fatis vndoso fluxerunt mollia ponto
Lumina; non conjux est mihi fleta fatis.
Illa fatis non fleta, superbæ præda carinæ,
Quæ sibi fert nostras per freta surda faces.
O pater, ò nomen sylvis, tygribusquè relictum.
Tam grauia ut ferrent, quid meruere mei?
Sed meruere, mei quoniam sunt. est scelus, ipsos,
Esse meos. patris pignora facta luunt.
Ergò ego tantorum fax importuna malorum
Vivo equidem; dirum nec ferit æthra caput;
Infantes, scelerisquè animas ferit aspera puras:
Et jubet, immeritos dilacerare tygres.
Nè tu, quæ pateris, nescis. mors muneris esset
Instar. vita tibi maxima pœna tua est.
I, viue, ac longis olim te fletibus exple:
Et tibi nigrescat concolor usque dies.
I, longùm, æternùmque dole; non sufficit una,
Morsquè breuis. debes ipse perire diù.
Nempe perire diù debes. hòc ipse perempto
Es genitor generi, conjugioquè super.
At vos, me miserum! dulcissima pignora, nati,
Pascitis intercà sæva per arva leas.

Et nostrum potant nemoralia monstra cruorem :
 Ossaquè vulnifico dente tenella terunt .
 Hei mihi, qualis eram, gemino cùm bellua nato
 Fluminis à gemina parte timenda venit !
 Horresco recolens. mediis ego prænsus ab undis,
 Ut cupio, ut nequeo, ferre duobus opem !
 Hic timor, atque illic etiam timor; hinc amor, atque
 Illic nos etiam sollicitabat amor .
 Ergò animum, corpusquè scidi in contraria; verto
 Me hæc, me illac veluti corpore, corde duplex .
 Procurro & dextra, & læva: pariterquè recurro;
 Alas adversis gressibus addit amor .
 Diuidor usque adeò, clamansquè, gemenquè; me uterq;
 Extimulat natus: natus uterque mora est .
 Interea hæremus dum sic, trepidiquè moramur;
 Infantem ista suum sustulit, ista suum .
 Nos frustra voces contra jactamus; in altum
 Utraque proripuit se truculenta nemus .
 Sic placitum Superis: benè sit. placuisset eisdem,
 Me quoquè crudeles exaturare feras .
 Nam quò ego bis solus redeo ? sine conjuge quò nunc
 Me refero conjux, & sine patre pater ?
 Quæ vertam non felices ad litora gressus ?
 Atque decerrantem quis locus accipiet ?
 Me mare, me tellus, saltusquè, amnesquè cruentant .
 Ulla ne vos pietas detinet, astra, mei ?
 Credo equidem, bona cura tenet, pietasquè mei vos;
 Indignum tamen est hoc pietate caput .
 Hinc tot inexpletum cumulamur cladibus; atque hinc
 Promeritos mortem mors inimica fugit .
 Ast, utcumque velis deinceps fortuna, ferire
 Nulla potes: telis est via clausa tuis .
 Ipsa olim potuit nostros corrumpere campos,
 Et magnos potuit depopulare lares .

Tum patria extorrem innumeris jactare periclis :

Et stabilem profugo sæva negare locum .

Ah, etiam potuit thalamis viduare; dolosi

Trador ubi furiis, ludibrioquè viri .

Quin etiam, heu pietas! mea viscera in atra luporum

Viscera crudelis mergere, nunc potuit .

Plus fure; plura tui si sunt momenta furoris .

Nil ultra certè, quod rapiatur, erit .

Reliquiæ superant animæ fugientis; at istam ,

Munus, si rapias, officiosa facis .

Hanc animæ partem modicam cape; maxima namque

Altera jam multo est funere capta tuo .

E C H E N E I S.

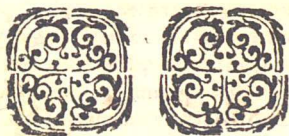
E L E G I A X X I.

Quæ noua perveniunt ad nos miracula? famæ
 Credimus? an struitur fabula? mira canunt.
 Fabula non struitur: mihi credite. cernere campo
 Jam datur oceano mobile prodigium.
 Nascitur exiguus non exiguo omine Piscis.
 Quis fieri à minimis maxima sæpè neget?
 Bellua vix atomos superat: vix bellua puncto est
 Major; at esse gigas viribus ipsa probat.
 Musa favet; tibi cedit honos: tuus ista Sacerdos
 Ut doceam, cui tu das animare fidem.
 Viuax tuquè adeo maris anchora, carmen habeto,
 Bellua, quæ nomen, quòd remoraris, habes.
 Mæonio licuit concedere feria ludo:
 Et didicit faciles tetrica musa jocos.
 Atque citum pedibus subjecit Achillea ranæ:
 Nec puduit, mores mure referre ducum.
 Quin etiam vates, genuit quem Mantua Pindo,
 Scilicet in parvo non leue finxit opus.
 Tu labor es nobis fera parvula. parvus & ipse
 Vates. sed caue, sis tu mora carminibus.
 Amphitrioniadem jactant portasse Deorum
 Sedem humero. mendax fabula: qui potuit?
 Hæc fera præcipites cæli frænaret & orbes:
 Sisteret hæc solis, sole ruente, rotas.
 Fortè, ut rumor ait, virides maris abiete campos
 Scindebat pleno concita cymba noto.
 Affabant Zephyri. ratis euolat ocior ipso

Flamine, quo fertur: fulmine visa rapi.
 Fecerat aura sinus totos tota addita velo:
 Tangebatur summas vix cita puppis aquas.
 Quæ mihi vis? aderit? quis erit mihi Phœbus Apollo?
 Dum monstra hæc refero, quæ dabit aura fidem?
 Vera loquor. procul este, nigro qui dente Poëtas
 Scinditis, & nostras commaculatis aquas.
 Testis arenosus Rex æquoris: altera testis
 Filia cæru lei tunc quoquæ & ipsa fenis;
 Ille ubi arionium subigit delphina per undas:
 Hanc ubi fert placido lubrica concha salo.
 Amborum ante oculos ratis impetuosa resedit:
 Et nihil ad cursum vela coacta valent.
 Non secus atque loquax ignotum machina tempus
 Quæ docet, ac refugum diuidit æqua diem;
 Paulatim secum labentes ruminat horas:
 Cuspis ubi alternat non requieta vias.
 Cum subito ad motum dentatos excitat orbis:
 Solvitur, & gyros orbis ab orbe rapit.
 Vulgus ubi centum strepit orbium: aheneus alta
 Malleus in partes narrat ab arce diem.
 Hinc fragor, hinc sonitus: rota perstrepat: æra loquuntur.
 Temporis at puncto machina tota silet.
 Virgula parva, chalybs, rapidos intercipit orbis:
 Et frustra ad motum pensile cogit onus.
 Supposuit subito ac veloci terga carinæ
 Púmilio vasti marmoris, atque gigas:
 Clauo fixa ratis visa est hæere profundo.
 Obstupuit Nereus: obstupere Deæ.
 Extemplò nautis gelidus timor ossa cucurrit.
 Ille putat scopulos: hic vada cæca putat.
 Attamen, ut filo placuit tentare profundum,
 Causa patent noxæ nec vada, nec scopuli.
 Punctus erat lenti discriminis abditus auctor:

Abdita punctus erat par mora naufragio .
 Irruat æolio ventorum exercitus antro ;
 Irruat: æolias dissipat una minas.
 Æquet hyems cælo sævum mare; sola carinam
 Sic tenet, ut moles nulla tenere potest .
 Ergò age, da majora rati luctamina, Corus,
 Corus in hesperia seditiosus aqua .
 Adde Eurus, Notus adde, age, flamina, quanta refundunt
 Æquora sideribus: quæ juga concutiunt;
 Seu quales, ajunt, animas torquere saburram :
 Vexat arenosos dum libys Auster agros .
 Sunt ubi pulverei fluctus, & sicca procella ;
 Hic ubi naufragium tu quoque litus habes .
 Nil agitur: venti concedite, mobilis ante
 Menalus, aut Pindi culmina sacra jugi .
 Ante suo tellus abscesserit excita puncto .
 Plate aliò; labor est irritus ista ratis .
 Nunc refer omniparens, cur hæc, Natura, creantur
 Monstra? mihi arcana suggerere mentis opus .
 Nam neque, credo equidem, sita vis magnetica tergo
 Accidit injustæ condita causa moræ .
 An, quoniam puduit calcari Nerea ligno,
 Illudens artes alligat arte ratem ?
 Si pietas fuit illa maris: pietas ne profundum
 Tangit, ut in mediis tuta sit alnus aquis ?
 Non ea sunt tanti, malè fingimus, omina monstri .
 Arguit humanum bellua pigra genus .
 Quid trepidis, inquit, laceratis cursibus ævum :
 Nec piget, ad funus mille aperire vias ?
 Tuta quies si grata: recurrite; non benè ponto
 Creditur, in mediis mors dominatur aquis .
 Ah gens Japetidum non ulla explebilis arte,
 Pellit ad hæc auri vos furiosa fames .
 Vos Divum, atque hominum: vos jura refringere Mundis
 Com-

Comparet ut tantum vilia furta nefas.
 Auri sacra fames permiscuit orbibus orbes :
 Confusa quæ vetus res petiere chaos.
 Quæ tulit Eous, cernit sero Hesperus astro :
 Argent nunc Borea, quæ caluere Noto.
 Non Deus oceanum tranandum robore finxit;
 Oceanum voluit limitis esse vicem.
 Sed tamen hæc latis injecta repagula terris
 Transilit infausta perfida puppis aue.
 Ite leues pelago, Zephyrus vocat, ite, carinæ,
 Addere naufragiis, quas rapuistis opes.
 Pauperies instat: fugite hinc. date linthea vento.
 Fidite: præstabit mobilis aura fidem.
 Scilicet. heu miseros! ea stat sententia fatis :
 Ut quæ tot casus, tot peperere viæ :
 Quæ maris exuvia, labor & quæ maximus, & quæ
 Mille dies tulerunt: auferat una dies;
 Ut post oceani grauida freta pulsa carina,
 Nigra sit à vacua prætereunda palus.

De Bombyce.

ELEGIA XXII.

Vermis, honor secli, villosi carceris hospes,
 Sericus, in tumulo, quem tulit ipse, jacet.
 Exiguus non arte opifex, alterna recurrens
 Fila, velut lingua nobile finxit opus.
 Nevit honoratas sibi viscere prodigus urnas:
 Inquè opus apposuit nil super ora suum.
 Ore etenim ducit fatalia licia: & inter
 Natales tumulos conditor ipse latet.
 Nempe latet; redivius enim, nec debitor orei
 Sponte sepulchrali clauditur orbiculo.
 Reptilis exuvias positurus quippe senectæ,
 Vel sibi fert cunas: vel sibi fert tumulum.
 Solvitur in cineres, pennatæ semina vitæ.
 Quod grave, decoquitur: quod leve vivit avis.
 Et fodiens urnam, erumpit cinerarius ales;
 Qua repsit, gaudet peruolitare plaga.
 Cumquè iterum fatis premitur: volucrisquè senectus
 Instat: se fatis, morte stupente, negat.
 Tantùm animam reducem victuræ credit arenæ:
 Ponit ubi emeritam pulverulentus avem.
 Hinc iterum bombyx: iterum volucrisquè, cinisquè;
 Totq; animæ redeunt, quot rediere neces.
 Repentum Phœnix: quamquam vix illa volantum
 Credita: & hæc nostris cognita luminibus.
 Nunc age, non perimit: pulcram per funera vitam
 Sors parit, & plenum munere vulnus habet.
 Lædit avara, quibus se lædere posse, videtur.
 Non hæc, quam metuis: sed metus ipse nocet.
 Finge animum majorem opibus, mentemq; caducis
 Eripe; dein sorti manda etiam laqueum.

P O D A G R A.

*Inventum Natura peragrationes itinerum
præcludere satagentis.*

E L E G I A X X I I I.

VT solet argenti lymphata licentia vivi
Diffluere hæc illâc, vincla neque ulla patit
Agnovit Natura hominum mutabile semper,
Et varium, & nulla flexile ab arte genus.
Sistat ut ingenium: quisque & sua diligit arva:
Multa, sed incassum provida composuit.
Principiò Oceani terras distinxerat vndis:
Irrita; nam liquidum cymba ministrat iter.
Extulit usque ipsum montana cacumina cœlum;
Extulit: at cupidi transilvere pedes.
Dissecuit terras undoso fluminis alveo;
Nil agitur: celeres ponte jugantur aquæ.
Rupit iter sylvis, ac densis saltibus: in què his
Abscondit què leas, & fera monstra tygres.
Sed tamen everfis peragrari cuncta periclis:
Nec minus è patrio cedere rure videt.
Quid faceret Natura? homines qua sisteret arte?
Mitia non possunt flectere: sæva placent.
Nodosæ exin principium sumpsere podagræ,
Turpe malum, lentum, cui medicina nocet.
Quod neque dictamo, nec odorifera panacea
Vincitur. invicti mors medicina mali est.
Inter prima reum longo religare cubili:
Abnuere & pedibus vel pedis ire viam.

Evulsos hinc porrò artus, contractaque membra,
 Indecores gemitus quis memorare queat?
 Nil tamen absistunt natæ torquere podagræ,
 Indocilemquè viæ pellere ab orbe famem.
 Fit mora morbus atrox: fit morbus ferrea compes:
 Pestis plantarum plurima: lenta lues.
 Grassatur monstrosa lues. pes turpe dehiscit,
 Ac tumet in scopulos ceu salebrosus ager.
 Ferreus in talos, atque in calcanea tortor,
 Sed magis in digitos tarda podagra furit.
 In nodum glomerat sine lege, pigrosquè tumores
 Effert, ac vitio replet acuta suo.
 Totas intereà noctes insomnia servat:
 Occupat & nullus lumina mæsta sopor.
 Ille per assiduas queritur sua vincula noctes,
 Perquetiam queritur vincula dura dies.
 Tunc Natura parens jüges miserata querelas,
 Dissolvit monitos non peragrarè pedes.
 Ille sacramentum pedibus pietate solutis
 Dixit: & infensas devovet usque vias.
 Temporis ut valuit multum: pænæ immemor omnis,
 Mox interdictum stultus anhelat iter.
 Limine vix abiit primo: refugum ecce podagra
 Infilat: assequitur, supplicioquè rapit.
 Ceu (modicis si fas est uti) sollicitus mus,
 Captus noctivagæ felis ab insidiis.
 Hostis amarus agit fugitium in funera furem;
 Et capto illudit perfidus ante necem.
 Illius eluisse putans fera parvula fauces,
 Hoste capit subitam dissimulante fugam.
 Retrahitur tamen ecce fuga. dein copia rursus
 Facta fugæ: & rursus copia dempta fugæ.
 Non aliter recidiva lues se reddidit agro:
 Et pedibus morbum rettulit atra suum.

Tunc lacrymas, & iners inter suspiria clamor,
 Clamor ab extremo corde petitus adest:
 Ah rursus quæ me miserum dementia longa,
 Quod mihi stat tanto funere, suasisit iter?
 O labor, ò lacrymæ, ò ætas addicta dolori.
 Obsedit rursus quid pigra crura mali?
 Non his damnabat lacrymis tauri ænea moles:
 Ænea, quòd nullas audiit illa preces.
 Non has, etsi avidus componere viva caducis
 Corpora, Rex pœnas Lydius arripuit.
 Quæ Brasili est scopulis gens nara, & robore duro,
 Mitiùs humanam lancinat ore dapem.
 O mihi depascat jecur immortale volucris.
 Arboris in video, Tantale, furta tuæ.
 Non te, Pirithous, tales tenuere catenæ;
 Si tales: judex impius ille fuit.
 Non rota, non humeris librati pondera saxi
 Me terrent; Danaï nec scelus urna patris.
 Tu me, tu cogis, dare nocte diequè querelas.
 Impia, parce meos dilaniare pedes.
 Spondeo, dum possim pedibus, tibi ritè sacrare,
 Quo duco incuruum corpora fracta pedum.
 Sume pedum: mihi redde pedes. si vana precamur;
 Invisum pariter cum pede sume caput.

CHRISTOPHORVS COLVMBVS

*Terrarum orbem omnem emensus semel,
atque iterum, & tertio Victoria
navi.*

E L E G I A XXIV.

Nondum ventosæ vada cærula Tethyos alnus
Ruperat: Oceani non via facta maris.
Vela nec agnorant auræ oceanitides. insons
Frangebat solis cautibus unda minas.
Si quis iter lato trans Herculis ungue columnas
Fecerat: huic reduci laurea frontis erat.
Illum carminibus trivio cantare pœtæ:
Marmoreis illum fingere imaginibus.
Sed quâ clauduntur mediis placida æquora terris,
Hoc erat, hoc ingens nauta putabat iter.
Nunc quem te memorem, Ligurū fortissime, qui audes,
Oceani vetitas ter geminare vias?
Qui non dum domitos Zephyros ad vela vocare,
Ignotisquè audes fidere sideribus.
Fama, tace ductos extremo ex orbe triumphos:
Deq; triumphato marmore, Fama cane.
Atque procellosos cane garrula Doridis amnes,
Tertia victricis clara trophæa ratis.
Est locus Oceano in medio, domus Amphitritæ,
Dives opum, ac ductis parietis instar aquis.
Mœnia chrysolithis, rutilisque flagrantia gemmis,
Si fers occasum, cætera solis habent.

Ianua perpetuum bifori de poste smaragdum
 Vertit, & aurato in cardine dulce sonat.
 Dicitur, hinc Proteus olim simulacra per artem
 Ducere fatidicas edocuisse fores.
 Annibus extremas currentibus extudit oras:
 Annibus atque urbes, & sua rura dedit.
 Deprimit hinc, atq; hinc vastum mare. sustulit inde
 Et colles, & quæ ripa coronat aquas.
 Dexter taurus erat, taurus non passus aratrum,
 Lacteus, & celeri devorat ungue thetin.
 Ille exæquabat furtivæ terga puellæ;
 Ista simul rubuit: palluit ista simul.
 Flent oculi: ora gemunt: & dextera cornua prensat;
 Percutit ignotum sæpè sinistra Iovem.
 Insuper his aries Athamantide clarus ab Helle,
 Clarus ab aurato vellere, lævus erat.
 Ah lævus nimum vector. rapit unda sororem;
 Dum rapitur Phryxum territa lingua vocat.
 Lingua vocat: sonus unus abest. tunc æquora priscum
 Hellepontiacis perdere nomen aquis.
 Icarii casus alibi. hinc stetit aurea crines,
 Vinc̄ta manus scopulo flebilis Andromeda.
 Aspicias at contrà, paribus libratus in alis
 Perseus obiecta ut Gorgone, & ense furit.
 Ut patet: ut subito cernis lapidescere monstrum;
 Et stetit in scopulo, quæ vaga pestis erat.
 Hic quoque puppis erat, qua nil præstantius inter
 Elatas magni ponderis effigies.
 Illa in beryllo ratis est educta virenti;
 Murmurat argenteo subdita lympha vado.
 Fulgebant olli niveo ærea rostra columbo;
 Iste volat. volucris par agit aura ratem.
 Fortè coloratas ducebant numina lanas,
 Numina cæruleo quæ latuere solo,

Tethys ibi ante alias properabat pectine telas;
 Mille illam natæ, cara corona, tegunt.
 Dynamene hinc, hinc pulcra Lycorias: altera crines
 Vineta pruinofos: altera fusa comas.
 Xantoquæ, & Doro, & quæ doctissima nandi
 Cymothoe, & glaucis Delia luminibus.
 Atque Asia, atque Thoe, Clio, Climene, atque Pherusa:
 Nec procul hoc aberas, ò Galatea, choro.
 Protho ades, atque ades Amphinome. tu tertia mater:
 Illa maritales mox aditura faces.
 Nec Nefcæ indicta, nec alifera Orithyja:
 Est soror Amphithoe: nec Liligea deest.
 Est Opis: est Drimo: est pulcherrima Callianira:
 Et quotquot viridi delituitis aqua.
 Cumquæ fatigatis demittunt vellera fufis:
 Proteus ambiguo carmine fata canit.
 Interea virides quærunt dum plura puellæ:
 Quærit Dynamene: quid velit illa ratis?
 Hic tum iste ingemuit: finite hæc celare, sorores:
 Nostraquæ sub tacito vulnera corde premi.
 Tunc magis exarsit cunctis audire voluptas.
 Et negat: & cogunt. vi via facta loqui.
 Nymphæ, Nereides Nymphæ, cognoscere vestros
 Quandoquidem casus allicit, incipiam.
 Viximus ignoti, multosquæ ignota per annos
 Ista ruinosi stagna fuere maris.
 Indomitus volvebat adhuc ad litora fluctus,
 Nullus & oceani sollicitavit aquas.
 Sed pax ista fuit: fuit & concordia, cunctas
 Nascitur hesperius qui rate calcet aquas.
 Quod fuit in fati, venit irreparabile tempus:
 Et ruct hæc Nerei sceptrata vetusta Ligur.
 Desijt, atque statim cumulo undarum occuluit se.
 Desijt: at lacrymas dissolvere Deæ.

Et super his ululant dictis: nec vellera curant:
 Versantquè ante oculos patria furta suos.
 Nymphæ honor Oceani, ne flete; et si iste marinas
 Tolle opes: superas advehet alter opes.
 Si furaturus venit hic vestro æquore conchas:
 Alter ab hesperio fert meliora solo.
 Si Ligur eripiet: referet Saberus, eoas
 Qui ditaturus, Nerea scindet, aquas.
 Currite ducentes ea secula, currite soles.
 Nascere, & optatum, Phosphore, pande diem.

LIBER TERTIVS

C A R M I N V M

L Y R I C A.

Sanctissimæ Deiparæ Conceptio
Immaculata.

O D E I.

DIva, terrarum moderantis orbem
Mater, in fonti prece te fatigant
Virgines castæ, pueriquè læta
Fronde revincti.

Annue; & sacro tibi fumat ara
Ture, quod felix lacrymat Sabæis
Arbor: & multus tibi flagrat ignis
Divite templo.

Ante quàm terræ, & latices coirent:
Æquori leges fierent: & ante
Quàm deerrarent vitrei citatis
Cursibus annes;

Non adhuc tergum sinuarat Ætna,
Ætna flammatos jaculans caminos:

Ante Parnassum, Rhodopen, Olympum,

Pelion ante;

Nulla convexo trepidabat orbe

Stella: non dum nubila cęca: non dum

Aura versabat mare: non cadebant

Fulmina cęlo;

Diva tu Patris generata corde,

Omnibus ludens aderas. scatebant

Gurgites tecum: revoluta tecum

Unda fluebat.

Sistitur tellus: ades imminentes

Colligunt nubes pluvias; adesquę,

Cum vices anni redeunt: & astra

Tempora ducunt.

Mille tu ducis choreas: & altos

Pectori mater stimulas amores;

Ante mater, quàm vitio parentum

Serpere cunctos

Visa sit labes. Steterat Tonanti,

Fulmine abiecto, genus indè nostrum

Ferre: non ullas licet ingravarent

Crimina terras.

Una de multis mihi grata: dixit

Totius latè fabricator orbis.

Una: quę jam nunc mihi mater esto.

Currite soles.

Currite. ò quantum properare terris

Laudis ex illa video. parentum

Nesciet culpam: referetq; ferrea

Secula in aurum.

Illas venturas mihi præter omnes

Complacet Virgo. simul una præstat

Omnibus, quantum præit inter ignes

Luna minores.

Ad Immortalitatem

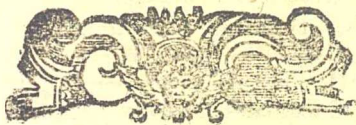
Nihil conferre posse mortalia.

O D E I I.

TYrrhena frangat marmora scilicet
 Ærata pinus, cui Libano cedrus
 Descendat alto, hinc indè firmis
 Constituens tabulata costis,
 Auroquè puppis perlita amabili
 Vel inter undas ardeat, & diem,
 Nolente Phœbo, navigantem
 Per medium ferat alta pontum.
 Centaurus ex hac pectore aheneus
 Elatus omni, cominus æquori
 Ostendit ictum, simplicisquè
 Nereidas prope terret arcu.
 Ut alta pandat lintea Scribus
 Depexa, ut ostro signa micantia,
 Pictasquè lingulas jocosis
 Det placidum fluitare ventis;
 An proinde nullus mugiet Africanus?
 Nullus nivosi verticis accola,
 Impunè quem numquam per undas
 Aspiciunt equitare nautæ?
 Tunc omne litus fluctibus intonat,
 Striduntq; arenæ, vortice funditus
 Torto reuulsæ; contuensquè
 Æquora seditiosa pastor
 De montis alto vertice proximi,

Suspirat. Eheu ne libeat, mare
 Laxare rursus: belluasquè
 Cærulei, viridisquè campi
 Miscere in unum: multa timens gregi,
 Precatur. Haud est in pretium pia
 Tethys, rudi quæ sic carinæ,
 Ut madidæ meditatur auro.
 Quid magna avorum nomina, quid iuvat
 Jactare fumo signa nitentia?
 Regiq; pastoriq; jam nunc
 Dicta dies paribus propinquat.
 Hac luce pulsus est palus, influit
 Quò totus orbis. Portitor hìc ferus,
 Hìc parva, manes quæ frequentes
 Accipit, haud reditura cymba.
 Ripam tyrannus postulat alteram:
 Milesq; clarus postulat. accipi
 Vult dives: & qui exaggeratis
 Tunc etiam titulis superbit.
 At ista ridens Nauta, ferociter,
 Audite, clamat, quo mea sunt statua.
 Est parva puppis, luridoquè
 Laxa viam latici ministrat.
 Vos sic adestis, quos nequeat bona
 Portare classis. reddite sarcinas
 Malè ominatas litori: vix
 Accipiet mala cymba nudos.
 Tyranne vecors, pone tyrannidem
 Fastumquè, quo Diis par graderis; nihil
 Sublime sub terris. honorem,
 Pone tamen diadema, frontis.
 Et tu trophæum, signaquè ab hostibus
 Direpta, miles, pone ferociam;
 Pax alta nobis, Quid supremis

Oscula das opibus tenaci
 Manu prehensis? perge, reglutina,
 Æternus olim quas peperit labor,
 Mox deferendas. callidorum
 O hominum sine mente mentes.
 Utcunq; densas arca capacior
 Opes flagellat: quàm libet influit
 In arva Pactolus, tibi què
 Aurifero colit imbre campos;
 Nil inferendum manibus ultimis:
 Nil litus ultra. quò tot opes struis;
 Si mox inanem, pauperem què
 Traiciet brevis alnus umbram?
 Hæc ille inexorabilis accinit
 Ingratus umbris, multa gementibus.
 Hæc tu recognoscens, feroces
 Frange animos meliore cura.

Ad Iesum recens natum,
plorantemquè.

O D E I I I.

Q Vid fles, delictum nobile Cælitum,
Æquevus Genitor, quæ cumulatiùs
Ornamenta reponet,
Aucto fœnore, fulminis
Dudum sepositi? lacrymulas, Puer,
Terge. is, ah quid adhuc in gemitus, amor,
Ardentisquè flabellum
Cordis? lacrymulas, Puer,
Quæso, terge. Mouent horrida parvulum
An præsepia? num non habiles casæ
Suetum sole rubentes
Cæli sider eas domos,
Stratas sub pedibus visere? ne time,
Volventur citiùs secula fulmine,
Et donaberis astris,
Calcabisquè volentium
Ostro cælicolum conspicuus caput.
Necnon tu folio fultus eburneo,
Olim jura supernis,
Infernisquè feres plagis.
Ergò molliculæ desine neniæ.
Matrem, nonne vides? interimis tuam.
Jam, jam secula curas,
Tristesquè expedient vices.
Sed nil proficimus. lacryma adhuc lavit
Adstrictas trepido pollice fascias.

T A

Quid

Quid fles, animula, quid fles?

O solatiolum poli.

Eheu fortè crucis dura tenellulos

Insultant oculos funera. tam citò

Se ingessere puello

Sævæ mortis imagines!

O Isaciadæ, lethiferum genus,

Horrendum furiis: ista ne mollium

Membrorum laniare?

Hunc succidere flosculum?

Quis tantum sceleris, si sit inhospitus

Bulsiris, properet tangere? Quis nefas

Intentare Procastes

Ausit, quod vel Erinnyes

Tractarent pavidæ? turgidulos tamen

Tu compeſce oculos fletibus; est tuæ

Vindex ipse salutis,

Constanti Genitor fide.

Infinita feres præmia, sidera

Cum victor repetes: & Pater inclytæ

Reddet fulmina dextræ,

Et reddet radiis caput.

Exin, quos oriens, quosquè cadens videt

Sol curvo populos poplite corruent,

Te votis venerari,

Cunctis Numen amabile.

Non panchaia tunc munera, non tuis

Aris deficiet victima. fletuum

Ergò desine. vinctes,

Vinctes aspera funerum.

Optimos boni moris magistros
Tumulos.

O D E I V.

Q Vidquid antiquæ docuere Athenæ,
Et strepens quidquid stoa: quidquid olim
Audiit, cui non, Platanus, severi

Dicta Platonis;

Mutus hic ultro lapis, & sub atro
Conditus pulvis capulo, silenti
Voce, sed tantò magis audienda

Voce renarrat.

O, quibus prava documenta mores
Nulla refranant: malus & cupido
Fas, nefas, leges hominum, ac Deorum

Miscet in unum;

Frangit hic vestras scopulus procellas;
Fastus, & multò altior altiori
Intumens cœlo, benè detumescit

Litore in isto.

Obferet Nili crepitus cadentis
Aurium ductus: fragor intonantis
Obferet Patris; sonat hæc sepulchri

Muta loquacis

Vox adhuc; mordet quoquè pectus imum
Cura fatalis: neque mille curam
Leniunt campi hanc, neque fulgurantes

Murice vestes.

In sinu gaudens tacitus sibi ipse
Narrat infossas opulentus arcas;

Cum-

Cumquè rumpentes sua gratulatur

Horrea menses,

O, ait, felix ego: gaudiumquè

Proh meum! multos mihi multa in annos

Parta succurrunt. anime ò, triumphā,

Noster, & auris

Perditum præbens lacrymas protervis,

Gaudio frænum rape. jam voluptas

Influit pleno tumefacta fluctu:

Influit omnis

Copia inverso tibi læta cornu.

Explica frontem: bibe delicati

Spiritum risus, & in omne gaude

Temporis ævum.

Sed repentinus sonus impudentem

Strangulat risum: Miser, ante Phœbus

Quàm caput tollat redivivus undis,

Nocte sub ista

Expues confertam animam; & læbore

Ista quæ tanto tibi parta condis,

Cui cadent? quem mox dominum sequentur

Horrea mille?

Non enim quicquam tibi luce cassus

Auferes, durum properans sub Orcum.

Cui cadent? quem mox dominum sequentur.

Pondera mille

Auri, & argenti? tua te metalla

Rursus in fossa admoneant, statutura

Esse fatorum, generata terra

Reddere terræ.

Herodi SS. Innocentium Cæde
infami.

ΣΤΗΛΙΤΕΥΤΙΚΗ΄.

O D E V.

TYranne, nostrum cernis adhuc diem?
Necdum dehiscit cardinibus solum?
Ut te levetur orbis, ultro
Eumenides feret inquilinas.
O fabricator pessime criminum,
Cometa, turbo, fax, furia, & chaos,
Adhuc minare? adhuc onustæ
Flagitiis animæ trahuntur?
Imò triumphas, qui sceleri tua
Deesse credis fulmina. scilicet
Vecors triumphas; nam pharetræ
Nulla tibi superest sagitta.
Sed tu videbis, vulneribus locus
Si restet ullus. fulmina ab æthere
Nondum parantur missa; necdum
Par facinus macularat orbem.
Quot estis Orci nunc bonæ Erinnyes,
Adeste: vobis diximus hoc caput.
Rotare nunc tempus flagellum, &
Turpem animam revocare Auerno.
Sed tu serenæ Calliope fidis
Regina, laurum pone, cupressina
Tegenda crines fronde; justas

Exe-

Exequimur lacrymas puellis.
 Audin', parentum mixta ululatus
 Ut cuncta fervent? ah furor improbus,
 Quid hi, quid ausi, queis vel ipsa
 Parserit indocilis leana?
 Qualis tener, quem vis inamabilis
 Agnum rapacis corripuit lupi,
 Lac clamat ablatum, propinquus
 Nescius ingemuisse fati.
 Vulgus tenellum cum dolet ubera
 Prærepta, vulnus gutture condidit.
 Ructat cruentam, lacteamquæ
 Unâ animam modicis labellis.
 Resiste, mater. da querimonias
 Portare ventis. si lacrymas jubet
 Cades; at ipsa causa cadis
 Flere vetat faciem triumphî.
 Mutasse cælum morte quid indoles?
 Emisse parco sidera sanguine?
 Ut quisque, spectas, in curuli
 Gestit ouans equitare stella?
 Aut hi sagaci lilia pollice
 Rosis maritant: aut manibus datis
 Plaudunt choreas: labitur quâ
 Lactea virgineo fluento.
 Hi sæpè habenas eripiunt senem
 Tractare pigrum: dum sibi gestiunt
 Parere & ursas, & videre
 Plaustra jugo docili trahentes.
 Ite, ite, vestros innocui choros
 In omne seclum ducere: & ilia
 Rumpatur hostis: cum perennes
 Invidus aspiciet triumphos.

DIVVS FRANCISCVS XAVERIVS

*Voluptate Divinorum penè obrutus
exclamat*

Sat est Domine, fat est.

O D E V I.

Sat est: beamur. parcite, Superi: fat est.

Ponite blanditiis

Nos obruentibus modum,

Modum expetitur. parcite ò tandem; est satis:

Est satis. exanimor.

Absiste, tantum gaudium.

Tecum putabam munus, haud funus dari.

Arctior est animus;

Absiste, tantum gaudium.

Qualis camino exæstuat trinacrio

Flamma moræ impatiens,

Spargitquè nubes nubibus.

Aut quale non se patitur exundans suis

Sedibus Oceanum,

Ultraquè litus intonat.

Ipsa hæc voluptas fluctuat præcordia:

Deliciisquè vetat

Non perferendis, spiritum,

Latere vel imo grauitèr excussum, trahi.

Viuerè nullum igitur

Est fas. premor, Superi, premor.

Eheu.

Heu fatiscunt dissoluta pectora,

Et miser emorior,

Non ense casus barbaro:

Imbellis inter oppeto solatia;

Ipsaque Saberii

Est, heu, voluptas carnifex.

Miserere, qui Rex lacrymas nostras vides.

Funere quid gemino

Vis occidentem cernere?

Est morte peior causa. finis me arguat

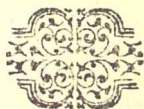
Tam mala degenerem?

Tantum parari dedecus

Non credidi. ergo ubi non erit metu locus:

Blanditiis jugulant

Si nos cruenta sidera?

Nemini Spiritus supra Mortalitem
esse efferendos.

O D E VII.

PRocul profani: ter tremuit sacra,
Videte, laurus. nunc propè Delius:
Nunc victimæ. ipse jam Sacerdos
Pieridum (redit annus) æquum
Carmen repono: carmen, inutilis
Quod vulgus odit, spernere doctior,
Sermone quæ frustra severæ
Socratico maduere chartæ.
Timete, Reges. æqua necessitas,
Idemq; cunctis non superabile
Fatum: nec unus grex inermium
Indocili petitur sagitta.
Sunt vestra vobis, sunt quoq; vulnera
Majora Suetis. scilicet alius,
Stragesq; terroresq; ab omni
Parte ferens, ferit alta fulmen.
Atqui timebat nil sibi Balthasar,
Timendus ostro: non imitabile
Qui Numen excors insolenti
Crediderat superare fastu.
Eat: pigendo flagitio sacros
Crateras ultro polluat: & Deus,
Et fulmen, atque impunè nulli
Relligio violata tandem,
Sic negligatur. num quoq; quas notas
Adversa ponit dextera menibus,

Hæ negligantur? ille fædis
 Pellicibus malè septus, omnes
 Menfas vorabat; nec fatis, improbam
 Urgere in aluum fercula ferculis.
 Insultat astris, criminumquæ
 Gurges adhuc, amat usq; ventrem,
 Implere culpa. Regibus obvium est,
 Bibisse gemma; cælituum scypho
 Bibamus, inquit. ò repostos
 Huc puer, huc cyathos corona,
 Quos templa præbent marte ferociùs
 Direpta nostro. pocula protinus
 Da sacra, quæ minus faventes
 Haustra novem superos litabunt.
 Ea vix: & omnis dirigit metu,
 Scelusq; labris hæsit hiantibus.
 Tyranne, pergis? num falerna
 Prima statim Superos litarunt?
 Sed non litarunt. perlegis helvo,
 Quæ te loquuntur funera? perlege,
 Luenda quæ manent scelestam
 Supplicia ingluviem sub orco,
 Quo non eoo vellera vindicent
 Bis mersa ahenò: non lateri comes
 Qui miles astat, turbidoq;
 Turbidus invigilat sopori.
 Eheu propinquant funera. jam tuis
 Districtus ens verticibus procul
 Suspendit ictum: jam fideli
 Lance manus, Daniel Tyranno,
 Te excussit, inquit. justa potentium
 Est qui gubernat fata potentior.
 Utcunq; tollatur, jugoq;
 Alta petat; magis alta semper

Montem sub ictu sidera habent suo.
Nunc frange temet: nunc regere inditum
Nefas medullis, crapulamquè
Ingluvio vomere nunc profanam:
Unàque lucem, & spurcam animam vomere.
Regnabit alter. temporis est parum,
Nihil, peractum est. una fædo
Nox superat, neque tota Regi.
Qua nempe fulges, dextera purpuram
Discerpsit ictu non medicabili:
Discerpsit; exemplumquè regnis
Te horrificum properat futuris.

IN PHILIPPI IV.

*Cognomento Magni Hispaniarum
Regis obitu.*

O D E VIII.

O Maximorum ter quoquè maxime
 Philippe Regum, vivis, in ultimum
 Victurus ævum; dura quàmvis
 Parca dies secuit serenos.
 Frustra irruerunt funera; vix tui
 Parte occidisti, quod dederat dies,
 Quod fors caduca, quod fugacis
 Imperii levis aura, tandem
 Hoc redditum est, sed, quæ generosior,
 Majorquè pars, in vertice siderum
 Fulget superstes; despiciasquè hinc
 Luminibus, tua Regna, terras,
 Et quas eoo fidere phosphorus,
 Solis propinqui signifer, aspicit:
 Et aspicit quas hesperugo
 Noctifero redivius astro.
 Sed quod beata est sorte beatius,
 Regina Diuum, sidere cui caput
 Seno bis ardet, subditamquè
 Sub pedibus premit alma Phœben,
 Te læta suavi lumine respicit:
 Levansquè utroquè in poplite supplicem,
 Stirpem recognosco obsequentem

Ante alias mihi, dixit, unam.
 Defensor acer dum mihi militas,
 Meamquè puram dicis originem:
 Genus probasti, spiritusquè
 Austriadum reparas avorum.
 Ergò superbum sume locum, & tuis
 Gaude triumphis, nunc quoquè regio
 Donandus ostro, quod rapacis
 Non metuat sibi furta sortis.
 Hic tu tuorum nomina millium
 Vides Nepotum, sæcula longior
 Quorum æquat ordo. cum cadente
 Sceptra cadent tua magna Mundo.
 Reddent Nepotes regna Nepotibus:
 Sceptrumquè nectet dextera dexteræ;
 Dum vertet axis: cærulasquè
 Dum pelagus glomerabit undas.
 Nunc quem dedisti vivere duplici
 Orbi imperantem: qui tua comparat
 Vestigia: & magnum ipse magnus
 Ore refert, animoquè Patrem,
 Sinu fovetur nil minus: & dies
 Latè affluentes ducere jussimus.
 Regnabit, otiumquè terris
 Perpetuum faciet beatis.
 In omne tempus, quæ fuit, est, erit
 Amica nobis Austriacum genus
 Cura: istud in primis amores
 Solicitos habet usque nostros.

Indolem principijs sæpenumero suis
diffidere.

O D E I X.

SÆpè primævo procul est ab ortu
Sylva, quæ miti spatiaturo agro :
Sæpè felices alit una fruges
Barbara tellus .

Creditur stirpi malè. luctuosum
Quem diem Vesper videt, hunc serenum
Lucifer primùm properare curru
Sospite vidit.

Hæ vices rerum, quibus astra, dantquè
Ipsa vitales elementa cursus .
Pauca respondent capiti. Est, benigna
Ut pater olim

Ingeni vena niteat, foriquè
Multus attritas reparat locato
Iurgio causas; modò crescit olli
Stipite stipes

Crassior natus. Pater arma doctus,
Plura ferali meruit Gradivo;
Filius vecors amat, et nepotem
Turpiter offert.

Arma Pelidæ quoties inertem
Patroclum condunt? quoties Achillem
Palla? concordant mala sic frequenter
Pondera rebus .

Viuet exacto Melithonis ævo ,
Una de multis mihi non tacenda,

Mater. ò felix, & in omne mater
Nobilis ævum.

Illa non acris studiosa pugnæ
Temneret mortes, & acuta belli:
Arcubus nunquam sonuere onusta
Terga feroci.

Docta sed læves agitare fufos,
Advena vellus madidum veneno
Carpere, ignotas tereti daturum
Cuspide formas.

Nate, sed dixit, morere. i serenus,
Quò vocat fortes polus, i propinqua
Astra visurus: rabiem, & cruentum
Falle tyrannum.

Ne mihi porrò tropida; peractum est
Parte jam quinta decus. en triumphi, en
Palma. ego & currus video, daturos
Sidera currus.

Redde, quam lucem dedimus: repone
Gratiam. certè tygris, aut læna
Non gero pectus; meliore malo
Funere vivas.

Perge sic, sic perge. labor propinquam
Aspicit metam. ah, video natantès
Luminum flammæ: video. beamur;
Fata propinquant.

O benè, ò nulli genitrix secunda.
Mortuo, nunc me fateor parentem:
Nunc puto natum peperisse. matri
Plaudite matres.

In malum Otium.

O D E X.

CAvete, fortes, frangitur Otio
 Neglecta Virtus, frangitur. hostium
 Utcumque prostravit catervas;
 Segnitie superatur una.
 Non vana Vates nunciat. Annibal
 Sententiarum testis. acinace
 Nostro haud subactus, haud feroci
 Milite, romuleisque signis.
 Ille inter alpes, & juga montium
 Latè timendorum insuperabilis
 Perrupit ipsas, terminorum
 Quas voluit Deus esse leges;
 Bellumquè portans per nivium hospitas
 Securus arces (quid patientia
 Non audeat victrix malorum?)
 Italiam tremefecit hasta.
 Quin regna semper maxima Romuli,
 Fluente Roma deliciis, truci
 Hausit duello. tunc maritæ
 Ah quoties, timidiquè Nati
 Ad sæva belli nomina punici
 Pulsantur albis corda pavoribus:
 Heu carus, imbellisquè conjux
 Ne Libycum per acuta belli
 Ducem lacestat, qui veluti Leo
 Et ipse pœnus, devia per juga,
 Camposve apertos multùm acuto

Dente feras lacerat minores.
 Mox ad Deorum supplice conflunt
 Delubra vitta: turibus, & prece
 Deos morantes, plurimoquè
 Solicitant pia fata voto:
 Excedat oris Afer ab ultimis
 Prædo Latinis: aut latia manu,
 Quas odit, has pulset peremptus
 Sanguineo gravis ore terras.
 Qui sponte cessit litore patrio
 Crudelis, idem semper inhospitos
 Pererret agros: fata donec
 Corripiant caput execrandum
 Eheu puellis multa timentibus,
 Parvisquè gnatis, quos ferus, & nocens,
 Et multus Annibal citatis
 Funeribus cumulat parentum.
 Non has querelas Juppiter audiit:
 Non quæ sonantem concutit Ægida:
 Non vis Gradivi fulminantis,
 Aut lacera Dea læta palla.
 Illum caduco fulmine sisteret
 Non ipse Magnus. Pallas ab Ægide
 Speraret incassum: irritumquè
 Martis opus foret, aut sororis:
 Ut qui periclo major ab aspero
 Vires resumit stratus, & in suam
 Laudem triumphat: gloriamquè
 Scit rigidi geminam laboris.
 Audit querelas Diva tamen, Cypri
 Potens: Cupido filius audiit:
 Audit Voluptas: audierunt
 Seplassiæ, nova castra, costis.
Quod miles, & quod Roma vel ultima

Timenda Thulæ non potuit, potest
Campana pellex, & libido
Fulmineos imitata jactus.
Pœnus rebellis concidit otio,
Qui non labori fractus: & hac tamen
Stratus sagitta, spiritusquè
Deposuit, tumidamquè cristam,

DI O G E N E S

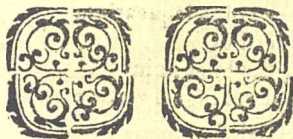
Palatiorum luxum in dolio detestatur.

O D E X I.

EHeu quid impudentius sanctum æthera
 Turribus immodicis
 Vexamus? et nunquam Deos,
 Deos remissos perfrui carchæsis
 Nectaris, à phrygia
 Rapti manu: nec liberum
 Metu, irruentes altiùs fessum Iovem
 Degere nos patimur,
 Quin bella formidet nova?
 En quot diebus terrigenum iniquus furor,
 Scindere compositas
 Metas, redit & audacia
 Mortalibus. nunc ardua laquearium
 Vertice sideribus
 Minantur; est nec unius
Decus hoc Olympi, vel fugaci vertice
 Othryos aërei
 Jugo ferire sidera.
 Nefas. & ipsis manibus, stygio & Iovi
 Nitimur infodere
 Diem propinquum: ubi ultimum
 Petit redemptor molibus terræ finum.
 Proh labor irritus! ut
 Tantilla moles corporis
 Tegatur: urbis in modum lares struant.

314 LIBER III.

Hæ ne domus pluvias
 Arcere natæ, & temporum
 Defendere aut niveum gelu, aut nimium diem?
 O pudor. ò hominum
 Præposterum semper genus,
 Sed ò Ly æi tectum, & infantis meri
 Fascia; vite satus
 Cum Bacchus auras concipit:
 Et sectus ex parente nimia pondere
 Vagit, & illacrymat
 Sub duplici tergo ilicis.
 Domus sequaces, laudis authores meæ,
 Vivite dedecori
 Non invidendis postibus.
 Domo nitescit alter. hæc domus nitet
 Me mea, sollicitam
 Fastidiente copiam.

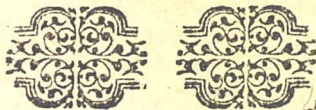

Famam periculo maximè com-
mendari.

O D E X I I.

O Inclytorum tessera nominum,
Cos atque famæ dura, Periculum.
Valete segnes; tanta fractis
Non equidem memoro columbis.
Matura virtus difficili loco
Venit, feroci lata negotio.
Virum timebo, qui irretorto
Lumine respiciat timores.
Ille, ille victor, qui prope vincitur,
Stratusquè sternit. nobilioribus
Romanus haud unquam triumphis
Templa Jovis decoravit: ut cum
Pœni insolentis fata retexuit,
Egitquè in ipsos exitium duces.
Nempe hoc fuit vicisse, & astris
Magnanimum inseruisse nomen.
Nil Dardanus, nil Laomedontia
Manu Deorum condita pergama
Sperant malorum; si propinquo
Argolicus refugit periculo.
Hoc, hoc agendum est: hic Danaus labor,
Opusquè dignum fortibus: hæc tibi
Laus patribus relicta (Ulysses
Principibus referebat audax)
Argiua pubes. vos latebras equi
Sanguis Deorum quippe timebitis ?

Genus negate: aut concolorem
 Ferte animum generi superbo.
 Ergò retardat fama periculi,
 Non excitabit? dux nemorum leo
 Tela inter, & densas sagittas
 Plus animos acuit feroces.
 Vos ite, & undas abiete reflua
 Fastidiosi impellite nominis.
 Ite, oscula exoptata natis,
 Exuvias velut hoste raptas,
 Referre ouantes scilicet. ò pudor
 Ingens Achæi, sed neque Achaico
 Cruore creti. cerva vos, aur
 Lacte lepus trepidante pavit.
 Quid rumor, & quid fama nepotibus
 Impellat aures garrula! degener
 Non arguetur, qui minorem
 Mente Ithacam moderatur æqua.
 Solus cavernam molis, & ostium
 Vobis timendum mollibus irruo.
 Ferat per hostes solus; uno
 Fama mihi paritur Periculo.

D. FRANCISCVS XAVERIVS

*Oblatam in somnis speciem Æthiopis humero
graviter insidentis, tanquam certissi-
mam laborum præsentionem
sibi gratulatur.*

O D E X I I I.

SOmnum ah præceps, celere occidenti
Vertice ab summo geminum ruinæ,
Quò leve? & quò te rapuit sequestri
Luminis hora?

Si simul tecum mihi desisset
Viuerè! en isto, en alio resiste
Temporis puncto, melius videri:
Donec in ævum

Insequens pictus remeabit axis:
Donec impellent vada salsa venti:
Nomen & ponto positura donec
Flumina current.

Nox erat toto patefacta cælo:
Omnis umbrarum locus. hinc pluebat,
Indè mellito madidis sopore
Oblivia curis.

Ipse dum vili latebra quietem
Perbreuem carpo, manifesta ludit:
Ludit, an præsaga boni futurum
Monstrat imago?

Sive quem vulsu Marcotis atro

Nutrit: (hæc imbri colitur sereno)
 Seu Libys, qualem propiore tingit
 Lampade Phœbus:

Comprimit nostros onerosus armos,
 Grande ceu rupis latus; ipse plantis
 Vix mihi consto, referoquè me vix
 Pondere fractus.

Ille pœnarum mihi non malignum
 Nunciat certe caput: ille nostris
 Accinit votis. age, jam docemur
 Vulnera, pestes.

Me manent parvi Nabathea solis
 Regna: me nostris homines sucti
 Carnibus, quorum cyathos cruoris
 Spuma coronat.

Rursus in magnum Phalaris laborem,
 Et Nero rursus venit, aut Nerone
 Plus Nero si quis. fauet ominatis
 Vultibus æther.

Non fatis si nos recoquant aheno:
 Non fatis si nos tumultent profundo.
 Belluas, ignem, gladios, seuera
 Omnia præstent,

Non fatis. nostro bona mors amori
 Una multarum placet: illa mortis
 Docta quæ cunctæ genus, est & omnis
 Nescia mortis.

Ad Parthenopen , frequentibus infor-
tuniis diù agitatam, ex adventu re-
cens renunciati Præfulis Inni-
ci Cardinalis Caraccioli.

Παρακλητικὴ.

O D E XIV.

S Iren, triumphæ. Tu fluvialium
Inops aquarum, sed tamen inclytis
Sebethus astris inferendus,
Tu quoquè lætitiis triumphæ
Intaminatis. jam melior Deus
Consentit imum tollere verticem
Tellure, sordibusquè sædam
Purpurei satura veneni
Mutare vestem. sidus amabile
Ab Tibris unda nascitur, ac tuis
Ostendit, importatquè terris
Lumen inocciduum: triumphæ.
Adhuc rebellat lacryma? adhuc dolor
Hæret medullis? desine tristium
Tandem querelarum. reponet,
Ne dubita, ut fuit, affluentes
Annos, & auctos fœnore, jam tuus,
Jam sospitalis Juppiter. in sinum
En versat urnam, candidosquè
Purpureus jubet ire soles.
Ipse, ipse, quæ olim mœnia, proh dolor!
Serò litata corripuit luc

Megara, vastatrix, & urbem
 Urbe sub occidua sepultam
 Raris reliquit flere nepotibus;
 Jubet reponi. tolle oculos, vices
 Sic nostra mutant: nec perenni
 Sidera nos quatiunt flagello,
 Non semper actor cœrula nubium
 Tumultuosus subruit Africanus
 Auris: nec una pertinaci
 Usque sedet gravis hora vultu.
 Pellit procellam pulcra serenitas,
 Fletumquè risus. tu genialibus,
 Mox affuturis, explicatos
 Pande sinus hilaris diebus.
 Si vultuosus cæca Diespiter
 Ab aure librans fulmina, nubium
 Olim hospitas sacro igne tures
 Turribus impositas reclinat,
 Pinnaquè plano sternit in æquore:
 Tu tunc sereni conscia præpetis
 Ad læta te para, & propinqui
 Sume animos memores triumphi.
 Ergò supinas cœlitibus manus
 Fer grata Siren, & prece plurima,
 Et ture concrepante flammis
 Supplicibus venerare Divos.
 I, conde festis compita frondibus:
 I, sparge lætis aëra vocibus:
 Gestu, triumphas; sed caveto,
 Lætitiæ tacuisse venam,
 Heroa Diuùm sanguine conditum,
 Cæloquè lapsum, quò patriam lever
 Ferocientium malorum
 Plus nimio petulante turba.

A M I C O

Vt patria relicta det se in viam.

O D E X V.

Q Vid cautus nimum, scindere dum vocat
 Neptuni fluvios aura favonii:
 Strato dum pelagus torpet in æquore,
 Ac pisces superis assiliunt vadis;
 Quid cautus nimum pandere lintea:
 Et parvæ dubitas credere te rati?
 Discessere metus: atque Aquilonibus
 Præceps naufragiis detonuit furor.
 Iam frontem explicuit Iuppiter: expulit
 Nubes luctificas æthra serenior.
 Tu cunctaris adhuc? & trepidas viæ
 Solers innocuæ te dare? quis pudor?
 Segne en in patria consenuit caput.
 Non sic herculei gloria nominis
 Altis se inservit nubibus inclyta:
 Thebarum exilio natus Agenore
 Ductoris rapuit grandia nomina.
 Æquavit superis fama perennior,
 Solem qui patrium respiciens suos
 Vidit post humeros: Oceanitidis
 Transmisit Thetidos regna narantia:
 Omne & luminibus præterit solum.
 Non uno assiduus torpet in angulo
 Phæbus: nec populos Hesperiaæ premit

Semper, nec Libyæ. Lustrat Iberiam:
 Lustratquè Æthiopas, Persida, Bosphorum,
 Et regnata hyemi tesqua Aquilonia.
 Torpes tu mihi iners, conscius unius
 Ripę: unius & ò conscie vir casa.
 Torpori video sideris arctici
 Te captum simili. ut cuncta perambulent:
 Lentus tu patriam mordicus obsides.

In horam nimio æstu feruentem.

O D E XVI.

EHeu caminis qui stygiis rogas
 Erupit ad nos? sedibus an suis
 Reuulsa nuper ætna, celo
 Se tulit imperiosa nostro?
 Ubi moramur? quæ plaga? quas graues
 Spiramus auras? Maurus, an Æthiops?
 An qui perustus sole forti
 Stagna bibit calefacta Nili?
 O quis nivali in vertice Caucaſi
 Me ſiſtat, & me protegat arbore
 Multa calentem. ò Alpium quis
 Det colere indociles recessus;
 Ubi nivofis fœta Aquilonibus,
 Utcumquæ latret vis Canis ignea,
 Hyems perennat: ardui quæ
 Verticibus ſtabulant pruina:
 Ripas coactis flumina faucibus
 Liquere multo pulvere conditas.
 Liquere: murmuranquæ culpat
 Lympha diem nimium furentem.
 Ergò recurrunt ignea ſecula,
 Notiquæ currus. ah, ne iterum Pater
 Gnato det imprudens regendas
 Vel ſibi difficiles habenas.
 Ille auſum in auſum non pede dextero
 Aggreſſus, altos poſcit equos puer,

Currusquè patris, & periclo
 Ipse suo, miserum, superbit.
 Iamquè infuetam corripuens viam,
 Exultat excors, per sola siderum
 Curru vagari, subditaquè
 Luce graves renovare terras.
 Sed gaudiorum desinit ocuis:
 Quadriga cursu ut ferbuit arduo,
 Tunc luce quàm vis æstuanti
 Ossa timor gelidus cucurrit.
 Quippe ut potiti vertice, in æquora
 Se aperta fundunt quadriuges: premi
 Nec se suo cernunt magistro;
 Quà juvat, insiliunt: trahuntquè,
 Quassantquè currum. fit fragor: undique
 Ramenta fractis diffiliunt rotis;
 At ille magna vi referre
 Tentat equos: sed inane tentat,
 Ceditquè tandem lora micantia.
 Tum matris urgens nomina nescia,
 Sodaliumquè, Quis cupido
 Me, inquit, in hanc pepulit ruinam?
 At ò paterni parcite, parcite,
 Ferre insolentem quadrijuges viæ.
 Est Phœbus hïc quoque. heus manete:
 Reddite vel puerum parenti.
 O quis deorum det mihi nunc malè
 Optata patri frëna relinquere?
 Currum quis istum, qui procella
 In media veluti fatiscens
 Iactatur alnus? monstra rubentia
 Quæ se ista nostris vultibus offerunt?
 Ah hïc pericla, belluèquè:
 Sunt etiam sua monstra cælo.

Iam totus Orbis conflagrat undique
Calore nostro, jam vada contrahit
Marina tethys: territaquæ
Nereides latitant sub antris.
Et summa fumant culmina montium:
Et ima fumant æquora: proh dolor!
Diem supremum protulisse
Occiduis Phæthon feretur.

ZENO PHILOSOPHVS

Cum merces imminente naufragio in
mare deiecit, gratulatur sibi hanc
ipsam rerum iacturam.

O D E XVII.

Zeno, bearis. nec tibi stamine
Benè ominato Sors. superùm tua
Mens est labos, ò quàm pudendis
Illa diu data præda curis.
Latrant procellæ: nil miserantibus
Æquor reuulsum fluctibus intonat.
Mergetur ecce mox carina,
Mersa opibus prius ipsa nostris.
Hoc est: monemur. quisquis es, audio,
Seu tu Deorum millia fulminum
Timenda torques: contumacis
Seu pelagi cumufas timores.
Nos astra sperant. ite pericula
Opes salutis. vos oneris mali
Culpat fatigata, ingemitquè
Non temerè, peritura pinus.
Viden? levamur. deposito est salus
Venalis auro: & mercibus æquora
Frænântur. exacta est procella
Naufragio pretiosiore,
Fortuna, amasti, me, fateor, beas
Iuvita. grates non tibi debitas

Libens repono; sed memento

Sæpiùs hac furere in sagitta,

Salubriori nos jaculo petis,

Quàm fauciantur divite vulnere

Montes, Iovis quos sumptuosa

Fulmineis ferit ira gemmis.

Nunc verte nigros hoc caput ad Deos:

Deos per imos ad superos dabo

Iter. ratis deinde nullus

Aurivomo impediar periclo.

Solvam per æquor carbasa Creticum:

Tutus revisam litora Gadium.

Non ampliùs timebo; speret

Nil pelagum à vacua carina,

Inauspicatò merce quid indoles,

Vectòr, subacta? desine ineptiæ:

Et lacrymas injurias,

Mercibus inferias, referre.

Non perdidisti, quod malè possides.

Causas malorum si tamen aureas

Vecors amabis: pectorisque

Pernicies opulentiores?

Tibi ipse restas. Est animus super

Non indecorus. Sufficiet mihi

Mens major ingenti vel orbe. hoc

Fluctibus erudior magistris.

Vulgus profanum sacra ea conspuit.

Nec, si peroret cymba valentiùs

Carontis atrox, corda suadet

Rustica; nec Phlegethontis unda,

Lacusquè Sacri: grandia funera,

Queis decolorem ponderis ænei

Nummum, licet combusta, debent,

Ture Arabum, Æthiopumq; sylvæ,

Hæc arma Achillis terga reflagitant,
 Tanto labat sub pondere, qui pede
 Vix pressit agrum, ad me remitte; haud
 Ista petunt animo minorem.
 Nec Zeno ubique: hunc non animum ferunt
 Quæcunquè Terræ. Secla, beatiùs
 Decurrerets; ista major
 Copia si foret audientum.

Fortuna ut luna mutatur.

O D E XVIII.

Cernis, ut Phæbe properat triformis,
 Lacteum sternens iter? ut serena
 Fronte nocturnum relegit citatis
 Curfibus axem?

Perfidum lucet; neque semper una
 Concolor flamma radiat tenaci:
 Et novos miscet temerè peractis
 Orbibus orbes.

Iam per obliquum secat insolentem
 Tramitem legis, dubioquè curru
 It, redit. septem niveas Trionum
 Vertit ad auras.

Vertit aduersos modò lata ad Afros,
 Quos die Frater propiore torret:
 Tingit & vultus face non amica
 Phæbus Apollo.

Non secus centum vaga Sors dolosas
 Induit formas, variatquè centum.
 Nunc tibi crescit: tibi nunc eadem
 Parte recrefcit.

Perfidum ridet; fuge scæneratos
 Cautus amplexus. redimunt dolores
 Mille: quos risus dedit hora, longus
 Excipit angor.

Est tibi Cræsum superantis auri
 Improbus fulvi modus; est falerni

Ripa Lenæo nimiùm benigna;

Est pecorum vis.

Hora, quæ gignit, tumulat cadentem,

Quæ comes veris rosa. Quem tyrannum

Sol recens, ludi moriens magistrum

Aspicit idem.

CRATES THEBANVS

Auro in mare projecto jam exoneratus,

O D E XIX.

Porta quid hoc, an ludor eburnea?
 Quò mentis æstu, quò rapior mei

Plenus? volucris tollor ala,

Æthera quæ quatio insolentem.

Fugere terræ: progredior levis

Æquatus aëtis: nubis, & imbrum

Major timendorum tumultu,

Despicio impavidus procellas.

Opes profundo vos benè conditæ,

Hoc præstitistis. plaudite; compede

En ut levamur: en ut imas

Cernimur exuperare terras.

Sedes Deorum sidera tangimus.

Quantum hic sereni est! quàm regio hæc nihil

Debet procellis! debet atra

Quàm nihil obsequiosa sorti,

Infanienti: vertere seu solet,

Iniqua morem, funditus, aurea

Quæ ad astra vexit: seu quæ ad ima,

Restituens iterare ludum.

Agnosco olympum. Sunt animi hæc loca

Nihil timentis, concolor est mihi,

Quem jacta non gravant talenta,

Gratia liberioris æthræ.

Orbem ecce totum sub pedibus premo.

Manent sub ictu celsaque montium,

Vt ima vallium:remotos
 Et mare frustra agitans tumores.
 Hàc pallido fons Ister in alveo:
 Illac Boreus præcipitat Tygris:
 Hic, Nile, recreas calentes
 Imbribus agricolas serenis.
 Apparet Indus: frigidus hinc Scytha:
 Contra ore gestat qui calido diem
 Nimis propinquum:hàc vesper effert
 Amphitrioniadas columnas.
 Oh, quos tumultus! funera tristior
 Quæ Per sa deflet! Medus,& incola
 Primus diei, prosequente
 Marte Scythas? Bibe:habes cruores
 Multum expetitos.O fate Caucaſo,
 O execrandum manibus inferis
 Caput,parentibus cometa
 Flebilis,exitiumquè matrum.
 (Regina nati sic Tomyris sibi
 Gratatur ultum barbara sanguinem,
 Cyro perempto non virili
 Dexteræ, & auspiciis pudendis.)
 Nunc pelle venis prærabidam sitim:
 Malo beare;atque hinc quoque prosperam
 Agnosce fortunam,relapsam
 Vertere quæ solium cruenta
 Indulſit urna. barbære, barbære,
 Vertere tandem numen ad ultimas
 Pœnas Dii. Dii contulere
 Supplicium in documenta Cyri,
 Sic te volebam. femina quid potest,
 Nunc diſce. diſce & quid dolor integer
 Proliſ potest ereptæ;& orbas,
 Cyre,cave furere in parentes.

Regina nunc sum. nunc Tomyris Deos

Æquasse dicor. quàm invideo tuis,

O natus, umbris! non dolébo

His benè te inferiis piatum,

Quem palluerunt Perfæ, hyperiona

Frustra colentes: imperium cui

Plaudebat orbis: cui cylindro

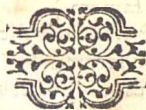
Fors aderat metuente volui:

Non fletus erra, per stygios lacus,

Carens sepulcro Cyrus: in hospitam

Vagare ripam, & usque plora

Victima sceminei furoris.

DIVITEM OMNIA,

Pauperem nihil cupere

O D E XX.

Beatissimus ille, rure qui dives suo
 Majoribus nil invidet.
 Nil invidet, quæ frugibus stant, horreis,
 Caducus hæres Attali;
 Cui non falernus, unda sed quæ fluminis,
 Potus inemptos comparat;
 Nec ei Sicanæ condiunt mensas dapes:
 Nec quæ obligatæ sunt foro.
 Sed parcus vvis, aut amaris intubis
 Vilem remolitur famem.
 Cum verò vesper gestit, expulso die,
 Gregemquæ cogit siderum;
 Ad mulctra lacte dives exiguo pecus
 Parva ex cohorte nominat.
 Intonsa ad hæc sub ilice, aut fago diem
 Frangit sopore libero,
 Nec evocato Amphionis testudine,
 Sed alitum concentibus.
 Timoribus nil debet, aut curis, benè
 Auro additis custodibus.
 Ad sidera infinitus usque non jactat
 Spes insolentes contrahi.
 Pellæa proles qualis, immensus cui
 Angustus orbis: nec satis

Interminatos possidere limites,
 Vtroque Sole cognitos,
 Tumultuoso cognitos & flamine
 Cauri, atque feruentis noti.
 Olli fluebat paupere & Tagus vado,
 Vado redundans aureo;
 Nec margarita, quæ recondit India,
 Toruum domant cupidinem.
 Pu gnasse bella, spica quanta est Gargaris,
 Fertur rudis felicitas:
 Rudisque, tantas perdidisse copias,
 Quas apparabat nescius
 Darius, alto qualis est à vertice
 Casus relabentis rota.

AD SOCIOS

Pro Indica Expeditione

Παραίνεση

O D E XXI

Quid patrio torpere juvat nos litore, & agro,
Quo repsumus, senescere?

Findere Neptunum ratibus nunc tempus, Amici
Altos bibentes spiritus.

Quò Sinæ, atque auro ditissima Cochinchina,
Quò Tartarorum litora:

Et Corai, & Coree, cautesquè Moluchidis oræ,
Magnæ sceptrâ Mogoli:

Quovè apprima ferox, & inhospita terra carinis,
Iapon, referta portubus:

Brafiliusquè orbis, Malavaridis oraquè ripe,
Stratusquè pontus insulis:

Huc, illuc, & nos tandem quòcunque vocat res,
Vicisse solem curfibus.

Quid moror? aut quæ cura vetat? discedite terræ:
Lar & recede patrius.

Tuquè ò votorum meritò pars maxima, tellus,
Abfiste tellus Itala.

Ignavos odi soles. sedet, ire per orbes,
Die calentes barbaro:

Cernere luctantes Zephyros, & prælia aquarum,
Bacchata vasto gurgite.

Æquoreos, ò vos saxosi, mittite, montes,
 Visura casus robora.

Fallimur, an vivis ultro se vultibus offert
 Concors imago? plaudite.

En ratis exoptata, sequor, sequor. ò mea flatis
 Euri tepentes carbasa?

Flate; piis etenim votis celer annuit axis;
 Ac me volentem ducite.

Ducite, ubi pelago Ganges ruit arva sonante,
 Cunasquè folis alluit;

Goaquè dives opum pertingis sidera, Divo
 Longè superbior tuo.

Audimur; celeri refugit par terra sagittæ,
 Siduntquè montium juga.

En Libys, en tellus nimiùm vicina diei:
 Non tarda ubi gens arcubus.

O Atla, ut tremulis celsum caput inferis astris!
 Tu quanta vatum fabula!

Currite curvantes mea lintea, currite, venti.
 Hoc illud est vastum mare.

Salvete Oceani resonantia flumina, curis
 Mihi expetita millibus:

Salvete; incolumisquè, precor, servate tyranno
 Severiori funera.

Pergite jam Zephyri, hic sueverunt currere cetæ,
 Cetæ insulis æqualia.

Oh, ubi qui septem ardebant post terga Triones?
 Tandem, Boota, mergeris.

Nunc alii surgunt ignes, alia omina surgunt.
 Quid illud? ah astrum crucis.

Sic benè, sic paruit, forsan crudelis Iapon
 Id funeris mi destinat.

Omni nunc anima sinuavit lintea corus:
 Pontumquè puppis devorat.

Navita, coge sinus; ripæ succedis, & ipsam
 Radis, vide, Iaponiam.
 Interea ut madeo lacrymis gavifus obortis!
 Date osculari litora,
 Litora Sabero lætissima: regna ubi princeps
 Detraxit ista Tartaro.
 Hæc eadem, nec vana fides, est mille meorum
 Tellus refusa sanguine.
 Dicite, ubi abscissum posuit caput? undè cruentus
 Ad alta movit sidera?
 Tu Saberiade, tu bis concessus ab astris,
 Cui fata conduntur nova,
 Ingens Aufoniæ decus, atque ingens decus idem
 Lojolidarum copiis,
 Et, si non iram malè præcipitasset Japon,
 Visquè affuisset tardior,
 Tu Marcellus eras. libo nunc oscula terris,
 Hoc purpuratis sanguine.
 Vos me, confurgit quæ regia, sistite, turris,
 Auro superba plurimo.
 Namque ego sic videor perstringere voce Tyrannum:
 O Barbarorum maxime,
 Sideribus certare putas æquum? an tibi tantas
 Condonat unda spiritus,
 Qua circumfusus toto divelleris orbe?
 Pontiquè fidis aggere?
 Scilicet à rutilo properant quæ fulmina cælo,
 Illa haud vehuntur puppibus.
 En ego Divorum interpres tibi mittor ab axe,
 Dicturus hæc novissima:
 Quin agis, atque manu devotas prorsus aras,
 Turpi calentes sanguine?
 Quid Sacam indecorem, quid notæ fraudis Amidam
 Turis vaporat lacryma?

Tu Camis, & fotoquos, plebejaquè numina ponto
 Disseminandos impera.
 Ni facis: actutum Phlegethontis ad ima traheris,
 Et fumo, & igne turbida;
 Mille ubi pœnarumquè modi, exitiumquè perenne,
 Semperquè noctifer dies.
 Nunc fure, nunc totum te concipe. Barbare, sic stat:
 Nec me moves vestigio.
 Duc age, duc in nos, quotquot tibi suggeris ipse
 Cognata Erinny's funera.
 Est hic, est animus nulla versatilis arte,
 Spernax tuorum funerum.
 Vis caput abscindi ferro? cruce ne ante levari?
 Cessas? ut adsto promptior,
 Seu libet inversum scrobibus demittere corpus:
 Rotare seu mavis aqua.
 Duc circum flammis paulatim urentibus ignes,
 Vivus, vidensquè ut conflagrem.
 Perpetuoquè jube descendere flumina jactu,
 Clausura vivos spiritus.
 Seu fac arundinibus fixis stet densa per unguis
 Sylva: aut, quod unus auferis,
 Serrata sensim modò frangar arundine fauces,
 Æquante noxa sæculum.
 Exitium fonti refluet. dabis, improbe, pœnas:
 Ego alta scando sidera.
 Horrificasquè dabis pœnas. nunc vive: neq; adstet
 Major tibi te carnifex.

P O M P E I V S

Sub licitoris ictu.

O D E X X I I.

ESt litus ingens, quà trahit tellus sinum,
 Diverberatum fluctibus:
 Et belluarum nuntiant vestigia,
 Immanis ut degat plaga.
 Nil arboris, nil mitis ingenii solo,
 Solo renidet barbaro.
 Hic ille visus imperator perfuga,
 Terno triumpho nobilis:
 Visus sub ictu nil verentis dexteræ,
 Movere quidquid impium.
 Et jam propinquat carnifex tantum caput,
 Cæsurus alto vulnere.
 Tunc ille, qui non funus, ut genus dolet
 Abominandi funeris,
 Ut vidit: ut, petito ab imis spiritu,
 Hæc retulit præcordiis:
 Resiste Victor. Magnus hanc precor moram;
 Dum supplicem me conquerar:
 Jam jam sueto do caput ludibrio,
 Maturus ex illo neci:
 Humana cum nil fata, nil metuens Deos,
 Jactabar insolentiùs.
 Fortuna, sic beamur: cò demum tua
 Tendunt ruinæ culmina.

Cuicumque rident principum fastigia,
 Me cernat, & te, carnifex.
 Ille hæc gementi murmurabat pectore
 Fastidiosus ætheris.
 Contra satelles improbum telum rotans,
 Caput revellit gutture.
 Cadensquè talem contulit molem impetus,
 Tonante ripa casibus:
 Annosa qualis alnus ætæo in jugo,
 Pugnata nequicquam notis:
 Si pastor imo ex stipite infestum nemus,
 Molem recidit arboris;
 Ruit sub ictu, & asperum trahit sonum,
 Æquans solo fastigia.

Et dixerunt : Quomodo scit Deus , & si
est scientia in excelsis ?

Psalms. 72.

Epicureus confutatus.

O D E XXXIII.

AN fors ? an ratio ? Deus , an fortuna gubernat
Intemperans mortalia ?
Aut , si quis cælo degit Deus , is ne per alta
Cæli ambulans palatia ,
Secum habitat , plaudensquè sibi longa otia , nostris
Non se implicat laboribus ?
Nec quæ agimus , nec quæ patimur , vilissima turba ,
Mens sempiterna providet ?
Sed velut instabiles , quas jactant æquora , cymbæ ,
Jactamur usque casibus .
Ille finit , lentasquè relaxans rebus habenas ,
Suo est satis negotio .
Ergò nostra Deus nescit modò : nulla neque ipsi
Mortalium est scientia .
Ægeum pius , Ægeum fecat impius æquor :
Eodemquè solvunt tempore .
Increpat hic astris , superosquè laceffit iniquus
Injuriosis vocibus .
Supplicat ille , sacrumquè aris imponit honorem ,
Odera turis vulnere .

Sed

Sed pelago in medio, frustra spectantibus astris,
 Frangit carinam naufragus:
 Immergitquè undis sanctum caput: aut vaga, fato
 Crudeliore, litora
 Nudus habet, cernitquè avidas fluitare per undas
 Navis litatae rudera.
 Assuetus contra Divos proscindere lingua,
 Et puppe pacatum mare,
 Pergit ovans: certantquè maris deducere ovantem
 Nymphæ marinis lusibus;
 Dum litus teneat sospes, puppiquè coronam
 Imponat, indulgens mero,
 Quod non sideribus, cursum quæ clara regebant,
 Perjura libat dextera;
 Sed nobis dulcem craterem vertimus, inquit:
 Bibant marinum sidera.
 Æmula Romani juris, Bolenia proles,
 Omnis nefandi callida,
 Quæ divum cineres flammis dare: quæ dare jussit
 Disseminandos Africo:
 Docta homines, & docta Deum contemnere: docta
 Sacris profana vertere,
 Elisabeth, longum florens Regina senescit,
 Sceptrumquè jungit funeri:
 Nectimet ultricem dextram, quæ libret ab aure
 Corusca fulmen irritum.
 Quæ contra justa est soboles, quæ criminis ultrix,
 Vindexquè sacrorum impigra:
 Religio extremis qua restaurata Britannis:
 Qua redditæ aris hostiæ,
 Vix lustrum regno superat, foliumquè feretro,
 Et pronubas tedis faces
 Extemplò mutat, didicitquè vocare futuri
 Incuriosa sidera.

Sic scelera , & passim scelerum fomenta triumphant :
 Regnantquè læta crimina .
 At pietas ignota jacet : fulmenquè timentis
 Est fulminari præmium .
 Hæc secum tacito voluebat perditus ore :
 Nec se putabat decipi .
 O vanas hominum mentes ! vigilatis ? aperto
 An somniatis lumine ?
 Quot certè vobis etiam torpentibus , omni
 Ab orbe mira consonant
 Argumenta , præesse Deum mortalibus , & vi
 Majore nostra dirigi ?
 Aspice , quàm stabili stellis ardentibus aptum
 Cælum ruit vertigine :
 Sideraque ut vicibus certis surguntquè , caduntquè :
 Seu quæ vagantur sidera ,
 Seu quæ limen idem , ceu castra stataria , servant,
 Tremulaquè palpitant face .
 Aspice , quàm variat nova eisdem Cynthia vultus ,
 Erransquè nusquam fallitur .
 Jam sequitur , jam præcurrit lunatica fratrem
 Et pleno , & orbo fidere .
 Quid memorem annorum leges ? quid justa quotannis
 Dimensa metis tempora ?
 Vere renidet ager : plena mox flavet arista ,
 Caldis adustus folibus .
 Sed simul ac Titan jam mitior , igne reducto ,
 Fer retexit arduum :
 En , Pater ò lenæ , tibi spumantia pleno
 Falerna fluctuant lacu .
 Nec mora Caucasii à montibus excita bruma
 Sylvis honorem decutit .
 Has mutare vices , has secum tempora leges
 Tenere semper aspicias ;

CARMINVM. 345

Mens quippe intus agit, totumquè infusa per orbem
 Dispensat omnibus modum.
 Ergò qui exanimum moderatur providus orbem,
 Partemquè curat infimam:
 Qui mare, qui terras, cœlumquè, ignesquè sonantes
 Cogit severis legibus,
 Hic humana dabit sine lege, sine ordine ferri,
 Ut ut rorantur casibus?
 Quæquè orbi pars est melior, concedere sorti,
 Sibiquè servare ultimam?
 Fallere, qui ista putas: effusa licentia frænos
 Ut ipsa nullos mordeat.
 Non Deus hæc nescit, nostrumquè scientia in alto
 Est, est profectò altissima.
 Et malè facta videt, tacitoquè in corde reponit,
 Quæ mox reponat fulmine.
 Numinis ignavi ne crede obliviam, justii
 Quæ mira sunt silentia;
 Sed rumpenda tamen: gravitasquè in tempore reddet,
 Quidquid pepercit tarditas.

C R O E S V S

L Y D I Æ R E X

Divitibus nunquam benè esse.

O D E XXIV.

Candida nocturnos iterabat Cynthia campos,
 Stipata multo fidere.
 Cuncta vocant placidos ad fessa cubilia somnos:
 Nec ulla plorat alitum.
 Unda filet: nemora alta silent: filet omne ferarum
 Genus sopore languidum.
 Lydius ast Princeps, tantum qui legerat auri,
 Quàm magna arena est litoris,
 Fluctuat incertum; nec solvit lumina somnus,
 Somnus negatus improbis.
 Diversus trahitur vesanis pectora curis:
 Qualis carina fluctibus.
 Picta relegatos revocant non stragula somnos:
 Nec aureum conopeum.
 Nescius, in strato quæ fulcit pluma, timorum
 Instar futuram niduli.
 Sic & inops opibus: sic multo pauper in auro es,
 Quicumque sorte niteris.
 Sortis destituam non serus transfuga partes,
 Curis solutus pallidis.
 Ruris et umbrosum quæ vitrea deluit unda,
 Me dives ævum conteram.

Illā quies , tyrio quæ non tibi venditur ostro ,
 Venalis est agro mihi .

O qualis placido celatur rure voluptas
 Inter sopora flumina ;

Cum recreat densas , annosa cacumina , sylvas
 Siren Aëdon rustica .

Frondes intereà , Zephyriquè , & amabilis Echo
 Læto reponunt murmure .

Scimus ut arcitenens harum fuit auctor Apollo
 Sententiarum Delius :

Ut viridi rutilum campo mutavit olympum :
 Et fistula testudinem .

Mille illum Dryades , calamis nemora aspera amantem
 Mulcere , cingunt saltibus :

Faunisque , & Satyris , agrestia numina , mixtæ
 Oreades bicornibus .

Non Deus ex illo Arcadius syringa ciebat ,
 Jugo strepentem Mænali .

Ex illo auritus meminit non Ismarus Orphei ,
 Lyra revellentis juga .

Adversis non succumbere Beatum.

O D E XXV.

Felix, qui summo rapidos de vertice nimbos,
Actu ruentes horrido,

Ipfius imò etiam convexa ruentia mundi

Vultu irretorto prospicit.

Qui quàmvis medio deprænsus in æquore, cum Auster
Ciet procellas turbidus:

Nubilaquè eripiunt cælo solemquè, diemquè,
Serena servat pectora.

Prospera non illum, non illum turbida justo
Plus erigunt, aut deprimunt;

Vsque sed æqualem librans sub pectore mentem,
Nec spe tenetur, nec metu.

Hunc si centeno pulset tortore tyrannus:

Tauro si adurat æneo;

Non ille indecores gemitus jactare, neque ille
Arcere fatum lacrymis.

Supplicia ipsa prius deerunt, quàm desit in omne
Parata mens incommodum.

Sæviat, ut fortuna potest, mutetquè repentè
Opes beatas aspera

Pauperie: turbamquè olli vesana clientum,
Auramquè plebis auferat;

Extemplò simul atque fugam parat invida, gaudens
Volubili negotio:

Ille aurum, ille auram, rumoremquè ille secundum
Resignat ultro interritus.

Dequè suo dives ridet fera fata; quòd ultra

Veliat

Vêlint licet, nil auferant ;
 Quod rota dejectum sic fundo admoverit, ut, si
 De more voluit, erigat.
 Vsq̄ue adeo nobis nos uni impunè nocemus :
 Nos nostra amamus, vulnera.
 Qui fidus, parcusquè sui sibi providet, illum
 Sagitta nulla fauciet.
 Non Deus in medio nostram cuicunque salutem
 Ponit petendam, spiculo ;
 Sed prudens imo hanc penitus sub pectore condit,
 Omni latentem vulneri.
 Ergò se perimit, qui rebus se abiicit omnem
 Voluptuosus deditus :
 Qui pallens inhiat, pallenti concolor auro,
 Opes superbas Attali :
 Aut quem sollicita ambitio fodit usque, & amicæ
 Noctis sopores excutit.
 Væ mihi, væ misero, quid prodest ampla supellex ?
 (Insomnis Aman ejulat)
 Quid populi, undarum ritu vacua atria nostra
 Quos postibus plenis vomunt ?
 Regnaquè tot nobis regnata, locusquè superbis
 Longè tyrannis proximus ?
 Quid magni generis numerosa examina nati,
 Qui nostra laxant oscula ?
 Non sum Aman, non sum fortunæ filius albæ :
 Dum Mardochæus ætherem
 Aspicit hunc : dum istis nobiscum vescitur auris,
 Qui pendeat dignus cruce.
 Ille nihil nostræ fastigia pronus adoret
 Sortis ? nec idem palleat
 Triste supercilium nostrum, vultumquè, caputquè,
 Jurare per quod terricum
 Vulgus amat ? cui non sum terror, & horror ad omnem
 Mun-

Mundi parentis angulum?

Negligat hic unus? nec me veneretur euntem,
Nec transeunti procidat?

I sopor, i requies oculis incognita nostris.

Incumbe totis viribus,

O anime, atque omne huc violentus contrahe, quicquid
Est artis, est & ingeni.

Infandum prosterne caput. qui flectere nobis

Negat superbus verticem,

Pendeat erectus pro celso robore: & æquum

Sibi auferat fastigium.

LIBER QVARTVS

C A R M I N V M

V A R I A .

Iesu præsentix Votum, ex illo, Indica
 mihi, quem diligit anima mea:
 ubi pascas ? ubi cubes
 in meridie ?

Cant. I.

Sola progenies Tonantis alti,
 Sola progenies Parentis almæ,
 O Jesu, o amor expetite, quantum
 Non septemgemi fluenta Nili
 Ægyptus sitit imbribus negata;
 Quantum non libyci viator agri

Tactus dipsadis aspero veneno,
 Rivi pocula deperit sonantis.
 Tu, qui flos habitas aprica campi,
 Tu, qui fons recreas rogos amantum,
 Tu, qui Sol radios refundis astris,
 Tum cor rapis, ultimasque fibras,

Vrisquè hanc animam tibi occidentem.
 Vris : seu radiant genæ micantes,
 Quæ sparsæ roseo nitore veris
 Candescunt gemina , rubentquè parte ;
 Seu lætas acies vibrant ocelli :
 Bina qui velut astra fulgurantes ,
 Ipsas respiciunt , beantquè cautes ;
 Sive aura ambitiosior capillum ,
 Flaventem magis aureo metallo ,
 Turbat molliter : osculumquè passis
 Figit molliculo comis labello .
 O Jesu , ò iterum expetite , quantum
 Non umbra assiduo die perusto :
 Non unda assiliens benigna lasso :
 Non aura æquoreo secunda nautæ ,
 Te magis , magis ipse concupisco ,
 Tuas delicias , tuos amores .
 Quare , lux mea , corculumquè cordis ,
 Dic , ubi recubas , rubente Sole ;
 Dum cœli medius secatur axis ?
 Dic , quæ syluula sirium latrantem
 Defendit capiti beata ; cùm tu
 Inter lilia lilium moraris ?
 Hunc tu si doceas locum : patefiant
 Tuæ si mihi commorationes ;
 Iphis tunc ego sedibus Deorum ,
 Et regum solis valere iussis ,
 Quamcunque indocilem viam vorabo ,
 Vt ad te veniam meridiatum .

N E I E S V S I N F A N S

Ad præsepe compositus algeat

I N H Y E M E M.

A Deste huc, animæ repentiores,
 Formosi comites quot estis anni,
 Adeste, horridulæquè ad antra Bethles
 Flate flamine melle molliore.
 Flate, quò glaciem resolvat hora,
 Quò tepescat inelegans december.
 En audimur? adhuc nivialis aura,
 Adhuc molliculos cruentat artus,
 Crudelis, teneroquè, parvuloquè
 Tonanti? tremuit ipse, lacrymansquè
 Plenis lumina guttulis fatigat.
 Mater suaviolum apprimit gementis
 Oscilloq; corallinisquè labris
 Applorans: numerumquè vincit omnem
 Maternæ seges osculationis.
 Bruma pessima, bruma perduellis
 Protervis etiam? scelestâ ad arctos,
 Ad septem fuge pestilens triones,
 Pestilens fuge; quippe mi abripit cor
 Tenellæ labor ejulationis.
 O factum benè. flant modestiores
 Auræ: jam tepuit. sopore victus
 Infans jam cubat elegans in aurem:
 Quamquam strata laterculis arista,
 Et præsepia subrogata cunis

Somnum vos facitis negotiosum.
Sed qui Cœlituum tenetis agros,
Vos cavete, flagellet unda ripam,
Seu morantibus obstrepat lapillis:
Ne ramusculus increpet, procaci
Irritante noto, filete musæ,
Silete omnia; stertuit Puellus.

Postquam consumatj sunt dies octo , ut
circumcideretur Puer, vocatum
est nomen ejus

I E S V S

Luc. 2.

Nomen cum lacrymis , probrisquè natum,
Nomen sanguine , petrinisq; cultris
Inscriptum pueri artubus Tonantis,
Proh dolor ! sed idem virentis Hyblæ
Nomen nectare dulcius favorum :
Somno mollius , elegantiusquè
Aura , quam comites tepentis horæ
Exhalant Zephyri è sinu rosarum .
Nomen , flosculus omnium leporum ,
Honor , delictumquè literarum ,
Dulce , dulcisonum , medulla mellis ,
Ut primum accinis auribus : beasti ,
Quantum mœstitiæ est , erit , fuitquè .
Mittis spicula , literas sonantes ,
Queis dolor doleat statim peremptus :
Lacrymæquè hilaræ , stupente luctu ,
Ridere incipiant . Nigrescit aër
Ecce nubibus : irruunt procellæ :
Pestes mille ferocibus colubris
Ornatæ caput irruunt ; sonas vix
Nomen nobile , nomen auspdatum :
Extemplò rutilat serenus aër :

Extemplò fugit actus orcus orco, &
 Campo turpiter hostibus fugatis,
 Triplex syllaba dulciter triumphas,
 O solatiolum omnium laborum,
 Dolorumquè levamen intimorum,
 O cordis nimiùm calentis aura,
 Amorisquè, amor elegans amantis,
 Nomen fidere plurimò notandum,
 Egon' præteream, notare versu
 Te meo? peream, nec indè toto
 Vates nominer, efferarquè Pindo;
 Ni meo properem notare versu.
 At vates alius gemat; quòd ultre
 Sibi syllaba contumax repugnet,
 Ne possit numeris ligare certis
 Nomen cum violis, rosisque natum;
 Sed tu, suavium sonantis oris,
 Nomen flexile, molle, delicatum,
 Veni ad carmina dulciter vocatum.
 Dicent te superi, micante chorda:
 Dicent te stygii, micante corde:
 Festivi utraque dicet orbis ora,
 Et auræ celeres, & unda liquens,
 Et sylvæ, & nemorum hospitiæ volucres,
 Montesq; fluvviiquè, turbinequè:
 Dicent omnia: suppliciquè lingua
 Dicam ter, quater ipse, milliesquè;
 Dum spirabilis aura, dum manebit
 Nostrorum cinis ossium: per omne
 Ævum, nomen amabile, inclytumquè,
 Te dicam. tamen avolare dictum
 Cave; sed magis inferere in medullas
 Te meas, animæ ò amor, meiquè
 Major portio, çariorquè, IESU.

AD IESVM INFANTEM

S V S P I R I A.

IESU , delictum tuæ parentis,
IESU , mellea Cœlitum voluptas ,
 IESU , quem Pater alterumquè , idemquè
 Vivis exeret usque de medullis :
 IESU , purior indicis lapillis ,
 Alpina nive , lilio , columba :
 Idem suave rubens , perinde Pæsti
 Rubris alba rosas ligustra misces :
 IESU , lætitiæ benigna vena ,
 IESU , gratia prima gratiarum ,
 Tu suspiria delinis , diesquè
 Infano potes avocare luctu .
 O mœsti genialis aura cordis ,
 O solatiolum omnium dolorum ,
 O suspiriolum efficax amantum ,
 En unquam ulla erit affutura nobis ,
 Quæ lux hanc animam tibi immolabit ?
 O si nunc Japonum darentur oræ :
 Afrorumve die perusta forti
 Si quis nunc daret arua : quæquè dudum
 Jam læstrigonio natabat ense
 Tellus . ille meos revellere artus ,
 Hic abscindere palpitantibus cor
 Fibris . huc ego gurgites lacesso ,
 Flammâsquè , illuviesquè , belluasquè ,
 Et quantum fuit , est , erit dolorum ,
 IESU (scis etenim) medulla nostri

Sanè hoc delicii est , & hoc beatum ,
Hoc desiderio expetitum aperto ,
Inter tela animamquè , spiritumquè
Me profus tibi fundere ; occidentem
Dum tu lumine contuens secundo , est
Nobis hic amor , inquires , amori.

M E N A L C A S

Refert Pastorum lætitiã improvisã,
 eorumq; studium Servatori dudum
 nato dandi Natalitiã

E C L O G A.

Melibœus Mæris.

MOeri vides, quantum se lumen misit Olympo?
 Quàm subito nostris illuxit rupibus? Ecquæ
 Insperata salus? quia nam sic ridet olympus?
 Cernis, ut ipsa sinum passim fert non sua tellus
 Lilia? qua violæ florem, qua mollis achanti,
 Narcissumquè, etiam nigris vaccinia labris?
Mær. Imò equidem majora: hic, hic, Melibœe, ubi clivus
 Lenè venit, facilemquè viam scandentibus offert:
 Vidi equidem, vidi ipse: vigil cum nocte sub alta
 Condone excubias pecóri. Deus ille, Deorum
 An similis? tantis præbet se vultibus ultro
 Maximus indigetum, cœlo demissus ab alto.
 Aurea cæsariès olli per lactea colla,
 Quam nulli cogunt nodi: quæquè optima circum
 Corpus obit, multo vestis prætextitur auro.
 Hinc inde in versum pennæ. non Cynthius illum
 Luminis officio superet, radiiquè micantis.
 Extemplò turbatur agris. me pectus obire
 Parte metus, majore tamen sed parte voluptas.

Ille, O gens nimium vestro dilecta Tonanti,
 Parce metu, dixit; bonus adsum, & lumine dextro
 Credite, nunquam alias vestro præluxerit Orbi
 Latitiæ tam facta dies, ego lapsus ab astris
 Hæc terris refero, jam nunc sperate fluentes
 Melle amnes, undamquæ petra manantis olivi.
 Quem cecinere Patres, quem perditus audiit orbis,
 Afflictis laturum olim solatia rebus,
 Venit; cum radiis, operoso & fulmine dextram
 Exutum, dura Genitrix componit arista.
 Bethleos ite ad campos, & proxima rura;
 Quæ se projecto subducit culmine rupes,
 Inquæ antrum discedit: ibi (lacrymabile visu)
 Vagit enim, terras qui nutu, & sidera torquet.
 Hæc effatus; & extemplo, chorus aliger, olli
 Cœlicolæ, induiti latè fulgentibus armis
 Addunt se, referuntquæ suos ad sidera cantus.

Melib. Hæc equidem jã olim nobis ventura Menalcam
 Audieram cecinisse: ego tunc non credulus illi.
 Namque canebat: uti magni jam volvere soles
 Inciperent, puriquæ dies, atque aureus ordo
 Missus ab integro sæclorum; utquæ afforet, alvo
 Enixura Deum thalami non conscia Virgo.
 O felix Virgo, tantis quæ adjungere terras
 Fœderibus cœlo possis. tu sidera præter
 Sublimis gradiere: tibi styx mugiet atra
 Sub pedibus: te qui occiduas, quiquæ ultimus oras
 Accolit eoas, precibus, votisquæ fatiget.
I Virgo, i felix: &, quæ sit mollior auris,
 Orna fasciolam. i, manibus depectere lanas,
 Non ipsas tyrio saturas, rutilasquæ veneno.
 Nec tantum ista, imò his multò majora canebat,
 Quæ fugiūt; numeris neq; erant ea commoda nostris.
Mær. Et tu plura sine. hinc potiùs veniamus ad antrum.

- Vt veniamus ad antrū, æqua est via quod modo restat:
 Carmina, quæ pucto dicemus (rustica dona,
 Carmina, credo equidem, respexerit) inter eundem
 Experiamur; enim multos desuevimus annos,
 Cogere seu calamis animas, seu condere versus.
- Melib.* Experiar: licet ista mihi jam oblita; neque unū,
 Mœri, deest animus: tulerunt quoque tempora vœcem:
 Tu prior: alternis referam dein ipse camanis.
- Mær.* Dicite io sylvæ: jam vivimus. en nova fulgent
 Astra: novis en se fulgoribus induit æther.
- Melib.* Vosquæ ò pastorum deducta mapalia, cœlum
 Vincite; vos emeret cœlum nunc omnibus astris.
- Mær.* Ex isto nullum fuerit mihi numen Apollo:
 Nulla Palis, Cererisque: Iovis quoque numina nulla.
- Melib.* Et mihi Bethleo qui vagit parvulus antrō,
 Vnus honos, amor ille idem, numenquæ manebit.
- Mær.* Parvulus in cunis alget Deus; at Deus ille
 In cunis quanquam alget: adhuc mihi pectus adurit.
- Melib.* Vrit adhuc & nos parilis rōgus; arida qualis
 Sylva solet: si nata ferunt incendia venti.
- Mær.* Aspice, queis tellus se pingit floribus. ipsi
 Visi lætitia motare tacumina montes.
- Melib.* Imò ego præcelsis videor mihi celsior astris
 Ire. suas sibi res habeat luctusquæ, metusquæ.
- Mær.* Exin insidias pecori defendite nullas
 Pastores; nemo vestros jam fascinat agnos.
- Melib.* Vertite aratra, boves; nullū manet æquor arādum;
 Sponte sua venient nullo sub vomere fruges.
- Mær.* Sed nos, nec falsus videor, successimus antro.
 Ille ille est, Melibœe, locus. vos rura valete;
 Rura valete. libet nostros ibi condere soles.

IESVS CHRISTVS

Respiciens Petrum, adhuc post fidem
ter violatam ejus conspectum soli-
citè quærentem, per intuitum
ipsū sic tacitè Objurgat

Quid mea, Petre, optata adeo est præsentia? cernis
Quid vultus avido lumine, Petre, meos?
Non tu nosti hominem: nec amicæ insignia frontis;
Quem spectas, nunquam cognitus ante fuit.
Ast ego novi hominem: linguæ perjuria novi:
Et novi, qua ipsa est firmior aura, fidem.
Sic ergò excidimus? tam longa oblivia tempus
Tam breve in ingrato, perfide, corde tulit?
Ignotus tibi sum; nec sum jam filius alti,
Qui quondam fueram, te quoquè teste, Patris.
Non sum, quo mandante, tuis liquida æquora plantis
Sternebāt ficcam, ceu sola dura, viam.
Cumquè tibi pavido defecit spiritus: & jam,
Exclamas, dextram porrige, jam perco;
Porrexi dextram, quam tu perjurus, amores
Oblitus nostros, fallere debueras.
Auxilio emergis rapida bis sospes ab unda;
Illa sed hanc docuit te, reor, unda fidem.
Ut me nosse negas: ipsum te nosse negabis?
O notus saltem sit tibi, Petre, Petrus.
Ipse es, qui hesternā jurabas vincula nocte
Malle pati: morti tradere, malle caput;

Qui

Qui te jactabas hosti certare paratum :
 Et quamcumque magis te subiisse necem ;
 Mequè catenatum , si fors ferat , usque ad acerbum
 Supplicium : ipsa , usque ad funera , velle sequi .
 Næ tu verba dabas ; neq; enim hîc sunt vincula , nō mors :
 Non , quem tu metuas , obuius ensis adest .
 Vox una , una oris te perculit aura . quid arma
 Non trepidus fugias , si levis aura fugat ?
 Ista & amicitia dissolvere fœdera nostra :
 Ignarum ista mei reddere te potuit .
 An mihi mutati vultus ; quòd milite cingor ?
 Quòd premit immeritas dura catena manus ?
 Ah quid erit : videas cum scissum verberare corpus ?
 Cum fodiet circum spina cruenta caput ?
 Cum manibus fixum videas , pedibusquè : meiquè
 Nulla mihi fuerit pristina forma super ?
 Tunc hominem nosces ? nosces fortassis amantem ;
 Informis vultus vultus amantis erit .
 Quanquam si quid adhuc memor es nostriquè , tuiquè :
 Si , quod jam fuimus , commemorasse , potes ;
 Hoc merui ; quòd subductum te retibus , orbis
 Invexi solio , primaquè regna dedi ?
 Hoc , quòd te jussi terræ , cœliquè potentem :
 Et jussi , partes te moderare meas ?
 Quòd volui , assiduè comitem noctuquè , diuquè
 Præ cunctis nostrum te sociare latus :
 Macte animis , dixi : petra mihi surget in ista ,
 Quam super excelsam molior ipse domum .
 Tute gubernator sededas , clavoquè ministros :
 Dum mea , sic jubeo , classis arabit aquas .
 Tu cœli postes claudis ; tu pandis eosdem :
 Et stygiis etiam tu dominare plagis .
 Imperio cernes regum capita ardua , fastu
 Seposito , plantis oscula ferre tuis .

Quàmlibet extremo lateat gens abdita mundo,
 Accipiet sacrum te venerata jugum.
 Nec, si Acheron totus portis se effundat ahenis,
 Sublimi poterit regna movere loco.
 Hic ego, hic ille tibi decorum certissimus auctor
 Tantorum, quem nunc, improbe, nosse negas.
 Utcunque ore negas: tua cor mendacia damnat.
 Lingua negare; at non mens, animusquè potest.
 Ergò nosce nefas. perjuræ crimina linguæ
 I velox, oculis emaculare tuis.
 Integra culpa tua est; non est tamen integra pœna;
 Flagitiiquè tui plurima pœna mea est.
 Tu lacrymas: fundam ipse animam: fundã; ipse cruorẽ;
 Morte ego: tu pœnas criminis imbre lues.
 Tu largos oculis fletus dabis; at mihi pro te
 Ipsum hoc ignotum stat dare morte caput.

L Y C I D A S

Elconoræ clarissimæ , atque honestissime
 fœminæ funus deplorat. hæc tum So-
 fæ, principis viri, Conjux , ab india re-
 grediens , naufragio factò , ad litoris
 arenam perquàm miserè extincta est .

Ex Maffeo Hist. Jnd. lib. 16.

E C L O G A

Mænalus.

Quà juga piniferi ducunt gelida antra Lycæi,
 Sæpè solent docti canere Arcades; Arcades uni
 Concedunt Phœbo; referunt dum carmina ad auras
 Vocales inter Sylvas, fluviosquè sonantes.
 Incipite, ò Nymphæ (fieri, nam mandat Apollo)
 Mænalides, quæ per fata iura, per antra, per amnes,
 O Lycida, parvi dudum possessor agelli,
 Irrita, sed bibulis fundebas irrita sylvis
 Carmina: & hæc sævos etiam flexere leones.
 Æstus erat, quo grata cadit de montibus unda,
 Et valles inter querulis admurmurat auris.
 Tum verò nemorosa quies pastoribus ægris
 Propter dulcis aquam redit æquoris, atque sub umbram
 Ire pecus jussum lenta ad vestigia servant.

Con-

Constitit umbrosæ Lycidas sub tegmine quercus
 Intereà ; atquè illum simus grex ambiit, atque
 Moribus obliquis olim depasta remandit ;
 In florem hoc Pastor cùm cœpit arundine carmen.
 Nunc ego , quas memori sublegi mente querelas ,
 Et numeros reddam numeris , & carmine carmen.
 Fletis Hamadryades ? jam flete : & agrestia, Fauni,
 Numina, Sylvaniquè leves, Satyriquè biformes.
 Vosquè ò Naiades , genus æquoris , ite , maritos
 Ad lacrymas toto dissolvere gurgite fontes .
 Carmen , hyperboreæ qualè audivere myricæ ,
 Conjugis orpheæ dum vita recessit in auras ,
 (Orpheus Eurydicen , circa nemus omne sonabat
 Eurydicen ; & sylva sonos à stirpe sequuta est)
 Dicite : si qua mei tangit vos cura doloris ,
 Pierides musæ . jamq; Ismarus audiat , unam
 Non fleri Eurydicen , unum non Orpheæ flere .
 Incipe jam Ceos mecum , mea fistula , versus .
 Hoc etenim positus repetam mihi funera saxo
 Ah , modò quæ vidi , referens me rauca secundùm
 Litora , cœruleo facturus sacra Tyranno .
 Incipe jam Ceos mecum , mea fistula , versus .
 Vivus vidi oculis , & , cum tam sæva viderem ,
 Tunc ego qualis eram ! vos auræ , & litora testes .
 Stabat humi positum , crudeli corpus arena
 Fœdatum ; & pedibus fluctus maris allidebant .
 Paulatim intereà lethum exanimata bibebat :
 Paulatim aterna condebat lumina nocte ,
 Me miserum ! & veteris fugiunt vestigia formæ .
 Oceani qualis decumbens Cynthus undis ,
 Condit se medium : medioquè relictus in orbe ,
 Exanimis urget radios ; nec lumine vivit :
 Nec periit : jam jamquè suo nigrescit in auro .
 Incipe jam Ceos mecum , mea fistula , versus .

Intonsi montes, & montibus addita summis
 Sylva : etiam & lucos inter quæ luditis auræ,
 Accipite hæc ; animoque unquam ne ponite, Nymphæ,
 Nymphæ sive jugum lustratis Oreades : aut si
 Najadas aurati sacrum caput allicit amnis.
 Incipe jam Ceos mecum , mea fistula, versus.
 Mille tibi Dryadum flevete ; & mille sub imo
 Nereides pelago , præinctæ vestibus atris,
 Ingemuere . etiam has inter pulcherrima fertur
 Astra vocasse Thetis crudelia . nunc age , mecum
 Incipe jam Ceos , mea rustica fistula , versus.
 Ite , ite agrestes aliò , mea regna , iuvenci ;
 Vosquè leves aliò , sat viximus , ite , capellæ .
 Tu quoquè cara magis , si quondam Pana canebam,
 Fistula , Mænalidem (quoties , te Judice , versus
 Ilicis alterni libro descripsimus?) i nunc,
 Funeribus præcurre ; ecce hoc te in gurgite mergo .
 Quos lyra dat cælo cantus , dabis ipsa querelas
 Æquore . perge : alacris sequar & tua funera , & undas.
 Desine jam Cei , mea fistula , desine versus .
 Hæc ait , & celeres se præcipitavit in amnes .

IORDANIS FLUVIVS

E M B L E M A.

Rura Palestina pellucidus alluit amnis:
 Vitreus, ac nitidæ prodigus amnis aquæ.
 Voluitur argenteo Jordanis lympha fluento:
 Defendunt nimium litora opaca diem.
 Dignus & oceano fluvius, quem Doris avaro
 Excipiat fluctu, condat & inter opes.
 Sed tamen undarum tam pura superbia fœdis,
 Quales lethææ, nomina perdit aquis.
 Formosiquè caput fluvii vada cœca paludis
 Influit: & tantæ deficit æquor aquæ.
 Ne mirare; vides perversæ munera sortis,
 Illa suis nunquam consona principiis.
 Influit in lacrymas risus: labensquè voluptas
 Se solet in mæstos exonerare dies.

A C R O C E R A V N I A

E M B L E M A.

Quæ jura præcelsis spectas æquata minari
 Sideribus, raptum à fulmine nomen habent.
 Ista eadem telo lacerantur scissa rubenti;
 Falleris, hoc odium si Iovis esse putas.
 Concipiunt tonitru: gemmæ est in fulmine semen;
 Excidiis colitur tam pretiosus ager.
 Æthra præest partu: jungit connubia nubes.
 Cùm fulget: thalamis pronuba teda micat.
 Nunc vide fortunam, qua vel constantior aura est;
 Hæc quoque cum perimit, si benè pendis, amat.
 Quos amat, hos perdit: contra præpostera ditat,
 Quos odit; plenum munere vulnus habet.
 Quàmlibet infelix nil fors tua tela timebo;
 Perdere qui possis: si truculenta juvas?
 Persequere: hoc odium dona; nam vulnera noster
 Appetit hic animus tam pretiosa pati.

AVIS INDICA

Paradisus.

EMBLEMA.

Est avis, est avium potiùs decor: India nutrix.
 Musa, aude: & nomen det Paradisus avi.
 Olli non defunt aurata monilia collo;
 Cætera, perpetuò candida, pluma fluit;
 Qualia odorato canentia lilia campo,
 Culmen inauratum, cætera lactis habent.
 Fama est, non unquam molli confidere prato:
 Non juga, non virides hanc habitare casas.
 Assiduo vivit liquidum per inane volatu;
 Sole oriente volat: sole cadente volat.
 Ut capiat somnos: somnos non ducit inertes:
 Alite sopita pervigil ala micat.
 Usque adeo Paradisus iter commendat: & uni est
 Absque labore labos, absque quiete quies.
 Felices animæ longinqua per æquora vectæ,
 Ite: nec adverſa velificatis ave.

T E S T V D O.

E M B L E M A.

Quę fera perpetuo repit circumdata ab offe
 Testudo, maculat concava terga croco.
 Incola seu nemorum, seu dulcis aquę incola. non est
 Ulla sibi domus; est sed domus ipsa sibi.
 Saturno vivit multum dilecta moranti,
 Et pigra sub pigro nascitur illa Deo.
 Non tanta graditur cum majestate tyrannus:
 Ut movet alternos bellua lenta gradus.
 Nescit iter, nescitquę domum; cumquę ambulat: intra
 Est iter, atquę intra tum quoque tarda domum est.
 Cognatas sedes adeo, vivosquę penates
 Diligit: utque abeat, patria tecta tenet.
 Discite, Mortales: patriam ne linquite; nam illam
 Dimidium vestri jussit habere Deus.

ARBOR INDICA.

E M B L E M A.

Cernitis, ærius qui fit labyrinthus ad Indos?
 Et quale arcuatum contegat arva nemus?
 Arboreum appellare chaos me, Musa iuberet:
 Mæander veluti pensilis errat humo.
 Nititur ante alias teneris à stirpibus arbor:
 Arbor, in cois quæ nemus æquat agris.
 Nunc apicem curvat dejecto frondis honore:
 Nunc apicem tollit, mox positura suum.
 Ter repetit superas: superas ter deserit auras;
 Et feritur ramis plânta caduca suis.
 Erudit ad magnos nos advena sylvæ labores;
 Et docet, ad casus sternere celsa viam.
 Quod lapide est jacto ludus, redeunte ruina est.
 Fors homines tollit: turpius undè cadant.
 Crescite opes aliis: crescat congesta suppellex.
 Insequitur magnum maxima pœna penum.

S T E L L I O,

feu Phalangium.

E M B L E M A.

Ingenium patrii cernis geniale veneni;
 Una lues saltu , lætitiâquè necat.
 Fortè per apricas messor confederat herbas:
 Fallitur ignota dipsade tacta cutis.
 Mira fides ! olli lacerat dum viscera virus:
 Excitat ad choreas pestis amœna pedes.
 Et jubet in lætos componere corpora saltus;
 Intereâ occultus lancinat ossa dolor.
 Dives , nequicquam facilem das cernere risum;
 Credimus : os ridet ; sed dolor intus agit .

B. STANISLAI KOSTKAE

Divino æstu plus æquo fatigati

EXCLAMATIO.

O He, qui calor iste , quæ favillæ
 Depascunt animam, medullulamquæ
 Omnem pectoris ambedunt ? quid ultra
 Urges , candide amor , facem ? resiste ;
 Sum recens tibi miles, & novello
 Dudum pectore flammulam recepi.
 Uror heu , miserere . perduelles
 Gessi si tibi spiritus, remitto.
 Vicisti , satis est . minus severe
 Agas cum puero . en color genarum,
 Succusquæ excidit omnis . una pallet
 In vultu viola : artubusquæ languor,
 Languor est velut esuritionis.
 O quis me in gelido alpium recessu
 Sistat , atque hyeme obtegit nivali.
 Omnem ò si boream daretur imis
 Fibris flare, reflare . colliquescunt
 Heu præcordia: ferte aquas . Ego istas
 Vecors ? ah, prohibete aquas . cavete,
 Ne meus gelida tepescat ignis:
 Ne quid alserit . aggerate flammæ,
 Quot quot se ficulis rotant caminis:
 Quot quot viscera subruunt Vesuvi.
 Quippe hic nectare dulcior Deorum
 Est rogas . querimonias retexo .
 Sic uri ut liceat , libet perire .

PHILADELPHVS PVER

In Carduelis sui intempestivo
funere.

VT fata has animas amœniore,
 Ut fata eripiant decus volantum :
 Parcant vulæribus , quibus trecentos
 Ævum protrahere est datum per annos ?
 Sic Titan radios caniculares
 In molles violas vibrat , crocumquè ;
 Lappis temperat , asperæquè Sylvæ.
 Clotho sic teneram metit juventam ,
 Ævoq; invidet elegantiori :
 Et turpem improba præterit senectam .
 Ales , deliciæ , jocusq; sylvæ ,
 Ardor Naiadum , Cupidinumquè ,
 Eheu mi occidit : occiditquè , quales ,
 Ajunt , aonios perire olores .
 Olli purpuream Tyrus coronam ,
 Et conchylia ferta comparabant ;
 Dum pennæ totidem trahunt colores ,
 Quot Thaumantias arcuat per imbrem .
 Non una quoque voce consonabat .
 Omnem gutture consonare Pindum :
 Una & vox volucrum omnium videtur ,
 Nunc umbra Elysiis minor vagatur
 Undisq; arboribusquè , collibusquè :
 Et ducens modulos sonantiores ,
 Ignotum recitat melos per umbras .
 Sæpè illum Danaï putem puellas

Tardasse ad fluvii caput fugacis;
 Et sicca interea stetitis urna.
 Atque illi Tytios jecur dedisset:
 Vt rostro peteret benigniori;
 Sed nostra dapibus manu suctus
 Arreptis animam piam levare,
 Fastidit sceleri cibos paratos.
 Tantum non gemuit parens Achillem;
 Aurora & doluit Cycnum peremptum;
 Vt quisq; aggemuit mea volucris.
 Flevere Aonia necem puellae:
 Fleverunt veneres, cupidinesq;
 Et lenis chorus usq; Gratiarum
 Deslet plenam animam facetiarum.
 Ast ipse inferias tibi quotannis
 Solvam carminibusque, lacrymisque:
 Atque omnis juga personare Pindi
 In nomen faciam mei sodalis.
 Perque alnus veteres, sacrasque pinus,
 Quae Cyrrha, aut aliis aluntur oris,
 Nomen, quod tibi cardui dederunt,
 Inscribam, veteris notas amoris.
 Pallenti viola, rosae pura
 Nunc texo tumulum, notoque carmen:
 Istic est tumulus mei sodalis.

DOMINICVS GRISCONIVS

Adolescens ad pietatem mirificè factus ; indolem à natura accepit optimam , quam ipse ampliùs excoluit egregiè , reddiditquè optima meliorem . Liberali forma , ac moribus suavissimis , fuit tamen tenacissimus pudicitia , suaq; innocentia custos acerrimus , quam ut servaret sanctius , bis in singulas hebdomadas , sæpè etiam ter virgineo se pane restaurabat ; hinc ille animi candor in ore perspicuus : oculi ad modestiam compositi : verba honestissima ; hinc quoquè fervida illa erga Deum voluntas : frequens de Deo sermo : frequentior cogitatio , qua tamen , ut nè unquam excideret , pungente nunum brachium catenula , veluti Divina presentia monitore , utebatur . Orabat tum magno voluptatis sensu integras horas , interdum ad multam noctem usq; eò , dum lassum , ac dormitantem nuda ipsa tellus exciperet . in hac ipsa exercitatione perfundebatur sæpè lacrymis : sæpè etiã totus incalescebat , concipiebatq; igneos illos spiritus , quos per diem , verbis ex imo corde petitis , in Deum raptim jaculabat ur . Unus unum se oderat , & contemnebat ; laceris proinde de industria incedere vestibus : publicis scholarum suppliciis ad verecundia patientiam se insontem offerre : jejuniis , aliisque corpus afflictationibus , maxime aculeatis latera vexare catenulis , post obitum quoq; in ipso cadavere deprehensis , novo sanè asperitatis exemplo id assequutus , ut sibi longior esset pœna , quàm vita . Coluit Deiparam Virginem amantissimè , in ejus sodalitiis perquam assiduus . DD. praterè Philip-pum Nerium , & Franciscum Xaverium , cuius instar iam etiam , quos poterat , ad pietatem impellebat : crebrò nosocomia adibat : Indicam antè omnia expediti onem
tàm

*zàm avidè optabat , ut vel puer serìò , se illi devoverit ,
admittiquè profusis etiam lacrymis postularit impensè ,
aquè irritò , ac mirando per etatem conatu . Eã ob cau-
sam , ut demum India paterent sibi , ad Societatem IESV
adjecit animum , ad quam cum votis omnibus expetitur ,
exoratumquè jam ingressum maturat , immatura plus
nimio morte præreptus , dolorem suis acerrimum , admi-
rationem exteris maximam , utrisquè ingens sui deside-
rium reliquit . Obiit imprudenti à locis superioribus casu ,
cum inter sodales ludo honestissimo otium temporis oble-
ctaret , homologesi tamen antè expiatus , ac supremum
de more inunctus , ter ceteroquin illa eadem hebdomada ,
pridiequè obitum sacra Eucharistia refectus , sexto K-
alendas Maias , anno sal. hum. 1680. atatis sue 16. non
dum expleto , die , quam ipse religiosissimè venerabatur ,
Salvatori mortem passo quot hebdomadis sacra , cū ejus-
dem redivivi Numinis solennes ferie agerentur .*

E P I C E D I O N .

GRisonidum de gente puer , dilectus ab astris ,
Idemquè astrorum cultor , sub limine primo ,
Annorum primo sub sidere , cedere terris
Jussus , in exiguis explevit cursibus ævum .
Tu interea quid , Musa , jubes ? plorare ne alumno
Pindi olim , qui ultrò , ut licuit , vestigia parva
Aonia posuit puer ingeniosus arena ?
Sic placet : huic plorare jubes . quin ipsa cupressò
Atra comas luctusquè præis , & carmina nostra .
Heu miseros quantis urgent nos fata periclis !
Quot versant humana modis ! armasse parumne
Nostram in perniciem fuerat seu tristia Ponti
Gramina , quævé legunt perjuræ aconita novercæ ?
Morborum seu densam aciem , febresq; calentes ,

Et sacros ignes , & cœli flabra maligni ,
 Lethiferaſquè lues , avidamquè in viscera tabem ?
 Seu ſævos chalybes , & Gnoſſia tela veneno
 Illita , & aërias quaſſantia fulmina turres ?
 Addere erat ſuper & luſus , ſaltuſquè , jocoſquè ,
 Et ſomnos infelices , & ludicra vina ,
 Atque etiam conjuratos in funera riſus .
 Hoc deerat , per læta mori : Mortiquè dolorum
 ſervitio tumidæ , famulari gaudia noſtra .
 Sed decuit genialem animam ſaltuq; jocoq;
 Ad ſuperùm tranſire choros : aſcendere ad aſtra
 Præcipitem decuit , ſuaquè ultro in fata ruentem .
 Ipſe tamen quanto luctu , bis quippe caducus ,
 Merſiſti , ter care , tuos . non fletus ab unis
 Quanquam iſtis . quin te Charites flevere : ſorores
 Quin te etiam Aoniæ : Virtus quoque flevit alumnum .
 Auſis depoſitum magnis , ſi evadere ad annos ,
 Et teneram ſi fata ſinant tranſire juventam .
 Inſuper extinctum doluit , reor , ultimus orbis ,
 Et quem ſol oriens , & quem ſol aſſat anhelis
 Pronus equis , luſtrans extremas lampade terras .
 Iſtas tu ſedenim terras , & barbarâ regnâ
 Jam tunc ex illo poſciſtibi , cum puer annos
 Ducis adhuc molles , interquè crepundia verſas .
 Antevolâs quippe ipſe annos : mentemquè virilem
 Præripiens , impacatos cupis æquoris amnes
 Oceani ſulcare rate , ignorumquè per orbem
 Quærere , quas undis mergas luſtralibus oras .
 Vel ſi hoc aſtra negant : has ipſas mergere fuſo
 Sanguine , magnanimæquè iuſans occumbere morti .
 Aſt aliter viſum ſuperis ; ſtatuerè , ſed iidem
 Fata tamen truculenta tibi : cum fornice ab alta
 Velatus ludicra oculos , ac tempora vitta ,
 Laberis in præceps , miſerandi victima ludi ,

Formosamquè animam violento in vulnere ponis.
 Quàm magna cœli Rector caligine, mentis
 Obduxit decreta suæ! quotquè induit umbris
 Humanos vitæ cursus, casusquè futuros!
 Proh dolor! in laudes magnas, & grandia facta
 Crescentem placuit succidere germine in ipso,
 Et solùm spes immodicas monstrare: neque ultra
 Maturam ad frugem felicia semina ferre.
 Non tamen hinc tenera est pietas neglecta; sed ipsa
 In factum tibi cesserunt cœpta: atque repostus
 Inter tu magnos heroas parvulus heros
 Fulges luce nova, mentemquè, animumquè bearis.
 Mos etenim ingenuus, pia mens, odiumquè profani,
 Puraquè relligio Divùm, & sententia recti
 Usque tenax, de te hoc spondent, & sidera plantis
 Nullos summittunt metuentibus æthere casus.
 Quod si quid te nostra movent; hinc lumina terris,
 Credo equidem, indorum advertens, depellere ab istis
 Tartareos manes, plutoniaquè urere templa,
 Ardes nunc etiam. hoc unum post funera votum
 Vivit adhuc: curaquè diu morderis ab ista.
 At si mors vetuit te Lojoleia vivum
 Castra sequi, adjungiquè illis, tua vota secundùm,
 Militibus; non certè animus, non defuit ipsa
 Tessera militiæ virtus. quin funere acerbo
 Migrasti postquam hinc moriens: Pater optimus ultro
 Mox ipse amplexum solia inter longa suorum
 Te extremum locat, ac turmis ingentibus addit.
 Intereà si quid possunt mea carmina: si quid
 Gratus amor, sincera fides, & nescia virtus
 Vera mori: paucos licet annumeraveris annos:
 Æternùm vives. vivent tua, vindice plectro,
 Nomina, venturosquè æquabunt clara nepotes.
 Posteritas extrema licet, miserabitur omnis

Tàm citò demessum florem , lethumquè severum,
 Spes interfectas , & gaudia curta parentum ;
 Quos ego lamentis hæc funera , atrocia quàmvis,
 Dedecorare veto , fletuquè aspergere molli .
 Et vetat ipse , necem qui à celso celsus olympo
 Despectans ; ridensquè suam , Nos scandimus astra,
 Inquit ovans . quid fœmineis ululatibus istas
 Fœdatiis sortes , nostroquè obstatiis amori ?
 Ne facite . hoc , quò nos ipsa infortunia donant ,
 Totus , non emeret , si in censum se daret orbis .
 Felices lapsus , fortunatæquè ruina ,
 Quæ celerem ad superos cursum , accessumq; dedistis,
 Sic cecidisse juvat , tenuisse & sidera saltu .
 O hominum excordes animi , quid vana timetis
 Casuræ jam damna rei : nec maxima vestrum
 Ipsorum vos damna movent , cervicibus instant
 Quæ nunc : quæ nullum accipiunt post sæcula finem ?
 Cur fletis ridenda magis , studioquè perenni
 Curas instatis vacuas , & inania lucra ?
 Vos , genus immortale , simul mortalia tanti
 Heu facitis , jacturamquè unam ducitis auri,
 Argentivè ; & paucorum spatia arcta dierum
 Æterno æternum miseri componitis ævo .
 Si quis amor tangit vestri vos : ite , dolosas
 Perdere opes , priùs & ipsæ quàm fortia perdant
 Pectora , divinamquè animi , quam ducitis , alti
 Particulam ætheriõ de semine . temnite molles
 Blanditias ævi ; nam vos cita funera præstant ;
 Temnite . nulla est spes opibus , nec fortibus annis .
 Hæc ait , atque suo lætus se lumine condit .

M O N Y M A

A Mithridate Ponti rege in uxorem ducta, morte sibi per viri acie superatum eò imperata, ut ne ejus pudor victoris licentia prædæ foret, è capite statim diademate subtracto, ad fauces elidendas collo circumligavit: quod cum pondori defecisset, O execrandum, inquit, diadema, neque in tam tristi ministerio mihi profuisti. inde abjectum despuit, & ferro jugulum dedit. Plutarch. in Lucullo.

Postquam res Asiæ, & duri certamina belli,
 Quæ fortuna diu dubiis libraverat armis,
 Versa retro: & campo stetit è Mithridate trophæum;
 Is jam Marte minor, veritus, ne fœdera miles
 Connubii violaret: inops, trepidusquè, cubile
 Ne rueret, ruit ipse prior: vulnusquè medetur
 Funere; ne Monymam victor crudelis haberet,
 Sublatam letho voluit crudelior. illa,
 Qua non altera pulchrior,
 Non altera infelicior,
 Accepit simul auribus
 Mandata formidantibus:
 Ut palluit! & ut rubuit! atque inter metum,
 Iramquè longum protulit suspirium.
 Indè Deos, indè astra vocans crudelia, raptim
 Detraxit capiti regia signa suo,
 Quæ fatalis amantibus,
 Est vitta: & hanc manu legens in nodum, auras,
 Quas deserebat, rupit his singultibus:
 Quæ me, quæ tellus longè omni dissita mundo
 Accipiat? quò me sistam? quis gurgite toto
 Obruat oceanus? miserum, fortuna, triumphum

Sum tibi . non infueta tuas ſto victima ad aras .
 Siccine regales animæ , capita ultima , forti
 Sternimur inferiæ ? tanti ſtant culmina nobis ?
 Tu intereà magni cape longa oblivia luctus :
 I , morere . hæc ſortis tibi dona aſſueta ſecundæ
 Servantur ; tibi ſola quies Acheronte ſub imo eſt .
 Nata fascia regia
 Frontis lethiferum decus ,
 Frontis pondus inutile ,
 Primum tu mihi commodum
 Hoc attuliſſe , gaudeo ,
 Quod prodes moritura .
 Talia dicebat : collumquè adnectere vinclo
 Regali conata , oneri conceſſit iniquo
 Fascia , non unquam geminos experta labores .
 Mors refugit , quanquam tunc adventare dolenti
 Cœperat , ac trepidis oblivia ducere curis .
 At Monyma , ut vinculis cecidit ſub pondere fractis :
 Vultus pallida frigidus ,
 Immota primùm conſtitit .
 Mox æquè furiis percita Thyadis ,
 Quæ fertur pedeliberò , &
 Orgia cum redeunt trieterica , ad aſtra Cytheron
 Quà ſurgit , furit avia :
 Bacchatur , ardet , infrerit ;
 Vixquè potens demum ipſa ſui , Nequè funera , dixit ,
 Si refert periſſe , ferunt diademata nobis .
 Audite , ſuperi , Diiquè patrii Ponti ,
 Vos ſi qua tangit cura noſtrarum rerum ,
 Nec vana terrent nomina indoctum vulgus ,
 Audite has Monymæ preces .
 Quandoquidem viles animæ , ſaſtidia ditis ,
 Felices ſumus : & caput
 Iſtuc Eumenides quoque

Accipere silentis horrent tartari,
 Si quid precata mereor: hoc unum rogo,
 Donate funus fulmine.
 Audior. intonuit lævum mihi Juppiter æquus.
 Fulmen ò, quantum, Pater
 Da, Typhoëa perderet;
 Vel da sacro de vertice,
 Fulmen, quo juga decutis,
 Ditasquè Acroceraunia.
 Sed non moventur sidera:
 Nec audiunt querelas,
 Crudelia, ubi parcent quoque.
 Tu absiste, inepta tænia,
 Largiri tumulum mihi.
 Absiste longè. compulit vecordia
 Quæ me, ut optarem bonum
 Istuc tu efficeres nec bona carnifex?
 Fer, miles, gladium: feri.
 Tolle crimen, efferatas belluas quòd horruì:
 Nec domus amavi agrestes de flagello frondeo.
 Inter hic secura sylvas defuissem mœnibus:
 Regna, opes, ac sortis istas luderem vertigines.
 Quid jugali tacta flamma me beatam perdiði;
 Si ferarum more, jura quæ recusant Cypridis,
 Inter altas Caucafi nives, vel Othryn frigidum
 Per salebrosas vias inhospitalis currerem?
 Ecce pectus lacrymarum larga vena: percutè.
 An ne sanguine horret isto durus ensis infici?
 Crimen horret? est suetum. sævus esse? fallitur;
 Munus est regale funus: largietur tartara.
 Dixerat: atque avido vulnus famulare recepit
 Gutturè. puniceus gliscit perquè ora, sinusquè
 Disiliens cruor: atque animam Monyma ipsa fugabat,

IN CACODAEMONA.

Ne Deiparam speret originis labe foedandam

EPIGRAMMA.

Dira lues orbis, cave, Virginis invia tentes
 Culmina, flagitio non adœunda tuo.
 Semper lava tibi cœlestia culmina cautus.
 Desere; sublimi scis tua fata loco.

MAVRITII IMPERATORIS

Dum natum adhuc lactentem jugulat mi-
 les, vulnus lacte manat.

EPIGRAMMA.

Siste, quid intentas tam parvula funera, miles?
 Nascentem pudeat condere nocte diem.
 Nonne vides quanto sparguntur vulnere monstro?
 Tu tamen incœptum, perfide, pergis opus.
 Sanguine non manant: manant sed vulnere lacte;
 Hoc dare, non illum tollere debueras.

D. FRANCISCVS DE PAVLA

Præcep̄s montis latus sistit.

EPIGRAMMA.

Non latus exiguum montis, multoquè p̄esum
 Tempore, Pauliades præcipitare videt.
 Dive, jubes ? saxum stetit: & fugere ruinae,
 Fama, tace; loquitur pensile prodigium.

I N D I O S C O R V M

D. BARBARÆ PARENTEM

EPIGRAMMA.

Barbare, quid natam insequeris, cursuq; fatigas?
 Inquè puellarem quid geris arma necem?
 Cernis, ut accipiunt fugientem mollia saxa?
 Ah cave, & à scopulo, barbare, discce patrem.

BELISARIO

Da obulum viator.

EPIGRAMMA.

HAnc animam ut tolerem, qui transis hospes, egeno
 Porrige (sic valeas) æra minuta duci.
 Sæve negas ? abi ; opes utinam tibi fata secudent :
 Et culmen valeas pertinuisse meum.

D. THOMAS AQUINAS

Fœminam à se torre fugat.

EPIGRAMMA.

INvidit nulla juvenem face vivere Cypris
 Corruptum : nullo corda flagrare rogò.
 Tenduntur fraudes : & sola in sede morantem
 Aggreditur blando blanda puella dolo.
 Ut patuit malefidus amor : furor ire per artus ;
 Igneoquè igniferum torre fugare nefas.
 Quid juvenem , Cytherea , audes incessere ? in illum
 Quid facibus possis , si fugat igne faces ?

DIVITIS VOTVM.

EPIGRAMMA.

Fertur, in Heliadum cùm repit vipera sylvis,
 Electri ad lacrymam congelasse fera.
 Invidit demens tumulo; atque, ò Iuppiter, inquit;
 Cur non ingentes me tumulatis opes?

IN AVLVM DEMENTEM

EPIGRAMMA.

Alle, sapiis nimiùm, dum te dementia mutat;
 Mens alios, mentis te tua damna beant.
 Pauper agri cultor fueras modò. desipis? indè
 Esse omni nil te ditius orbe putas.
 Vota levi faciant alii trepidantia sorti:
 Tu modò ne sapias, si sapiis, Aule, roga.

IN CLAVDVM, ET IN COECVM

EPIGRAMMA.

Vir pedè truncus erat: gemino vir lumine captus;
 Neuter inoffensum solus adiret iter.
 Iste querebatur nullum cognoscere callem:
 Ille dolet frustra cernere posse viam.
 Invidia amborum benè magna. hic lumina mallet:
 Ille pedes: votis pugnat uterque suis.
 Risit tunc homines nunquam Natura tenaces
 Propositi, & discors in sua vota genus.
 Oceano in medio patriam ploramus amicam:
 In patria Oceano nil prius esse solet.
 Hic sua tecta gemit per inhospita rura viator:
 In lare cognatum devovet ille larem.
 Ne vento rapiatur apis, dat mica saburræ:
 Ne leve te ingenium, det tibi mica salis.

IN GLABRVM

A testudinis lapsu vulneratum

EPIGRAMMA.

Mors tibi vulnus erit capitis, cave, dixit haruspex.
 Audiit, & cautus ruris aprica tenet.
 Fortè Jovis volucris, pedibus testudine rapta,
 Quærit inoffensam saxo aperire feram.
 Huic aderat coma nulla; quod ut simul aspicit ales,
 Gaudet ad appositum pertinuisse locum.
 Præda ruit, fractura glabrum: vulnusquè deerrat
 Vulnere. sospes erat bellua: fractus apex.
 Ille biceps, proh clamat ineluctabile fatum!
 Ut peream, visum est hoc caput esse lapis.
 Si hæc stabant capiti præpostera fata: fuisses
 O utinam visus tu, lapis, esse caput.

FORTVNAE LVSVS IN DIVITE.

EPIGRAMMA.

I Lice sub nigra dives suffoderat aurum;
 Ilicem & hanc lethum certus adire petit.
 Suadet paupertas. ergò dum dextra capistrum
 Instruit: en caveæ lumina signa vident.
 Nescio quæ subitò spes menti affulsit egenæ;
 Excavat, & positas repperit intus opes.
 Mors mea dispercat, dixit; laqueoquè reposito,
 Discessit Cræsus, qui modò Codrus erat.
 Vix abiit: foveam repetit cum Dives inanem;
 Defodit; & pro auro commoda funis adest.
 Ut vidit, qualis correptus sidere, totus
 Intremittit, & laqueum, non sua fata, capit:
 Illum aptat jugulo: partem ramo implicat: indè
 Desilit, ac moriens pensile funus agit.
 Ne me vester amor teneat, satis ipse cavebo,
 Quando sic dominos illaqueatis, Opes.

IN IACTATOREM INGENII SVI

EPIGRAMMA.

O Cerebriolum meum disertum:
 Te offendo quoties inauspicatò,
 In aurem mihi millies susurras.
 Credo, nec magis hoc volo probatum.
 Quare desine inutilis laboris;
 Omnes jam pueri, patres, nepotes
 Hoc cerebriolum sciunt disertum,
 Cujus tu sale cuncta condiisti.
 Sed pruris iterum, frequensquè garris:
 O cerebriolum meum disertum.
 Quid hoc vult sibi, jam scio. es factus,
 Et tui vafer aestimator assis.
 Quod multi faciunt, facis vel ipse.
 Exauget sua quisque venditorum:
 Quadrantemquè avidus vocat trientem.
 Auges tu nihil, & parum vocasti:
 Et nihil cerebri parum cerebri.
 Hoc cerebriolum est tuum disertum.

EPINICIA TERRARVM ORBIS

Excellentissimo Domino D. Gaspari de Bracamonte, & Guzman, Comiti de Peñaranda, Catholicæ Majestati à secretis cubiculi, Supremi Concilii Indiarum Præsidi, & in Neapolitano Regno pro Rege, cum eidem in Collegii Neapolitani aula Theses Philosophicæ propugnarentur, cantata.

Preludia cantus ad musas.

Huc ò collis adeste, quotquot estis,
Incolæ aonii duces leporum,
Quibus se sociant chori, jociquè,
Et quantum tenet elegantiarum.
Huc transferte Helicon, consonumquè
Parnassi nemus omne. concitate,
Quidquid est fidium sonantiõrum.
Sed oh quid teneras voco puellas?
Gressum vertite protinus, Camœnæ;
Signum dat tuba triste jurgiorum.
Arma, arma, arma ferox fremit juvenus:
Pallas arma reposcit: arma tempus:
Arma cuncta sonant; volantquè verba,
Tanquam de scythico sagitta cornu:
Ergò, si sapitis, valete, musæ:
Hinc recedite protinus, Camœnæ.

HISPANIA

In Excellentissimo Alumno suo exornando
Virtutis, ac fortunæ
certamen dat.

POne, ò Calliope, frontis adorem:
Reginam placidi litoris ultimam
Agnosce Hesperiam. cernis, ut insolens
Vultus Mœstitiæ ridet; ubi pede
Felici Ausoniam, vecta favoniis,
Succedit, pelago dulce equitantibus?
En pompa appropereat. multifonum melos
Audin', & citharæ fila micantia,
Longè magnanimum quæ resonant Virum?
Intereà ætherios dum sulcat Iberia campos,
Nobile certamen, cithara, quæ pendet, eburnea
Fors prior; alterno dein incipit ordine Virtus.

For. Fania, tubas centum fortunæ adijunge loquenti;
Audiat, extremas qui bibit Indus aquas.

Vir. At mihi respondent convexa sonantia mundi:
Consonat in laudes axis uterque meas.

For. Princeps, fortunæ lectissima cura: quid aurum
Mygdonii libeat commemorare ducis?

Vir. Virtutis, Princeps, labor, & solertia; fastis
Ne cane Alexandros, Græcia culta, tuos.

For. Viscera, terra, doles, tibi findier aurea? nosti
Si tua, cui profunt vulnera; te feries.

Vir. Gloria, Gaspareos ducis ne operosa triumphos?
Desine; namque istos ducere, sol veniet.

For. Lon-

For. Longa fatigavit quod secula stirps tua, & annos
Perdomuit; fortis nobile munus habes.

Vir. At mea te seclis servant decora ampla futuris.
Illa fuit patrum gloria; at ista tua est.

For. Nonne vides quàm felici ditione coruscas?
Ista dat imperium dextera, & ista dabit.

Vir. Non debes sorti; sapiens dominabitur astris.
Ista dat ingenium dextera, & ista dabit.

For. Quidquid opum terris fulget, mutabile semper
Munus; at huic solùm non repetenda dedi.

Vir. Vt repetas peritura, dedi majora periculis
Ornamenta Duci non peritura meo.

Hic tum sublimes exceptit Iberia cantus,

Et ista, dixit, jurgia

Rumpat canorum prælium,

Nostro dicatum sanguini.

Et utriusque sit decus;

Quòd conjurato cumuletur munere Gaspar.

ITALIA

Excellentissimo Duci suo æternam famam, æternamquè sibi felicitatem vaticinatur.

Illa ego terrarum fortunatissima, primus
 Naturæ nascentis amor, cui pinguis rura,
 Commoda rura Paliquè, & amanti saxa Minervæ:
 Ingenium cui lene soli, cæli quoque mores
 Non alii: cui læta dies: cui candidus annus,
 Et puri soles, & somno mollior aura;
 Necnon heroum genitrix, & patria Divum,
 Quam ditat cornu, versaquè opulencia dextra,
 Clara adsum Italia: & chorus
 Mecum frequens firenulæ
 Adsum, delictum maris,
 Quarum Parthenope, comas
 Inflammata coralliis,
 Plectrum corripicns sibi,
 Qualis marina Pieris,
 Te Bracamontiadum genus immortale per omnes
 Grata canit terras, nomenquè renunciat Orbi.
 Jam magni rediere dies, solesquè benigno
 Sidere collustrant terras. jam turpis egestas
 Exulat, atquè novo succedunt otia vultu.
 Erigone, jam tempus adest, quo nota relinquens
 Sidera, te terris referas. vel, si astra morantur
 Te tua; tunc cælo in medio quæ proxima Libræ
 Est regio, laxa campum, quem maximus heros

Occupet, atque ingens astrum se præbeat orbi.
 Qualis ubi erumpit densis è nubibus imber,
 Involuens fata lata, gregesquè; intermicat æther
 Crebra tonans: mugitquè cavo nemus omne fragore.
 Interea cernunt armenta è montibus altis
 Vorticibus ferri undarum (miserabile visu)
 Pastores. fugere feræ: fugere volucres.
 At si picta novos Thaumantias induit arcus,
 Et sol adversa describit fronte colores:
 Cælum continuò ridet; securus in antro
 Pastor agit: rediere feræ: rediere volucres.
 Orbis honos, atque orbis amor, te vindice, Princeps,
 Dediscit Bellona minas; te pacis alumnum
 Accipiunt terræ; tibi virtus militat, & fors.
 Te invidia annorum tenuit; tardusquè videris
 Plus laturus opis. fasces, fortuna, superbos
 Jam submitte; iterum redeunt saturnia regna.
 Ducite felices nova secula, ducite fusi.
 Simul incipe in tumultus
 Lyra ire consonantes;
 Novus est canendus heros,
 Culmen heros Principum.
 Tu quate nablia:
 Tu lituos para;
 Et dulcisonum miscete chaos.
 Tibi cithara, & tibi tibia
 Det liquidum melos,
 Det lepidos modos;
 Et tuba martio
 Perstrepit halitu.
 O flos Hesperia, decusquè nostrum,
 Dulce præsidium cadentis ævi,
 Te Astrea edidit, ac suas in orbe
 Æquales voluit vices habere.

O heros charitum sinu receptus,
Heroum nitor eminentiorum,
Adsis Ausonix bonus, beatus:
Et longè globus exulet malorum.
Jam fors dispereat turbida consili:
Cesset Mars ferus:
Pax redeat bona.
Reserveat canorum
Mage prælium tubarum.
Rursus agat nos
Rursus amabilis,
Et obsequens insania.
Sicut tibi nestoreos Clotho super efferat annos;
Non ego sequanicæ metuum certamina pugnae
Seu conjuratis descendas Anglus ab undis;
Inquè sinu ducet nostro concordia somnos.

GERMANIA

Excellentissimo Servatori suo trophæum
statuit.

Dircæo licuit vati conducere plectro
Mœnia, & infueto librare per aëra nixu
Auritos scopulos. Germania carmine sisto
Ipsa etiam monumenta Duci, immortale trophæum.
Surgit opus; nec quale Rhodum jactare Colossi,
Fama refers. fert in primis mihi Caucasus ingens
Fundamenta operi. hic vocalis crescere moles
Incipit, æquaturquè adeo contermina cœlo.
Vna ex Herculeis venit columna
Raptu carminis efficacioris.
Sta, tange nubes vertice libero;
Nusquam trophæum nobilius dabis.
Decus, benè est, Heroa monstras
Hesperii, columnenquè regni.
Hic pono effigiem GASPARIS arduam,
Quam puro ex adamante
Exculpfit radio Delius aureo.
O quàm bellè adamas Guzmaniden refers,
Cui pura fides, nescia flecti.
Dein auro utrumque tempus, atque laurea
Natum imperio prætexo caput,
Musis amicum. Tu soboles Jovis
Clypeata Pallas, dexterum fove latus,
Mars occupa sinistrum;
Vtrumque consonat decus.
Adi pedes, fortuna, nil opibus potes,

Nil

Nil auro: simul, & tristitia, & pavor,
 Et quantum solita est cura pecuniæ
 Ferre solitudinum.

Ars, cude Avorum nomina millium,
 Quos fama plausu prædicat alite.

Hic pendeant litui, hic tubæ,

Hic hostilia signa,

Stillantesquæ cruoribus

Et cristæ, & clypei vulnere plurimo

Confossi; licet orbibus

Orbes implicuit tergeminus chalybs.

At parte ex alia Pax sibi concolor,

Charites inter mixta, choreas

Ducat amabiles.

Mox copiæ, ac somni in sinum

Deponat madidum lætitia caput.

Nunc quis erectum verat in trophæum

Dicere carmen?

Carmen hic omnes, agite, in trophæum

Dicite erectum. simul, ipsa vere

Flora queis ornat redeunte crinem,

Spargite flores.

Hæc ego, quæ nulla annorum labente ruina

Exciderint, statuo: ac memori sub pectore seruo;

Dum domus Austriadum, gens & fœcunda manebit

Cæsaribus; donec nostras Leopoldus habenas

Tractet, & immortale nepotibus asserat auctum

Imperium: pedibusquæ terat lunata tyranni

Signa, Suecorumquæ canat de gente triumphum.

I N D I A

Ab Excellentissimo Præsidente
Concilii sui

Felicissimè sibi cuncta evenire.

Postremum hoc postrema sibi vult India carmen.
 India dives opum, statio gratissima Phœbo,
 Defessos pelago radios dum mergit; & horis
 Abducuntur equi, temoquè revolvitur aureus.
 India, odoratis fortunatissima sylvis,
 Atque auro, atque omni gemmarum sidere. fas est
 Sublimes audire modos, quibus æthera crebrò
 Dicitur accendisse; nec est ignobile carmen.
 Namque simul magni est olli data copia cantus,
 Cæruleis invec̃ta jugalibus, aurea crines,
 Aurea chrysolithis fabrè illudentibus ostrum,
 Quod fluxum ex humeris morsu religare smaragdi
 Ipsa ante ora, placet: superatquè volumine corpus:
 Turmatim intereà Nereides hinc glomerantur,
 Atque hinc solutæ crinibus;
 Cumquè triumphali labuntur in æquore concha,
 Concha smaragdis aspera,
 Et feriunt, & festo animant cita nabilia cantu.
 Tum fracta modulis voce minutulis
 Dicunt carmina melle molliora;
 Et flexuoso gutture liberam
 Incidunt animam, implicantquè punctim
 Garrula trepidatione.
 Mox explicato spiritu
 Omnem profundunt. pars repetunt modos,

Suspensoquè remurmurant labello
 Modos priores, & sibi verbula
 Certatim rapiunt: atque sonum sono,
 Cantusquè trudent cantibus, & moras
 Servant ad numerum sonantiores:
 Tequè ferunt, Heros, ad sidera: qualis amœnos
 India componet soles, somnosquè beatos
 Præfidiis secura tuis. Natura furentes
 Opponat quàmvis hyemes: licet æquor iniquum
 Claudat iter, sinuoso occultans obiice terras;
 At mens, profundi quam bona consili
 Scatebra ditat, permeat in via
 Felix locorum, montiumquè
 Celsa supervolat volucris
 Penna: nec orbes pallet ad ultimos
 Adire, & ipsas oceano abditas
 Versare terras, & novarum
 Altius insinuare rerum
 Causas sepultas. Mentis inops ruit
 Manus gigantum, vellere pertinax
 Dòmos deorum: quò serena
 Terra parens micet inter astra,
 Vecors. ter alto vertice Pelion
 Premens olympum sidera contigit.
 Rubente ter dextra repulsum
 Contudit artifices ruina.
 Sed, quæ consilio ducitur arbitro
 Vis temperato lata negotio,
 Ridet maris tumultuosi
 Prælia, vel Boreæ minacis,
 Infanientis: dum Nòtus æmula
 Incumbit aura. tunc pelagum rotat
 Vertigo, & ingentes timendo
 Devorat exitio carinas.

India ter felix, jungens connubia cœlo,
 Undè tuis serpunt delapsa in frustula venis
 Sidera, gemmarum varios referentia vultus,
 Non, si Palladis agide
 Tegaris, aut si terrificus Gyas
 Centum protendat clypeos, & brachia centum,
 Dies affluerent sereniore:
 Quàm facit, nullo violanda casu,
 Otia GASPAR.
 Hæc illa avidis, modulante lyra,
 Canebat auris: cum citò mollia
 Pæan palladius carmina dispulit;
 Et simul reboat, sonatquè lætum:
 Io, io triumphe,
 Io, dicite millies, triumphe.
 Ut fatalis ab inclyta
 Alcidæ leo dextera
 Agrorum cecidit metus;
 Sic terror error ingeni,
 Stratus Palladis arcubus,
 Occidit, occidit'.
 Io, io triumphe,
 Io, dicite millies, triumphe.

Super D. Ioannis Baptistæ cæde
Galliambus.

Velut aspra montis errans agili pede rabida,
 Imitata fluctuantis pelagi indomitam animam,
 Evohe superba clamans, evohe nemorivaga,
 Cumulante rabiem acutam in præcordia Bromio,
 Truculenta Mænas. hoc, hoc Herodides animo
 Cypridis agitata flammis, thalamiquè sceleribus,
 Præceps rapitur in iras, secum excidium agitans
 Violata non ferentis connubia, Venerem
 Incestam, & ipsa legum probra conjugalium,
 Et jam furore vultus variata muliebri,
 Huc, huc, adeste, dixit, furiaë stygis. agite,
 Afferte concolores odio faces meo,
 Quibus aula conflabit: cineresquè priùs ego
 Mecum aveham, pudendo quàm hinc deicere probro
 Me gaudeat aliquis. Quod manet impudentius
 Regina probrum? ut agro, & scopulis malè genitus,
 Terror nemorum, & agresti circumdatus pilo,
 Barbatus, horridusquè ut nostro impudens struat
 Tot machinas amori? dabis & citò meritas
 Pœnas, lues, sepulcrum, pestis, fera, furia.
 Hæc secum ululat, & ira simul, & Venere flagrat,
 Jamquè aula destinatas Solymis dabat epulas
 Proceribus; enim tyranno revoluta repetitur
 Natalis hora. ridet redimita seticis,
 Redolensquè vere passim festiva domus; & hæc,
 Illac vagatur aër, refluens sonoribus.
 Manus atria famularis tenet, obsequio adhibens
 Nitidæ ordinem juventæ vacat adibus alacris
 Conviva: stragulisquè ingenio, & benè saturis
 Auro incubat supinus. laquearia radios

Mixtim evomunt diei . discumbitur . epulas
 Rutilum excipit falernum : vesania bibitur .
 Jubet Eulhyus choreas : jubet & pede quatere
 Sola dura comminutis animata lapidibus .
 Hic tum puella moili è penetralibus gradu ,
 Flavum implicita capillum , viridantibus Erythræ
 Digtos nitens lapillis , & murice tyrio
 Satis affabrè erudito phrygiis laboribus ,
 Aderat : oculosquè vertit procerum sibi nitida .
 Venerata primâ Regem , Solymosquè nobiles ,
 Sola incipit tenello choream pede regere :
 Veneresquè simul , & ipsæ colludere Charites :
 Modò passibus remissis metitur aream :
 Subitumquè refluentes cita complicans fugas ,
 Orbem interim priorem gyro explicat alio .
 Modò negligens relaxat , relegitquè cursibus
 Vaga rite concitatis numero additum impetum .
 Hàc destinat moveri : flexuquè retrogrado
 Hàc denegat moveri mendaciter agilis .
 Tum carpit imminutis asarota digitulis :
 Spatiove punctim eodem instabilis tripudiat :
 Eademquè semivivis trepidationibus
 Requiescit inquietum , gyroquè sapius
 Se ductili coronat pede nixa in altero .
 Hilaris corona plaudit ; plus additur animi .
 Heu lacrymanda demum solatia . heu cui
 Hic flebit apparatus ? magnum obruet caput ,
 Sed non inultum . imago quàm scæva facinoris !
 Vos cedite , ò Sorores , hinc , Castalides . ohe
 Satis est : repetite Pindum . furiis libentiùs
 Partem hanc date memorandam . tanto cruore me .
 Mea non caleat . Erinnyes scelus in scelere canat .

AD AMICVM PHILOSOPHVIVM

De Tò , & Ly

Τεχνοπαιγνιον

Non hercle illepidus , neque inuenustus ,
 Quòd Tò palladiis frequens tabellis

Scribam , nare tumultuas procaci ,
 Fellitoquè hilaras jocum cachinno .

Non enim scabies novella prurit ,
 Fabam cudere ludicram sodali :

Quippe mantica , quam piget tueri ,
 A tergo est vitiis referta nostris .

Sed quid hoc ? ita displicent Athenæ ?

Sic , quæ vox olet Atticam , relaxat

Bilem : ut ne piperata dicta linguæ

Ullo contineas modo , jocove ?

O digrammaton exterum , ò misellum

Tò , cui syllaba tot facessit una

Cavillosquè , salesquè , nauseasquè ,

Notas . i , pete porticus , stoasquè ;

Nam Roma , & Latium omne ἐβαρβαρώσει :

Nec nitor nitet ore Tullianus :

Nec loqui juvat ore nos rotundo .

Sed tu , qui indigitas meas tabellas ,

Tuosexere , quæso , codicillos ,

Sesamo irriguos beatiore .

Papæ quàm sonat elegans in aures ,

Quæ buccas replet , & replet papyros ,

Vox è Pacuvii penu refossa ,

Vocis quisquiliæ infictioris ,

Blattæ reliquiae voracioris ,

Linguae rudera prisca consepulta,
 Ly, cujus vetulum Accium puderet.
 Attellana, vetusta, nota lippis,
 Et tonsoribus est locutuleiis
 Fabella. Aëriæ feris volucres
 Dum pugnant validis; periculosam
 Noctua exiit aleam: quod alæ
 Tesseram volucris, feræquæ dentis
 Dabat vafre, epicœna belluarum,
 Volucris volucris, feræ ferina.
 Si bellum Latio inferant Athenæ,
 Ly esset noctua fœda literarum:
 Quæ non vocula, sed chimæra vocum,
 Et græcum sonat ypsilon, nec ullis
 Est donata politulis Athenis;
 Idemquæ Ausonia^{hauc} sinu receptum
 L, sonat sibi discolor latinum.
 Jergo, & τὸ meum probro laceffe:
 Clama audax ly, ly, centies in horas:
 Nec græcum juvet esse, nec latinum;
 Næ tu fabula literatiorum,
 Dicèris dare noctuas Athenis.

P. ANTONIO ARDIA
SOCIETATIS JESU

In D. Francisci Guglielmini Nepotis
ex sorore obitu.

IS tum claro, præstantiquè loco natus, dum, recurrē-
tibus Servatoris nostri decembribus Natalitiis, na-
tales ipsius cunas cum suis aequalibus sua in domo ce-
lebrat minore scena, apoplexi inter agendum per-
cussus, repentè, funere nimis plus præcoci, decennis puer
extinguitur. sed quò minor, imò nullus puero: hòc major,
imò summus parentibus tã acerbis funeris sensus fuit, quip-
pe præterquam quod filius, gerebat vel hac ipsa primu-
la etate magnos spiritus, & ad præclarissimã indolè ado-
lescebat. pietati tamen videbatur adultus. præcipuè Dei-
parã Virginẽ beatissimã ab incunabulis ipsis, & inter ipsa
incunabula eum in modum amabat, observaba tquè, ut
augustam ejus iconem, non modò aperto capite, sed etiã
flexo genu, strato etiam humi ore præter eam gradiens,
veneraretur. hinc facillè dignus, quem divina Parens
raptum adeo tempestivè voluerit: ne pios sensus, ani-
mumquè purum sceleris etas, opes, juvenili s aliquando
licentia inquinaret.

Ludunt, ANTONI, nos fatavolentia ludunt:
Et nostra incerto semper sub judice lux est.
Vivimus exiguo miseri: diurnaquè frustra
Ignari rerum molimur tempora vitæ.
Nunc age, & ipse animum curis mordacibus ægrum
Hic

Illic mecum depone (haud aspernaris amorem ,
 Credo equidem , officiumquè meum) si muneris ulla
 Parte vacas : si sacra potes pro tempore rostra
 Exiguo fraudare ; aures communibus istis
 Da intentas lacrymis , animumquè his questibus adde .
 Nulla ergò est pietas suavi ævo ? dulcibus annis
 Nullus honor ? stamenquè licet præcidere dura
 Forfice vix ductum , vacuosquè abrumpere fusos ?
 Proh dolor ! egregias animas lævo omine terræ
 Accipiunt , redduntquè simul . vix gaudia surgunt
 Et subeunt lacrymæ : brevia & solatia longus
 Compensat luctus : verguntquè in funera cunæ .
 Ipse reor , partim madido te lumine , sicco
 Lumine te partim spectasse injusta Nepotis
 Funera lactentis : stragem spectasse virentum
 Annorum , vixquè inceptæ dispendia vitæ .
 Et fortis fuit hoc animi ; nec non fuit illud
 Humani atque etiam . quis enim , nisi robore natus
 Alpino , aut tygridis toleratus ad ubera , fletum
 Abstineat , rapidumquè premat sub corde dolorem ;
 Cernat ubi cædem immeritam , casumquè supremum
 Surgentis spes in magnas , proavosquè parantis
 Vincere sublimes , palinisquè attexere palmas ?
 Ipse quidem felix , mortem qui sustinet infans
 Infanti nascente Deo : qui desinit auras
 Vitales , ubi vitales Deus incipit auras
 Carpere : formosumquè diem ad præsepia condix .
 Namque ubi pastorem dabat illum scena , tonanti
 Munera laturum Puerò gratissima ; vivos
 Ecce autem obstruxit lethalis gutta meatus ,
 Et parvam improvise extinxit funere lucem .
 Ille , inquam , felix , neque nostris fletibus ultra
 Urgendus , niveas qui augens supero orbe phalanges ,
 Immixtus sequitur fulgentem æqualibus Agnum .

Imò

Imò etiam Regina Deum, cognata pudoris
 Virginei custos, & mater simplicis ævi,
 Ipsa sinu fovet exceptum non immemor, ut se
 Vix natus coluit: vix infans, Tu mea, dixit,
 Mater ades. tibi sunt nostræ primordia vitæ:
 Et tibi erunt vitæ momenta vel ultima nostræ.
 Quæ tecum reputans generosus avunculus, imbrem
 Decussisti oculis, animumquè ad gaudia flectis.
 Quanquam te ingenio, te ævo, te ingentibus orsis
 Florentem video; quanquam suggesta reposcunt
 Jamdudum te oratorem, populiquè sequacis
 Et plausus, & grande sophos, & prima per urbes
 Promittunt pretia eloquii, mentisquè profundæ;
 Atria quanquam etiam non dum pacata Lycei
 Expectant rerum causas, puerosquè magistrum
 Clarantem veri latices, puteoquè repostum
 Alto expiscantem; (respondent omnia voto,
 In quamcunque bonus mavis te mittere partem)
 At graviora animus curis meditatur in istis:
 Et majora paras. non fluxo captus honore,
 Non alio quocunque, brevem scis temnere laudem,
 Temnere scis nomen periturum, auramquè caducam.
 Heu quid sollicitas longè jaculamur in ævum
 Spes adeò; si nostra velut disperditur auris
 Vita vapor: fluvioquè fluit velocior ipso?
 Nec tantùm velox, quantum præpostera, quantum
 Insperata venit, decretaquè finis ab alto.
 Vidimus, immixtam ludo ad proscenia mortem
 Prodisse, ac mæsto soccos mutasse cothurno.
 Vidimus, ut circumfuso Libitina theatro,
 Parvam animam secum abripiens, en plaudite, dixit;
 Fabula supremum vitæ jam protulit actum,
 Vix exorsa. ò Mortales, hoc discite tandem
 Ex puero: Nulla incerti non funeris hora est.

Hic stupor, hic lacryma, crebra hic suspiria, clamor,
 Undique turbatur spatiosa per atria, praesens
 Quæritur auxilium; sed nullum avertere pestem
 Est operæ, aut artis pretium. tenet atra medullas,
 Insinuata lues, mislumquè in viscera virus.
 Undè aliquis funus secum miseratus acerbum,
 Et clari generis solatia rapta, decusquè
 Non tenue in tenui sublatum flore juventæ,
 Multa gemens, fatum, & parcas inculsat iniquas.
 Ipse quidem oblitus, quo creti pulvere, nobis
 Immortalem animum viva gestamus in urna.
 Assyrii regnator agri dum nocte quietem
 Carpebat placidam, curasquè domabat in ostro;
 Visum olli simulacrum ingens per somnia: quantum
 Terrigenam æquaret porrecta fronte gigantem.
 Stat caput ex auro fufum: stant pectora latè,
 Stant ex argento pariter terga ampla, lacertiquè.
 Æreus hinc venter, femora ærea. tibia ferro
 Utraque durefcit rigido. pes fictilis, atque
 Ferreus, & limo partim, partimquè metallo
 Confusum ducebat opus. sic æquore monstrum
 Tollitur immensum, cœloquè minatur, & astris.
 Sponte jugo avulsum mittit se calculus ecce
 Cum subitò: & magno discordes agmine plantas
 Pulsatas conquassat humo. ruit ardua moles
 Intereà; atque simul simili dispersa ruina,
 Æs, aurum, argentumquè, chalybsquè, & testa, favillæ
 In morem, quamvis immensi corporis ipsa
 Reliquiæ ingentes, fugiunt resoluta per auras:
 Et nulla in toto superant vestigia campo.
 Hæc est, hæc vitæ raptim labentis imago:
 Hæc nostri simulacra ortus, casusquè propinqui.
 Nempe hominem inter se formant pugnancia rerum
 Argumenta simul; formidatumquè colossum

Nequicquam attollunt certare volucris annis.
 Illa sibi non conveniunt firmata tenaci
 Fœdere compagem in solidam. nam spiritus acer,
 Ferreaquè est animi vis immortalis: at ipso
 Plus limo, testaquè sua disparet inane
 Corpus, & assiduè populatur edacibus annis;
 Undè opus enervum, & quovis superabile fluctu.
 Ergò quis præceps adeo stimulat furor? ecquæ
 Invertit tam dira hominum dementia mentes:
 Aggestas ut opes libeat, censusquè superbos,
 Atque usque ad summum sublata palatia olympum
 Tam dubio fundare solo? quin sidera nostris
 Subiicimus curis, cœloquè incumbimus alto?
 Hæc ego dum mecum memoro: de pegmate facto
 Tu majora tonas. lacrymas, justumquè dolorem,
 Cui decet impendisse, & quos plorare necesse est
 Extremos casus, indignaquè funera monstras.
 Et monstras infandum illum luctumquè, diemquè,
 Quo quondam omnipotens defecti Conditor orbis,
 Servilem indutus faciem, cruciatibus ultro
 Se dedit horrificis: se flagro scindere corpus,
 Et ferro vi auferre animam dedit; undè trabali
 De cruce profudit fuso cum sanguine vitam.
 Hæc scena majore agitas, oculisque frequentis
 Supponis populi: atque tuo das cernere in ore.
 Hinc mixti inter se fletus Diuumquè, hominumquè,
 Communes & mœrores; laus lacryma magna est
 Undè tua: & tua in hoc vivet diu funere fama.

EMINENTISS, AC REVERENDISS.

D. F. D. RAPHAELI COTONER

Magno Magistro Equitum Hiero-
solymitanorum, Melitæ, &
Gauli Principi

EQVITES PRIORATVS CAPVÆ

Quod gratissimum Superis, concors votis omnium,
& abundè nostro Ordini gloriosum factum est
nuper, ut in Magnum Magistrum adlegeret
Te una vox omnium, & lætati quàm maximè sumus,
&, quæ licuit, dedimus orbi terrarum lætitiæ docu-
menta. nunc verò nobis ipsis consilium est, quos plau-
sus, obsequiosissimi indices animi, Prioratus noster
expressit, Tibi sistere: quandoquidem nobiscum agitur
felicissimè, qui adulantium notam sic evadimus, ut ne
levissimam quidem timeamus. exornaris enim ita, ut
exornatorem tuum magis ornes ipse, majoriquè laudi
sis laudibus tuis: quas ipsas dum Te minores arguis, di-
gnas Te probas. Et sanè quod vix in alio uspiam, nunc
miramur illud in Duce nostro, quem ingens Fortuna,
non fecit maximum, sed invenit: ut illa ex Te, non Tu
ex illa prædiceris. tamen non respeximus famam, ne
decora extenuaremus; quippe quàmvis illa infinita sit in
laudibus tuis: quantus es omnino, non dicit; quia exper-
ta jam diu est, nec posse. Et fuisti tantus etsi à Principa-
tu distares; Te tamen probasti maximum: ubi fastigio
non incubas; hòc planè dignior, qui imperares, quò mi-
nus

nus lætabaris imperaturus . nempe traheris ad gloriæ
 culmen, non duceris; quàmvis ad gloriosè facta non du-
 cereris, sed curreres: quo docuisti, semper Tibi virtutem
 placuisse , unius mercede virtutis. utinam calcarent si-
 gnatum iter ad imperium reliqui , quod iis non in spe
 esset, sed quasi in metu: Iut ad illud ipsum non perveni-
 rent avidi, sed veluti fastidientes offenderent. Ergò fuit
 nobis gaudendum pro Te, Tibiquè unicè lætandum læ-
 ritia nostra: ut reciproca quadam jactatione gaudiorum
 Tu nobis, nos Tibi lætaremur: quod maximè decet eum
 Principem, qui amatur vel Princeps: quippe se gerit ma-
 jorem aliis , non ut his antecellat , sed ut profit. Atqui
 præcipimus jam animo aureos dies Ordini , totiquè
 Christianæ republicæ futuros; & tam certò præcipimus,
 ut etiam fruamur. injuriosum esset virtuti tuæ , sperare
 meliora, in qua vel nunc tenemus optima. profectò ex-
 petit felicitas omnium omen , & momentum ex Te:
 quandoquidem eo ferme tempore, quo magni Reges in
 sanctissimæ pacis fœdera jurabant, Tu Magnus diceba-
 ris Magister , publicam felicitatem cumulaturus. qua-
 propter testatissimum jam est ad orbis terrarum fortu-
 nam, incolumitatemquè Te advocatum ex parte: & feli-
 cissimam tantorum planetarum concursione peflime
 Orienti protendere. Huc illud spectat, quòd ad primum
 rei tumorem cohiberi non potuit, quin erumperet do-
 mesticorum, alienotūquè gratulatio , quæ sic mixta do-
 ceret , nobis unis Principem datum, servatorem om-
 nibus. patuere illico templa ad actiones gratiarum im-
 mortales, confluentibus undequaque nobilissimis om-
 nium; quasi nemo esset, qui nollet, suffragio suo iterum
 adlegere adlectum jam Principem , Superisquè testari,
 deberi Te Superis. itaque Tibi penè lapsò de cœlo una
 congruebat, quæ sub Divorum ædibus ante aras eorun-
 dem celebratio fieret . Juimus in ornamenta , sed quæ

tui nominis majestas longè superaret. induiti textili auro parietes: intacta elaborato serico laquearia: onerata solido argento aræ: dati ad immensam lætitiã concētus: inscripta tuis gestis atria: omnia in pretium, ac majestatem versa; sic tamen ut, quamvis ista quis suspiceret, item nemo quasi Te minora non æstimaret. dictus & hîc fuisti de suggestu, oratorquè adhibitus maximo maximus, qui fateretur, unum fuisse sibi difficillimum. laudum tuarum exitum reperire. Sed ne una dies immortalis lætitiæ sorberet documenta (quod nostrum privatum obsequium fuit) laudationes tuas, quæ pro cōcione perstrictas, quæ lectoribus propositas de scripto, prælo in posteritatis commodum ipsi mandavimus. nempe voluit rhetorum officina excudere aliquid, ne sola torperet: duxitquè pompam Tibi ascendenti ad Capitolium. non defuissent, quas produceret clarissimas Majorum imagines; sed piguit istarum: ubi tua virtus nobiliora dabat spectacula. accedis enim Ipse, ingens Avis auctarium; eisquè plus gloriæ reddis unus, quàm unus à pluribus accipis. ergò placuit distribuere mores tuos; utquè totum inspiceremus Te, libuit contemplari per partes, quò nimirum impleres oculos, non obrueres. quanquam haud licuit ad vivum exprimere; nos ter enim mortalis est color. itum tamen nunc est in rudimenta. finget absolutas imagines æternitas, nomini tuo nulla ex parte defutura. intereã equus, bonusquè accipe munia isthæc qualiacunque mentis officiosissimæ. si minus est obsequio annuendum: annue obsequentibus; dum plurimos, & felicissimos Tibi annos, pacatissimumquè imperium benè precamur. Vale Tu demum: nos plaudimus.

F. D. RAPHAEL COTONER

Magnus Magister Equitum Hierosolymitanorum creatur.

Condixere tandem fidora votis nostris.
 Puduit reprehendi fata tarditatis ampliùs :
 Et in Eminentissimum Melitæ Principem,
 Aliquandiu dilatum, negatum nunquam,
 F. D. RAPHAELEM COTONER magnis avibus evexe-
 Quanquam eVectus ipse excusat fatorum moras: (re.
 Cum nunquam tempeſtiva darent,
 Quod decus etſi citiſſimè datū, ſèper merito reddidiſſet
 Comperendinavit fortuna aliquantulum,
 Ut orbe ſuffragante magni Principis virtuti,
 Domesticus calculus in externi cumulum adderetur.
 Hinc non imperat improviſus, ſed expectatus,
 Et ex deſiderio potius omnium, quàm ſpe:
 Quippe injuria tantæ virtutis fuiſſet,
 Sperare ſaſtigium,
 Quod tempori ſolùm erat futurum.
 Quare ne gratulemur vetera,
 Nihil meritum gratulamur.
 Cæterùm hoc eſt maximè laudandū in novo Principe,
 Quòd una laus nova eſt, in maximū ingredi Principatū:
 Perantiqua, meruiſſe.

P O M P A

Eminentiss. ac Rev. Dño

F. D. RAPHAELI

C O T O N E R,

Quòd is Magnus Magister Equitum
Hierosolymitanorum renuncia-
tus fuerit, Ducta ab Equi-
tibus Prioratus
Capuæ

Neapoli .

CASIMIR

1840

9

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

A D M E L I T A M

Pompæ Theatrum.

Melite,

Mortalitatem excussisti nunc demum;

Triumphæ.

Humana, ut est in fati, sic rotantur,

Ut sit prope magnitudinem lapsus:

Prope lapsum magnitudo.

Sed Tibi magna cedunt in maxima,

Et felicitatis calcem major terit sub calce felicitas.

Fortunatos tu duces, strenuos, unde quaque; absolutissimos

Fuisset sūma votorū prioribus; parē dare. (obtinueras.

Superavit tamen spes, ac vota Cœlum;

Et dissimilem das majoribus;

Quia majoribus sufficis maximum. (PHAELI,

Non licebat in clarissima prosapia vivere obscuro RA-

Cujus Majores, libertate Balearibus asserta,

Quingentos ante annos sub Iacobi regis auspiciis impe-

Genus tamen illi unū est decus, nō unicū, (rauerāt.

Laborante Fama,

Tantam ipsa virtutē non ut augeat: sed ne minuat.

Ergò para te Eminentissimo Duci tuo in Theatrum;

Dum nos posituri hæc minima quā grati,

Quā obsequiosi, monumenta,

Aut imbecilles excusabimur, aut amabimur amātes.

MELITÆ

Ad novæ Pompæ spectaculum gestientis
Profopopœja.

ERgò immerentem sume ferociam:
Tumescè pectus. jam Polus annuit,
Nostrisque, Virtutisque votis;
Inquè meas RAPHAEL cohortes
Regnum capessit. Stamina pristinis
Mutate parcis: furuaquè temporum
Iam fila cessent: lætiores

Gossypium mihi nectat horas.
Hæc nempe nostrum tessera Principem,
Hæc nostra signant fata; nitentibus
Sæcla hinc quadrigis: hinc dierum
Candidior remeabit ordo.

Ast ægra Thracum luna trementibus
Præclara cernet stemmata cornibus:
Suoquè derurbata cœlo,
Perpetuam geret ore noctem,

Illum sub alta nube modestia
Diu latentem Gloria sustulit:
Deditquè certatim videndum
Sideribus, cupidoquè cœlo.

Sperare tantam lucis adorem
Voto trementi non benè credula
Vix posse rebar. nunc repostis
Sors precibus, tacitisquè cessit;

Dixitquè fausta voce Diespiter:
Assurge, Princeps Insula; sol tibi
Solem reduci:, qui cruentam
Odrysiam dabit ire lunam.

BALEARES IN SVLA,

In quibus Excell. Familia COTONER
exordia duxit, Pompæ præcinunt.

IO triumphæ. ò Cyclades advenæ,
IO fluctuantes æquoris insulæ,
Io triumphæ. nunc deceret
Mobilibus renovare faxis
Summo choreas equore. Tu Rhodos,
Tu Creta nostro plaudite sanguini,
Qui Thracias sternet phalangas,
Collaque servitio levabit.
Io vicissim concava montium
Reddunt honoro murmure: concinunt
Io triumphæ. COTONERO
Fama tubis sonat orbe centum.
Et vos triumpho plaudite, nobile
Par insularum, Patria principum,
Gaulosquè, Melitequè, vobis
Pompa Ducem canit invidendum.
Hic Barbarorum vim malè conditam,
Discordiarum cæde inamabili
Insanientem, franget armis,
Bistonix generosus oræ
Vltro inferendis. barbara jam Thetis
Timens trophæum reddere, lacrymas
Dedit frequentes, indolensquè,
Cui mea sceptrâ ruunt, tot annos
Regnata dixit? prohi dolor! ibimus,
Despecta magnis præda furoribus

Furentis hostis: ibimus mox
 Colla jugo famulo daturæ.
 Et destinatas imperio manus
 Servire cogent fata ferocia.
 Quid vagienti juvit auro
 Soli habiles onerasse cunas,
 Parens dici: si nihil urgeo
 Ad mitioris sidera consili
 Momenta? vincat ille, vincat;
 Nos domina famulemur unda.

I M A G O P R I M A

Fortitudo.

A Deste nostro sæcula carmini
 Exacta testes. nulla rapacitas
 Potest dierum, oblivione
 Radere opus meritò loquendum
 Nepotibus. Vos, vos ego (parcite
 Umbrae feroces) è tumultis voco,
 Qui turpe Maurorum secundo
 Servitium repulistis ausu.
 Fundæ juvenus verberet tortili
 Fidebat atrox: jus Balearium
 Quod est vetustum. at Maurus arcu,
 Et melior celeri sagitta
 Frustra viriles, contudit impetus,
 Mersans frequenti funere mœnia,
 Non Icari tumultuoso
 Mollior æquore, non læna
 Gnatis ademptis mitior, Atlyes

Delicta sævi, Barbare, consili;
 Gens quippe COTONERA solvet
 Imperio patriam superbo.
 Inauspicatos Christiadum manu
 Pulsabit hostes. occidit, occidit
 Tumor subactus, & cruentum
 Supplicium per acuta belli
 Orco dederunt agmina lurido
 Devota. Fortes pignora fortium
 Creantur; & procera pinus
 Non humiles pariet genistas.
 Sic ortus altis nempe parentibus,
 Addes triumphos, ò RAPHAEL, tuos,
 Thracem catenatum; iste quamvis
 Missilibus valeat sagittis.
 Iam pallet Eos barbara: jam tuis
 Sinum relaxant hospita classibus
 Abydos hinc, hinc Sestos, arcto
 Quas spatium crepitantis undæ
 Freto modestè dividit; ah mora
 Idem maritis longior æstibus,
 Queis jam flagrabat, cum vetaret
 Unda vias animo volenti,
 Gemellus ignis. quid Cyprio tamen
 Obstet furori? si Oceanum mare
 Opponis: audet, despicitquè
 Consilium melioris horæ.

IMAGO SECVNDA

Liberalitas .

Qui liberalitatis fila , moresquè videre cupit,
 RAPHAELEM videat.
 Unus illi à tenèris amor fuit,
 Prodesse omnibus :
 Vt nullum unquam perdiderit diem.
 Beneficia nulla non ponit beneficus ;
 Contra atque illi ,
A quibus cum precibus extorquetur gratia,
 Malefici conferunt beneficium .
 Hic sibi prius deesset , quàm suis,
 Qui Suis vivit , non sibi :
 Quod maximorum solenne est Principum,
 Cum ad propriã æquè famam, atq; ad alienam felicitatẽ
 Et is RAPHAEL adhuc privatus . (nascantur.
 Decuit tamen aliquando privatum exuere :
 Quò maximè dignosceretur,
 Non additam ipsi ex magna fortuna liberalitatem ,
 Sed argumenta solùm liberalitatis mutata.
 Quid ergò mirũ est , adeo in ejus laudes famã incũbere,
 Quæ liberalem Principem laudatura,
 Nunquam potest esse prodiga in laudes?

IMAGO TERTIA

Iustitia.

Astræa, jam dudum hospita fiderum,
 Descende cælo. desine Scorpion
 Fœtum veneno hinc, hinc timere
 Ora sagittiferi Leonis.

Terras quid ultra flagitii memor
 Lævo minaris fidere: Iapeti
 Ex quo cruenta gens per omnes
 Ire vias scelerum paravit?

Iam desuescunt sæcula crimini,
 Minusquè culpæ sollicitæ licet:
 Iamquè orbis actus in priores
 Innocuus remeavit artes.

Bellona campo cessit: oloribus
 Invecta, cornu Copia plenior
 Per vasta camporum vagatur:
 Vomeribusquè jubet retortis

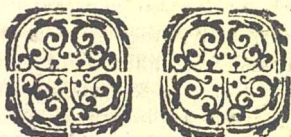
Liquare ferrum. Sequana miscuit
 Bæti serenum flumen; & Austria
 Utrumque tempus liliorum
 Vere sub ostrifero renidet.

Ite, ite amores, & Venus, & joci,
 Et Gratiarum nodus amabilis,

Implete regium cubile,
 Indigetes folio daturum
 Latè imperantes. Iungite vos quoque
 Reges timendi (Iustitiæ hoc placet)
 Viresquè, cognatasquè turmas

426 | LIBER IV.

Thracis in exitium Tyranni.
 Hoc destinabant sidera; vos ubi
 Dextras daretis . tunc simul anxia
 Dixere: Nunc, nunc COTONERVS
 Sithoniis gravis usque castris
 Regnet futurus, qui auxiliariis
 Regum timendorum æquora copiis
 In fræna ducat Axena, auctus
 Arbitrio meliore fati:
 Qui, si quis orbis moribus improbis
 Æquo rebellat (sive diem lavit
 Vnda obstetricæ, sive nigro
 Ore refert sine luce lucem)
 Submittet armis, Erigone, tuis.
 Audin? Olympus lævum hilaris tonat.
 Texuntquæ Parcæ concolores
 Sæcula nobiliore filo.

IMAGO QVARTA

Clementia.

ET hic magni Principis titulus est,
Misereri.

Feritas dedecet hominem;
At Principem infamat.

Qui nunquam subiectis parcit, damnat sese,
Illis pœnam decernens, infamiam sibi.

Ducem nostrum ipsa lactavit Clementia,
Ipsa eduxit.

Displicent ipsi scelera, non scelesti;
Et illa sic punit, ut his consulat.

Ne morum quidem censor passus invidiam est.
Nempe istos hausit de cœlo mores,

Cujus plus sunt terrori fulmina, quàm damno,
Quasi, quæ imponit vulnera, doliturum.

Discant ab RAPHAELE Neroniani Principes:
Clementia unis ipsis apprime facta, si desit;

Principatum non possidere, sed tyrannidem.
Et dum semper irascuntur, nulli placantur:

Illud necessariò evenire,

Ut ipsos illos timeant, quos terrent.

IMAGO QUINTA

Constantia.

Cui pectus solidis ex adamantibus,
 Armaturquè gravi consilio; licet
 Ornamenta December
 Sylvis decutiat comæ:
 Aut primum referat ver nemus: horrida
 Æstas urat agros: aut glaciens aquas
 Reflantes Aquilones:
 Fallit si Agricola mæges,
 Si rumpunt segetes horrea Gargari:
 Pax, seu terrificis Mars valeat minis;
 Æqua fronte renidet
 Inter sollicitos metus,
 Et spes consilii carnifices mali.
 Pinu nauta secat præfragili salum: &
 Myrtoum mare turbet
 Tangens sidera gurgite;
 Ventis ille metus dividet anxios:
 Nulliusquè fodit cura periculi,
 Qui mentem gerit æquam
 Fati moribus invidi.
 Auctus laude nova, sume superbiam
 Quæsitam meritis, ò RAPHAEL, tuis.
 Gaude moribus altis,
 Alti progenies poli.
 Te virtus super hinc ardua montium
 Evexit propius sidera, sidere
 Fulgens non alieno,
 Ostro qui radias tuo.

Sub te cœca vides , currere fulmina
Dejectum Rhodopen , atque Ceraunia:

Iratumquè carinis

Neptunum vada vertere;

Et Mortalibus est quidquid atrox , ferum ,

Tuta mente vides. hinc mare ferveat ,

Vis hinc multa Aquilonis ,

Rupto carcere , fraxinos

Annosus quatiat : nempe ferocior ,

Infraclusve malis obuius anxiis ,

Vultu semper eodem

Imperterritus aspicias ,

Et quæ fors dubio læta negotio ,

Et quæ fata movent , numina cordibus

Formidata profanis ,

Turbæ desipientium .

I M A G O S E X T A

Temperantia.

Viro ad publicam felicitatem nato ,
Advectoquè in maximum imperium ,
Modica laus est ,

Non servire mortalitati .

Trahimus homines divinæ auræ particulam aliquam;

RAPHAELEM crediderim divinos spiritus hausisse ,

Qui veluti secretus ab eo , quo fingimur , luto ,

Se propè divinum probat :

Cum mortalibus non fruitur , vix utitur rebus .

Quid jactant stoicorum sensus lycea ,

Qui , ut hominem induant , exuunt humanitatem?

Est

Est hic majus aliquid,
 Voluptas moderata:
 Qualis deceat Principem,
 Qui cum omnibus affluat,
 Modo non caret.
 Adeo verum est robustioris esse virtutis
 Vincere vitium, quod fugas,
 Quam idem ipsum superare, quod fugis.

I M A G O S E P T I M A

Religio.

Quem temperato provehit impetu
 Virtus ruinæ nescia: fiderum
 Serenus hospes auspiciatos
 Ille dies agit, otiumquè.
 Candens veretur fulmen in impios
 Cælo Tonantis. Relligio vetat
 Mores superbos, ac potenti
 Numine fert animos minores.
 Tu quòd modestum te geris, imperas,
 Invicte. cœptis te superi admovent
 Majoribus, quos sæpè placas
 Ture pio, scelerumquè noxa.
 Amicus astris, innumerabili
 Irrumpat Eurus milite, riseris
 Inconditos dives tumultus
 Præsidio dominantis axe.
 Impune nunquam fideribus nefas,
 (Nefas, ruinæ quod tumulant suæ)
 A usum est; rubentis sed corusca

CARMINVM. 431

Tela manus docuere, quantum

Tellus superno distat ab aethere.

Hæc eruditus, Baltasar, improbos

Doces abundè, qui protervo

Templa supercilio profanas,

Conviva turpis. Quis furor impulit

Miscere sanctis impia? non erat

Collecta in hos usus supellex,

Sacrificæ decor unus aræ.

An hæc falernum fundere commoda

Regale credis pocula? faucibus

Hauri liquorem, temperandum

Sulfuræ Phlegetontis unda.

Vides? an isthæc somnia cogitas

Mentem Lyeo ludere? luderis

Profane: & hic tibi character

Fatidico revolavit axe.

I nunc, cruentam versa animam; vomo

Non temperatam more superbiam;

Depone sceptrum, posterosquè

Baltasar erudiat peremptus.

IMAGO OCTAVA.

Prudentia.

Claudat, ducitque virtutum omnium agmen Prudentia,
 Quæ sic virtutibus cæteris imperat,
 Ut unos maximè deceat imperaturos.
Tamen quantus prudentia RAPHAEL eminerit,
 Ignorare solum posset imprudens.
Sive toga, sive sago, belli, domique præclarus,
Eodem semper altissimæ mentis affuit consilio.
 Ascito in supremum Ordinis Senatam,
 Sententia fuit in oraculum,
 Sapientia in admirationem.
Privatis ne tactus quidem affectibus,
Amore verò rei publicæ etiam actus,
 Mentem adeo servavit integram,
 Ut nunquam abnormis ageret,
Qui semper rationis normam sectaretur.
 Nunquam non oculatissimus,
Qui, quod deceret, & ob oculos, & in oculis haberet sæp.
 Quid ergo è re magis decrevissent Superi,
 Quam cooptare in Magnum Magistrum,
 Ex quo magni Principes discerent
Exemplis potius, quàm documentis depictam
 Prudentiam ?

AD EUNDEM EMINENTISSIMUM

F. D. RAPHAELEM COTONER

*Rhodus, aliæquè Hellesponti Insulae,
quæ sub Magni Magistri ditione
olim fuerunt.*

Quæ maris Ægæi tellus, quæve optima quondam
Tellus, Carpathii gloria prima maris,
Et Regina, sælo multos dominata per annos,
Credita magnanimùm regia clara Ducum,
Tu Rhodus, ò lacrymas! quid felix nunc tua prædo
Colla triumphali jure superba premit?
Quò rapior? veterum annales ne ferre laborum
Musa jube, taceat fata tacenda fides.
Scilicet infregit muros, arcesquè Tyrannus:
Ast animos idem frangere non potuit.
Et datus, exhaustusquè cruor. sunt & sua victo
Funera, victoriquè. arsit utrinque rogos.
Nil stetit impunè. ad funus via funere facta est:
Vulnera vulneribus censa, cruore cruor.
Ascensum in muros dant strata cadavera; quamquè
Thrax in tecta jacet, fax ea rapta rogo est.
Ut propius fuerint hi, qui vicere, periclo;
Ac tumulaturus, qui tumulandus, erat.
Si flevit Rhodus, Odrysiæ haud risere phalanges:
Emptaquè regnorum funere palma fuit.
Urbis in excidium Nabathæum transtulit orbem
Barbarus, & mundo milite bella dedit.
Texerat infinita (nec est satis) æquora classis:

Et

Et

Et stetit in medio bellica sylva mari.
 Non secus irarum in pretium si cederet orbis:
 Regna forent rursus si rapienda Iovi.
 Protrahitur tamen illa diu fors ultima pugnae:
 Urbs orbis potuit sustinuisse minas.
 Damnavitque moras victor, lentamque ruinam:
 Et vinci, qui sic vinceret, edidicit.
 Non fati, fortisque pudet. fuit utile perdi:
 Quandoquidem tantis laudibus occidimus.
 Felices animæ, quarum ista est sanguine nobis
 Ardua ad innumeros gloria parta dies.
 Quisquis erat vestrum, cecidit si victus: & ultus;
 Vnaque non una nex nece digna fuit.
 Ite per Elyssios, non quos dat Græcia, campos:
 Alta manent animas sidera sidereas.
 Ite: etenim vestro via vos fert rubra cruore;
 Nam quæ lacte nitet, dedecet illa viros.
 Hic positis securi armis, hinc divite censu
 Factorum, casus vos meminisse juvat.
 Hic anni, horarumque vias, hinc fortè propinquam
 Cernere dat vobis fors revoluta diem.
 Quæ memoranda dies (ò me si vate propinquet)
 Sithonia Auroram compede amica levet.
 Insulæ hoc magni, RAPHAEL, maris; hoc, tua regna,
 Te poscit tanto vindice freta Rhodus.
 En age, qui nuper superis mihi laberis oris,
 Subripe, ait, sævo regia colla jugo.
 Albatam da signa crucem præfigere muris,
 Illa triumphatæ signa truenta necis.
 Iam satis ah dedimus pœnarum. decute palmis
 Vincula, & in præscos da remeare mædos.
 Alta superstitione latè tenet. hinc Mahometes,
 Verius at colitur pro Mahomete furor.
 Et templis, Superumque piis desuevimus aris:

Et vera pietas impietate viget.

Magnanime, ista tui poscunt miracula mores;

Unum te magnum maxima facta manent.

Majorem interea meditabimur ære colossum

Ponere, qui Thracis colla resecta gerat.

Si tamen hic fatorum ordo, & memoranda paratur

Fama tibi, accisas qui reparabis opes:

Nil queror; hac mercede placet cecidisse: iuvatque,

Materiam famæ supposuisse tuæ.

Dicar ab integro tellus tua, Regia rursus,

Luna ubi deficiet barbara, solis ero.

Tergite jam lacrymas, si quid post funera curæ est,

Quos patriæ involuit cæca ruina Duces.

Tergite; nam nostro exoritur de sanguine Vindex,

Vestra piaturus funera funeribus.

AD INFANTIS IESV CVNAS

Musarum Modulatio.

DVM Rector Superùm, Sator Deorum,
 Infans sub gelido quiescit antro,
 Suffultus palea latus, micanti
 Qui calcat pede sidera, & trifulco,
 Crispans fulmina, terret igne terras,
 Turba hanc intereà jocosa Pindi,
 Nabra pollice conciens magistro,
 Et vocum modulos, medullulamquè
 Omnem nœniolæ supiniore,
 Hanc olli dabat ore cantilenam.
 Veni, somnule, cura vagientum:
 Veni, paruule somne, pax amantum,
 Soporantibus advolans flabellis,
 Sparge nectareo sopore cunas.
 Pupe blandule, vena gratiarum,
 Mellitissima cordium voluptas,
 Dormi; carminâ dicimus, puelle:
 Tibi dicimus, ô puelle, dormi;
 Sat datum est lacrymarum, & ejulatus.
 Dormi candidior cycno, rosæquè
 Ter ostro rubicundior rubente.
 Quid ploratibus asperas ocellum?
 Quid rorat gena purior salillo,
 Quæ cingens saturum rosis labellum,
 Flavo cingitur hinc, & hinc capillo?
 Dormi delictum, leporquè matris,
 Ardor Cœlituum, rapina amorum,

Et suspiria mitte; namque puri
 Hæc lactis tibi ponitur sitella:
 Agnellusquæ receptus à mamilla:
 Et gemella soror, nivalis agna,
 Cujus ubera jam fororiantur.
 Et fraga, & melimela de canistris
 Servamus tibi: fertulumquæ florum,
 Anni quos aliena fert voluptas,
 Per tempuscula complicaverimus:
 Rosas, caryophylla, liliumquæ,
 Nigrantem violam, ligustra, & hortis
 Quantum graminis est amœnioris.
 Somnum concipe, mi puelle belle:
 Somnum concipe, belle, mollicellum;
 Sat datum est lacrymarum, & ejulatus.
 Benè est; jam tacito puellus ore,
 Pusillo lateri incubans, honesto
 Vix reciprocatur ore: vix tremente
 Labello celeres laceffit auras.
 Nutat palpebra: pupulæquæ somnum
 Quærentes posuere: defluuntquæ
 Rarò lacrymulæ sereniores.
 Ergò somniferi silete cantus:
 Visque dum velit ipse, dormiaur.
 At quid hoc? neque dormit omnis infans
 Et dum lumina colligit sopori,
 Idem imaginibus futura mortis
 In suspiria corculum fatigat.
 Iam subdit rigido armulos flagello:
 Et jam spinea ferta consalutat.
 Saltus ambulat: undè ponderosæ
 Funestam crucis arborem elaboret.
 O solatiolum omnium dolorum,
 Nunquam tunc dolore feriatas?

Ah nos, quàm malè debitum abrogamus,
 Hoc si fœnore non amaverimus,
 Ut, si infantulus appetit dolere,
 Nostrium quilibet ardeat perire:
 Rursus vivere: rursus indè vitam,
 Et quantum sibi conditur cruoris,
 Sic profundere, ne sit ulla nostræ
 Finis, aut modus immolationis.

P O E T A M V S A S

Quòd ipsi à scribendis versibus parum
 successerit, jubet, res suas sibi
 habere.

Cui scribo vacuos lepore versus?
 Cui paro triplices nihil salitos,
 Nec naso madidos Catoniano?
 Quid hæc ludere prurit? abstinebo:
 Ne quis de grege dicat insolentum,
 Carpens unguibus ista vulturinis:
 Oho, somnia multa, codicilli,
 Quod nobis benè sit, venite ad ignem.
 Vel, quod fœdius est, salariorum
 Quærat scrinia, sive nugivendi
 Plenas unguine manticas recenti;
 Bellè exhibilet undè penulatas
 Haleces, oleasquè, capparesquè,
 Et quantum domuit garum per annos.
 Nam si axungia, crustulumve lardi,
 Hàc stillantis & hàc, jubente flamma,

Membranas raperet laboriosas;
Papæ quàm benè sentiunt pœtæ,
Qui deliria farciunt popinis:
Ut sibi hinc inimica tela linguæ
Convertant, satyræquè dent cachinnum, &
Quidquid est salium procaciorum.
Vitans ipse sed hæc, stylum in tabella
Duxi vertere, diligens haruspex,
Cujus non lituum procella fallit.
Quamquam si benè libripens vocas rem
Ad pondo, haud licet in jocos laborem
Sic profundere: seriis relictis
Nugas vendere. quippe non merendæ,
Non scriblita, epidipnides, & omne,
Quod mensæ appositum volunt secundæ:
Non jentacula comprimunt latrantis
Sermonem stomachi; sed igne vivo
Pulmentaria firma, quæ valerent,
Lurconum ingluviem improbam domare.
Ergò, quandoquidem esse tam disertis
Nobis non licitum est, valete lauri.
Non sum mancipii ultra Apollinaris:
Cepi vindicias; valete musæ.
Vos Artes potiùs rotundiores,
Ructantes tumida altiora buccæ,
Majores date cogitationes.

*Irrata.**Corrige.*

pag. 39. v. 14. fluvios	fluvios
pag. 42. v. 27. tollerabilior	tolerabilior
pag. 50. v. 8. νεναυάγῃκα	νεναυάγῃκα
pag. 58. v. 3. cæpit	cepit
pag. 88. v. 34. meorumque	meorumque
pag. 98. v. 18. utrunque	utrumque
pa. 111. v. 12. cæperat	ceperat
pag. 120. v. 9. cæperat	ceperat
pa. 166. v. 19. Syrius	Sirius
pa. 280. v. 15. Menalus	Mænalus
pa. 372. v. 15. suppellex	supellex
pa. 414. v. 24. protendere	portendere